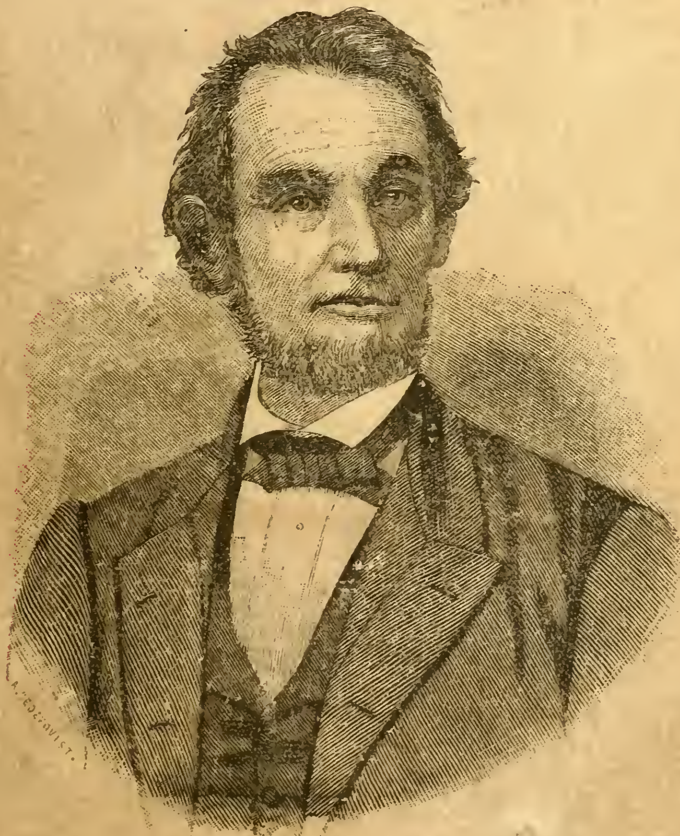
FRÅN NYBYGGAREHEMMET TILL HVITA HUSET.

PRESIDENTEN
ABRAHAM LINCOLNS LIF

AF

WILLIAM M. THAYER.

STOCKHOLM,
P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG.

(Swedish)

Julgåfvan till gubben.

25/12/90.

A. LINCOLN.

FRÅN

NYBYGGAREHEMMET

TILL

HVITA HUSET.

PRESIDENTEN ABRAHAM LINCOLNS LIF

AF

WILLIAM M. THAYER.

ÖFVERSÄTTNING.

STOCKHOLM.
P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1886.

Innehåll.

FÖRSTA KAPITLET.

Den tidigare barndomen.

Abraham Lincoln föddes i ringhet och fattigdom i ett eländigt blockhus. Den torftiga boningen, som hvarken hade golf, fönster eller dörr, var belägen i en af de ödsligaste och ofruktbaraste trakterna af Kentucky. Hans fader hade slagit sig ner der, blott derför att han var för fattig att kunna skaffa sig ett bättre hem. Icke heller voro hans torftighet och nöd något undantagsfall; ty invånarne i denna trakt voro i allmänhet fattiga och okunniga, knapt i stånd att skrapa ihop tillräckligt för att utestänga hungersnöden.

I detta hem föddes Abraham Lincoln den 12 februari 1809. Hans fader hette Tomas Lincoln och hans moder såsom ogift Nancy Hanks. De hade varit gifta tre år, då Abraham föddes.

Deras bostad var belägen vid den lilla floden Nolin, hvars klara vatten, som nedstörtade för en klippa i närheten, förtog något af ställets ödslighet och hade förskaffat det samma det något anspråksfulla namnet »Rock Spring Farm.»

— Huru kom Tomas Lincoln dit, frågar läsaren. Hvarifrån kom han, och hvilka voro hans förfäder?

Tomas Lincoln var född i Virginien 1778. Tvenne år senare lockades hans fader genom ryktena om den underbart fruktbara jordmånen i Kentucky och befolkningens hastiga tillväxt att flytta dit. Han hade då fem barn, af hvilka Tomas var det näst yngsta.

På den tiden — för hundra år sedan — voro indianerna i den trakten och i hela nordvestra territoriet de hvites dödsfiender. Den nybyggare, som flyttade dit, fick »taga sin själ i sina händer.» Bössan måste vara hans ständiga sällskap, för att han såväl hemma som borta skulle kunna försvara sig mot sin vilde fiende. Vare sig han gick ut på fältet för att plöja eller hägna eller till skogen för att hugga, så var bössan oumbärlig. Han visste icke, när eller hvar den listige indianen skulle öfverraska honom.

Fyra år efter sedan Tomas Lincolns fader flyttat till Kentucky, gick han en dag ut på ett fält för att hägna. Han tog med sig Tomas, som då var omkring sex år gammal, och skickade de båda äldre sönerna, Mordekai och Josia, att arbeta på ett annat fält icke långt derifrån. Under det de voro sysselsatta med sitt arbete, kom en hop indianer, som lade sig i försåt och sköto ihjäl fadern. Sönerna blefvo utom sig af förfäran, och lille Tomas var nästan som förlamad af fasa. Josia sprang till ett litet fäste två engelska mil derifrån, och Mordekai, den äldste, skyndade till boningshuset, från hvars vind han genom ett hål kunde se indianerna. En vilde höll just på att lyfta upp hans lille broder från marken; Mordekai stack ut bössan genom hålet, sköt och dödade »rödskinnet». I samma ögonblick denne föll, sprang Tomas upp och skyndade för sitt lif till hemmet. Mordekai stannade på sin post och sköt på hvarje indian, som visade sig framför snåret. Snart kom emellertid Josia tillbaka med en liten skara nybyggare; vildarne flydde då, qvarlemnande sin döde kamrat och en sårad. Mordekai hade gjort god nytta med sin bössa.

Denna dag var den svåraste, som den Lincolnska familjen upplefvat. Den starke beskyddarens liflösa kropp bars in i den låga stugan, som nu i sanning var öde. Hvem skulle nu försvara dem? Hvem skulle nu skaffa dem bröd? Ett hem i ödemarken var svårt nog, men indianens olycksbringande skott ökade bekymren hundrafaldt.

Abraham Lincoln hörde ofta under sin barndom denna sorgliga berättelse. Det var ett alltför vigtigt och fasansfullt kapitel af familjens historia att omtalas blott en enda gång. Den blef outplånligt inristad i Abrahams unga sinne jemte många andra tilldragelser och förhållanden, som stodo i samband med lifvet i Kentucky i dessa längesedan försvunna tider. Hans fader berättade särdeles väl och var känd för sina »historier», hvarjemte en viss stolthet föranledde det upprepade förtäljandet af denna skakande händelse tillika med dithörande omständigheter.

— Jag skulle få hålla på en hel vecka, brukade han säga, om jag skulle tala om för er allt hvad jag hört af er farfar om de der svåra tiderna. Samma år han kom hit, 1780, anföllo indianerna i stor myckenhet de hvita. Alla männen uppbådades och bildade kompanier; Daniel Boone, »Kentuckys store jägare», som bosatt sig der fem år före Lincolns, blef öfverstlöjtnant, och hela truppstyrkan stäldes under general Clarks befäl. Den ryckte ut för att uppsöka fienden, som påträffades nära Blue Licks. Der utkämpades en förfärlig strid, i hvilken indianerna segrade och grymt nedgjorde de hvita. Boones son blef sårad, och hans fader försökte föra honom med sig på återtåget. Han kastade sig i floden med sonen på ryggen, men gossen dog, innan de uppnått andra stranden. När Boone kommit öfver floden, vände han sig om och fick se, att indianerna simmade efter honom. Han måste då kasta ifrån sig sonens lik och springa för sitt eget lif. Han kom undan och upphann i säkerhet Bryants station. Straxt förut hade indianerna tillfångatagit och bortfört tre små flickor. De hörde till fästet vid Boonesboro, och en af dem var Boones dotter. De hade lekt i en kanot på Kentuckyfloden och rott öfver till andra sidan, då en hop indianer rusade fram ur småskogen ut i floden och drogo kanoten i land. Flickorna blefvo nästan ihjälskrämda och skreko så högt, att det hördes till fästet. Männen i fästet

sprungo ut för att hjelpa dem, men när de hunno fram till kanoten, hade indianerna flytt med flickorna. Det var sent på qvällen, alltför sent att förfölja, hvarför de tillbringade natten med att samla i hop alla män, som funnos der, och begåfvo sig af i dagningen. Men icke förrän inemot följande dags afton fingo nybyggarne sigte på indianerna, fyrtio mil från fästet. De hade slagit läger för natten och höllo på att koka sin aftonmåltid. Af fruktan att indianerna hellre skulle döda flickorna än lemna dem ifrån sig, hade nybyggarne kommit öfverens om att skjuta dem så hastigt, att de ej skulle få tid att döda fångarna. Alltså gåfvo de alla på en gång vildarne ett glatt lag, så snart de fingo dem inom skotthåll, men aktade sig väl att skjuta barnen. Icke ett enda skott träffade någon af indianerna; men anfallet var så oväntadt och så bullersamt, att rödskinnen blefvo nästan skrämda ifrån förståndet och sprungo så fort benen förmådde bära dem, qvarlemnande flickorna och alla sina vapen.

Ofta fick Abraham under sin barndom höra dylika »historier» — verkliga tilldragelser — från sina förfäders tid och erfarenhet. Hvilket intryck dessa hårresande skildringar för öfrigt må hafva gjort på honom, måste han dock säkert hafva insett genom motsatsen, huru afgjordt förmånligare hans egen ställning med all dess brist och torftighet var, än den som stamfaderns familj haft.

Men vi vilja återvända till vår berättelse. Abrahams farmor flyttade efter sin mans död, och Tomas, hans fader, måste hjelpa sig sjelf, så snart han blef nog stor att arbeta för sitt uppehälle. Då han hade en ombytlig natur, vandrade han omkring från det ena stället till det andra och sökte arbete samt slog sig ned hvarhelst han hade någon utsigt att kunna förtjena sitt bröd. Han var ej mycket företagsam och ej heller särdeles flitig vid denna tid. Han älskade alltför mycket sitt kringströfvande lif och sällskapade alltför gerna med sina

muntra kamrater för att älska arbete. Under sitt kringflackande fick han emellertid se åtskilligt af verlden och insamlade ett förråd af anekdoter samt äfven nyttiga kunskaper, hvaraf han längre fram ofta gjorde bruk och hvarigenom han blef mycket omtyckt af sin omgifning.

När Tomas Lincoln var omkring 26 år gammal, slog han sig ned hos en snickare, Josef Hanks i Kentucky, för att lära dennes yrke. Här gjorde han bekantskap med Nancy Hanks, Josefs brorsdotter, med hvilken han sedermera gifte sig, och fick han sålunda icke blott ett yrke utan ock en hustru. Den senare var honom emellertid en vida större vinst än det förra, ty han lärde sig aldrig snickra annat än de allra simplaste föremål. När han gift sig med Nancy, bosatte han sig först i en koja i Elizabethtown, hvilken var ännu eländigare än det förut omtalade blockhuset vid Nolinfloden, dit han sedan snart flyttade.

Sålunda hade Tomas Lincoln, Abrahams fader, kommit i besittning af den torftiga boning, som vi beskrifvit för våra läsare. Der föddes hans tre barn, Sara, Abraham och Tomas. Den sistnämde dog i sin späda barndom.

Tomas Lincoln kunde hvarken läsa eller skrifva. Han hade icke en enda dag varit i någon skola. Hans hustru kunde läsa temligen bra, men var ej nog kunnig att skrifva ett bref. Hon kunde teckna sitt namn under en handling och kanske litet dertill, men hennes man kunde blott sätta sitt bomärke.

— Du kan lära dig, sade hans hustru, kort efter sedan de blifvit gifta; ingen är för gammal att lära.

— Fråga är det om det, svarade hennes man, som knapt ansåg det mödan värdt att vid tjugoåtta års ålder börja gå i skola, icke ens hos sin hustru.

— Det är icke alls fråga derom, svarade fru Lincoln. Du kan åtminstone lära dig skrifva ditt namn, och det är i alla fall bra mycket bättre än att sätta ditt bomärke. Så mycket kan jag lära dig.

Den godmodige äkta mannen gick slutligen in på att lära sig skrifva af sin hustru; han kom emellertid aldrig längre, än att han kunde teckna sitt namn så pass bra, att förståndigt folk kunde läsa det.

Vid denna tid blefvo Tomas Lincoln och hans hustru medlemmar af baptistförsamlingen och visade dermed, att de ville hålla tillsammans med det bästa folket der i landet och sträfva efter att föra ett kristligt lif. Fru Lincoln var en mera hängifven Kristi efterföljare än hennes man och var äfven mera begåfvad på hufvudets vägnar. Det säges om henne, att hon var »en liten, blek, allvarlig och finkänslig qvinna, med mycket sant hjeltemod i sin natur och mycket som ryste tillbaka för det råa lifvet omkring henne». Hennes förstånd lär också af hennes omgifning varit ansedt såsom någonting underbart. Det lider intet tvifvel, att hon varit en förträfflig, oförskräckt och varmhjertad qvinna. Tomas tyckes hafva varit nöjd med sitt val, och hennes inflytande på honom var starkt och förädlande.

Då Abraham var fyra år, flyttade hans fader till ett vackrare och fruktbarare ställe vid Knobfloden, sex mil från Hodgensville. Det förefaller obegripligt, huru en så fattig man kunde köpa så pass mycket jord (två hundra trettioåtta acre) för ett hundra aderton pund; emellertid förhöll det sig så, att han vid årets slut sålde två hundra acre för hundra pund och behöll för egen del endast trettioåtta acre. Men till och med denna affärsställning var vida bättre, än den han befunnit sig i vid början af sitt äktenskap. Äfven den omständigheten, att han skaffade sig en angenämare och fruktbarare boningsort och redan första året han bodde der besådde sex till åtta acre, visar att han blifvit mera företagsam. Föreningen med Nancy Hanks hade höjt honom öfver det oroliga, gagnlösa lif, som han fört under sin ungdom och tidigare mannaålder.

Vid Knob Creek fick Abraham eller »Abe», såsom han vanligtvis kallades både af sina föräldrar och andra,

först lära sig fiske och andra idrotter. Vid Nolin Creek hade han jagat murmeldjur tillsammans med en annan gosse, Johnnie Duncan, hvilken sedan blef ganska ryktbar såsom prest. Vid Knob Creek lekte han i vattnet, gjorde långa vandringar och roade sig vanligen tillsammans med en gosse vid namn Billy Gallaher. För att ej vara mer än sex eller sju år, var han djerf och oförvägen. En af hans vanliga lekar var att hålla fast i grenen på ett träd och gunga öfver vattnet. En gång då han jemte den icke mindre oförvägne Billy roade sig med denna äfventyrliga lek, släpte han grenen och föll i vattnet. Om Billy icke varit en lugn, stark och rådig gosse, skulle Tomas Lincoln den dagen förlorat en god son och Amerikas Förenta Stater en god president. Men Billy var tillfället vuxen och lyckades efter ihärdiga bemödanden att draga upp Abe ur det våta djupet.

En annan gosse, Dennis Hanks, hans kusin, var ehuru något äldre också en af hans lekkamrater. Thomas Sparrow, som uppfostrat fru Lincoln, hade upptagit Dennis i sitt hem och var nu granne till Tomas Lincoln. Dennis älskade högligen jagt och fiske, och Abe följde honom på mången vidsträckt utflygt, fastän han ännu icke var nog gammal att få använda skjutvapen. Han blef dock aldrig särdeles skicklig i hvarken jagt eller fiske.

Huset vid Knob Creek var föga bättre än det gamla hemmet vid Nolin Creek. Det var ett blockhus utan golf med ett enda rum och en vind samt de vanliga förnödenheterna, stolar, pannor och en holländsk spis. Här begynte Abe visa tecken till en ovanlig begåfning, som framträdde i hans omdöme, förstånd och frågor. Det var tydligt, att han var mera försigkommen än andra barn vid hans ålder, och det dröjde icke länge, förrän hans föräldrar med glädje märkte detta förhållande. I nästa kapitel skola vi lära känna honom i en ny egenskap.

ANDRA KAPITLET.

Skolgossen.

— Riney skall öppna en skola, sade Tomas Lincoln en dag till sin hustru, och han frågar, om Sara och Abe skola gå dit.

— Det vill jag hoppas, ehuru *han* väl icke är mycket duglig till lärare, svarade fru Lincoln. Men en klen skola är i alla fall bättre än ingen.

— Utan tvifvel, medgaf hennes man; Riney behöfver ej lång tid för att lära barnen allt hvad han kan, det är ändå bättre än intet.

— Han kan hvarken skrifva eller räkna, yttrade hustrun; och den som ej kan det, är ej mycket värd som lärare.

— Nå ja, läsningen är också allt hvad han åtager sig, svarade herr Lincoln. Han befattar sig icke med siffror och skrifveri. Han föreslår att lära gossar och flickor hvad han kan och ingenting mer.

— Det är ju också det bästa någon kan göra, att lära hvad de kunna, sade fru Lincoln. Att försöka någonting mer vore i sanning dåraktigt.

Hezekiel Riney var en nykomling, som bosatt sig omkring en half mil från Lincolns. Han var en okunnig, rå menniska, som väl knapt hade någon enda egenskap, hvilken gjorde honom lämplig såsom lärare, till och med i detta obildade land. Men han behöfde upphjelpa sin dåliga ställning genom att få sina klena inkomster ökade med några dollar och hade derför hittat på att öppna en skola, såsom varande nästan den enda utvägen för honom i detta ofruktbara land. Föräldrarna gingo in på förslaget, emedan intet bättre stod till buds, och sålunda började vår hjelte att i sällskap med sin syster Sara

dagligen gå i skola i Rineys koja. Abe gjorde framsteg i skolan, han började läsa. En trasig abc-bok var den enda lärobok, som Tom Lincolns båda barn hade i den Rineyska läroanstalten, och de tyckas hafva gjort godt bruk af den samma. Lärjungarnas läraktighet bildade en angenäm motsats till lärarens okunnighet.

Rineys skola blef af ett eller annat skäl af kort varaktighet; hon upplöstes efter fem eller sex veckor. Kanske hade källan vid den tiden utsinat. Åtskilliga af lärjungarne torde vid skoltidens slut kunnat mer än läraren, hvilket emellertid icke var något högt intyg för dem. Abe och hans syster öfvergingo snart till en annan »nybyggarskola» såsom Abraham Lincoln fyrtio år senare på skämt benämde dessa läroverk i skogarne.

— Hazel kan en hel hop mer än Riney, sade herr Lincoln, och vi måste försöka att få barnen i hans skola, fastän det är långt att gå.

— Ja det är tid på att Abe får lära sig skrifva, sade fru Lincoln, och det kan Hazel lära honom. Barnen bry sig icke om, att vägen är lång. Om vi kunna skrapa ihop tillräckligt för att betala deras skolgång, så skola de gå.

De sista orden syftade på en fråga, som ofta stod främst för Tom Lincoln, nämligen huru han skulle kunna skaffa penningar för de nödvändiga utgifterna. Ehuru han var nöjd med att lefva på majsbröd och mjölk, erfordrades likväl ganska mycken omtanke och sparsamhet för att få ihop penningar att betala skolgången med. Han svarade:

— Jag har beräknat kostnaden och tänker, att vi kunna anskaffa penningarna på ett eller annat sätt. Hazel kan sätta Abe i gång med skrifningen, och det blir mycket värdt för honom. Jag hoppas att en gång få bo i ett land, der jag kan förtjena något med mitt handtverk.

— Det blir långt härifrån, förmodar jag, svarade fru Lincoln. Man kan icke vänta mycken tillväxt i denna

del af landet för närvarande. Om Indiana ingår i unionen såsom fri stat, torde der finnas utsigter för oss.

Frågan om Indianas upptagande i unionen såsom fri stat satte vid denna tid landet i rörelse. Saken hade varit före i kongressen, och slafveriets anhängare gjorde allt hvad de kunde för att hindra denna utgång. Slafegarne i Kentucky ifrade i synnerhet deremot, emedan en ny fri stad i närheten skulle blifva ännu en lockelse för deras slafvar att der söka en tillflyktsort. Frågan afhandlades i hvar enda stuga i Kentucky, der hvita män bodde. Lincolns voro för Indianas upptagande såsom fri stat. De insågo fullkomligt, huru slafveriets förbannelse förtärde slafstaternas välmåga.

— Det är bättre utsigter i alla afseenden i en fri stat, var herr Lincolns svar.

Skolorna voro mycket fåtaliga i Kentucky på den tiden, och de få som funnos förtjenade knapt kallas skolor. De skulle icke få finnas till nu för tiden. Hazels skola var bättre än Rineys, ty Hazel kunde undervisa både i läsning och skrifning. Ringa voro väl hans insigter i dessa vetandets grenar, men han kunde dock gifva en sådan gosse som Abraham en ansats åt rätta hållet.

Hazels skola hölls i ett blockhus på fyra engelska mils afstånd; dit gingo Sara och Abraham hvar dag, bärande med sig sin middag, som oföränderligen bestod af majsbröd, under de åtta eller tio veckor undervisningen fortgick. Der började Abraham nu sin bana. Der lärde han sig att föra pennan, naturligtvis högst ofullkomligt, men han lärde sig skrifva bokstäfverna och blef helt förtjust öfver detta framsteg. Han gick äfven hastigt framåt i läsning. Hazel märkte anlagen till en ädel karakter hos gossen och förutsade, att han icke skulle komma att alltid lefva i skogarne, såsom fadern gjort.

Alla de böcker det Lincolnska hemmet vid denna tid kunde berömma sig af voro bibeln, katekesen och den abc-bok, som Sara och Abraham begagnat tillsammans i

skolan. Det var ett oansenligt bibliotek till och med för en nybyggare, men det var godt. Hvarje blibliotek som börjar med bibeln, börjar väl. Katekesen och abcboken passade bra tillsammans med böckernas bok. »Vårt lands trenne bålverk äro bibeln,, söndagen och de offentliga skolorna», och de tre funnos i det Lincolnska hemmet.

I religiöst afseende hade den tiden och trakten om möjligt ännu mindre att erbjuda än i fråga om undervisning. Det fans ej på många mils omkrets någon gudstjenst eller gudstjenstlokal. »Pastor Elkins» räknade denna del af Kentucky till sitt område, hvarför han någon gång predikade i Lincolns stuga, der han var i hög grad omtyckt, likasom af alla nybyggare i trakten, hvilka hade någon aktning för religionen. Med undantag häraf var den allmänna gudstjensten en obekant sak för nybyggarne på den tiden, och de kristna familjerna voro hänvisade till sig sjelfva att läsa bibeln och iakttaga söndagens helgd. Som fru Lincoln kunde läsa och bibeln var den enda läsebok familjen egde, fick Abraham ofta höra den föreläsas både söndag och hvardag. Innan han sjelf kunde läsa, var han förtrogen med många af bibelns berättelser. Han fann under barndomen sin största glädje i dem och tröttnade aldrig på att höra dem om igen. Då han lärt sig läsa, blef bibeln den bok han ständigt studerade, emedan ingen annan fans. Gång på gång läste han i synnerhet dess historiska böcker, till dess hans minne var uppfyldt af skriftens ord. När han blef äldre och andra böcker fängslade hans uppmärksamhet, försummade han bibeln för dem. Men bekantskapen med den samma under barndomen hade dock gifvit honom ett intryck för lifvet. Ehuru han icke var en kristen, då han började sin offentliga bana, visade han likväl en märkvärdig bekantskap med den heliga skrift. Hans samtal och offentliga tal voro ofta uppfylda med anföranden och bilder ur bibeln. Det skall visa sig i det följande, att denna bok var källan till den ärlighet, den ädla ärelystnad, det ståndaktiga fasthållande vid det rätta

och den förtröstan på Gud, som utmärkte honom i hans offentliga lif.

Det har blifvit sagdt af en af Abraham Lincolns biografer, att hans fader ej intresserade sig för hans uppfostran. Det redan anförda bevisar oriktigheten af detta påstående. Föräldrar, hvilkas fattigdom nödgade dem att lefva af majsbröd, måste hyst ett starkt intresse för sina barns uppfostran, då de kunnat skrapa ihop penningar att betala deras skolgång och skicka dem fyra engelska mil dagligen för att komma i åtnjutande af den efterlängtade förmånen. Var detta likgiltighet för bildning, då — ju mer deraf dess bättre. Att Tomas Lincoln och hans fromma hustru hade en liflig önskan, att deras barn skulle få en god uppfostran, är otvifvelaktigt; visst är det äfven, att de varsnade ovanliga och tidigt utvecklade själsgåfvor hos Abraham; men det är icke sant, att de väntade, att han skulle komma att utmärka sig som offentlig person, ty ingen anledning förefans, att han någonsin skulle höja sig ur fattigdomen och ringheten och framträda inför verlden i ryktets glans. En dylik aning kunde icke gerna uppstå hos dem.

* * *

Det var på hösten 1816. Indiana hade upptagits i unionen såsom fri stat, och invandringen dit hade i följd deraf redan börjat. Hänförelsen öfver Indianas frihet hade nått Kentucky, och Tomas Lincoln och hans hustru voro lifligt intresserade. De öfverlade om att flytta dit och beslöto sig slutligen derför, om de blott kunde få sälja sin gård.

— Så snart höstarbetet är slutadt, förklarade herr Lincoln.

— *Om* du får sälja, tillade hans hustru med stark tonvigt på ordet *om*. Det är ej lätt att få sälja någonting här. Vi måste kanske stanna här länge nog.

— Det kommer allt någon som vill köpa, svarade herr Lincoln tvärsäkert.

— Har du hört något från den som Gallaher talade om?

— Icke ett ord, men det är god tid ännu.

Gallaher hade träffat en person vid namn Colby, som önskade köpa en liten gård, och han hade omtalat Lincolns afsigt att sälja sin i oktober.

— Vi måste flytta snart eller också icke alls i år, återtog fru Lincoln, för hvilken svårigheten att få gården såld syntes större än för hennes man. Vintern öfverraskar oss annars i ödemarken, innan vi hunnit bereda oss på den.

— Det tager ej lång tid att bosätta sig i Indiana, när vi en gång kommit dit, svarade herr Lincoln.

— Kanske icke; men det blir tid nog att tänka på det, sedan vi fått sälja, yttrade hustrun. Vi måste lära oss vänta och arbeta.

— Det hafva vi nog hunnit med att lära oss vid det här laget, svarade herr Lincoln. Jag har knapt gjort annat än väntat och arbetat; och om jag väntar längre, torde jag liksom andra förlora rättigheten till min jord.

— Det är icke omöjligt, såsom hvar menniska här omkring vet, sade hustrun.

— Att döma efter andras erfarenhet, kan min rätt till detta ställe visa sig utan kraft, återtog herr Lincoln. Ingen kan här veta, om han eger sin jord eller icke.

Det rådde mycken osäkerhet i Kentucky med afseende på rättigheterna till jorden. Många nybyggare, som under åratal arbetat för sitt uppehälle, hade funnit sina rättigheter till sina gårdar otillräckliga; många hade gjort stora förluster och råkat i svåra bekymmer, och nästan hvarje jordbrukare fruktade, att hans rätt skulle upphäfvas. Så var äfven fallet med Tomas Lincoln. Till en del var det väl denna omständighet, som föranledde hans utflyttning; men den var icke det enda skälet. Dertill bidrog utan tvifvel också hans lust för ombyte, hvilken ännu ej försvunnit. Men framför allt förmåddes han till flyttningen genom hänförelsen öfver upprättandet

af en ny fri stat samt genom de lysande förespeglingarna om de förmåner, som i en dylik stat väntade fattiga män, sådana som han sjelf.

TREDJE KAPITLET.

Det gamla hemmet lemnas.

Ungefär midt i oktober inträdde en främling i blockhuset. Det var Colby.

— Jag har hört, att ni ämnar sälja er gård, yttrade han, sedan han presenterat sig sjelf.

— Jag funderar på det, svarade herr Lincoln. Gallaher sade, att ni tänkte komma hit och tala derom. Jag har derför väntat er och beredt mig på att sälja. Är den i ert tycke?

— Ja efter den beskrifning jag fått. Jag kan ej sköta någon stor gård, dertill är jag för fattig.

— Lika illa deran som vi andra då, svarade herr Lincoln. Icke stor förtjenst på det här gräfvandet. Huru mycket kan ni lägga ned på en plats?

— Icke mycket för närvarande. Jag måste göra byteshandel, om jag skall köpa just nu. Huru stor är skadan för ett sådant här ställe?

— Tre hundra dollar, svarade herr Lincoln. Det är mitt bestämda pris.

— I reda penningar?

— Ja det är åtminstone hvad jag tänkt mig, ehuru jag väl kan taga någonting annat i stället för en del af summan.

— Jag har ej mycket penningar, återtog herr Colby, men jag har det som går lika bra i marknaden som penningar.

— Hvad då?

— Jo ser ni, jag har spekulerat litet sedan i somras. Jag använde min säd att bränna bränvin af och köpte också litet dertill i tanke att göra en god affär derpå; men ännu har jag endast fått sälja litet grand. Om jag nu finge lemna största delen af betalningen i bränvin, så skulle jag göra upp köpet med ens. Ni får nog god afsättning i Indiana.

— Jag hade icke tänkt mig en sådan vara som betalning, svarade herr Lincoln, och jag vet icke, huru jag skall kunna få sälja den. Jag skall gifva mig af rakt in i ödemarken.

— Det kan väl vara; men ni får grannar på några mils afstånd, och der borta antager jag, att de ännu ej lärt sig tillverka bränvin, och det blir derför lättare för er att sälja det.

— Det blir en besvärlig vara att föra med sig på en sådan färd, ehuru jag tänkt skaffa mig en färja.

— Det är det allra lättaste i verlden att föra med sig; ni kan lika väl hafva det med på färjan som icke. Alla edra öfriga saker blifva icke en half last. Och der borta skall det inbringa er dubbelt så mycket som här, tänker jag.

— Det är bara förutsättningar alltsammans.

— Men är det icke solklart, att bränvin skall inbringa mer, der de ej såsom här kunna sjelfva tillverka det?

— Ja jag medgifver, att så torde vara, och de borde också betala mer för mitt besvär att frakta det med mig. Men kan ni icke på något sätt förvandla det i penningar?

— Jag ser ingen möjlighet dertill; jag har redan gjort mitt bästa. Jag kan nog sälja det längre fram för bra pris, men det hjelper mig icke nu.

— Nej det förstås. Men det här kom litet oväntadt, fastän jag beslutat sälja på ett eller annat sätt. Ni kan ju se på stället, det ligger alltsammans inom ett

stenkast; jag skall under tiden tala med min hustru och se till hvad vi kunna göra.

Lincoln lemnade alltså Colby ensam att undersöka egendomen, sedan han utpekat dess gränser för honom, och gick att rådgöra med sin hustru. Fru Lincoln blef högligen förvånad öfver förslaget att byta bort gården mot bränvin.

— Det var en besynnerlig handel, sade hon. Någonting dylikt hade jag då aldrig drömt om.

— Icke jag heller; men jag är tvungen att sälja stället, och detta tillfälle är kanske det sista i år.

— Mycket sant, man bör derför se sig väl för. Det är ju möjligt, att bränvinet låter sälja sig lättare i Indiana än vi tro. Jag vet knapt hvad jag skall säga. Du skall göra hvad du anser bäst.

— Jag tror det är klokast att taga hvad man kan få, och om jag trodde att detta vore sista tillfället i år, skulle jag taga emot bränvinet och utsätta mig för faran.

— Beträffande den saken, så är det ej mycket sannolikt, att du får något nytt anbud så snart. Det är ej lätt att sälja en gård i denna del af landet.

— Jag börjar tycka, sade herr Lincoln fundersamt, stirrande på jordgolfvet, som om han knapt visste hvad han skulle göra, att jag bör taga emot bränvinet, om jag icke kan få honom till några fördelaktigare vilkor.

— Gör såsom du finner bäst, svarade hans hustru. Du kan bättre än jag bedöma, om det är bra eller icke.

Herr Lincoln uppsökte alltså spekulanten och fann, att han antingen måste taga emot bränvinet såsom en del af betalningen eller också gå miste om att få sälja sin jord. Resultatet af deras underhandling var, att Colby skulle öfvertaga gården omkring den första november, då Lincoln med sin familj skulle lemna den samma efter att en vecka förut hafva erhållit den öfverenskomna betalningen, tjugo dollar i penningar och 400 galloner bränvin.

Må läsaren ett ögonblick stanna och taga denna

handel i betraktande. Ett hem säljes för 400 galloner bränvin och tjugo dollar i penningar! Visserligen kunde Abrahams fader icke berömma sig af att ega mycket af denna verldens goda. Och hvilken vara i utbyte mot ett hem! Hvilket föredöme för hans son! Månget hem blir nog i våra dagar bortslumpadt för bränvin, och den bleka nöden är allt som står åter. Men så var ej förhållandet här. Herr Lincoln var ingen vän af omåttligt drickande; han nytjade bränvin i någon mån, liksom alla andra, men var en fiende till dryckenskapen.

En sådan byteshandel som den ofvan omtalade väckte ingen förvåning på den tiden. Hederligt folk sålde och förbrukade bränvin. Ingen nykterhetsrörelse hade ännu uppstått i Kentucky; den hade just då börjat i Nya England, och först femton år senare antogs den fulla återhållsamhetens grundsats.

Det var nödvändigt att påskynda förberedelserna för flyttningen, emedan Colby så snart som möjligt ville tillträda sin egendom. Herr Lincoln måste föra sina tillhörigheter till Indiana på en färja och återvända för att hemta sin familj, hvilket skulle kräfva både tid och skyndsamhet. Han hade ingen färja och måste derför bygga sig en, hvilket fordrade många dagars strängt arbete. Han var emellertid företaget vuxen, emedan han redan förut både bygt och fört en båt. Hans yrke och föregående erfarenheter kommo honom nu väl till pass.

Förberedelserna voro slutligen träffade. Colby hade kommit med bränvinet, och den besynnerliga frakten fördes om bord. Tyngre saker, såsom snickarverktyg, stenkärl, kittlar, stolar, bord, yxor m. m. lastades på färjan jemte bränvinsfaten; och allt annat, som skulle göras före uppbrottet, gjordes.

Fru Lincoln, Sara och Abraham, som med stort intresse sett båten byggas, gå af stapeln och lastas, sågo från stranden den konstlösa farkosten skjutas ut på djupt vatten och flyta nedåt floden.

Ett äfventyr under herr Lincolns färd må här omtalas.

Han hade kommit ut på Ohiofloden och hunnit ganska långt på sin resa utan att hafva haft några svårigheter och lyckönskade sig just öfver sin tur, då en motgång inträffade. Genom något missöde stötte färjan på, och bränvinslasten rullade åt ena sidan, så att hon kantrade. Lincoln skyndade till andra sidan för att rädda sin båt, men det var för sent. Bränvinet var tungt, och då det väl kommit ur sitt läge, var det ej möjligt att rädda hvarken det eller båten. I ett ögonblick kastades Lincoln i vattnet tillika med hela sin last. Han lyckades emellertid hålla sig fast vid färjan.

— Håll i bara, ropade en karl, som tillika med tre andra gick och arbetade på stranden; håll i bara, så skola vi hjelpa er.

— Skynda er allt hvad ni kan, svarade herr Lincoln.

— Vi komma i blinken, skrek en af dem, och alla fyra sprungo till en båt, som låg ett litet stycke derifrån. En af dem hoppade i och rodde af alla krafter, till dess han uppnådde den kantrade båten, samt hjelpte herr Lincoln om bord.

— Dålig affär för er det här, sade mannen.

— Icke så dålig som den kunde varit, svarade herr Lincoln. Snarare lyckligt tycker jag, att råka ut för olyckan just på ett ställe der man kan få hjelp.

— Men ni har förlorat lasten, ehuru någon del deraf torde kunna räddas, om vi hjelpas åt.

— Det blir ej mycket det, tänker jag. Vattnet är tio eller femton fot djupt här.

De hade nu uppnått stranden, och karlarna rådgjorde om huru man skulle få Lincolns färja vänd och lasten bergad. Dylika händelser voro icke ovanliga vid Ohio, och strändernas bebyggare fingo ofta låna olycklige resande en hjelpsam hand. Så var fallet med de män, som kommit till Lincolns bistånd. De behöfde ej lång tid hvarken att göra upp sin plan eller utföra den samma. Snart hade de fått färjan i rätt läge och började också berga så mycket som möjligt af lasten. De till-

kallade flere personer i trakten och draggade så godt sig göra lät samt lyckades få upp en del af snickarverktygen, yxorna, en panna och några andra saker. Genom mycken ihärdighet och arbete kunde de äfven berga tre fat af bränvinet. Alltsammans lastades åter på Lincolns färja, och efter många tacksägelser till de hjelpsamma männen fortsatte han sin färd.

Enligt det råd han fått af karlarne förde han sin båt till Tompsons färjstuga; der träffade han en man vid namn Posey, som han legde att följa med honom aderton mil inåt landet. Denne Posey egde ett par oxar och var fullt hemmastadd i nämda trakt. Han åtog sig att föra Lincolns saker till bestämmelseorten och taga hans färja i ersättning, hvilken öfverenskommelse var till ömsesidig belåtenhet.

De lastade sakerna på oxvagnen och begåfvo sig af, men måste snart göra halt för att bana sig väg med yxan. Med härdade nybyggares beslutsamhet arbetade de sig sålunda framåt, emellanåt i stånd att leta sig väg långa stycken utan att behöfva anlita yxan, men derpå nödsakade att göra ett uppehåll för den ogenomträngliga skogen. Vare det nog sagdt, att de måste hugga sig väg så ofta och så långt, att de behöfde flere dagar till de aderton milens tillryggaläggande. Det var en svår och mödosam färd, och herr Lincoln brukade sedermera säga, att han aldrig gått igenom något besvärligare än under denna resa.

Två eller tre mil söder om deras bestämmelseort färdades de förbi en gästfri nybyggares hem, der de hjertligt välkomnades och undfägnades, så godt huset förmådde. Deras värd kände väl till hela trakten och gaf herr Lincoln anvisning på det ställe, der han borde bygga sitt hus, hvarjemte han erbjöd sig att följa dem dit.

Det var en stor glädje för nybyggarne på den tiden, då några andra slogo sig ned i deras granskap och sålunda ensligheten i deras lif något minskades. De voro

alltid redo att räcka nykomlingarne en hjelpsam hand och dela med sig åt dem af sina egna knappa förråd.

Herr Lincoln var glad att hafva nått målet för sin resa och fann det ställe hans nye vän, herr Wood, anvisat honom ganska inbjudande. En familj bodde två mil öster ut derifrån, tvenne andra på sex och åtta mils afstånd.

Posey återvände med sina oxar, och Lincoln styrde kosan till fots tillbaka till sin familj, sedan Wood lofvat se till hans saker.

Det var omkring hundra mil i rak linie från hans gamla hem i Kentucky till det nya i Indiana, men den väg han tog var tjugofem mil längre.

Hans familj helsade honom med glädje välkommen, och Abraham åhörde med lifligt intresse berättelsen om sin faders äfventyr, i synnerhet det på Ohiofloden. Förberedelser vidtogos hastigt för familjens flyttning, äfvensom för medförandet af de saker, som ej tagits med på färjan. Två hästar anskaffades, och på dem lades packningen, under det fru Lincoln, hennes dotter och Abraham omvexlande fingo rida eller gå.

Resan varade i sju dagar. Nätterna tillbragtes utan annat tak än det stjernbeströdda himlahvalfvet och med på marken utbredda filtar till bädd. Detta var en ny erfarenhet; faror saknades ej heller, dock var man utan fruktan. Hvarken män eller qvinnor tilläto sig den tiden och i det landet att rygga tillbaka för faran. Qvinnorna voro då icke så rädda af sig som nu. De utmärkte sig för ett hjeltemod, som i sanning var beundransvärdt. Vana som de voro vid faror och mödor, lärde de sig att oförfäradt se svårigheterna i ansigtet och betrakta försakelser och umbäranden såsom oskiljaktiga från nybyggarlifvet. Erfarenheter, som nu skulle omintetgöra de flesta qvinnors lycka, tjenade då blott till att utveckla det oförfärade mod och de öfriga dygder, som satte dem i stånd att fylla den uppgift Gud gifvit dem.

Det kunde anföras många berättelser om de hjeltemodiga qvinnorna i vestern, under den tid de första invandringarna pågingo i den delen af landet. Kort efter sedan Abrahams farfar inflyttat i Kentucky, inträdde en indian till en viss Daviess, väpnad med bössa och tomahawk för att plundra huset och bortföra familjen. Fru Daviess var ensam med sina barn. Med beundransvärd själsnärvaro bjöd hon indianen dricka och satte fram en bränvinsbutelj på bordet. Indianen stälde ifrån sig bössan för att tömma drycken; i ögonblicket ryckte fru Daviess henne till sig, sigtade på hans hufvud och hotade att skjuta, om han ej förhölle sig stilla. Indianen satte ifrån sig buteljen, sjönk ned på en stol och lofvade att icke göra något ondt, om hon endast ville låta bli att skjuta. De förblefvo i samma ställning, ända till dess hennes man kom hem.

Ungefär vid samma tid anfölls en herr Merrills hus nattetid af indianer, och herr Merrill blef svårt sårad, då han gick fram till dörren. Vildarne försökte tränga in i huset, men fru Merrill och hennes dotter slogo igen dörren framför dem och höllo till den. Indianerna höggo då hål på dörren, så att de kunde komma in en och en. Men fru Merrill, hvars make stönande vältrade sig i sitt blod och hvars barn skreko högt af förskräckelse, fattade en yxa och gaf den förste, som höll på att tränga in i rummet, ett dödligt hugg. Derpå drog hon in hans kropp och väntade på den som kom dernäst. Indianerna, som trodde, att deras kamrat hade lyckats bana sig väg in, jublade och lagade sig till att följa efter. De upptäckte ej sitt misstag, förrän hon på samma sätt affärdat fyra stycken. Två försökte då komma ned genom skorstenen, hvarför hon tillsade sina barn att tömma ut innehållet af en bädd på spisen; halfqväfda af elden och röken, kommo de båda indianerna snart ned i rummet. Med en förtviflans ansträngning reste sig nu herr Merill och gjorde medelst en stör ett hastigt slut på deras lif. Hans hustru tilldelade under tiden den ende återstående

indianen vid dörren ett så kraftigt slag, att han var glad att få draga sig tillbaka.

Hela böcker kunde skrifvas om hjeltemodet hos vesterns qvinnor på den tiden. Fru Lincoln var en beslutsam, orädd qvinna liksom andra nybyggarhustrur samt lugn och rådig under alla faror.

De voro, såsom vi redan sagt, sju dagar på resan. Två mil från bestämmelseorten kommo de till sin närmaste grannes, herr Neales, hus; han mottog dem med stor vänlighet och lofvade att dagen derpå biträda dem vid uppbyggandet af deras bostad. Denna hjelpsamhet kom dem att känna sig lyckliga, då de lade sig till hvila på sina filtar första natten af sin vistelse i Spencer, Indiana.

Vi hafva något omständigt behandlat denna del af vår berättelse, emedan dessa tilldragelser och förhållanden betydligt bidrogo till utvecklingen af det mod, den kraft, den ståndaktighet och ihärdighet, som sedermera utmärkte Abraham.

FJERDE KAPITLET.

Det nya hemmet.

Det var i det nya hemmet i Indiana, som Abraham först blef en verklig nybyggargosse. Här började han på fullt allvar handtera yxan, sinnebilden af nybyggarens lif. Från sitt nionde år till efter det han uppnått myndighetsåldern, var han van att dagligen använda yxan. Hans kroppsstyrka utvecklade sig med underbar hastighet, så att han blef en af de kraftfullaste skogshuggare i hela trakten. Sedan han blifvit president och inbördes kriget pågick, besökte han en gång sjukhusen i City

Point, der tre tusen sjuka och sårade soldater lågo. Han ville nödvändigt taga hvar och en i hand. Då han utfört detta kraftprof och hans vänner uttryckte sin fruktan, att hans arm skulle tagit skada deraf, yttrade han: Mitt tidigare lifs mödor hafva skaffat mig starka muskler. Derpå gick han ut, tog en stor, tung yxa, som låg der på en träklabb, och högg kraftigt några ögonblick, så att spånorna flögo åt alla håll; derpå sträckte han ut högra armen i dess fulla längd och höll sålunda yxan på rak arm utan den minsta darrning. Starka män som sågo på — män vana vid kroppsarbete — kunde icke hålla den yxan på rak arm ett ögonblick. Då presidenten gått, kom en vaktmästare vid sjukhuset och plockade upp spånorna samt gömde dem väl, »emedan fader Abraham hade huggit dem».

Den Lincolnska familjen måste så fort som möjligt skaffa sig en bostad, och herr Lincoln beslöt att sätta upp en tillfällig sådan af pålar och nästa år bygga ett riktigt blockhus. Han kunde då hugga och bereda virket under vintern, så att arbetet med det andra husets uppsättande kunde gå fort nog, sedan sådden var gjord följande vår. Den tillfälliga bostaden utgjordes af ett slags byggnad med väggar åt tre sidor och öppen åt den fjerde; det var ett dåligt skydd mot Indianas kalla vintrar, men nybyggare fingo hålla till godo med snart sagdt hvad som helst och reda sig så godt de kunde med kyla, hunger och besvärligheter.

Abraham fick hjelpa sin fader med uppsättandet af denna bostad. Han högg pålar och förbereddes på detta sätt för det svårare arbetet att fälla träd. Det var emellertid först under den följande sommaren, då den mera varaktiga byggnaden uppfördes, som Abraham deltog i arbetet med lif och lust. En sträng vinter hade lärt honom att värdera en bättre bostad.

Sedan herr Lincoln röjt upp ett stycke mark och besått det på våren 1817, började han bygga sitt blockhus. Hans närmaste granne hjelpte honom dermed, och

Abraham visade sig mycket dugtig för att ej vara mer än åtta år. En person, som ofta funnit ett gästfritt mottagande i detta hus, har beskrifvit det sålunda:

— Det var aderton fot långt och sexton fot bredt, utan golf; de ohuggna stockarne voro hopfogade i hörnen på vanligt sätt genom utskärning och springorna igenstoppade med lera. Taket var täckt med ytor eller bräder, som sågats af stockarna. Det innehöll blott ett enda rum samt en vind, hvars golf utgjordes af bräden, lagda tvärt öfver stockarna i taket, och till hvilken man fick stiga upp på några i ena hörnet fastsatta pinnar. Det fans ett fönster och en dörr. Det förra var så sinnrikt inrättadt, att det förtjenar en särskild beskrifning. Herr Lincoln gjorde en fönsterkarm med fyra rutor, hvardera af sex tums bredd och åtta tums höjd. I stället för glas, som ej kunde erhållas i den trakten, tog han hinnan, som omsluter fettet hos svinet, och spände den öfver ramen. Detta var en ganska bra ersättning för glaset och ett påfund, som gaf byggmästarens uppfinningsförmåga stort anseende.

Huset inreddes derpå af herr Lincoln och Abraham, och vi vilja gifva en liten föreställning om huru dermed tillgick.

— Gif mig borren, Abe, sade fadern, och det der måttet också; vi skola nu göra en sofplats.

— Jag kan borra hålen, svarade Abraham, i det han kom med de begärda sakerna.

— Nej det kan du icke. Det är styft arbete att borra två tums hål i sådana stockar som de här. Men du kan gå och skaffa mig en stolpe till stöd och två andra att lägga ofvanpå.

— Bara det?

— Ja bara det. Jag skall sätta upp det här i hörnet, så blir det bara två hål att borra och ett stöd att sätta upp. Det är ej mer än en timmes arbete.

Genom att sängplatsen förlades i ena hörnet, blef arbetet dermed ej stort. Åtta fot mättes ut på ena

sidan, och der borrades ett hål; sedan mättes fyra och en half fot på andra sidan, och der borrades äfven ett hål. Derpå sattes stödet upp på sin plats, och två stänger, en från hvardera hållet, möttes och förenades vid stödet, och sålunda bildades sjelfva ställningen till sängen. Detta var snart gjordt. Sex bräden lades sedan på ställningen, och så var sängen färdig.

— Tag nu hit en börda halm, så hafva vi en skön bädd.

Torra löf, agnar och hö begagnades stundom till detta ändamål. Icke många kunde bestå sig med fjädersängkläder.

— Du måste fortsätta med inredningen, sade fru Lincoln. Vi behöfva lika väl ett bord som en säng.

— Naturligtvis; det blir härnäst, svarade hennes man. Benen till det äro redan i ordning.

— Hvar äro de, frågade Abraham.

— Derute, svarade fadern och pekade på en liten hög af störar och bräden. Abraham gick efter dem, medan herr Lincoln sågade af en stock af den erforderliga längden till ett bord. En bordsskifva åstadkoms genom att klyfva ett stycke af en stock till omkring aderton tums genomskärning och lägga den jemna sidan uppåt. På samma sätt gjordes äfven stolar och golf.

När Abraham burit in störarna som skulle användas till bordsfötter, hade fadern redan sitt verk färdigt och höll på att borra hål till fötterna.

— Nu kan du taga hit några flera af de der störarna i högen; de kortaste behöfver jag nu först.

— Hvad till?

— Åh vi få lof att skaffa oss några stolar, vi hafva suttit på marken länge nog. Jag skall hafva störarna till stolsfötter. Det är tillräckligt att taga in till en stol åt oss hvar. När brådskan väl är öfver, få vi göra några flere. Fyra gånger tre är tolf, jag behöfver tolf.

— Skola de vara alldeles lika?

— Nej det står knapt till att finna. Om de äro för långa, kan jag såga af dem, så att de blifva lagom.

Arbetet med bordet pågick emellertid oafbrutet. Då Abraham skulle välja och bära in så många stolsfötter från högen, hann bordet nästan blifva färdigt, innan han slutat sitt åliggande.

— Ett präktigt bord, skulle jag tro, sade herr Lincoln, i det han mönstrade bordet, sedan detta väl kommit på sina fyra fötter. Nybyggarmöbler äro ej fina, men de äro starka. — Och nyttiga, inföll hans hustru. Det vore ej ur vägen med ett till.

— Nej när jag får tid skall jag göra ännu ett. Kanske Abe kan göra ett längre fram. Kan du göra ett bord, Abe?

— Jag kan försöka.

— Och du kan lyckas med det också, när du nu sett, huru jag gått till väga. Du kan försöka på med det endera dagen. Men nu gäller det stolarna.

Ett tjenligt bräde valdes, af hvilket fyra stolar kunde göras, och före qvällen var huset med ringa kostnad möbleradt. Säng, bord och stolar utgjorde hela möbleringen i detta nybyggarhem, hvari Abraham tillbragte tolf år af sitt händelserika lif.

Abraham bodde på vinden, dit han klättrade upp på stegen. Der hvilade han år från år, lika nöjd och lycklig som någon kan känna sig i de rikes hem. Han hade aldrig vetat om något bättre och väntade sig kanske ej vid den tiden något mer af denna verldens goda.

Den förlust familjen lidit genom olyckshändelsen på Ohiofloden var nu nästan ersatt med undantag af ett par jernpannor och några stenkärl. Det första bordet och stolarna efterträddes af bättre. Under vintern och våren hade familjen hjelpt sig fram så godt sig göra lät, i hopp om att bättre förhållanden skulle inträda på hösten.

Nybyggarne på den tiden voro nödsakade att förvandla sin säd till mjöl, hvilket utgjorde en hufvudsaklig

del af deras näringsämnen och utan hvilket de knapt kunde lefva. Det var emellertid ondt om qvarnar i trakten. Den närmaste fans vid Tompsons färjstuga, der Lincoln stigit i land på sin första färd till Indiana. Det var en handqvarn, der man kunde mala föga hastigare, än om säden stöttes sönder i en mortel.

— Jag skall göra mig en qvarn för egen räkning, sade herr Lincoln.

— Huru då, frågade Abraham.

— Det skall du få se, när den blir färdig. Det duger ej att vi gå aderton mil till qvarnen. Vi måste hafva en här på stället.

— Och det tager ej längre tid för dig att göra en sådan än att gå en gång till färjstugan och hem igen, sade fru Lincoln. Hon visste hvad slags qvarn han menade, ty hon hade sett sådana.

— Den skall vara i ordning innan qvällen i morgon, svarade herr Lincoln och ryckte på axlarna.

— Huru göres den, frågade Abraham, som började blifva intresserad.

— Det får du se. Jag behöfver dig till hjelp, och om du är riktigt dugtig, skall du få låna min bössa endera dagen.

— Det tycker jag om, svarade gossen.

— Det gör jag med, om du blir en bra skytt. Du kan göra stor nytta med att skaffa vildt. När du kommer så långt, att du kan knäppa en kalkon eller ett rådjur, så behöfver jag ej gå på jagt mer.

— Får jag göra det?

— Ja och jag skall vara glad, att du gör det. Skogarna äro fulla af vildt, och du får tillfälle till god jagt.

Abraham var förtjust öfver utsigten att få sköta bössan och lade sig den qvällen på sin hårda bädd med lysande framtidsplaner. Morgondagens sol fann honom redan i ordning att hjelpa fadern med qvarnens förfärdigande.

— Det första jag måste hafva är en stock, sade herr Lincoln och gick ut för att leta rätt på ett träd af passande storlek. Det dröjde ej länge, innan han funnit ett sådant.

— När jag fått det i ordning, skall du tända eld på det, Abe, sade han.

— Hvad för något, skall jag bränna upp det, utropade gossen, som ej förstod meningen.

— Åh nej, icke precis det; brinner det upp, så duger det ej till qvarn.

— Men jag skulle ju tända eld på det!

— Ja i öfversta ändan. Vi skola bränna ett fotsdjupt hål i det för att lägga säden i; laga derför elden i ordning.

Det dröjde ej lång stund, förrän trädet föll och en del af stammen, ungefär fyra fot lång, var afhuggen. Herr Lincoln stälde den rätt upp och sade:

— Se här, Abe, hvad jag menade med att tända eld på den. Du skall göra upp en eld öfverst på stocken och bränna ett fotsdjupt hål i den. Jag skall hjelpa dig.

Elden var snart tänd, och Abrahams nyfikenhet till det yttersta retad. Huru det sedan skulle blifva, var mer än han visste, och detta var ju ej underligt.

— Tag nu hit litet vatten, vi måste hålla stocken fuktig.

— Och släcka ut elden, frågade Abraham.

— Nej nej; men vi skola väta utsidan, så att icke alltsammans brinner upp. Vi skola ej bränna det yttersta, bara ett hål i midten.

Abraham började nu förstå och skyndade efter vattnet. Elden underhölls, medan herr Lincoln gick efter en stång, vid hvars ena ända han fäste en stöt.

— Hvad skall den vara till, frågade Abraham.

— Det får du se, när jag sätter den i gång, svarade fadern. Laga du att elden brinner, till dess hålet blir nog djupt.

— Det brinner aldrig så djupt.

— Jo det gör det, håll bara på. Det brinner fortare, ju längre ned det kommer. Qvarnen skall vara färdig före qvällen. Du måste hafva tålamod och hålla i.

De fortsatte sitt arbete. Herr Lincoln gjorde i ordning stången, och innan aftonen var hålet utbrändt, kolen borttagna och stöten på stången fastsatt.

Detta var hela den qvarn han behöfde. Den var af samma sort, som många nybyggare vid den tiden använde. Det var det samma som mortel och stöt i stor skala och var på det hela taget bättre än att gå till en qvarn på tjugo mils afstånd, hvilken malde föga fortare. Den passade för öfrigt väl tillsammans med omgifningarna. En holländsk spis och en panna utgjorde köksafdelningen i huset. Alla andra jernvaror lågo på bottnen af Ohiofloden. Pannan fick göra tjenst som både det ena och andra. Det visade sig här, att menniskans verkliga behof äro ganska få. Det är visserligen angenämt att vara försedd med alla nyare uppfinningar i den vägen; men den Lincolnska familjens erfarenhet visade, att lyckan ej är beroende af dem.

Den hemgjorda qvarnen betjenade familjen förträffligt under flere år. Den behöfde ej repareras, var icke heller beroende af regn eller solsken för att kunna gå. Hvem som helst af familjen kunde mala på den.

Den Lincolnska familjen var ej fast bosatt i Indiana förrän om hösten 1817, då den inflyttade i det nya blockhuset. Abraham var vid den tiden redan en äkta nybyggargosse. Han hade äfven gjort stora framsteg i läsning och skrifning. Den väckelse han fått genom Hazel i Kentucky gick ej förlorad i Indiana. De tre böckerna i familjens bibliotek utgjorde fortfarande hans enda andliga föda.

Under de långa vinterqvällarna denna första vinter i Indiana läste han vid eldskenet, ty någon annan belysning kom ej i fråga. Ljus eller olja brukade ej finnas i nybyggarnes hem; deremot kunde de tända upp huru stora eldar som helst, emedan skogen var så tät,

att de hade all möjlig svårighet att blifva af med den. Stora vedklabbar och trädgrenar uppstaplades på eldstaden, och de väldiga lågorna upplyste hvarje vinkel och vrå af rummet, så att någon lampa alls ej behöfdes.

Han öfvade sig i att skrifva med en kolad trästicka på träd och bräden. Om vintern skref han sitt namn i snön med en käpp, och om sommaren på marken i trädgården. På detta sätt öfvade han sig i både läsning och skrifning; man kan dock knappast tänka sig en mindre lofvande ställning för en begåfvad gosse.

Herr Lincolns blockhus var omgifvet af en tjock skog af ek, valnötsträd, sockerlönn och andra i Nordamerika förekommande trädslag. Träden voro mycket stora och lemnade skydd åt foglar och fyrfotadjur, som funnos der i stor mängd. Rådjur och vilda kalkoner gåfvo nybyggaren riklig föda, och kunde han blott handtera sin bössa rätt, var han säker om rikligt uppehälle. Lincoln var skicklig skytt, och i Indianas skogar träffade han öfverallt på villebråd.

Ställets läge motsvarade allt hvad herr Lincoln kunde önska. Der var dock en svårighet — det fans intet vatten på en engelsk mils afstånd. Ett af de tyngsta arbeten Abraham och hans syster hade att utföra under dessa sträfsamma tider, var att hemta vatten från källan en mil derifrån. Denna brist afhjelptes sedermera. Herr Lincoln gräfde flitigt efter vatten, och det säges äfven, att han använde en person, som med en slagruta uppsökte förträffligt vatten åt honom; men detta torde endast vara en historia.

En viss David Turnham, som var jemnårig med Abraham och bodde i samma trakt, har gifvit följande skildring af landet, när han kom dit.

— Då min fader flyttade hit om våren 1819, bosatte han sig en mil från Tomas Lincoln, som då var enkling. Det var ej mycket tillfälle att få någon undervisning; emellertid besökte Abraham och jag samma skolor.

— Landet var mycket vildt, i synnerhet i de lägre trakterna, samt så tätt beväxt, att man nätt och jemt kunde komma fram till fots. Det fans öfverflöd på villebråd, såsom björnar, hjortar, kalkoner och smärre djur.

— Vid den tiden funnos der många platser, der hjortarna brukade hålla till; Abe och jag brukade ibland gå till dessa lägerställen och vaka hela natten för att få skjuta, ehuru Abe aldrig var så förtjust i jagt som jag. Det fans tio eller tolf dylika ställen på en liten grässlätt vid floden emellan herr Lincolns och herr Woods hem.

— De som först slagit sig ned der i landet voro ett mycket vänligt, tillgängligt och hjelpsamt folk; men der öfvades mycken dryckenskap, stöld i mindre skala samt mer osedlighet, föga religion och pålitlighet.

Berättaren antyder dryckenskapens öfverhandtagande, och detta onda var också en källa till mycken oro för fru Lincoln. Hennes gosse var i stor fara, och mången varning, månget råd mottog han af henne. När Abraham började sin offentliga bana och fast och oförskräckt uttalade den fullkomliga afhållsamhetens grundsatser, sade han sig hafva ett råd af sin moder att tacka för mycket, nämligen detta: Menniskor blifva drinkare, emedan de börja dricka; om du aldrig börjar dricka, blir du ingen drinkare.

Vi hafva omständligt skildrat tiden, stället och förhållandena under Abrahams tidigare år, för att läsaren må uppfatta den karaktersstyrka, som höjde honom ur fattigdom och mörker och gjorde honom ryktbar i verlden.

FEMTE KAPITLET.

Jagt.

På våren 1817 då Tomas Lincoln beredde sig att så sitt första utsäde i Indianas jord, sköt Abraham sitt

första villebråd. Hans föräldrar afhandlade det gamla vanliga ämnet, förlusten i Ohiofloden, då fru Lincoln anmärkte:

— Jag är alldeles öfvertygad, att vår förlust var en god sak. Jag tycker mig kunna se det.

— Bra för dig det, svarade hennes man; du är slängd i att se hvad ingen annan ser, tillade han nästan omedvetet, upptagen af andra tankar.

— Jag vet just icke det; men hvad i all verlden skulle du hafva gjort med allt bränvinet, om ej en del deraf gått förloradt i floden? Aldrig hade det kunnat säljas här, och tänk hvilket arbete att få det hit!

— Nå ja, om jag icke fått sälja det, så hade vi ju stått oss lika bra som nu.

— Men det hade kunnat göra mycket ondt. Det är en farlig vara, det ser man af mångas exempel.

— Jag vet det; men jag hyser ingen fruktan för egen del.

— Det gör icke jag heller, men jag tänkte på Abe. Du vet, huru det är med gossar nu för tiden och huru mycket elände bränvinet åstadkommer inom många familjer. Jag kan ej tycka annat, än det var väl, att det mesta stannade i floden.

— Jag hoppas det är så, det gör nog mycket ondt, förstås; och trodde jag, att det skulle vålla ondt inom min familj, så önskade jag, att alltsammans låge på flodbottnen.

— Du kan då vara glad nu, ty vi hafva nu mindre att frukta. Kanske Herren fann det bäst att lägga det der det ej kunde skada någon.

— Så torde det nog vara; men jag måste ut och arbeta. Det är alltför godt väder att sitta och göra ingenting. Det är ju såldt nu alltsammans, så man har ingenting att frukta för den saken.

Herr Lincoln steg upp och gick till sitt arbete; tio minuter derefter kom Abraham inrusande i stor ifver

— Mamma, ropade han, det är en svärm kalkoner alldeles här utanför, som jag kan skjuta. Se, se, och han visade genom en springa i väggen, der murbruket fallit bort; får jag skjuta dem, mamma?

— Ja det är verkligen kalkoner, Abe, svarade modern, i det hon varseblef kalkonerna, och ett vackert skott kan du få.

Hon gick efter bössan, som alltid var laddad.

— Skynda, mamma, jag kan skjuta genom hålet, utropade Abraham, som blef allt ifrigare.

Modern kom snart med bössan, som hon stack ut genom ett hål mellan två stockar, hvarpå hon efter några hastiga, varnande ord lät honom skjuta.

Pang! Skottet smälde af och genljöd i skogen med ovanlig styrka, såsom Abraham tyckte. Mor och son skyndade ut att se verkan af skottet; när de hunno fram till platsen, hade krutröken skingrat sig, och en fogel låg död.

— Jag träffade en, ropade Abraham, i det han lyfte upp en ovanligt stor kalkon från marken.

— Ja verkligen, svarade modern, som var nästan lika förtjust som gossen.

— En riktig jätte, fortfor Abraham och betraktade med barnslig stolthet den väldiga fogeln. Har du någonsin sett någon så stor?

— Den är mycket stor, svarade modern. Det var ett bra skott, Abe.

Herr Lincoln kom nu fram. Han hade lemnat sitt arbete, då han hörde skottet, och skyndat hem för att efterhöra orsaken.

— Hvad står på, frågade han ifrigt.

— Jag har skjutit en kalkon, ropade Abraham och höll triumferande upp den döda fogeln.

— Har du gjort det, Abe?

— Ingen annan har gjort det, var gossens karakteristiska svar.

— Det var ett präktigt skott, Abe; du reder dig

bra med bössan, om du håller i på det sättet, sade hans fader berömmande.

Det var i sjelfva verket icke alls något utmärkt skott, utan endast en slump. Abraham förstod sig ej tillräckligt på att sköta en bössa för att kunna skjuta några utmärkta skott. Kalkonen hade råkat sitta i vägen för kulan och derför blifvit dödad, det var hela saken.

Då nybyggarne som sagdt voro till stor del hänvisade till jagten för sitt uppehälle, blefvo både fäder och söner förträffliga skyttar, och äfven qvinnorna voro ofta skickliga i att handtera bössan. Fru Lincoln kunde både ladda och afskjuta en sådan, om det behöfdes. Hon var liksom andra af sitt kön van vid dylikt.

Det berättas åtskilliga märkvärdiga saker om nybyggarnes skjutskicklighet, och säkra intyg finnas om tillförlitligheten deraf. En författare säger:

— En mörk qväll hörde jag flere bösskott och gick fram till stället för att få veta orsaken. Jag blef välvilligt emottagen af ett dussin stora starka karlar, som berättade, att de höllo på att öfva sig för att kunna skjuta om nätterna, då skenet från facklorna återspeglade sig i hjortarnas eller vargarnas ögon. En eld var upptänd, hvars rök hvirflade upp mellan det täta löfverket. På ett så långt afstånd, att man knapt kunde urskilja det, stod ett brinnande ljus, hvilket dock i sjelfva verket var endast femtio alnar från den plats, der vi befunno oss. En man stod i dess närhet för att se, huru kulorna träffade, samt för att tända på ljuset igen, om det slocknade, eller sätta upp ett nytt, om det blef sönderskjutet. Hvar och en sköt i sin ordning. Somliga träffade hvarken ljuset eller veken och helsades med en skrattsalva, under det andra verkligen putsade ljuset utan att släcka det och belönades för sin skicklighet genom högljudda hurrarop. Det var i synnerhet en som hade mycken tur och tre gånger af sju putsade ljuset, medan alla de andra skotten antingen släckte det eller afskuro det straxt under lågan.

Så skickliga skyttar fans det den tiden. Det var derför ganska vigtigt, att gossar lärde sig skjutkonsten väl. Den aktades ej som ett tidsfördrif, utan som ett medel att vinna sitt lifsuppehälle. Utom det att köttet användes, voro skinnen mycket efterfrågade, och många i det afseendet värdefulla djur funnos. Abraham måste derför nödvändigt lära sig konsten.

Sommaren 1817 förflöt, och straxt på hösten blef ensligheten i deras lif något minskad genom gamla vänners ankomst. Tomas och Betsy Sparrow, hvilka uppfostrat fru Lincoln, bosatte sig i deras granskap. Lincolns hade just flyttat in i sitt nya hus, hvarför Sparrows togo in i det gamla med tre väggar. Dennis Hanks bodde hos Sparrows och flyttade med dem till Indiana. Det var en glad dag för Lincolns, då Sparrows blefvo deras grannar. För Abraham i synnerhet var deras ankomst en stor vinst, ty han fick nu en trogen vän och kamrat i sin muntre kusin, Dennis Hanks. En sådan gosse till sällskap i skogarna var en större förmån än ord kunde uttrycka.

SJETTE KAPITLET.

Mörka dagar.

Abraham fortfor att studera de tre böcker, som utgjorde familjens bibliotek, bibeln, katekesen och abc-boken. Ingen utsigt förefans, att samlingen skulle ökas med någon ny bok. Den kunskapstörst som redan uppstått hos honom måste finna sig tillfredsstäld inom denna trånga krets. Följden var, att han kunde abc-boken och katekesen utantill samt mycket af bibeln. Han hungrade efter vetande, men kunde ej finna tillräcklig näring, utan

sattes dagligen på »svältkur». Under sådana förhållanden längtade han efter andra böcker. Han började tröttna på bibeln. Jag vill icke hålla på och läsa bibeln jemt, yttrade han; jag önskar, att jag hade någon annan bok att läsa.

Under sommaren 1818 utbröt en fruktansvärd farsot kallad »mjölksjukan» bland nybyggarne. Både korna och de som drucko af deras mjölk blefvo sjuka och dogo. Första fallet inträffade femton till tjugo mil derifrån, men ändå tillräckligt nära att uppväcka oro i Lincolns hem. Det dröjde ej heller länge, förrän den fruktade gästen klappade på deras dörr. Herr och fru Sparrow insjuknade nästan samtidigt. Stundens fara drog nu Abrahams tankar från böckerna. Hans längtan efter andra böcker gaf vika för fruktan för en hastig död.

Sparrows voro mycket sjuka, och ingen läkare fans på mellan trettio och fyrtio mils afstånd. Herr Lincoln och hans hustru samt andra nybyggare gåfvo naturligtvis de sjuka all den vård de förmådde. Vecka efter vecka räckte deras lidanden, under vexlande fruktan och hopp beträffande utgången.

— Vi måste flytta dem in till oss, sade fru Lincoln till sin man, ty de behöfva bättre bostad och vård.

Sparrows hade varit som föräldrar för fru Lincoln, och hon skänkte dem en dotters kärlek.

— Det blir kanske det bästa; de hafva nog i alla händelser icke långt qvar, svarade herr Lincoln.

— Jag kan se till dem mycket bättre här inne, återtog fru Lincoln, och antingen de lefva eller dö, så skola vi hafva den tillfredsställelsen att veta med oss, att vi gjort allt hvad vi kunnat för dem.

De sjuka flyttades följaktligen in i Lincolns hus, och ingen var gladare deröfver än Dennis Hanks, hvilken också kunde betrakta Sparrows såsom sina föräldrar. Förändringen af bostad åstadkom emellertid ingen förbättring. Inom några dagar voro de båda döda, och deras bortgång spridde nedslagenhet öfver hela nejden

samt utgjorde den största sorg Abraham och Dennis ännu erfarit.

Omkring en half mil från hemmet utsågs begrafningsplatsen på en vacker kulle, som skuggades af väldiga träd. Herr Lincoln var den enda nybyggare i trakten, som kunde tillverka likkistorna, och han gjorde dem äfven, tunga och klumpiga. Grannarna samlades från när och fjerran och öfverlemnade under tårar, men utan alla begrafningsceremonier, de bortgångna vännerna åt jordens sköte.

Några dagar efter begrafningen insjuknade fru Lincoln mycket häftigare än Sparrows i samma farsot. Det var ungefär klockan tre på natten. Abraham väcktes ur sin djupaste sömn och skyndade efter deras närmaste granne, fru Wood, på samma gång som Dennis, hvilken efter Sparrows död varit en medlem af den Lincolnska familjen och Abrahams sängkamrat på vinden, gick ned för att lemna all den hjelp han kunde. Ett varmt deltagande rådde mellan alla nybyggarfamiljer, och de qvinliga medlemmarna af de samma voro alltid färdiga att egna de sjuka sin bästa vård. Deras bemödanden kröntes ock stundom med framgång. Då läkare ej funnos, nödgades de söka reda sig sjelfva på egen hand.

Fru Wood infann sig snart, och före dagens slut kommo flere af grannarna, som fått höra om fru Lincolns sjukdom, och erbjödo sitt bistånd. Nyheten om hennes plötsliga insjuknade spred sig hastigt, så att inom tre dagar alla nybyggarfamiljer i trakten hört det, och alla lemnade villig och snar hjelp. Den sjukas tillstånd försämrades emellertid, och hon blef snart viss om att hon ej skulle tillfriskna. Många som sjuknat i denna underliga farsot fingo ligga i vecktal, såsom fallet var med Sparrows; men fru Lincolns sjukdom var häftig och kort. Hon dog den femte oktober, lemnande hemmet mera tomt och dystert än någonsin förut. De så tätt på hvarandra följande dödsfallen ingåfvo de qvarlefvande ännu mer fruktan. Dennis Hanks erinrar sig Abrahams

djupt bedröfvade utseende från det man började misströsta om moderns räddning, till flere veckor efter hennes begrafning. Han var nu nio år gammal, eftertänksam och förståndig, icke mycket böjd för att tala om det som skett, ehuru det tycktes som om en tyngd legat på hans hjerta. Läsaren kan måhända föreställa sig, fastän ord ej kunna uttrycka det, hvad förlusten af en god moder skulle vara för en glad, lydig och tillitsfull gosse, som bodde undangömd i skogarna, der en moders vård och kärlek måste vara dubbelt dyrbara. Den bittra förlusten gjorde nybyggarlifvets enslighet ännu mera känbar och dess mödor tyngre.

Anstalter vidtogos för begrafningen. Med egna händer gjorde Tomas Lincoln en grof kista åt sin hustru, och hon lades i kullen bredvid Sparrows. Somliga mena, att en af grannarne läste något ur bibeln och en annan bad; det är dock sannolikt, att hon liksom fosterföräldrarna begrofs utan några ceremonier och under tystnad nedsänktes i jorden utan någon annan särskild hedersbevisning än uppriktiga tårar.

Här torde vara rätta platsen att berätta en tilldragelse, som inträffade flere månader efter fru Lincolns död.

— Du måste skrifva ett bref åt mig, Abe, till pastor Elkins, sade herr Lincoln en qväll. Du kan skrifva tillräckligt väl för att göra det.

Abraham hade då fylt tio år.

— Om du säger hvad jag skall skrifva om, så kan jag det, svarade gossen.

— Det skall jag göra. Det blir ditt första bref, och du skall komma i håg, att din fader aldrig skrifvit något sådant — har aldrig kunnat det.

— Hvad skall jag skrifva om, frågade Abraham.

— Skrif om din moders död. Han vet ingenting derom ännu. Jag tänkte bedja honom komma till oss och hålla en likpredikan.

— När vill du, att han skall komma?

— Åh när han kan, tänker jag. Han bestämmer det sjelf, ehuru jag önskar, att han måtte komma snart.

— Tänk om han är död, inföll Abraham.

— Hvarför kom du att tänka så?

— Han kunde ju dö lika väl som mamma. Och han kunde vara död, utan att vi visste det, lika väl som hon är död, utan att han vet det.

— Nå ja, det är ju möjligt; men nu vilja vi se, huru du kan få ihop ett bref.

Papper och penna anskaffades, och herr Lincoln satte sig att diktera brefvet. Han berättade om sin hustrus död, när den inträffat och under hvilka förhållanden, samt inbjöd pastorn att göra dem ett besök och hålla en likpredikan. Äfven beskref han sitt nya hem och flyttningen dit samt talade om utsigterna för framtiden.

— Läs nu upp det, sade herr Lincoln.

Abraham läste, under det fadern satt der som en bild af belåtenheten. Det var en hjertefröjd för honom, att hans son kunde skrifva ett bref. Aldrig förr hade någon i hans slägt kunnat göra ett sådant storverk. Det var en minnesvärd tilldragelse.

— Se nu, huru väl det är värdt att lära sig skrifva, sade han, då Abraham slutat läsningen. Det är värdt tio gånger så mycket som det kostar, att kunna skrifva bara det der enda brefvet.

— Det är icke mycket besvär att lära sig skrifva, svarade Abraham. Jag skulle arbeta lika mycket om igen, hellre än jag ville afstå ifrån det.

— Det finge du göra, om du blefve kringkastad som jag blef i min barndom.

— Jag vet det.

— Du vet det icke så som jag, och jag hoppas, att du aldrig behöfver göra det. Men det är mer värdt än den bästa gård att kunna skrifva ett bref så bra som det der.

— Jag skall nog lära mig skrifva ännu bättre, sade Abraham. Men huru lång tid behöfver brefvet för att komma fram till pastor Elkins?

— Det är mer än jag kan svara på; men någon gång får han det väl, och jag hoppas han då kommer hit.

— Han reser nog icke så här lång väg, menade Abraham.

— Det är icke så långt för honom, som det var för oss.

— Huru så?

— Emedan han bor närmare gränsen till Indiana, än vi gjorde. Det är ej mer än sjuttiofem mil för honom, och han reser ofta nog så lång väg.

Brefvet afgick, och Abraham afvaktade med otålighet hvad som skulle följa deraf. På det hela taget var detta en vigtig händelse i hans unga lif — han hade skrifvit sitt första bref. Det var ju icke förvånande, att han undrade, om det någonsin skulle komma fram till den gode pastorn. Det var ej heller underligt, om denna brefskrifning blef en af de drifkrafter, som först bragte honom in på en bana af gagn och ryktbarhet.

Herr Lincoln hade mycket att säga för sina grannar om det bref Abraham skrifvit, och de fingo också mycket att tala om. Det ansågs i hög grad märkvärdigt, att en gosse vid hans ålder kunde göra något sådant. Icke fjerdedelen af traktens fullväxta invånare kunde skrifva, och gossens skicklighet ansågs derför så mycket märkvärdigare. Den omtalades vida omkring, och följden var, att Abraham som oftast anmodades af grannarna att skrifva bref åt dem. Han hade heller ingenting emot att villfara denna deras önskan. En af hans egenskaper var en välvillig benägenhet att hjelpa andra, och den dref honom att uppfylla deras begäran och skrifva åt dem. Icke heller var det honom besvärligt, utan tvärt om ett nöje. I följd af hans skrifkunskap fingo sålunda långt bort-boende och länge frånvarande vänner till nybyggarfamiljerna höra af sina kära.

Pastorn kom tre månader senare. Efter långt uppehåll hade brefvet kommit honom till handa i Kentucky, och han begagnade sig af första tillfälle att göra sina

gamla vänner ett besök. Abraham var nästan säker om att brefvet kommit bort, eftersom den käre pastorn ej hördes af. Men en dag då gossen var ute ett par mil hemifrån, hvem fick han se, om ej pastor Elkins, som kom ridande på sin gamla bruna häst! Han kände genast och med stor fröjd igen honom.

— Åh, Abe, är det du, utropade pastorn. Är jag så nära ditt hem?

— Ja herr pastor; har ni fått mitt bref?

Abraham tänkte först och främst på det märkvärdiga brefvet. Det var temligen tydligt, att det nått sin bestämmelseort, men han ville veta det säkert.

— Ditt bref, frågade pastorn. Jag har fått din faders bref.

Abraham hade ej tänkt på att brefvet gått i faderns namn.

— Jag har skrifvit det, sade han.

— Har *du* gjort det? Verkligen?

— Ja pappa kan ej skrifva.

— Ja visst, det kommer jag i håg nu; och så skref du det? Nå det skulle ej många gossar kunna göra efter.

— Det var det första bref jag skrifvit.

— Allt bättre och bättre. Såå, det första? Det behöfver du ej skämmas för.

De hade fortsatt vägen under detta samtal. Abraham sprang bredvid hästen, och pastorn såg vänligt ned på honom.

— Der är vårt hus, ropade Abraham, då de kommo i sigte deraf.

— Det var en vacker boningsplats. Och der kommer din fader, tror jag.

De mötte snart herr Lincoln, som hjertligt helsade pastor Elkins välkommen. Han var verkligen öfverraskad, ehuru han icke alldeles uppgifvit hoppet att få se pastorn.

— Ni finner mig mycket ensam, sade herr Lincoln; döden har gjort en stor förändring inom mitt hus.

— Mycket stor i sanning, svarade pastor Elkins.

Jag förstår, huru stor er förlust måste vara; men »den Herren älskar, den agar han».

Herr Lincoln instämde och yttrade derpå:

— Låt mig nu få säga, att jag önskar, att ni ville hålla en likpredikan, medan ni är här. Ni känner ju min hustrus lif. Stannar ni icke öfver söndagen?

— Jo jag tänker, att jag kan stanna så länge, fastän jag måste verka min Herres verk.

— Det gör ni ju också genom att blifva här och predika för oss; det kan vara till mycket gagn.

— Sant; jag skall gerna stanna, ty om någon menniska förtjenat en likpredikan, så var det er hustru. Hvar skall jag hålla den?

— Vid hennes graf. Jag har gjort upp alltsammans för länge sedan. Vi skola underrätta grannarna; det kommer nog mycket folk. De satte henne högt här.

Det bestämdes, att pastor Elkins skulle hålla likpredikan vid fru Lincolns graf följande söndag. Underrättelsen derom utsändes ända till tolf och femton mil omkring, och en platform uppsattes nära grafven. Alla förberedelser för den högtidliga akten voro gjorda. Ehuru nära ett år hade förflutit efter fru Lincolns död, var ett minnestal öfver henne af oförminskadt intresse för hennes qvarlefvande vänner.

Pastor Elkins sysselsatte sig emellertid med att sällskapa med familjen och besöka några af grannarna, med hvilka han samtalade i andliga ting. Abraham fick äfven sin särskilda andel af hans uppmärksamhet. Gossen hade utvecklats hastigt, sedan han flyttat från Kentucky, och hans ovanliga mogenhet måste tilldraga sig en sådan persons uppmärksamhet.

Söndagen kom, en klar vacker dag. Från tolf till femton mil aflägsna ställen kommo nybyggarne för att höra predikan. Hela familjer infunno sig, föräldrar och barn, från den äldsta till den yngsta. Hvithåriga åldringar och späda barn voro der. De kommo till häst och till fots eller åkande i kärror, allt efter som det bar

sig. Som någon gudstjenst ej förekom oftare, än då någon sådan nybyggarpredikant besökte trakten, var detta en högtid för de flesta, och de visade sitt intresse genom att komma mangrant. Detta tillfälle var dessutom af ännu ovanligare art än andra.

Pastor Elkins var en allvarlig man, och förhållandena ingåfvo honom dessutom en ovanlig värma. Ingen af de närvarande hade hört honom förut, med undantag af den Lincolnska familjen. Alla voro hänförda af hans predikan. Minnesorden öfver den döda ansågos förträffliga och sanna. Ingen tyckte, att det sades för mycket till hennes beröm. Tvärt om tycktes den allmänna åsigten vara den, som någon uttalade sålunda: Säga hvad han ville till hennes pris, så kunde han ändå ej säga för mycket.

Abraham var djupt intresserad af talet, som väckte en liflig hågkomst hos honom af moderns kärlek och ömhet. Det var honom nästan, som hade han om igen bevistat hennes begrafning. Hennes stoft hvilade några fot ifrån honom, och minnet af hvad hon varit lefde i hans hjerta.

Han behöll äfven hvad som yttrats i talet. Det var hans sed att göra detta, van som han var att tänka på egen hand. Några år längre fram brukade han ofta kritisera de predikningar han hört, till stort nöje för dem som voro hans åhörare. Stundom ifrågasatte han de läror, som förkunnades. Äfven häri röjde sig hans tidiga utveckling.

Under denna tid af sitt lif brukade han uppmärksamt höra på grannarnes samtal; han kunde blifva nästan ond öfver somligas yttranden, emedan de af okunnighet talade så obegripligt, att han ej kunde förstå hvad de menade. Hans verksamma hjerna arbetade att fatta hvarje ämne, och han var stundom helt missbelåten med de olärda talare, hvilkas mening han ej kunde fatta. Sedan han kommit öfver flere böcker, brukade han tala om deras hufvudämne och fritt uttrycka sina egna åsigter.

Han var i detta afseende olik de flesta gossar, hvilka äro ytliga i sin uppfattning af saker och ting. De läsa, och dermed är det slut. De tänka ej mer derpå, åtminstone fråga de icke *hvarför* om det framstälda, och sålunda utbildas vanan att lösligt fara öfver saker. De tänka ej på egen hand. De taga allting för sant, emedan andra säga det. De nöja sig med att veta, att det eller det *är* så utan att fråga *hvarför*. Men sådan var icke Abraham. Han tänkte och begrundade, och derigenom utvecklades hans själsförmögenheter fortare än det kunnat ske i någon skola.

För att läsaren må bättre lära känna under hvilka inflytelser Abrahams karakter utvecklades, vilja vi här berätta något om dessa nybyggarpredikanter.

De voro vanligtvis hvarken lärda eller bildade män, ehuru undantag derutinnan gåfvos. Få om någon bland dem hade studerat vid något högre läroverk, somliga aldrig ens gått i skolan. Men de ansågo sig kallade att predika och gjorde det med troget och redligt sinne. Många af dem predikade nästan hvar dag, under det de färdades till häst från det ena stället till det andra, studerande i sadeln och medförande hela sitt bibliotek i sadelpåsarna. De stannade hvar helst natten fann dem, stundom flere mil från någon menniskoboning, utan annat läger än marken, utan annat tak än himlahvalfvet. De arbetade utan lön och hade ofta ganska knapt om både kläder och föda, men drefvos af Kristi kärlek till sitt kall. Följande berättelse om ett par sådana predikanter skola gifva en bättre föreställning om dessa gagnande menniskors lif, än vi kunna erbjuda.

— En predikant, som reste omkring i nordvestra territoriet, en lång, smärt, behaglig man med ett tillvinnande yttre och vänliga ögon, högligen älskad af alla som han betjenade, erhöll af en förmögen jordegare ett gåfvobref på 320 acre. Presten var ytterst fattig, och många gånger hade han knapt haft tillräckligt för att hålla själ och kropp tillsammans. Dock höll han i med

sitt arbete och gjorde mycket godt. Han tycktes vara belåten med sitt stycke jord och for sin väg med tacksamt sinne. Men om tre månader kom han tillbaka och sade till sin välgörare:

— Se här får jag lemna er tillbaka ert gåfvobref.

— Hvarför det, frågade hans vän förvånad. Är det något fel med det?

— Nej.

— Är det icke bra jord?

— Så bra som någonstädes i staten.

— Ohelsosamt läge?

— Så friskt som något.

— Tror ni jag ångrat min gåfva?

— Jag har ej den minsta anledning att betvifla er frikostighet.

— Hvarför vill ni då icke behålla jorden?

— Jo ser ni, svarade presten, som ni vet, tycker jag mycket om att sjunga, och det är en sång i min bok, som utgör ett af de största fröjdeämnena i mitt lif. Jag har ej kunnat sjunga den af hela mitt hjerta, alltsedan jag var här sist. En vers af den lyder så här:

Jag eger ej en fotsbredd jord,
Ej hem i söder eller nord,
En fattig vandringsman.
Jag bor i tält här nere blott
Och irrar kring, nöjd med min lott.
Tills jag mitt Kanaan-når,
Der är mitt hus, mitt arf der är,
Min skatt, mitt hjerta finnas der,
Mitt hem skall der jag få.

— Tag ert gåfvobref, tillade han, jag vill hellre sjunga den sången med godt samvete än ega hela Amerika.

— En annan nybyggarprest var så ifrig med sitt arbete, att hvarken hunger eller nakenhet afskräckte honom. Han var lärdare än de fleste af de andra predikanterna och satt ofta uppe och läste halfva natten i jägarkojorna, der han tog in. Dessa kojor voro omkring

tolf fot breda och fjorton fot långa, och der inrymdes en familj, som stundom räknade tio till tolf barn; och då skogarna öfverflödade på smärre rofdjur, togos äfven höns och kycklingar in för att vara i säkert förvar. Sedan familjen lagt sig att sofva, brukade han tända på en grankubbe, krypa upp i ena hörnet af den stora spisen, lägga sig framstupa i askan och läsa till långt inpå natten.

— Mången gång var det kala, ödsliga berget hans läger, medan vargarnes tjut ljöd i hans öron. Ibland var han lycklig nog att träffa på något ihåligt träd, i hvilket han kunde finna skydd mot regn och köld.

— En dag då han satt vid bordet med en jägares familj, uppskrämdes alla af ett förfärligt skrik från gårdsdörren. De rusade ut och fingo se, huru en stor vildkatt sprang bort med det minsta barnet. Presten ryckte ned en bössa, som hängde öfver dörren, sigtade hastigt och sköt. Han träffade, men för sent, ty barnet var redan ihjälrifvet af det rasande djuret.

— Samma år kämpade han bröst mot bröst med en björn och gick segrande ur striden. Han hade lyckats sticka knifven i sin fiende, just som han var nära att slutas i den dödsbringande omfamningen.

— Ofta om vintern kom han upp ur floden med sina kläder glittrande i det klara, kalla solskenet, som om de varit af poleradt stål, kylande som dödens fläkt. Under ett års tid färdades han under sådana förhållanden till fots och till häst *fyra tusen mil och predikade fyra hundra gånger;* då han värderade de gåfvor han erhållit — strumpor, ylletröjor, bomullsskjortor och några silfverslantar — fann han, att hans lön uppgått till *tolf dollar och tio cent.*

— Likväl höll han i, växte till i kunskap och inflytande, blef teologie doktor och slutligen rektor för ett universitet.

Sådana voro vesterns nybyggarpredikanter; genom sin enfaldiga fromhet, sin upphöjda tro, sitt brinnande

nit, sin orubbliga ståndaktighet och sin praktiska riktning uträttade de ett stort verk för Gud.

Vi hafva gjort denna afvikelse från vår berättelse för att visa, hvilket inflytande från kristlig sida Abraham rönte under sin barndom. De prester han vanligen hörde voro dock ej dylika kringresande lärare, utan baptistpredikanter, som bodde tjugo mil derifrån och någon gång predikade i granskapet. Några år längre fram bosatte sig tvenne andra i trakten, och båda brukade predika i herr Lincolns eller någon annans hus, eller ock ute i det fria, då församlingen var för talrik att rymmas i ett blockhus.

Detta var all den inverkan från predikstolen, som Abraham rönte i sina yngre år; den qvarlemnade dock ett outplånligt intryck i hans själ. Han stod i stor skuld hos dessa nybyggarprester, hvilkas äkta gudsfruktan dref dem att med allvar och trohet förkunna sanningen. Detta inflytande bidrog att göra honom till en märkvärdig man.

SJUNDE KAPITLET.

Ljusare tider.

Abraham kände djupt den förändring döden åstadkommit i hans hem, och under flere veckor var han helt och hållet upptagen af sin förlust. Den nedtryckande känslan af ensamhet och sorg skulle kanske räckt ännu längre, om han ej fått en oväntad hjelp i form af en bok. Hans fader kom öfver ett exemplar af »Kristens resa» hos en bekant och lånade den för Abrahams räkning. Aldrig hade gossen blifvit så gladt öfverraskad, som då hans fader kom hem med boken. Han satte sig ned att läsa henne, ungefär så som andra gossar skulle

sätta sig ned till att äta en god middag. Han fann henne ännu bättre än han hade väntat sig. En gång hade han genomläst boken och halfvägs den andra gången, då han erhöll en annan, som på det lifligaste intresserade honom. Det var Esops fabler, som han fick till skänks dels för sin kärlek till böcker, dels för att den skulle hjelpa till att sysselsätta hans tankar och skingra sorgen.

Han läste fablerna gång på gång, till dess han kunde nästan hela bokens innehåll utantill. Den lärdom hvarje fabel innehåller intresserade honom djupt, och han hemtade derur mången värdefull vink, som han hade gagn af för hela lifvet. På det hela taget egnade han mer tid åt Esops fabler än åt Kristens resa, ehuru han verkligen var intagen af den senare. Men det låg i fablerna en praktisk riktning, som intresserade honom, och de voro lätta att komma i håg. Den tidiga bekantskapen med denna bok torde hafva grundlagt den lätthet för att berätta, som sedermera utmärkte honom.

I besittning af två så intressanta böcker var det ej underligt, att Abraham visade benägenhet att försumma sitt dagliga arbete. Fadern märkte snart, att Esop hade mera behag för honom än yxan och spaden. Dock var han ej böjd att bryta förtrollningen, förrän han verkligen började frukta, att böckerna skulle göra hans gosse »lat».

— Se så, Abe, du får icke försumma ditt arbete. Vi hafva mycket att göra och du får ej låta böckerna hindra dig, sade fadern mildt förebrående.

— På minuten, svarade gossen, alldeles som de flesta »bokvurmar» af hans ålder.

— På det sättet blifva gossar lata, när de leka eller läsa, då de skulle arbeta, återtog fadern. Att bara läsa och ej arbeta är nästan lika illa som att bara arbeta och ej läsa.

— Bara en liten stund till, så skall jag gå, svarade Abraham, så upptagen af sin bok, att han knapt visste hvad han sade.

— Det måste vara en kort stund, genmälte fadern i en ton af sårad värdighet.

— Jag skall arbeta så mycket fortare sedan och taga igen tiden, yttrade Abraham, alltjemt dröjande qvar.

— Det tror jag knapt. Jag är rädd, att dina tankar komma att vara på annat håll. Lägg derför undan boken och kom med.

Med tydlig motvilja lade gossen bort sin bok och beredde sig att lyda befallningen.

— Snälla gossar lyda genast, återtog fadern; de behöfva ej drifvas på som kreaturen.

— Jag ville bara läsa en liten stund till, svarade Abraham, ursäktande sin förseelse.

— Och jag bara ville, att du *icke* skulle göra det, utropade fadern harmset. Jag vet hvad som är bäst för dig. Jag ser gerna, att du läser och skrifver, men du måste arbeta, när arbetet skall göras.

Det var någonting alldeles nytt, att Abraham visade så pass mycken olydnad. Icke heller fans olydnadens ande i hans hjerta; han var helt enkelt fängslad af de nya böckerna.

Vi få ej förtiga, att fadern var något förtretad öfver hans vana att öfva sig i skrifning med att rita full med krita eller kol hvarje jemn yta han kunde få tag i. Hade ej fadersstoltheten öfver sonens skicklighet varit, så hade han väl hindrat honom från denna egendomliga öfning. En liten händelse inträffade emellertid, som på det hela försonade fadern med alla här och der anbragta kråkfötter.

En bekant kom ut på fältet, der fader och son arbetade tillsammans. Hans blick stannade vid några i den mjuka jorden inskrifna bokstäfver.

— Hvad är det der, frågade han. Det ser ut, som om någon skrifvit på marken.

— Abes verk, tänker jag, svarade fadren.

— Det har Abe icke gjort, utropade grannen.

— Jo jag har skrifvit det med en käpp, försäkrade gossen.

— Hvad står det, frågade mannen, som ej kunde läsa.

— Der står mitt namn.

— Ditt namn? Jo det skall man tro!

— Det står der, antingen ni tror det eller icke.

Han läste upp alla bokstäfverna: A-B-R-A-H-A-M L-I-N-C-O-L-N.

— Ja verkligen; och det är säkert, att du gjort det, Abe?

— Ja jag skall straxt skrifva det en gång till, om ni vill se på.

Utan att invänta svar tog han en käpp och skref ännu en gång sitt namn i jorden.

— Der står det, sade Abraham.

— Jag ser nu, och bra är det gjordt, svarade grannen.

Der, i Indianas jord, skref Abraham Lincoln sitt namn med en käpp och med stora bokstäfver — ett slags profetia, som historieforskaren gerna stannar vid. Ty efter den dagen har han genom offentliga handlingar inristat sitt namn i hvarje stats i Unionen häfder.

Alltifrån den tid Abrahams uppmärksamhet fängslats af Kristens resa och Esops fabler, beskyldes han för att vara lat. Då han blef äldre och flere böcker kommo i hans ego samt tilltagande kunskapsbegär fick makt med honom, vann denna beskyllning ny styrka. Vi protestera dock på det bestämdaste emot denna beskyllning. Ingenting är vanligare, än att gossar och flickor som älska studier anklagas för lätja. Mången som ej förstår bättre framställer samma anklagelse mot de lärda och anser hvar och en för lat och högmodig, som icke arbetar med sina händer för sitt uppehälle. Så var förhållandet äfven i Abrahams omgifning. Det var dock ett nedrigt förtal att kalla honom lat. Den gosse, som använder hvarje liten stund han har ledig från arbete till att studera och som sitter uppe om nätterna för att läsa Washingtons lif eller taga ut ett matematiskt problem, är icke lat. Han torde älska boken mer än att tröska eller hugga, alldeles som en annan kan älska det senare mer än det förra; men lat är han icke. Abraham älskade böcker; men detta hindrade ej, att han var villig

till styft arbete, och när han var fjorton eller femton år, var hvilken landtbrukare som helst glad att få lega honom, emedan han uträttade mer än någon annan vid hans ålder. Han högg mer skog på en dag, lyfte tyngre stockar och samlade mer foder, rätt så ung han var, än många af dem som legde honom.

Erkännas måste visserligen, att då smeden John Baldwin slog sig ned i trakten, brukade Abraham som då var tio år gerna smyga sig till dennes verkstad för att höra på hans historier. John var skicklig i att berätta sådana och var äfven stor vän af barn, hvilket var lockande nog för en så brådmogen gosse. Hans själ trånade efter näring, den törstade efter förströelse; smedens berättelser och erfarenheter skaffade honom båda delarna. Han tillbragte mycken tid i den muntre Vulkanisonens sällskap, innan han sjelf började berätta historier och utbyta dem med den sotige arbetaren vid städet. Det var emellertid icke lätja, som dref honom till smedens verkstad. Och när vi ställa detta tilltag af en munter gosse jemte allt annat som i de okunniga nybyggarnes tycke bevisade lätja, tillsammans med den omständigheten, att Abraham Lincoln från sin mannaålder intill sin sista dag var en af de flitigaste arbetare som någonsin funnits, såväl beträffande kropps- som själsarbete, och arbetade femton, sexton till aderton timmar på dygnet för att tillfredsställa sin ädla ärelystnad, så måste den orättvisa anklagelsen återfalla på den som framkommit med den.

Vi hafva funnit, att de som kallade honom lat på samma gång gifvit honom det vitsordet, »att han alltid läste och grubblade», tydligen i den tro, att hans kärlek till böcker vore ett bevis på böjelse att draga sig undan arbetet. Deras okunnighet må förklara och ursäkta deras anklagelse.

Ett par år efter det han erhållit Esops fabler, kommo två andra böcker i hans händer. Det var Washingtons lif samt Robinson Crusoe.

Han fick höra, att den förra fans hos en vid Andersonfloden boende person, och begagnade första tillfälle att få låna den värdefulla boken. Han visste, att Washington kallades »sitt lands fader» och att han fört befälet i amerikanska frihetskriget. Äfven hade han hört talas om huru hans farfader tagit del i detta krig. Detta var allt hvad han visste om den namnkunnige statsmannen, hvars lefnadsteckning han nu skulle läsa; men det var alldeles nog för att väcka hans förtjusning öfver boken. Den lästes och lästes om igen, och dess innehåll afhandlades med fadern och Dennis, hvilka af Abraham fingo veta vida mer om Washington och hans tid, än de förr haft sig bekant.

Vi veta ej, huru han kom öfver Robinson Crusoe, men troligen hade han lånat äfven denna bok, som skänkte honom mycket nöje. Då han läst den en gång, vaknade begäret att läsa den en gång till och tredje gången. Det fans någonting fängslande deri för hans verksamma ande. Han kunde knapt finna ord för att uttrycka sin förtjusning öfver boken.

ÅTTONDE KAPITLET.

En ny moder och skolgång.

Herr Lincoln var enkling till i december 1819. Under denna tid fick hans dotter Sara sköta huset. Abraham var en händig gosse och hjelpte ofta systern i hennes husliga bestyr. Han blef så hemmastadd i sådana, att när han längre fram gick i arbete hos landtbrukarne, dessas hustrur förklarade, att han var »den allra bästa hjelpreda», emedan han var så händig och alltid villig att göra upp eld, bära in ved och vatten eller se efter

barnen. Detta var en god skola för honom. En invånare i Springfield i Illinois, der Abrahams offentliga bana började, erinrar sig, huru han der brukade tidigt om sommarmornarna skjuta det minsta barnet fram och tillbaka framför huset och på samma gång läsa i en bok, som han höll i handen, medan hans hustru lagade i ordning frukosten.

Men Tomas Lincoln behöfde en hustru, och hans son behöfde en moder. Hushållet gick vind för våg, såsom vanligt der ingen moder vakar öfver det. Der saknades den ordning och prydlighet, som gör äfven det tarfligaste hem inbjudande, och barnens kläder befunno sig i mycket dåligt skick. Det var alltså både klokt och nödvändigt, att Lincoln sökte sig en ny hustru.

Han erinrade sig Sally Bush från Elisabethtown i Kentucky; han hade en gång friat till henne, men hon hade föredragit en annan vid namn Johnson och gift sig med denne. Hennes man hade dött tre år före fru Lincoln, och Tomas Lincoln visste, att hon var enka. Hvart skulle han hellre gå för att få en god hustru? Hvar kunde han väl hafva mer hopp om framgång?

Lincoln begaf sig af till Kentucky, uppsökte enkan Johnson, friade och fick ja. Dagen derpå voro de gifta. Fru Johnson egde ett för den tiden ganska vackert bo, så stort att en vagn med fyra hästar behöfdes för dess fraktande till Indiana. Hon hade en byrå, som kostat fyrtio dollar, en kista, bord och sex stolar samt en hel mängd sängkläder, stenkärl, tenn- och jernsaker. Herr Lincolns kusin förde både sakerna och bruden samt hennes tre barn — John, Sara och Matilda — till Indiana. Med denna ansenliga tillökning räknade nu Tomas Lincoln åtta medlemmar af sin familj och alla skulle rymmas i en koja med ett rum och en vind. Det var emellertid såsom vi skola se, den bästa affär Tomas Lincoln någonsin gjort.

Abraham var stum af förvåning vid åsynen af den nya modern och alla hennes tillhörigheter. Så mycket

husgeråd hade han aldrig förr sett; och han kunde knapt tro, att hans hem hädanefter skulle kunna berömma sig af att ega en byrå, en kista och riktiga stolar. Styfmodern vann också från första ögonblicket hans hjerta. Han tyckte, att hon just var rätta personen att rå om en sådan byrå — den senare var ett passande bihang till den förra.

Den nya fru Lincoln hade fått en bättre uppfostran än den föregående. Hon kunde ej blott läsa och skrifva, utan hade tillbragt sin ungdom under gynsammare förhållanden än Nancy Hanks. Hon hade varit mycket vacker, klädde sig bättre samt var både ordentligare och gladare än de flesta i sin omgifning. Tomas Lincoln fann i henne en qvinna, som var mån både om utseende och trefnad. Ibland det första hon förmådde sin man att göra efter bosättningen i Indiana, var att lägga golf i stugan. Derpå skickade hon honom till det enda ställe, tjugo till trettio mil derifrån, der man kunde få köpa fönsterkarmar och dörrar, för att hemta dessa oumbärliga saker. Det Lincolnska hemmet tog sig helt annorlunda ut, sedan det fått golf, riktig dörr och riktiga fönster samt en vanlig säng, byrå, stolar, stenkärl o. s. v. Det var en vida ordentligare och trefligare boning än förut. Den förändring fru Lincoln inom kort tid åvägabragte i sin omgifning, gaf till känna en rask och duglig qvinna med stor förmåga att styra.

Det var en lycklig dag för Abraham, då en trogen och förståndig styfmoder tog vården om hans hem. Hennes ankomst bragte honom så stor glädje, att han aldrig erfarit någon sådan, sedan hans egen moder lagts i grafven. Hon fick ett varmt emottagande och ett stort rum i hans hjerta. Som en verklig broder tog han också emot hennes son och döttrar. De voro bättre och nättare klädda än han; men under sin goda styfmoders vård blef han snart lika snygg och ordentlig som de. De båda barnkullarna blefvo snart såsom en familj, och aldrig uppstod någon osämja mellan dem. Abraham fäste

sig mycket vid de båda flickorna Johnson, som voro glada och tillgängliga, och de betraktade honom snart icke blott som en broder utan som ett under. Deras ankomst lyfte Abraham till ett högre trappsteg i samhällslifvet.

Dennis Hanks, som vid denna tid var en medlem af familjen, säger: Inom några veckor var allt förändradt, och der förut allting saknats, var nu allt ordentligt och trefligt. Hon var en mycket kraftfull qvinna, ovanligt förståndig, mycket flitig och sparsam, mycket ordentlig och prydlig i sin klädsel och visste precis, huru man skall handleda barn. Hon fäste sig i synnerhet vid Abe. Hennes kärlek till honom besvarades varmt och räckte så länge han lefde. Få barn älska sina föräldrar så, som han älskade sin styfmor. Hon uppmuntrade honom till studier, och hvarje hans önskan uppfyldes, om det var möjligt. Alla barnen trifdes förträffligt tillsammans, och det var som hade de varit barn af samma föräldrar. Fru Lincoln märkte snart, att Abraham var en ovanligt begåfvad gosse och att en lysande framtid väntade honom, om han blefve rätt utbildad. Hon gjorde allt hvad hon kunde för att utveckla hans anlag.

Vi kunna i detta sammanhang bifoga, att Dennis Hanks sedermera gifte sig med den ena af flickorna Johnson och Allen Hall, en annan kusin till Abraham, med den andra.

Den nya modern var ej den enda välsignelse, som kom Abraham till del under vintern 1819—1820. För första gången i Indiana öppnades en skola för honom.

— Jag har hört, att en vid namn Dorsey ämnar sätta upp en skola, sade herr Lincoln till sin son; du kan gå dit och de andra barnen också. Han skall undervisa i läsning, skrifning och räkning.

— Det var ett bra tillfälle för dig, Abe, yttrade modern. Du behöfver lära dig räkna ju förr dess bättre. Äfven en klen utsigt att få lära sig det är bättre än ingen.

Trakten hade hastigt befolkats, och ett blockhus var uppbygdt några mil från Lincolns, hvilket skulle tjena till

skolhus, när tillfälle gafs. Det var en torftig byggnad. Dorsey kunde knapt stå rak der inne, och han var dock ej längre än Abraham. I stället för fönster funnos der gluggar, i hvilket oljadt papper fick göra tjenst som glas. En stor spis, på hvilken fyra fots långa vedträn fingo plats, var det enda som skänkte rummet någon trefnad. Så tyckte åtminstone gossarne, ty de trafvade upp väl en half famn bränsle för att få den största låga som det var möjligt.

Till denna skola gick nu Abraham med gladt sinne. Hans fader hade någonstädes kommit öfver en illa medfaren räknebok, som han köpt åt honom. Modern skaffade honom en ny omgång kläder, bestående af en skjorta af ylletyg, skinnbyxor, skor af hemmagarfvadt läder och en mössa af skinn.

Denna skola, der Abraham både i läsning, rättstafning och skrifning var fullt jemgod med sin lärare, fortfor endast några veckor; då Abraham aldrig fick mer än två ytterligare tillfällen att gå i skola, vilja vi egna det återstående af detta kapitel åt skildringen af denna sida af hans erfarenhet.

Fyra år senare — år 1823 — öppnade en person vid namn Andrew Crawford en skola i samma blockhus, der Dorsey undervisat. Han var vida mer kunnig än någon af Abrahams föregående lärare. Han var bland de förnämsta i sitt slag på den tiden och på den orten samt dertill en lärare, som ej var att leka med.

Abraham gick i hans skola och blef mer än någonsin hänförd af studierna. Han hade funnit en passande lärare; Crawford tycktes fullkomligt förstå honom och veta, huru han skulle ledas. Aldrig kunde en lärare och hans lärjunge komma bättre öfverens, än Crawford och Abraham gjorde. Crawford såg hos gossen förutsättningarna till en stor man. Han tviflade icke derpå och tvekade ej att uttrycka sin beundran för sin unge lärjunge. En dag sade han till herr Lincoln:

— Abraham är en märkvärdig gosse. Han nöjer

sig ej, förrän han kan hvartenda ord i lexan. Allt som andra veta vill han hafva reda på, och ser ej hvarför han ej skulle kunna det.

— Ja just sådan är Abe, svarade herr Lincoln. Han bryr sig mycket mer om böcker än om någonting annat. Jag önskar ibland, att han tyckte lika mycket om arbetet som boken.

— Han kan ju ej tycka lika mycket om båda delarna, återtog Crawford, det är omöjligt. Om han älskade arbetet af hela sin själ, skulle han ej duga till stort i läsväg.

— Det är möjligt; men arbetet är nödvändigare än böckerna för lifvet i skogarna, svarade herr Lincoln, hvilken ej såsom herr Crawford såg in i framtiden. En nybyggare behöfver nog kunna mer än jag, men icke behöfver han veta allt.

— Men Abe kommer ej att lefva i skogarna hela sitt lif. Till och med om han skulle bo qvar här, skall han, med den hastighet hvarmed invandringen pågår, vid trettio års ålder ej längre vara nybyggare. Men en sådan gosse skall höja sig öfver ett sådant lif. Hans begåfning och ihärdighet skola besegra alla hinder. Abe är också lika snäll som förståndig.

— Ja han är en snäll gosse, svarade fadern. Man kan ej vänta, att gossar alltid skola göra så rätt, men Abe har akt på sig bra. Hans mor säger, att hon aldrig sett en sådan gosse.

— Jag fick här om dagen ett bevis på hans ärlighet, tillade herr Crawford. Jag fick se, att ett bockhorn, som var uppsatt på skolhuset, var afbrutet, och förstod, att det var någon af gossarne som gjort det. Dagen derpå frågade jag dem, hvem som var den skyldige, och Abraham svarade genast: Det var jag.

— Just likt honom, inföll fadren.

— Huru gick det till, frågade jag.

— Det var ej min mening att göra det, svarade han. Jag hängde mig på det, och då gick det af. Jag skulle ej gjort så, om jag trott, att det skulle gå sönder

— Jag tror nog, att han talade sanning, yttrade herr Lincoln.

— Det tviflar jag alls icke på. Men icke många gossar skulle bekänna så der. De flesta skulle försöka dölja hvad de gjort och ej bekänna, förrän de varit tvungna.

— Ja så är det nog. Jag tror, att detta till någon del är en följd af Washingtons lif, som han läste för en tid sedan. Han har visst tänkt mycket på huru Washington bekände, att han huggit med sin yxa i körsbärsträdet; han talade många gånger derom.

— Detta var ju något i samma stil, sade herr Crawford; och jag begagnade tillfället att säga, att det är ett ädelt drag att erkänna, då man gjort något orätt i stället för att söka dölja det.

— Han har aldrig varit fallen för att dölja hvad han gjort. Han tager hela skulden på sig och söker ej skjuta den på någon annan.

— Jag tror väl det; en sådan ärlighet är lofvärd, svarade herr Crawford.

En kamrat till Abraham berättar:

— Uppsatsskrifning och poesi förekommo ej i denna skola, men Abe sysselsatte sig på egen hand med båda delarne. Han skref först upp några tankar öfver »grymhet mot djur» och slutligen en ordentlig afhandling öfver detta ämne. Han var på det högsta plågad och förtretad af gossarnes vanliga nöje att fånga sköldpaddor och lägga glödande kol på ryggen på dem. Han brukade förebrå oss, säga oss att det var orätt, samt skrifva emot det.

Dessa uppgifter visa, att Abrahams lärare uppmuntrade honom till just sådana öfningar, som bidrogo till hans hastiga själsutveckling. Det var tydligt, att han uppfattade gossen och gaf honom en ansats uppåt och framåt, som aldrig gick förlorad. Han gjorde nu sina första försök som poet och författare samt äfven som talare. Han egde ett ovanligt minne och kunde återgifva långa stycken ur de böcker han läst och de prediknin-

gar han hört. Med dylika anföranden brukade han roa sina kamrater. En gång, då han uppstigen på en trädstubbe utvecklade sina anlag som vältalare, kastade en af gossarne en sköldpadda mot ett träd i närheten, hvarvid det stackars djuret krossades så illa, att det vred sig på marken. Abrahams deltagande väcktes, och han begynte ett tal eller en predikan, hvilket man vill kalla det, om grymhet mot djur, förklarade handlingen omensklig och skämde ut gerningsmannen, till dess denne pinades af det förkrossande klandret nästan lika mycket som den stackars sköldpaddan i följd af hans tanklösa handling.

En annan gång gjorde han sig till försvarare för en sköldpadda, på hvars rygg gossarne lade eldkol.

— Låt bli, ropade Abraham, liksom hade han känt kolen på sin egen rygg.

— Låt bli hvad, svarade gossen, i det han slog till sköldpaddan med en käpp.

— Var icke så grym, återtog Abraham. Hvad skulle du tycka om, att man lade kol på din egen rygg?

— Försök på, så får du se, var svaret.

— Det är grymt att göra så der, — och uselt också, vidhöll Abraham.

— Åh, det är ju bara en sköldpadda, inföll en gosse.

— Hafva då sköldpaddor inga känslor, svarade vår hjelte.

— Det vet jag icke, genmälte den gosse, som först talat, i det han lade ännu ett kol på djurets rygg.

— Du understår dig ej att göra det, Nat, om du icke är starkare än jag, utbrast Abraham, och sopade bort kolen från sköldpaddan, hvarpå han körde undan gossen.

— Du är den största stackare som funnits, Abe, ropade Nat. Man kunde tro, att du vore bror till sköldpaddan.

— Antingen jag är det eller ej, så skall du ej plåga henne mer, så länge jag fins här.

— Det tror jag, yttrade David Turnham, som såg på. Jag svarar för Abraham. Han vill ej göra en fluga för när.

— Det gjorde han ändå, om han trampade på henne, inföll Nat med ett försök att vara qvick.

Herr Crawford hade varit vittne till en del af detta uppträde och kom nu fram, förebrådde sköldpaddans plågoandar deras grymhet och berömde Abraham för hans ömsinthet.

— Nu hafva vi kommit till regula de tri, sade herr Crawford till Abraham, och det är allt hvad du ännu har att lära af mig.

— Är det svårt, frågade gossen.

— Icke för dig. Du kan nog lära dig det, innan din far behöfver dig i vår.

Uppmuntrad af sin lärare, tog Abraham i tu med regula de tri. Det var honom något svårare att förstå, än hvad han lärt förut, dock lät han ej afskräcka sig. Hans skarpa förstånd och ihärdighet hjelpte honom igenom, och han hade den tillfredsställelsen att då skolan slutade vara inne i saken, åtminstone så pass, att han sedermera genom att använda sina lediga stunder till ytterligare studium af detta ämne kunde göra sig helt till herre deröfver.

— Vi måste här berätta ännu en tilldragelse från Abrahams skoltid, emedan den röjer ett karaktersdrag, för hvilket han var allmänt känd i sin ungdom. En gosses karakter visar sig ofta i hans umgänge med kamraterna i skolan.

Några gossar voro på hemvägen från skolan i sällskap med Abraham, då en tvist uppkom mellan två af dem angående stafningen af ett ord.

— Du stafvade icke rätt, sade John.

— Jo det gjorde jag, svarade Daniel. Jag stafvade alldeles som herr Crawford.

— Han sade ju, att du icke gjorde det.

— Ja det vet jag, men han förstod mig ej. Jag stafvade lika som han.

— Det gjorde du icke, vidhöll John.

— Jag vet, att jag gjorde det, ropade David. Du ljuger, om du säger så.

— Säger du, att jag ljuger, utbrast John, och knöt näfven. Akta dig, om du säger det en gång till!

— Du törs inte, ditt kräk, svarade Daniel och beredde sig till försvar.

— Se så, Dan, låt vara nu, inföll Abraham, i det han lade armen om Daniels hals.

— Låt honom komma, om han har lust, ropade John ursinnig. Jag skall ge honom, han är en stackare.

— Hvad tjenar det till, John, afbröt Abraham och lade sin andra arm omkring Johns hals, så att han kom midt emellan de båda uppbragta kamraterna. Det är ju ingenting att slåss om.

— Jo det är det, svarade John. Du skulle visst icke vilja blifva kallad för lögnare af någon, och icke jag heller.

Abraham gick nu framåt med de båda gossarne, hållande en arm om hvarderas hals.

— Det skulle jag icke bry mig om, ifall det ej vore sant.

— Det skulle aldrig falla någon in att kalla dig för lögnare, sade John.

— De skulle ej kalla dig för det heller, om du ej brydde dig om det, var svaret.

De båda stridskämparne hade nu betydligt svalnat, och Daniel släckte den sista gnistan genom att säga: Jag tager tillbaka, John.

— Det var rätt, yttrade Abraham, under det John teg. Fem minuter derefter voro gossarne åter goda vänner, sedan deras tvistepunkter blifvit bilagda af Abraham, »fridstiftaren», såsom han ofta benämdes. Han kunde ej uthärda att se misshälligheter mellan sina kamrater och uppbjöd ofta all sin vänlighet och klokhet för att bilägga dem. Detta drag i hans karakter stod qvar under hela hans lif. Vi hade ett bevis derpå, då han

vid inbördeskrigets utbrott 1861 lade sina armar omkring södern och norden samt sökte försona dem med hvarandra. Då var hans bemödande dock mindre framgångsrikt, än när det gälde Daniel och John, ty kämpen från södern var fullt besluten för strid.

Ehuru Crawford endast höll en nybyggarskola, gaf han dock undervisning i »skick.» Åtminstone berömde han sig af att så långt han kunde lära sina elever höflighet. För att gifva dem ett begrepp om huru det tillgick i ett bildadt sällskap, förvandlade han skolrummet till en salong med »damer och herrar.» En lärjunge fick gå ut samt derpå komma in igen, föreställande en främmande herre eller dam, som en annan lärjunge fick presentera för alla de närvarande. Man tänke sig Abraham, nära sex fot lång, ehuru han ej var mer än femton år, tarflig som han såg ut, klumpig och tafatt, klädd på nybyggaresätt och med armar och ben, som voro oproportionerligt långa till kroppen och hufvudet, genomgå detta prof. En kamrat till Abraham ger följande beskrifning på honom från den tiden: Han var lång, senig och stark; de stora händerna och fötterna samt de långa armarne och benen passade icke alls i hop med bålen och hufvudet. Hyn var mycket mörk, huden gul och skrynkig redan då. Han gick klädd i låga skor, skinnbyxor, ylleskjorta och mössa af pungråttans skinn. Byxorna voro tätt åtsittande, men nådde ej på långt när till skornas kant. Tolf tum voro obetäckta och ett stort stycke af det magra, sträfva smalbenet syntes.

Det måste varit komiskt att se denna förväxta och tafatta gosse uppträda och föreställa en fin herre samt genomgå en kurs i »skick», som enligt Crawfords åsigt var oundgängligt för en nybyggare. Det gjorde honom emellertid godt, såsom vi finna af ett omdöme af fru Josias Crawford, åt hvars man Abraham sedan arbetade: Abe var höflig; lyfte på hatten, när han mötte någon främmande, och tog den alltid af sig när han kom in.

Tre år efter sedan Abraham gått i Crawfords skola,

besökte han en annan på nära fem mils afstånd, hvilken hölls af en vid namn Swaney. Han gick emellertid blott en kort tid i denna skola, emedan det långa afståndet tog bort för mycket af hans tid.

Dermed slutade Abrahams skolgång, som sammanlagt uppgick till mindre än ett års tid. Och likväl hade han inhemtat allt hvad hans lärare kunde lära honom.

Vi vilja här äfven nämna, att Levi Hall, en slägting till Lincolns, vid denna tid flyttade ut från Kentucky och bosatte sig i deras granskap. Äfven John Hanks, kusin till den första fru Lincoln, flyttade dit. John kunde hvarken läsa eller skrifva; men han var en pålitlig, rättskaffens och förståndig man, utan ett grand af vare sig Abrahams klyftighet eller hans ytterliga tafatthet. Han bodde fyra år hos herr Lincoln och återvände sedan till Kentucky samt flyttade derpå till Illinois, hvarest vi åter skola träffa honom.

NIONDE KAPITLET.

Ett lån och följderna deraf.

— Det var den största man, som någonsin funnits, sade Abraham, der han satt på en stock i skogen under samtal med David Turnham. Vårt land har rätt att vara stolt öfver Washington.

— Så tycker du; men jag tänker engelsmännen äro nog af annan mening, svarade David.

— Det är derför att de blefvo slagna af honom, och det vilja de ej gå in på.

— Huru vet du så mycket om Washington, Abe?

— Jag har läst om honom, och jag har alltid hört, att han dref rödrockarne att springa för lifvet.

— Hvad menar du med rödrockarne?

— Engelsmännen, förstås. De kallas så efter färgen på sina rockar. Jag tänker de sågo präktiga ut, ehuru de nog icke kände sig så, sedan de voro slagna.

— Har du läst Washingtons lif?

— Ja visst har jag det, för länge sedan. Jag läste Ramsays Washingtons lif, och deraf ser man, att han var den störste man som någonsin funnits.

— Var det den samma, som Josias Crawford har?

— Jag har aldrig vetat, att han har den boken.

— Jo det har han, ty jag hörde honom tala derom med min far för ett par veckor sedan.

— Vet du ej författarens namn? Det är flere, som författat Washingtons lefnadsteckning.

— Jag kommer ej i håg hvem som skrifvit denna. Jag brydde mig ej mycket om hvad de sade.

— Jag skall taga reda derpå, sade Abraham, och det gjorde han äfven. Han fick snart genom en granne veta, att det var Weems Washingtons lif, som herr Crawford egde.

Abraham begärde och erhöll sina föräldrars tillstånd att gå till Crawford och låna boken, likväl med det uttryckliga vilkor att mottaga henne endast i det fall, att den senare var fullt villig att lemna henne till låns. Förtjust öfver utsigten att komma öfver ännu en bok, som handlade om den beundrade Washington, begaf han sig, så snart dagens arbete var slut, till Crawford, som förklarade, att han med stort nöje lånade honom boken.

Det var en glad afton för Abraham, då han vandrade hem med Washingtons lif och satte sig ned att läsa första kapitlet deri.

Angenäma voro också de fristunder, som han fick egna åt läsningen af denna bok. Hvar qväll sedan dagens arbete var slut, studerade han verket med djupt intresse, och hvar gång han kunde få en ledig stund var det i hans hand. Han hade nästan hunnit till

slutet, då ett missöde inträffade, som vållade honom många obehagliga känslor och tankar.

Ett häftigt oväder rasade, så att han ej kunde uträtta stort utom hus. Naturligtvis sysselsatte han sig derför mycket med sin bok, som ända till sent på qvällen var hans sällskap. Då han gick till sängs, lade han boken midt under en stor springa mellan två stockar. Vinden vände sig under natten, regnet drefs emot just den väggen in i huset, och boken blef genomvåt. Det första Abrahams blick föll på följande morgon var den våta boken, och hans känslor kunna lättare anas än beskrifvas.

— O så förskräckligt, utbrast han, boken är förstörd. Han kunde knapt hålla tillbaka sina tårar.

— Huru kom du att lägga henne der, frågade modern.

— Jag tänkte aldrig på, att det kunde regna in der. Men se, se bara, hon är alldeles genomblöt!

— Det var bra ledsamt, svarade modern. Ja hon är alldeles förderfvad.

— Jag kan nog torka henne, sade Abraham, men hon blir ändå icke ren. Se, bandet faller af, och det står ej att hjelpa. Hvad skall herr Crawford säga? Jag lofvade honom att akta hans bok så väl och återlemna henne oskadad!

— Ja nu är det som det är och kan ej hjelpas, svarade modern. Jag tror nog, att du kan göra upp saken med herr Crawford. Han torde låta dig arbeta något för sin räkning, hvilket ju blir det samma för honom som en ersättning i penningar. Det är bäst du går dit med boken i dag och ser till hvad du kan göra.

— Jag riktigt skämmes för att gå dit. Han kommer att anse mig bra slarfvig.

— Var aldrig förlägen att göra det som är rätt, min son.

— Det är ej det jag skämmes för. Jag talade endast om huru jag känner det. Jag hade ju lofvat att vara så aktsam.

— Och det var också ditt uppsåt; men olyckshändelser kunna ju inträffa, om vi akta oss aldrig så väl.

— Han skall nog få ersättning på ett eller annat vis, återtog Abraham. Jag skall gå dit i dag.

Boken torkades under dagens lopp framför elden, och då Abraham var i ordning att gå till Crawfords, var hon tillräckligt torr att kunna medföras. Regnet hade upphört, och stjernorna blickade ned från fästet, då han tog den i en bomullsnäsduk sorgfälligt inlindade boken och begaf sig på väg. Hans hjerta var tungt, och han fruktade att bringa ämnet å bane.

— God afton, Abe, har du redan läst igenom boken, sade herr Crawford.

— God afton, svarade Abraham på sitt vanliga öppna sätt. Jag kommer igen med boken, som jag dock icke slutat.

— Behåll henne då, afbröt honom herr Crawford; jag lofvade ju, att du skulle få det, så länge du behöfde.

— Ni säger nog icke så, när ni får höra hvad som händt, sade Abraham och började veckla upp näsduken, hvari boken var insvept.

— Se der, fortfor han, er bok är förderfvad. Jag lade henne i går qväll på en plats, der regnet slog in. Jag är mycket ledsen deröfver och ber att få ersätta er på något sätt.

Josias Crawford hade en hård natur, som ett omåttligt bruk af bränvin gjort ännu hårdare. Han var ej slägt med Andrew Crawford, läraren, ehuru han liknade honom i ett fall; båda hade nämligen ett häftigt lynne. Vid åsynen af den förderfvade boken förändrades uttrycket i hans ansigte, och han utfor i vredesmod:

— Sådan vårdslöshet! Det var just vackert att så ställa till en lånad bok!

Hade han ej varit god vän med Abraham, så är det ej godt att veta hvad han vidare kunnat taga sig för. Som det nu var och hvilken aktning han än hyste för Abraham såsom varande en ovanlig yngling, utöste han dock i rikt mått sin vrede öfver gossen, som hela tiden förklarade sin beredvillighet att ersätta skadan.

— Jag har förderfvat boken, och jag skall arbeta åt er i ersättning. Har ni ej något arbete, som jag kan uträtta?

Crawfords vrede stillades något, då han hörde ordet *arbete*. Tanken att få gossen att arbeta åt sig var lockande, ty han var en samvetslös, girig och hård man, och här var ett lägligt tillfälle för honom att draga vinst af Abrahams ädelmod.

— Åh ja, arbete fins det nog, mumlade han, ond som en panter, som om natten ströfvar omkring i skogen.

— Huru mycket var boken värd? frågade Abraham.

— Mer än jag någonsin kan få igen, snäste Crawford å nyo.

— Jag skall arbeta så mycket som svarar emot dess fulla värde och behålla henne, återtog Abraham.

Crawford, som fann sig i tillfälle att draga fördel af Abraham, svalnade af till sin vanliga grad af hetta och sade slutligen:

— Jag skall säga dig, huru det är, Abe; jag är i stor förlägenhet för majsen. Ser du, bladen äro afskurna ända upp till axen, och nu är det tid på att skära af topparne till vinterfoder; men jag har händerna fulla af annat arbete, och huru det skall blifva gjordt är mer än jag kan säga. Kan du hjelpa mig ur denna förlägenhet, så komma vi nog öfverens om boken.

— Jag skall göra det, utropade Abraham ifrigt. Huru mycket skall jag skära?

— Alltsammans förstås, svarade Crawford oförskämdt. Du kan väl icke vänta dig att få en sådan bok för ingenting heller.

Abraham blef något häpen öfver denna orimliga fordran. Han fann sig emellertid och svarade genast:

— Godt, jag åtager mig alltsammans; när skall jag börja?

— I morgon bittida.

Det oförskämda sätt, hvarpå han gick till väga, ingaf Abraham förakt för honom. Han svarade emellertid:

— I morgon bittida således. Jag skall vara här så tidigt ni någonsin kan begära.

Abraham skyndade hem med denna underrättelse. Hans föräldrar tyckte som han, att det var prejeri af Crawford. De voro emellertid glada, att deras son på något sätt kunde få saken uppgjord.

Följande dag begynte Abraham fullgöra sin förbindelse och var tidigt och vid godt mod i Crawfords åker. Det skulle taga flere dagars strängt arbete att göra hvad som blifvit honom ålagdt; men han tog i tu dermed med ännu större fart än vanligt och hade slutat det på tre dagar, ehuru under vanliga förhållanden en person skulle behöft nära fem dagar dertill.

Abraham glömde aldrig Crawfords orimlighet emot honom och kände ständigt förakt för hans egennytta. Emellertid var han glad att ega ännu en bok, i synnerhet en af så mycket värde. Att Crawford sjelf glömt sitt ovärdiga beteende, visade sig deraf att han sedan begärde Abraham och hans syster till hjelp åt sin hustru. Både Abraham och Sara voro glada att kunna förtjena sig en och annan dollar och antogo förslaget. De bodde flere månader hos Crawfords det året och voro den vresige husbonden till stor belåtenhet. Abraham fullbordade hans blockhus genom att »smeta» det, d. v. s. fylla igen springorna mellan de ohuggna stockarna med lera, i synnerhet på vinden, der han sjelf bodde.

Han klöf mycket stör åt Crawford under den tiden, planterade, sådde och skördade för endast tjugofem cent om dagen. Om han endast en kort stund försummade sitt stränga arbete, drog hans husbonde af på den knappa

aflöningen och visade dermed sin föraktliga karakter. Abraham knotade dock aldrig.

Abraham torde ej hafva stannat så länge hos Crawfords, om han ej dels haft sin syster der, dels hyst en djup aktning för fru Crawford, som var en förträfflig qvinna, »intet af allt hvad hennes man var och allt hvad han icke var».

Han fann hos dem flere böcker, som han ej sett förr, och dessa genomläste han gång på gång om nätterna. När han lemnade Crawfords tjenst, behöfde han ej låna några af hans böcker, ty han hade deras innehåll i sitt hufvud. Ehuru arbetsgifvaren betalade honom föga mer än hälften af hvad han borde haft, var dock denna tid nyttig för honom genom det gagn han haft af böckerna.

Josias Crawford var lika ful som elak. Hans ögonlock voro röda som ett par kräftklor och näsan ett godt stycke längre, än som var enligt med skönhet och symmetri; och hvad än värre var, genom följderna af en ful vana hade hon blifvit full af finnar samt röd i spetsen, som om det varit meningen att alldeles förstöra utseendet. Abraham besjöng Crawfords näsa i ett poem, en tid efter sedan han slutat arbeta hos honom. När han längre fram gjorde bruk af sina anlag att skrifva »krönikor», förevigade han minnet af henne genom detta slags författarskap. Dessa vitterhetsförsök spridde vida omkring ryktet om såväl Crawfords näsa som den begåfvade författaren. Vi omtala detta endast som ett bevis på att Abraham redan då hade en lätt penna, och att folk beundrade honom såsom en märkvärdig gosse.

Fru Crawford berättar en egendomlig tilldragelse rörande Abraham. Under den tid han arbetade åt hennes man, brukade han ofta stanna qvar i köket efter middagen för att prata med flickorna. En dag var han ovanligt uppsluppen; fru Crawford förebrådde honom för »hans tokeri» och frågade: Hvad tror du väl, att det någonsin skall blifva af dig? President i Förenta Sta-

terna, svarade Abraham hastigt. Detta var ej heller den enda gången han fälde ett dylikt yttrande. Han brukade ofta göra det under sin barndom och ungdom. Då hans torftiga förhållanden helt och hållet utestängde alla dylika utsigter och han hade för vana att gyckla öfver sin klumpighet, sin fattigdom och sina framtidsförhoppningar, så trodde hans vänner, att han yttrat detta på skämt. Huru som helst torde det dock vara värdt att nämnas.

Långt före denna tidpunkt hade herr Lincoln slutat upp att begagna sin hemgjorda qvarn, ty en som drefs med vattenkraft var bygd vid Andersonfloden tolf mil derifrån. Till denna qvarn förde Abraham och David Turnham mälden, till dess en hästqvarn bygdes några få mil från Lincolns af en vid namn Gordon. Till den sistnämnda qvarnen förde Abraham en dag spanmål och band säkert sin gamle häst, medan han väntade på malningen. När det var tid att vända om hem, löste han hästen, hoppade upp och skrämde djuret så med ett hojtande och ett slag af en käpp, att det började häftigt slå bakut, med den påföljd, att han föll ur kärran till marken. Han lyftes upp sanslös, och de omkringstående fruktade, att han var död. Flere minuter var han utan medvetande, men då detta återkom, afslutade han sitt »hojtande», som endast varit färdigt till hälften, när det okynniga djuret sparkade af honom. Många år derefter afhandlade han med sin kompanjon i Illinois, advokaten Herndon, den psykologiska lösningen af denna besynnerliga företeelse. En person anmärkte, att det var ett bevis på Abrahams ihärdighet — han fulländade alltid hvad han företog sig.

Vi skola i nästa kapitel se, huru Abraham arbetade och studerade samt dagligen blef mer och mer omtyckt.

TIONDE KAPITLET.

Arbete och vinst.

Läsaren bör lära känna den krets, i hvilken Abraham dvaldes, för att kunna fullt uppskatta de egenskaper, som satte honom i stånd att från femton till aderton års ålder arbeta och förtjena. Den redan omtalade fru Crawford gifver i ett bref till herr Herndon följande lifliga skildring af samhällsförhållandena på den tiden.

— Ni önskar få veta, huru långt folk kunde gå till mötena. Vi tyckte på den tiden, att det ingenting var att gå åtta till tio mil. Fruntimren stannade ej hemma på vintern af brist på en sjal, en kappa, en riddrägt eller ett par hästar; de togo på sig sina mäns gamla öfverrockar, svepte väl in sina små och satte en eller två af dem framför sig på hästen, medan mannen gick bredvid, och så begåfvo de sig till kyrkan, stannade qvar der i trakten till följande dag och begåfvo sig sedan hem. Männen kommo från sitt arbete ute på fältet eller från jagten i skogarna med bössan på axeln och gingo sålunda till kyrkan. Somliga voro klädda i byxor och mockasiner af hjortskinn samt jagtskjorta med ett rep eller läderbälte om lifvet. De brukade stiga in skrattande, taga alla i hand, sätta sig ned och tala om villebrådet som de nedlagt, eller något annat arbete de haft för sig samt röka sina pipor tillsammans med de äldre fruntimren. Var det varmt i luften, så brukade de göra upp en liten eld ute på gården utanför bönehuset för att tända sina pipor vid. Var det vinter, hölls gudstjensten hemma hos någon af grannarne. Vid sådana tillfällen bemöttes man alltid med den största gästfrihet; en bränvinsbutelj, en kruka med vatten, socker och ett glas framsattes, eller också en korg äpplen eller rofvor eller ock några kakor och pastejer. Äpplen voro sällsynta på den tiden. Ibland

användes potatis som välfägnad. Det första jag bjöds på i gamle herr Lincolns hem (det var hos vår presidents fader) var ett fat potatis, mycket väl tvättad och skalad, som bjöds omkring. Detta var någonting nytt för mig, ty jag hade aldrig förr sett, att man åt rå potatis. Jag såg efter, huru de andra gjorde. Hvar och en tog sig en potatis och åt den som ett äpple. Sålunda tillbringades tiden, till dess predikan begynte. Då satte sig alla på sina platser; predikanten gjorde sig i ordning, tog af sig rocken, knäpte upp skjortkragen och började gudstjensten med bön och sång; derpå läste han upp texten och predikade sedan, till dess svetten rann i stora droppar. Gudstjensten slutade med sång och att man tog hvarandra i hand. Folk tycktes värdera gudstjensten mera då än nu. Alla voro glada att träffa hvarandra och hade mycket roligare än nu för tiden.

Befolkningen hade växt betydligt vid den tid, hvarom fru Crawford talar, och bönehus funnos här och der, åtminstone att nytjas om sommaren. Somliga voro alltför öppna och kalla att begagnas om vintern.

Folket var mycket vidskepligt, såsom förhållandet brukar vara med dem som äro okunniga. Vi anföra här en teckning deraf:

— De trodde fullt och fast på hexor och allt möjligt slags trolleri. De skickade efter trollkarlar, som skulle bota deras sjuka kreatur. De sköto på hexans bild med en silfverkula för att bryta den förtrollning hon ansågs hafva lagt på menniskor. Om en hund sprang tvärs öfver vägen för en man, då han var ute på jagt, var detta ett farligt tilibud, så vida han icke genast häktade båda sina lillfingrar i hvarandra och drog af all makt, till dess hunden var ur sigte. Det fans trollkarlar, som togo trollspön i handen och fingo dem att visa ut källor samt alla möjliga skatter under jordytan. Det fans äfven »undergörare», som botade sjukdomar genom hemlighetsfulla ceremonier och uttalande af kabbalistiska ord. Om en fogel slog sig ned i ett fönster,

skulle någon af familjens medlemmar snart dö. Om en häst flåsade på ett barn, skulle detta få kikhostan. Allting måste göras på vissa tider och stunder. Stängsel måste uppsättas under nymåne, annars skulle det ej stå vid lag. Potatis och andra rotfrukter skulle sättas i nedan, men träd och andra växter, som buro frukt ofvan jord, skulle planteras i ny. Månen utöfvade ett fruktansvärdt stort inflytande, vare sig till godt eller ondt, allt efter som de gamla goda reglerna följdes eller icke. Det var till och med föreskrifvet, att man skulle göra såpa under ny, och dessutom fick den röras blott åt ett håll och af en person. Ingenting af vigt borde börjas på en fredag, ty allt som företogs på en sådan dag skulle gå illa.

Från barndomen till mannaåldern vistades Abraham Lincoln i en sådan omgifning. Dess vanor, seder, sätt och åsigter voro honom väl bekanta, och han kände ej till några andra. Barnen till sådana personer voro hans dagliga sällskap. Han arbetade hos deras föräldrar, hörde dessas tal, var vittne till deras brist och okunnighet och fann ingenstädes en öfverlägsenhet, som kunde tillfredsställa en sådan ande som hans. Det är ej underligt, att några af det folks egendomligheter, bland hvilket han uppväxte, också kommo att blifva hans och vidlådde honom lifvet igenom.

De tilldragelser vi nu gå att berätta, skola visa Abrahams begåfning till både förstånd och hjerta, hvarigenom han blef i stånd att gå framåt och stiga allt högre till och med under så ogynsamma yttre förhållanden.

James Taylor, som bodde vid Andersonflodens mynning, ville gerna hafva Abraham till hjelp.

— Jag ger honom sex dollar i månaden och maten, sade han till herr Lincoln; det är bra betaldt för en sexton års pojke.

— Väl betaldt, svarade herr Lincoln. Ni vill hafva honom att föra er färja?

Herr Taylor hade en sådan, som gick öfver både Ohio- och Andersonfloderna.

— Ja och äfven andra arbeten, som äro att göra; något åkerbruksarbete; att se efter hästarna och uträtta hvarjehanda göromål, svarade herr Taylor.

— Abe kan hjelpa er med allt sådant lika bra som en fullvuxen karl, ehuru jag icke väntar, att han skall få lön som sådan, tillade herr Lincoln.

— Det är just derför jag vill hafva honom, sade herr Taylor; det är ej heller många gossar, som jag ville gifva den betalningen; men jag vet, att Abe är pålitlig, och han vet, på hvilken sida af brödet, som smöret är påbredt.

Det gjordes nu upp, att Abraham skulle stanna minst nio månader hos Taylor och inträda i sin tjenst redan följande dag. Hans husbonde visade honom, huru han skulle sköta färjan, samt lät honom förstå, att han emellanåt skulle göra tjenst äfven som jordbrukare, stalldräng och biträde inom hus. Skötandet af färjan var han särdeles förtjust i, ty detta var något nytt för honom, och såsom de flesta gossar tyckte han om att vara på sjön. Han var mycket stor och stark för sin ålder och kunde derför föra båten lika fort och lätt som en fullvuxen. Han växte fortfarande hastigt och var vid sjutton års ålder sex fot och fyra tum lång — den på en gång längsta och starkaste person i hela trakten.

Abraham måste vara först uppe i huset om mornarna, göra upp eld, sätta på vatten i köket och göra i ordning till kokningen, innan fru Taylor kom ut. Med den mest samvetsgranna trohet förrättade han öfriga göromål, såsom att bära in ved och vatten. Det var ej underligt, att frun i huset snart kom att anse honom som den märkvärdigaste gosse hon någonsin sett. Han var i ordets fulla mening ett »allt i alla» hos Taylors och gjorde af all sin makt allt hvad hans händer funno att göra.

Här fann Abraham en Förenta Staternas historia

samt två eller tre andra böcker, hvilka fängslade hans uppmärksamhet om nätterna. Han delade rum med Green Taylor, husbondens son, en ung man som var äldre än han sjelf och ej egde ett grand af hans muntra lynne eller hans sträfvan till något högre. Ofta fortsatte han med sin läsning långt inpå natten, till stor förtret för sin kamrat.

— Släck ljuset och lägg dig, Abe, ropade han mer än en gång. Jag vill ej få min sömn förstörd för en bok.

— Låt mig få läsa ett par sidor för dig, svarade Abraham litet retsamt ehuru skämtande. En liten lur är ingenting emot Förenta Staternas historia.

Han fortsatte med sin läsning, till dess han afbröts af en ny uppmaning.

— Jag säger dig, Abe, att om du ej lägger dig, så stiger jag upp och blåser ut ljuset för dig.

— Gör du? Det skulle jag icke göra i ditt ställe. Kanske du kan blåsa ut det utan att stiga upp. Försök bara.

Den förargade kamraten kom ingen väg med Abraham; ett godmodigt, skämtsamt svar var allt hvad han vann. Green Taylor slog en gång »drängpojken» i vredesmod, men Abraham slog icke igen. Visserligen var han tillräckligt förargad att kunna göra det; men han var större än den som intager städer, ty han kunde råda öfver sitt sinne, och han fortsatte blott sin läsning. Green Taylor berättade många år derefter sin sammanvaro med Abraham och hvilken märkvärdig gosse denne var.

— Han arbetade strängt hela dagen, läste derpå till midnatt, och steg så upp före någon annan på morgonen. Aldrig har jag sett hans like. Han var Abe Lincoln och ingen annan. Syftande på det tillfälle då han slog honom, säger han: Abe var ond, men han slog ej igen. Det tyckes som om Abraham lätt skulle kunnat hämnas på sin angripare, men icke brytt sig om det, emedan hans bättre natur och omdöme lade band på hans känslor.

Hos Taylors fick Abraham för första gången försöka sig med att slagta svin. Han hade flere gånger förut hjelpt till dermed, men aldrig förr sjelf varit slagtare. Han blef snart så skicklig slagtare, att landtbrukarne i trakten använde honom som sådan; herr Taylor tog trettioen cent om dagen för gossens arbete af detta slag. Han gjorde sin sak *väl*, och af denna anledning var hans arbete eftersökt.

Färjkarl, landtbrukare, stalldräng, hustjenare och slagtare — allt i en person och allt väl gjordt. Herr Taylor gaf honom ett högt loford, då han yttrade till en granne: Abe gör den ena saken lika bra som den andra. Han visste kanske ej orsaken dertill, som helt enkelt var den, att *troheten* var hans regel. Hvad helst han gjorde, det gjorde han så väl han kunde.

Efter de nio månadernas förlopp återvände Abraham hem. Kort derefter gifte sig hans syster med Aron Grigsby, och bröllopet firades på nybyggarsätt i Lincolns hem. Abraham författade för tillfället »Adams och Evas bröllopssång», hvaraf ett par verser lydde sålunda:

Det var ej Herrens vilja
Att låta Adam gå allen ,
Han lät en dvala komma
Och tog af honom så ett ben.

Ej qvinnan blifvit tagen
Af mannens fot — och deri väl
Vi finna må den mening,
Att hon ej skapats till hans träl.

Denna sång sjöngs på bröllopet och vann mycket bifall. Vi kunna här tillägga, att Abraham hade blifvit en nästan oumbärlig person vid alla högtidliga tillfällen i granskapet. Han var den enda, som var i stånd att roa gammal och ung genom några litterära alster. Uppfyld som han var af qvickhet och humor, behöfde man vid sådana tillfällen blott gifva honom en liten påstötning, för att bådadera skulle utsända sina elektriska gni-

stor. Han kunde läsa upp ur minnet hela sidor på vers och prosa och på ett eller annat sätt lämpa det lästa på hvad som föreföll. Med ett ord, hans begåfning och ovanliga talanger gjorde honom till en vid alla samqväm omtyckt person.

Sara Lincoln dog ett år efter sitt giftermål och begrofs på kullen bredvid sin mor. Detta var en stor sorg för Abraham, som innerligt älskade sin syster. Han var en tid derefter mycket nedslagen.

Någon tid efter det han lemnat Taylors tjenst flyttade han till en handlande Jones i Gentryville, endast en och en half mil från hans hem. Jones var en varm beundrare af Abraham och lemnade honom genast sitt fulla förtroende.

— Kan du stycka ett svin, Abraham, frågade Jones.

— Jag förstår mig på allt som rör svin, från och med att slagta dem till och med att äta upp dem.

Jones uppköpte svin i utbyte för sina varor, likaså hjortstekar, hvete och skinn.

— Förstår du dig på handel, Abe?

— Jag har aldrig försökt, var svaret. Men jag är ju så vacker och behaglig, så jag bör väl locka kunder, tillade han, som vanligt skämtande öfver sitt eget yttre.

— Nå då skall jag också gifva dig tillfälle att ådagalägga dina älskvärda sidor, återtog Jones. Det är en hel hop saker att uträtta på en sådan här plats — att stycka och insalta fläsk, packa och packa upp varor, mäta upp säd, tappa i sirap och bränvin och i allmänhet sköta handeln.

Abraham satte sig genast in i dessa göromål, som till stor del voro nya för honom. Han packade och packade upp saker, tappade våtvaror i källaren samt sålde stenkärl och andra tyngre varor till kunderna. Icke heller försummade han att gifva handräckningar åt fru Jones, som snart märkte, huru hemmastadd han var i husliga göromål.

Herr Jones egde flere böcker, hvilka Abraham icke

hade läst, bland andra Franklins lif. Äfven höll han en tidning, som Abraham läste från början till slut. Han var äfven politiker och Jacksonsk demokrat, och han afhandlade ofta politiska frågor med Abraham. Denne gjorde han i sjelfva verket också till Jacksonsk demokrat, och Abraham fortfor att orubbligt hylla sådana åsigter, till dess han några år senare kom att läsa Henry Clays lif, hvarigenom hans tro på Jacksons politiska system rubbades. I synnerhet kände han sig gripen af skildringen af Clays ogynsamma lefnadsförhållanden under barndoms- och ungdomsåren, emedan dessa i mycket liknade hans egna. Somliga tro, att läsningen af Clays lif vände hans tankar och riktning, kanske omedvetet för honom sjelf, åt den politiska banan. Visst är, att han blef en »Claysk whig» och förblef det, tills frihetens sak i Illinois upptog hans själ och hjerta.

Sedan Abraham lemnat Jones' tjenst, fortfor han att ofta besöka hans bod om qvällarna i sällskap med Dennis Hanks och andra kamrater. Här afhandlades politik, berättades historier och skämtades i all vänskap. Abraham var själen i sällskapet, emedan han var full af qvicka infall, berättade historier på ett förträffligt sätt samt var den enda af dem allesammans som kunde läsa upp vers och prosa och äfven sjelf författa.

En qväll då han helt sent återvände hem från boden i sällskap med David Turnham och några andra, fingo de se en karl ligga utmed en pöl.

— Hallo, ropade David, hvad är det der, Abe?

De stannade och vände på den obekante.

— Död eller drucken, anmärkte Abraham, i det han försökte skaka lif i mannen. Hvem är han?

— Det är mer än jag vet, jag har aldrig sett honom förr. Skaka på honom litet mer, så man får se, om det fins lif i honom.

De skakade af alla krafter, men förgäfves.

— Det fins åtminstone dugtigt med bränvin i honom, om det ej fins lif, sade Abraham, sedan han fun-

nit, att mannen var alldeles drucken. Men vi måste taga hand om honom.

— Det kan du roa dig med, om du har lust, men jag tänker åtminstone icke göra det, sade Nat Grigsby. Kom så gå vi hem.

— Ja det är jag med om, svarade David; det är alldeles för kallt att stå här och röra upp himmel och jord för den här saken. Om han tycker om att sofva i en sådan här säng, så gerna för mig.

— Han fryser ihjäl i natt, om vi lemna honom der han ligger, invände Abraham.

— Det är allt hvad han duger till, inföll Nat Grigsby. De hade nu kommit under fund med, att mannen var en eländig drinkare, som bodde några mil derifrån.

— Se så, kom nu, jag tänker gå hem, antingen den här gubben behagar frysa ihjäl eller icke, sade Nat och aflägsnade sig.

— Men jag går icke, förrän jag får se hvad det skall blifva af stackaren, sade Abraham. Det vore ju omenskligt att låta honom ligga här och frysa ihjäl.

— Kanske och kanske inte, svarade David. Ingen har något godt af att han lefver, men somliga hafva otrefligt deraf. Han duger rakt icke till något.

— Det är icke något skäl till att vi skulle låta honom ligga här och dö som en hund eller ett svin, återtog Abraham med någon hetta. Kom nu, David, och var förnuftig, så hjelpa vi honom till Dennis' stuga.

Dennis Hanks var vid denna tid gift och bodde en half mil derifrån.

— Jo det skulle just vara trefligt att hålla på och släpa på den der uslingen en half mil så här dags på dygnet, genmälte David. *Du* kan ju göra dig till en narr för hans skull, men jag ämnar icke göra det.

Med dessa ord gick David sin väg, under det Abraham ropade efter honom: Nå så gå då, hårdhjertade menniska!

Abraham betänkte sig icke länge. Han slog sina långa, starka armar omkring den druckne mannen, reste upp honom och kastade honom öfver sina axlar som en mjölsäck samt bar honom till Dennis Hanks' stuga, der han satte ned honom i säkerhet.

— Se här, Dennis, har jag skaffat dig litet sällskap, sade Abraham, i det han befriade sig från sin börda. Det var tyngre gods än en stock.

— Hvar har du fått fatt i den der, Abe, frågade Dennis och steg upp ur sängen.

— På vägen, der han skulle dött före morgonen, om han fått ligga qvar.

— Jag känner honom sedan gammalt, det är icke mycket värdt med honom.

— Tillräckligt dock för att man bör hjelpa honom till rätta, svarade Abraham. Vi skola väl handla som menniskor, så länge vi göra anspråk på att vara det.

— Låt gå då, medgaf Dennis; vi skola se till huru du reder dig.

Han hjelpte Abraham i dennes arbete med den stackars mannen. De tände upp eld och värmde honom, hvarjemte Abraham gned honom, till dess medvetandet återkom. Abraham stannade qvar hela natten hos drinkaren och lemnade honom följande morgon, nöjd med sitt verk såsom barmhertig samarit. Den stackars uslingen sade sedan till John Hanks: Det var riktigt dugtigt gjordt af Abraham att bära mig till den varma elden den der kalla natten. Abes styrka och medlidande hafva räddat mitt lif.

ELFTE KAPITLET.

Uppåt och framåt.

Följande kortfattade omdömen om Abraham vid denna tid belysa hans karakter.

— Han är alltid färdig att göra hvad som helst för andra, sade hans moder.

— Han är så godmodig, som dagen är lång, sade Dennis Hanks.

— Läser alltid, när han ej arbetar, sade Josias Crawford.

— Mera munterhet i honom än i oss alla tillsammans, anmärkte David Turnham.

Dylika yttranden fäldes ofta om Abraham Lincoln, allt ifrån han var fjorton år gammal. John Hanks, hvilken såsom vi nämt bodde hos Lincolns vid denna tid, yttrar:

— När Abe och jag kommo hem från vårt arbete, brukade han gå fram till skänken, förse sig med ett stycke bröd, taga ned en bok, sätta sig på en stol, lägga upp fötterna i jemnhöjd med hufvudet och läsa. Han och jag gingo i arbete barfotade, gräfde, plöjde, bergade och skördade. Abraham läste ständigt, så fort han fick någon stund.

Herr Lamon säger: Abe lade sig gerna under ett skuggigt träd eller på vinden samt läste, räknade och skref. Om qvällarna satt han i spiselvrån och räknade vid eldskenet på eldskyffeln af trä. När hela skyffeln var fullklottrad, skrapade han af alltsammans med Tom Lincolns hyfvel och började på om igen. Om dagen då han var ute, använde han på samma sätt bräden och hyflade oupphörligt rent igen.

Modern säger: Abe läste hvar enda bok han kunde få tag i; och när han träffade på ett ställe, som gjorde mera intryck på honom, skref han af det på ett bräde, om han ej hade något papper, och lät det stå qvar, till

dess han fick papper. Sedan skref han af det om igen, läste igenom det och läste upp det högt. Han hade en afskrifningsbok, hvari han skref upp allting, och hade det sålunda i behåll.

Det är ej bekant, när och huru han skaffat sig denna anteckningsbok. Uppfinningen var helt och hållet hans egen, ty han hade aldrig hört talas om någonting dylikt der i trakten. Det är emellertid säkert, att han verkligen hade en sådan bok, och att denna blef ett vigtigt medel för hans utveckling till en bildad person och statsman. Han skref mest af i den ur böcker som han lånat, i den tanke att han ej skulle få tillfälle att läsa dem mer. I de böcker han sjelf eller hans föräldrar egde satte han märken för att vid tillfälle kunna få rätt på de ställen han ville. Äfven skref han ofta korta uppsatser i denna anteckningsbok och öfvade derigenom denna gåfva. Såsom hans uppfinning på den tiden var boken värdig hans snille, och såsom en källa till hans andliga utveckling kan dess värde aldrig öfverskattas.

En af de vackraste gärder, som egnats hans minne voro följande ord af hans moder till herr Herndon, hvilka vi här anföra, emedan de hafva afseende på hans tidigare lif. Hon säger:

— Abe var en fattig gosse, och jag kan säga hvad knapt en qvinna — en moder — bland tusen kan säga. Abe gaf mig aldrig ett ovänligt ord eller blick och vägrade aldrig i verkligheten eller till skenet att göra hvad jag bad honom om. Aldrig i mitt lif har jag sagt honom ett ovänligt ord . . . Hans och mina tankar — den smula sådana jag hade — tycktes gå åt samma håll . . . Han var här, sedan han blifvit vald till president. — Här tystnade hon, ur stånd att fortsätta, och sedan hennes känslor fått luft genom tårar, återtog hon: Han var alltid lydig mot mig. Jag tror, att han verkligen älskade mig. Jag hade en son, John, som växte upp tillsammans med Abe. De voro snälla gossar båda två; men det måste jag säga, nu då de båda äro döda, att Abe

var den bästa gosse jag någonsin sett eller tänkt mig kunna få se. Jag önskar, att jag fått dö på samma gång som min man. Jag ville icke, att Abe skulle uppträda som presidentkandidat; jag önskade ej, att han skulle blifva vald; jag var orolig, kände det i mitt hjerta; och när han kom och helsade på mig, sedan han blifvit vald till president, kände jag, att någon olycka skulle hända honom och att jag aldrig skulle få se honom mer.

Det berättas, att när detta samtal var slut och herr Herndon reste sig upp för att gå, tog fru Lincoln hans hand i sina båda och tryckte den varmt, medan tårarna runno nedför hennes kinder, liksom om hon ogerna skildes från en som känt hennes »Abe» så väl, samt yttrade:

— Farväl, min gode sons vän, farväl.

Abraham satte ofta sin faders tålamod på prof genom sina ihärdiga bemödanden att vinna tid för läsning och studier, och genom sin benägenhet att förvandla natten till dag för att få fördjupa sig i någon fängslande bok eller skrifva ett poem eller en krönika öfver någon timad händelse, glad eller sorglig. Allra mest förargade han sig dock öfver Abrahams »predikande» och »politiska tal» på trädstubbarna, ty derigenom hindrades arbetet. Hans styfsyster, Matilda Johnson, berättar, att han utmärkte sig genom sina predikningar och tal. På måndagsmorgonen brukade han stiga upp på en stubbe och återgifva den predikan, som han hade hört dagen förut och hvilken han med förvånande trohet behållit i sitt minne. Ute på fältet roade han ofta sina kamrater i arbetet med att hålla tal öfver någon af dagens brännande frågor; och så snart han började tala, var det slut med arbetet. Alla samlades i beundran omkring honom och uppmuntrade honom att fortsätta. Tomas Lincoln tyckte, att Abraham dref saken alltför långt. Han sade emellertid ingenting bestämdt, förrän då samhället en gång haft besök af en mycket besynnerlig och excentrisk predikant. Han vrålade på predikstolen som en tjur, och en förskräcklig näston gjorde hans spräckta röst ännu

värre; i sin ifver slog han i predikstolen, som om det varit hans afsigt att förvandla den till bränsle. Hans sätt gaf anledning till mycken munterhet bland de yngre; i synnerhet var Abraham road. Hans förmåga att härma satte honom i stånd att återgifva hela predikan med både näsljud och andra besynnerligheter, och det egendomliga föredraget upprepades gång på gång från någon trädstubbe och vid aftonsamqvämen. Så snart Abraham började på med denna predikan i stugan eller på fältet, kunde hans åhörare ej gifva akt på någonting annat, förrän han slutat. Det kostade nästan lika mycket och lika ansträngande arbete att skratta deråt som att hugga i skogen. Till och med de äldre, som icke ansågo det så alldeles rätt att göra sig lustig öfver en predikan, kunde ej låta bli att skratta, när Abraham uppträdde såsom den excentriske talaren i predikstolen. Hans fader fann sig emellertid föranlåten att göra slut på denna vana att hålla tal, hvilken vållade alltför mycket afbrott i det nödvändiga arbetet.

— Du måste låta bli det der, Abe. Jag tycker ej om det. Du kommer att tycka mer om skämt än arbete på det der sättet; tror väl, att du gör det redan. Jag har tålt det länge nog nu — ämnar icke göra det längre. Låt mig icke behöfva säga till om det ännu en gång.

Alltså gjorde herr Lincoln en ända på Abrahams prednikningar, visande dervid ganska stort missnöje. Det lider emellertid intet tvifvel, att han var stolt öfver sin son och i tysthet njöt af hans tidiga utveckling. Han torde i sin okunnighet hafva fruktat, att lusten att hålla tal skulle göra sonen lat eller dådlös. Emellertid var det tydligen under dessa märkvärdiga ungdomsdagar, som Abraham lade grunden till sin framtida storhet som talare. Nybyggargossen uppfostrade sig omedvetet sjelf till den högsta platsen i sitt land.

Abraham arbetade ofta för William Wood, som bodde på en och en half mils afstånd från hans hem. Äfven

herr Lincoln arbetade der som snickare, när helst sådant arbete behöfdes. Abraham var gerna hos Wood, ty denne höll två tidningar, hvilka gossen brukade läsa igenom flere gånger. Den ena var en nykterhetstidning, och dess innehåll intresserade honom ännu mer än den politiska tidningens.

— Aldrig visste jag, att någon sådan här tidning blef tryckt, sade han en dag till herr Wood, som var en af de förståndigaste och mest upplysta personer i hela trakten. Det är sant hvart enda ord deri.

— Ja visst, svarade herr Wood. Rommen är god nog på sin plats, men det är intet förnuft i att menniskor göra sig till sådana djur, som många här omkring göra.

— Jag skulle ej hafva något emot, att alltsammans låge på bottnen af Ohiofloden liksom min fars bränvin, återtog Abraham. Bränvinet vållar mycket mer ondt än godt.

— Godt! Det skulle allt blifva svårt för någon att säga hvad godt bränvinet gör, svarade Wood. Hvad ondt det åstadkommer är uppenbart för hvar man, det kan man se hvar som helst. Det ökar svårigheterna betydligt här i landet.

Abraham blef så itänd af nykterhetstidningen och den sak, för hvilken den arbetade, att han skref en lång uppsats öfver ämnet »Nykterheten» och lemnade den samma att granskas af herr Wood.

— Har du skrifvit allt det här sjelf, Abe, frågade herr Wood, innan han läst afhandlingen, ehuru han märkt dess längd.

— Hvart enda ord; jag önskar nu, att ni ville läsa igenom det och säga mig hvad ni tänker derom.

— Jag skall läsa det utan uppskof, redan i denna qväll, svarade herr Wood, och det gjorde han äfven. Hans omdöme inhemtas af hvad han yttrade till en baptistprest, som besökte honom:

— Jag har här en afhandling om Nykterheten, skrifven af Abe Lincoln, och jag tycker den är märk-

värdig att vara författad af en sådan der pojke. Jag önskar ni ville läsa igenom den och se, om ni ej tycker som jag.

— Jag vill gerna läsa den här och nu, var svaret. Det gläder mig, att Abe skrifver om det ämnet.

Han satte sig genast ned att läsa uppsatsen och yttrade, när han slutat den:

— Jag instämmer helt och hållet med er; det var ganska märkvärdigt att vara skrifvet af en så ung gosse.

— Jag ville gerna se det tryckt i den här nykterhetstidningen, återtog herr Wood.

— Det förtjenar en plats deri, svarade pastorn.

— De taga in artiklar, som icke äro hälften så bra, sade herr Wood. Ni kan ju taga med er den här afhandlingen till utgifvaren; det är alldeles i vägen för er.

— Det gör jag med nöje.

— Godt, gör det då, jag skall ställa allt till rätta med Abe.

— Han har ingenting emot saken, om han är lik andra pojkar, svarade pastorn. Han blir nog stolt öfver att få se det tryckt.

Pastorn tog följaktligen med sig afhandlingen, som kort derefter stod intagen i tidningens spalter. Herr Wood läste om den som tryckt och anmärkte: Den öfverträffar allt det andra i tidningen. Abraham kände sig både belåten och uppmuntrad genom offentliggörandet af artikeln. Tidningen lånades af familjerna i trakten, och sedan de fått veta, att Abraham skrifvit i dess spalter, var det allmänna omdömet: En märkvärdig artikel att vara skrifven af en gosse.

— Kan du icke skrifva i politik, Abe, sade herr Wood till honom en dag.

— Jo, jag har skrifvit några bitar i den vägen.

— Godt, men jag menar en artikel, som kunde tryckas i någon politisk tidning.

— Jag skall försöka, svarade Abraham, hänförd af denna tanke. Hvad skall jag skrifva om?

Herr Wood gaf några förslag angående ämnet, och inom en veckas förlopp lemnade Abraham honom sitt försök. Herr Wood erinrar sig tillräckligt deraf för att angifva syftet i afhandlingen: att den amerikanska styrelseformen vore den bästa styrelseform för ett upplyst folk; att den borde förblifva orubbad och bibehållas för alltid; att den allmänna undervisningen borde understödjas och utbredas öfver hela landet; att konstitutionen måste skyddas, unionen bevaras, lagarna vördas, aktas och göras gällande.

Herr Wood var ännu mera tillfredsstäld med och förvånad öfver denna artikel, än han varit med den förra. Vi tro, att afhandlingen är märkvärdigare nu än den var då, på grund af de följande händelserna. Den innehöll nämligen helt visst hufvudpunkterna i Abraham Lincolns inträdestal såsom president. Vid det sistnämnda tillfället yttrade han:

— Jag anser, att i betraktande af den allmänna lagen såväl som konstitutionen, dessa staters förening är oupplöslig. Oupplösligheten innefattas, om den också ej uttryckes, i alla nationalregeringars grundlagar. Fortfaren att iakttaga alla vår nationela konstitutions bestämmelser, och unionen skall hafva bestånd för alltid . . . Jag anser, i betraktande af konstitutionen och lagarna, att unionen är oupplöst; och så långt det står i min makt skall jag tillse, såsom konstitutionen sjelf uttryckligen anbefaller mig, att unionens lagar troget fullföljas.

Huru underbart att samme nybyggargosse, som skref den nämda artikeln för en politisk tidning, skulle trettiotre år derefter blifva Förenta Staternas president och i sitt inträdestal ånyo uttala samma åsigter, då landets fiender sökte omkullkasta konstitutionen, upphäfva lagarna och splittra unionen! I sanning,

»Gudomlig makt det är, som stakar ut vårt mål,
Hvar helst vi sjelfva än förlägga det.»

En advokat vid namn Pritchard färdades förbi herr

Woods hus, just då denne satt och läste den ifrågavarande artikeln. Herr Wood ropade in honom, sägande:

— Jag ville bedja er läsa igenom en artikel, som står här, och se hvad ni tänker om den.

Han omtalade ej hvem som var författaren.

— Af er, frågade Pritchard.

— Det gör det samma; läs den.

— Det skall jag visst, om ni så önskar, sade Pritchard och satte sig ned att läsa. Då han slutat, utbrast han förtjust:

— Den kan ej öfverträffas. Är den af er?

— Nej, Tom Lincolns son, Abe, har skrifvit den, och det är ju märkvärdigt nog af en gosse.

— Mer än det, återtog Pritchard, ännu mer intresserad, sedan han hört, att författaren var blott en yngling. Låt mig få taga den här och införa den i vår tidning.

— Det är just hvad den är skrifven för — att tryckas i någon politisk tidning, svarade herr Wood. För icke länge sedan hade Abe skrifvit en artikel i den här nykterhetstidningen, och den var det bästa af alltsammans. Abe är en nykter gosse.

Det sista yttrandet gifver oss anledning att här omnämna ett förhållande. Vi veta med visshet, att Abraham var den enda der i trakten, på den tiden, som vid alla tillfällen vägrade att bruka rusdrycker. Hans bestämdhet i detta fall var så känd, att vid husbyggnader, stockforsling, majsrensning och i samqväm ingen väntade, att han skulle röra vid något, som var rusgifvande. Det var denna hans fasta ställning gent emot rusdryckerna som kom hans moder att säga: Jag tycker, att Abe drifver nykterheten för långt.

Det beslöts, att Pritchard skulle taga artikeln med sig till utgifvaren af en politisk tidning, och i behörig tid kom den också ut i tryck till herr Woods stora belåtenhet, Abrahams glädje och hela traktens stolthet. Abraham skref flera artiklar, dem han underkastade herr

Woods granskning; öfningen i att skrifva sådana blef honom till stor nytta i hans sträfvan uppåt och framåt.

Vi hafva nämt, att Abrahams böjelse för läsning hindrade honom att blifva jägare. Han kunde ej offra sin tid på jagt; var han ej upptagen af arbetet, hade han en bok i handen. De andra gossarne blefvo jägare. Detta var nödvändigt, emedan de måste anskaffa lifsmedel. Dennis Hanks säger: När vi voro lediga, togo vi till bössan och gingo ut efter en vacker hjort eller kalkon; om vintern gingo vi ut på jagt efter pungråttan, ty dess skinn ansågs som bytesvara, likaså hjortskinn och stekar.

Skogarna voro fulla af kaniner, rapphöns, ekorrar och annat sådant villebråd, som dock ej nedlades för födans skull. Rådjur och kalkoner voro mer eftersökta för visthusen. Det nämda mindre villebrådet fans i sådant öfverflöd, att nybyggarne måste använda åtskilliga medel för dess utrotande, emedan dessa djur förstörde trädgårdar och fält och derigenom voro en verklig landsplåga.

Björnar, vildkattor och pantrar funnos äfven i mängd, och dessa dödades för sjelfförsvar. De sistnämdas skrik fylde ofta under Abrahams yngre år skogarna med fasa under natten. Vår hjelte blef emellertid ingen stor jägare. En bok fängslade mer hans sinne än en bössa, och han läste och studerade, då andra gossar voro ute och jagade. Visserligen deltog äfven han någon gång i detta nöje och åtföljde stundom kamraterna på deras jagtfärder. Men i jemförelse med gossar i allmänhet der i landet var han ingen jägare.

Abraham tyckte mer om vissa lekar eller »spel» än om jagt. Hans sällskapsgåfvor och äkta humor gjorde honom mera lämplig för denna sfer än för den andra. Sådana lekar kunde ej rätt väl gå för sig utan Abraham. Han satte lif i allt genom sin qvickhet och munterhet. Vi kunna ej riktigt uppgifva, hvilka dessa lekar voro, men hvari de än bestått, så var Abraham själen i dem, när och hvar man lyckats få honom med.

Alltifrån sitt adertonde år egde Abraham en ovanlig

kroppsstyrka. Några berättelser angående hans styrka, hvilka omtalas af grannarna, låta nästan otroliga. Han var en jätte icke blott till växt utan äfven till krafter. Profven på de samma åsågos med häpnad. En granne försäkrar, att han kunde bära en börda, som tre vanliga karlar knapt rådde med. De sågo honom helt lugnt lyfta upp och vandra bort med ett hönshus af sammanfogade stolpar och med tak, vägande åtminstone sex hundra skålpund. En annan gång höll man på med att bygga ett spanmålsmagasin; Abe var också med. Tre eller fyra karlar gjorde i ordning stänger för att bära några stora pålar på dem; men Abraham befriade dem från allt vidare besvär med denna sak genom att utan hjelp lyfta upp pålarna och lägga dem på sina axlar samt bära dem till den plats, der de behöfdes. Han kunde, berättar gamle herr Wood, slå ett tyngre slag med en klubba än någon annan ... Han kunde sänka yxan djupare i trädet än någon man jag sett. Brottning var ett vanligt och omtyckt nöje bland nybyggarne, och deri öfverträffade Abraham alla sina kamrater. Vi skola i det följande se, huru hans ovanliga kroppsstyrka hjelpte honom under arbetet, mödorna, bekymren och bördorna under hans offentliga lif.

TOLFTE KAPITLET.

På färjan.

Den första mars 1828 började Abraham arbeta hos gamle herr Gentry, egaren af Gentryville. Äfven der var han ett »allt i alla» och gjorde allt hvad hans husbonde satte honom till. Herr Gentry hade en son vid namn Allen, tillsammans med hvilken Abraham arbetade. Han

var litet äldre än Abraham och en passande kamrat för denne.

— Hvad skulle du tycka om att föra en färja till New Orleans, Abe, sade herr Gentry till honom en dag i början af april. Jag tror du är van vid båtar?

— Något känner jag väl till sådant, svarade Abraham. Jag ville gerna fara till New Orleans. Huru långt är det dit?

— Omkring aderton hundra mil. Jag funderar på att låta Allen göra en tur dit, om du vill följa med.

— Huru snart?

— Så snart du kan blifva färdig. Jag har en last skinkor och andra varor att afsända. Det blir litet arbete med att få allt i ordning.

— Godt, jag skall vara färdig, så snart ni behagar, förutsatt att min far ej har något emot saken, hvilket jag icke tror att han har, svarade Abraham.

— Det har han nog icke, om jag betalar bra, återtog herr Gentry. Jag ger dig åtta dollar i månaden och betalar din hemresa på en ångbåt. Du och Allen kunna mycket väl åtaga er denna sak.

Abrahams uppförande under de fyra eller fem veckor han varit i herr Gentrys tjenst hade öfvertygat denne, att han just vore rätta personen att skicka på en handelsresa till New Orleans. Hans klokhet, styrka och trohet voro tre nödvändiga egenskaper för att betinga en lycklig utgång. Att föra en färja på vesterns vattendrag vid den tiden var ett farligt och mödosamt arbete; en skildring deraf skall belysa Abrahams djerfhet.

Under några år hade det funnits en klass af färjkarlar, modiga, härdade män med jättekrafter, män som foro utefter de längsta floder, genomträngde de ensligaste ödemarker på vattenvägarna och underhöllo samfärdsel och handel mellan de aflägsnaste orter. De voro blottställda för stora faror och fingo i allt slags väder vara utan skydd. Utan annat läger om natten än däcket på sina

båtar och utan annat täcke än sin filt tillbragte de månader och år af sitt lif.

På sådana båtar fördes dyrbara frakter uppför Mississippi. Med handkraft drefvos de nära två tusen mil uppför den starka floden; det var ett arbete, som kräfde stor kroppsstyrka och en synnerlig ihärdighet. Derför fans det en hel klass af män, som voro uppfostrade till detta yrke, män med ett ovanligt mod, stolta öfver sin skicklighet att trotsa stormar och utstå svårigheter.

Jemte dessa män, som gjort till sin lifsuppgift att föra båtar på floderna i vestern, fans det äfven sådana som tillfälligtvis gjorde en färd till New Orleans för att sälja sina varor. Ibland kunde flere landtbrukare eller andra personer slå sig tillsammans och befrakta en båt till New Orleans; ibland gjorde en enda person detta, såsom fallet var med herr Gentry. Han hade en mängd varor, tjenliga att försäljas till sockerplantagerna i Louisiana, och ville gerna realisera dem. Det var ondt om penningar i de vestra staterna, och de som voro i omlopp fördes dit af invandrare öster ifrån eller anskaffades, såsom herr Gentry hade för afsigt att göra, genom att skicka en båtlast till New Orleans.

Abraham rådfrågade sin fader, som genast gaf sitt bifall. Modern invände:

— Aderton hundra mil är dock en bra lång utflygt för den som ej sett mer af verlden än du, Abe.

— Men icke för lång, mamma. Har jag aldrig sett något af verlden hittills, så får jag det nu.

— Kanske du också får se bottnen af Mississippi, sade modern.

— Det är jag ej rädd för.

— Men många hafva mistat lifvet på detta sätt, och det har ändå varit sådana som varit vana vid yrket.

— Det är intet bevis för att det skall gå så med mig.

— Det är ej heller bevis för att det icke skall göra det.

— Men jag ämnar ej oroa mig deröfver.

— Jag ber dig ej heller göra detta; men det är ändå skäl att tänka på saken.

— Om du ej vill, att jag skall fara, så slår jag det straxt ur hågen. Abraham slöt af sin moders sätt, att hon ej var nöjd med hans resa.

— Jag *vill,* att du skall resa. Jag bara talade om hvad jag tänker; jag kan ej hjelpa, att jag har mina tankar.

— Det blir kanske det bästa jag någonsin företagit mig, sade Abraham.

— Ja om det ej händer dig någon olycka, så tviflar jag icke på, att det blir en nyttig resa för dig. Men det är lång väg att färdas och en lång tid att vara borta.

— Men jag skall ju ändå ut en gång, och jag kan så gerna börja nu.

— Sant; men detta gör det i alla fall icke lättare för mig att låta dig fara. Men det tjenar ingenting till att tala derom nu.

Beredelserna till resan började genast. En båt anskaffades vid Gentrys landningsplats, Rock Port vid Ohio, och Abraham och Allen började lasta. Här träffade Abraham en gammal kamrat från Crawfords skola, fröken Roby. Hon hade växt upp till en intagande flicka; så tyckte åtminstone Allen Gentry, som sedermera gifte sig med henne. En afton tilldrog sig en liten händelse, som visar Abrahams förmåga att samla in kunskaper, hvar helst han kom åt. Han satt jemte fröken Roby på båten, då hon yttrade:

— Nu går solen ner.

— Nej det gör hon icke, svarade Abraham.

— Då måtte ni hafva mistat er syn, återtog flickan, troende att Abraham skämtade.

— Jag ser lika bra som ni, svarade Abraham, och jag försäkrar på min ära, att solen icke går ner och, hvad mer är, aldrig kommer att gå ner.

— Vänta så få vi se, sade fröken Roby skrattande.

— Det kommer att *se ut*, som om hon ginge ned, sade Abraham förklarande.

— Jag skulle nästan tro det.

— *Vi* gå ned, men icke solen, fortfor Abraham. Solen står stilla.

— Nog rör hon sig för mina ögon, inföll fröken Roby.

— Ser ni, återtog Abraham, jorden vänder sig från vester till öster, och jordens hvälfning kring sin axel liksom för oss nedåt; det är *vi* som gå ned, såsom ni kallar det. Solen går icke ned, det endast ser så ut.

— En sådan tok ni är, Abe, utropade den förvånade flickan, som började tro, att den myckna lärdomen gjort hennes vän förryckt.

Fyrtio år senare yttrade fröken Roby, eller dåvarande fru Gentry:

— Nu vet jag, att det var jag som var dum, icke Lincoln. Jag är nu fullt öfvertygad om att Abe kände till grunddragen af astronomien och himlakropparnas rörelser. Han var mer beläst vid den tiden, än verlden vet eller sannolikt kommer att få veta. Ingen hade kunnat tala för mig så, som han gjorde den qvällen, utan att hafva någon kunskap i geografi så väl som astronomi. Ofta förklarade han och talade för mig om hvad han läst, och det var som om han läst upp det ur en bok; så gjorde han äfven med andra. Han var den lärde bland oss olärda. Han gjorde sig mycken möda med att förklara och gjorde det enkelt. På samma gång var han anspråkslös.

Men vi återvända till den påtänkta resan. Så snart inlastningen var gjord, begåfvo de båda unga männen sig af. Det var en mycket vigtig tilldragelse i vår unge väns lif, och han kände sig helt förtjust att få se sig omkring i den vida verlden, som hans ögon nu skulle skåda för första gången. Det var ej underligt, att han med gladt mod stötte ut från land på Ohio och när-

made sig »flodernas fader» med en förr aldrig erfaren spänning.

— Jag undrar just, huru många gånger du ämnar kantra, innan vi komma ut på Mississippi, Abe, frågade Allen.

— Jag tror knapt, att vi göra det mer än en gång, svarade Abraham, såvida du ej har större skicklighet än jag att lasta upp igen ur vattnet.

— Det tänkte jag icke på. Det blefve styft arbete att taga upp lasten från flodbottnen.

— Ja; vi måste akta oss för missöden, annars kommer din far att önska, att han aldrig skickat oss. Jag hoppas vi skola reda oss präktigt.

— Det gör jag med, annars få vi aldrig mer ett sådant tillfälle som detta. Gubben hade aldrig låtit mig fara, om det ej varit för din skull, Abe.

— Huru så?

— Jo han tror, att du kan nästan allting, som det finnes någon möjlighet för, och derför var han villig att sätta både mig och hela lasten på spel.

— Åh prat, nu gycklar du bara.

— Alldeles icke, det är lefvande sanning. Jag förmodar han trodde, att du kunde hindra både mig och lasten från att sjunka, om vi skulle törna emot.

— Min mor väntar sig snarare motsatsen, att döma efter hennes ord, sade Abraham. Hon tyckte, att det just var ett vågstycke att skicka oss ut på en sådan här färd.

— Kanske är det så, svarade Allen fundersamt; det är nog säkrast, att vi göra vårt bästa.

Deras färd blef ganska angenäm. Många händelser inträffade, som vi dock ej här kunna berätta. De bodde naturligtvis på färjan. Om nätterna drogo de henne intill stranden på något lämpligt ställe och bundo henne säkert; sedan lade de sig att sofva om bord utan några sängkläder, endast med en filt öfver sig. Detta var visserligen icke någon så stor förändring för gossar, upp-

växta i ödemarken, som det skulle varit för gossar nu för tiden, hvilka äro vana vid trefnad och beqvämlighet i sina välmående hem. Emellertid *var* det en förändring, och många af deras nätter voro ytterst ensliga.

Resan var ingalunda enformig. Omgifningarna vexlade ständigt, och de mötte ganska ofta andra båtar med deras muntra besättningar samt underhöllo sig med folket, som från närbelägna byar kom ned till floden.

Men icke alltid hade de solskensdagar. Svårt oväder öfverföll dem emellanåt, och de fingo anstränga sig till det yttersta för att hålla sin lilla farkost från att kantra. Dag efter dag måste de gå genomvåta af regnet och fingo likväl fortsätta resan. Häftiga oväder rasade stundom om nätterna, då vinden nästan steg till orkan och regnet störtade ned i strömmar, och ändå hade de ej annat val än att lägga sig på den lilla båten och hålla till godo med väderleken. Vid sådana tillfällen pröfvades deras mod; och likväl yttrade de ej någon klagan. Icke ett ögonblick ångrade Abraham, att han företagit denna resa. Målet för hans färd hade helt och hållet intagit honom.

Vid fru Bushanes plantage, sex mil nedanför Baton Rouge, hade de ett äfventyr, som vi vilja berätta. Båten var fastgjord, och de båda unga männen lågo i aktern i djup sömn, då de väcktes af steg på däcket. Abraham lyssnade ett ögonblick och hviskade derpå:

— Illa för oss, Allen! En hop negrer äro här för att plundra oss.

I tanke att kunna skrämma bort dem började Allen ropa:

— Hit med bössorna, Abe, skjut dem!

Men negrerna flydde icke, och tystnaden var lika tryckande som mörkret.

— Svårt nog det här, sade Abraham sakta, i det han sprang upp och fattade en påk. Vi få kämpa för lifvet. Kom!

De väntade och lyssnade ett ögonblick, och då ingenting hördes, ropade Abraham:

— Hvem der?

Intet svar.

— Hvem der, upprepade han med ännu större eftertryck.

Flere röster svarade med hotande uttryck.

— Hvarför har ni kommit hit, edra skurkar, dundrade Abraham. Bort med er, eller kastar jag er i floden.

Han störtade emot dem i mörkret, följd af Allen. Negrerna, som voro beväpnade med påkar, satte sig till motvärn, och en förskräcklig strid uppstod.

— Slå ihjäl dem, ropade Abraham till Allen; de ämnade slå ihjäl oss. Kasta de uslingarna i vattnet!

Väldiga slag utdelades till höger och venster med påkarna, till dess striden blef så handgriplig, att de ej längre kunde begagnas, och ett handgemäng var oundvikligt. Under tio minuter eller mer rasade en fruktansvärd kamp; däcket var nedstänkt med blod, och den bedröfligaste utgång tycktes förestå. Slutligen lyckades dock Abraham kasta en af dem i floden, hvarvid de andra sprungo i land.

— Kom så sätta vi efter dem, ropade Abraham, som nu var alltför ifrig att känna någon fruktan. Gif dem ingen pardon.

Gossarna fortsatte förföljandet en half mil, väpnade med sina påkar och uppgifvande sådana rop, att negrerna utan tvifvel tänkte, att de hade ett halft tjog karlar efter sig. Det var fru Bushanes slafvar, som gått ut för att plundra båten, men icke väntat sig ett så tappert motstånd och nu voro alldeles förfärade. Abraham och Allen märkte genast, att här gälde lif eller död och kämpade derför med förtviflans mod. Negrernas blod på däcket var blandadt med de båda unge männens, ty dessa hade fått lika svåra slag som dem de sjelfva utdelat. Abraham fick ett slag öfver högra ögat, och ärret blef qvar under hela hans återstående lif.

— Nu måste vi härifrån med båten så fort som möjligt, sade Allen, när de återvände från förföljandet. De skojarna torde komma tillbaka i dubbelt så stort antal.

— Jag tänkte just på det samma, svarade Abraham. Hoppa ombord, så skall jag lösa båten. Vi hafva ingen tid att förlora.

Inom ett ögonblick var Allen ombord, och i det nästa var Abraham der äfven, sedan han lösgjort färjan.

— Nu äro vi då i säkerhet, om också hela plantagen kommer, sade Allen, då de stötte ut på floden.

— Vi behöfva ej fara långt, tillade Abraham; om vi bara byta om landningsplats, så kunna vi vara lugna.

— Det kan nog så vara, men jag för min del ämnar sofva med öppna ögon under resten af natten.

— Och jag skall göra dig sällskap, svarade Abraham. Härnäst jag far till New Orleans, skall jag allt vara beväpnad. Att på det här sättet gifva sig ut i krig utan en bössa är just icke så lämpligt.

— Jag önskar, vi hade haft skjutvapen, sade Allen. Tänk så vi skulle låtit fjädrarna ryka omkring dem!

— *Ullen*, menar du, svarade Abraham skämtande. Han var nu så lugn, som om ingenting förefallit.

— De ämnade slå ihjäl oss.

— Ja visst. Det hade nog icke varit så lämpligt för dem att plundra oss och lemna oss qvar för att tala om hela historien för deras husbonde. Men de hade kunnat rödja oss ur vägen samt plundra och sänka båten, utan att någon haft nys derom.

— De äro ej dumma för att vara negrer.

— Nej, men i alla fall äro de ej så mycket att klandra, genmälte Abraham. Slafveriet har beröfvat dem sjelfva allt, och derför anse de förmodligen som sin rätt att taga hvad de komma öfver.

Vi vilja blott tillägga, att resan fortsattes till New Orleans, der lasten af skinkor och andra varor fördelaktigt afyttrades. Gossarne återvände på en ångbåt till Indiana, enligt herr Gentrys bestämmelse före deras afresa.

Det var ett egendomligt sammanträffande, att Abraham, som fick kämpa med slafvarna för att rädda sitt lif, skulle trettiofem år senare, såsom vi skola se, blifva deras befriare.

TRETTONDE KAPITLET.

Åtskilliga tilldragelser.

Det förefinnes tydliga bevis på att Abraham gjorde en handelsresa för sin fars räkning, innan han kom i herr Gentrys tjenst, samt att han sjelf bygt båten, som behöfdes derför. Abraham Lincoln har sjelf såsom president berättat följande, för att visa huru han förtjenade den första dollar han kunde kalla sin egen. En afton voro flere herrar, bland andra herr Seward, samlade i Hvita huset. Med anledning af något yttrande, som fäldes under samtalet, inföll presidenten:

— Seward, ni har visst aldrig hört, på hvad sätt jag förtjenade min första dollar?

— Nej, svarade herr Seward.

— Godt, återtog presidenten; jag var vid pass aderton år; jag hörde, som ni vet, till den klass, som i södern kallas »stackare»; folk som ej håller slafvar aktas der för ingenting. Men vi hade lyckats att mest genom mitt arbete få ihop tillräckligt med varor, för att, som jag tyckte, de borde föras nedför floden och säljas.

— Efter mycket öfvertalande fick jag min mors tillåtelse att resa, och jag bygde en liten färjbåt, stor nog för att frakta en tunna eller par med de varor vi samlat, jemte mig sjelf och litet last för resten till New Orleans. En ångbåt kom utför floden. Vi hade, som ni vet, inga landstigningsplatser vid vesterns floder, och om

några passagerare skulle ombord, fingo de fara ut i en båt, då ångaren stannade för att taga upp dem.

— Jag stod just och betraktade min nya båt samt undrade, om jag skulle kunna göra den starkare eller bättre på något sätt, då tvänne män kommo åkande ned till stranden med sina koffertar. De betraktade de olika båtarne, pekade på min och frågade: Hvem rår om den der? Det gör jag, svarade jag blygsamt. Vill ni, sade den ena af dem, föra oss och våra saker ut till ångbåten? Visserligen, svarade jag, glad öfver utsigten att förtjena litet penningar. Jag tänkte, att de väl skulle gifva mig ett par slantar hvar. Koffertarne sattes på min färjbåt, passagerarna satte sig på koffertarne, och jag vrickade dem ut till ångbåten.

— De stego ombord, och jag lyfte upp deras tunga koffertar och stälde dem på däcket. Ångbåten var just färdig att sätta i gång igen, då jag ropade till dem, att de glömt betala mig. De togo då upp en half silfverdollar hvardera ur sina fickor och kastade ned i min båt. Jag kunde knapt tro mina ögon, då jag tog upp penningarne. I kunnen väl tycka, mina herrar, att det var en småsak, och så är det ju också för mig numera. Men det var i alla fall en mycket vigtig tilldragelse i mitt lif. Jag kunde knapt öfvertyga mig om, att jag, en fattig gosse, hade förtjenat en dollar på mindre än en dag — att jag förtjenat den med mitt ärliga arbete. Verlden syntes mig både större och skönare, och från den stunden kände jag mera hopp och tillförsigt.

Abraham hade väl förtjenat ganska mycket penningar förut, men de tillhörde hans fader, som ej ansåg, att en gosse behöfde sådana. Den dollar han fick för det sistnämda arbetet ansåg han som sin egen.

Abraham insåg, sedan han lemnat herr Gentry, att han var i stånd att förtjena mer än han gjort. Hans framgång på resan väckte också tvifvelsutan ett starkt begär hos honom att fortsätta med dylika färder. En dag kom han nämligen till herr Wood och väntade en

stund, som om han velat säga något, men ej hade mod dertill.

— Nå Abe, hur är det, frågade herr Wood.

— Jag skulle vilja hafva något arbete på floden.

— Såå? Och hvad skulle väl jag kunna göra för dig?

— Om ni ville vara så god och rekommendera mig till någon båt, vore jag tacksam.

— Men du har ej åldern inne, Abe. Din fader har rätt till dig ännu.

I detta vilda land och på den tiden behöfde föräldrarne sina söners hjelp, och deras fordran på dessas arbete gjordes med kraft gällande.

— Jag vet det, svarade Abraham. Men jag behöfver komma ut något, och jag kan på det sättet göra min far större gagn, än om jag stannar här.

— Det torde väl vara så, men det är emellertid intet skäl, att jag skulle blanda mig i saken. Den måste du och din fader göra upp med hvarandra.

Abraham kände sig något modfäld genom detta samtal, men likväl böjd att göra sig det till godo. Han öfvergaf tanken på flodfart och stannade i hemtrakten. Ej långt derefter såg herr Wood honom hugga ned ett stort träd i skogen, hvilket skulle sågas till bräder.

— Hvad skall det nu blifva af, Abe, frågade herr Wood.

— Ett nytt hus; min far talar om att bygga sig ett sådant.

— Såå, och du gör virket i ordning?

— Ja jag tänker hafva det färdigt, till dess han blir tillreds att bygga.

— Ett bättre hus förmodligen, sade herr Wood.

— Det vill jag hoppas; mamma behöfver det väl.

— Nå det kan jag ej klandra henne för, svarade herr Wood, i det han gick vidare.

Abrahams far kom emellertid aldrig att bygga detta hus, såsom vi skola se i följande kapitel. Virket var färdigt, men beslutet att flytta till Illinois förändrade hans

planer, och virket såldes till Josias Crawford, den samme som pressat Abraham till arbetet för boken.

David Turnham hade köpt »Indianas författning», och så snart Abraham fick höra detta, infann han sig hos grannen.

— Kan jag få se din bok, Indianas författning, frågade han; jag har hört, att du skaffat dig den.

— Visst kan du få det, Abe, svarade David. Ämnar du studera lagfarenhet? Det vore ej ur vägen för dig.

— Icke börjar jag med det just i dag, genmälte Abraham; men jag ville nog gerna få litet reda på Indianas lagar. Jag känner ej mycket till dem.

— Så är det med mig också, och det är derför jag köpt boken. Jag kan ej vara af med henne, ty jag läser deri hvar stund jag kan få ledig.

— Jag kan lika väl läsa här, svarade Abraham, då David räckte honom boken. Det gör alldeles det samma, hvar det sker.

Abraham tillbringade följaktligen mycken tid hos David Turnham med att studera sin dåvarande stats författning. När David ville hafva boken sjelf, tog Abraham någon af de andra båda böckerna, som David egde. Lagarna syntes honom på intet sätt torra, såsom de skulle förefallit de flesta af hans kamrater; de öppnade ett nytt och vidsträckt fält för forskning för hans vakna ande. Inflytandet af detta studium på hans följande bana var otvifvelaktigt och märkbart. Det började visa sig ganska snart; en dag sade han till David Turnham:

— Jag skall gå till domstolen i Booneville; har du ej lust att följa med?

— Skall du stå till rätta för någon lifssak, frågade David skämtande.

— Jag skall se, huru de ransaka andra i sådana fall, svarade Abraham. Jag har aldrig varit i en domstols samlingsrum, och nu ämnar jag mig dit, innan jag blir en vecka äldre.

— Huru skall du komma dit, Abe?

— Jag skall gå, förstås; det är ej långt dit.

— Åh nej, kanske icke för dina långa ben, men långt nog för mina, svarade David. Jag hoppas du ursäktar mig, att jag skjuter upp mitt besök, till dess du blir advokat och har någon sak att försvara, ty då skall jag gå mina femton mil för att se och höra på.

Abraham gick de femton milen till Booneville och fick rik ersättning för sitt besvär. Det nya och spännande i domstolsförhandlingarna fängslade honom så, att han sedan gång på gång vandrade dit för att få detta nöje. En gång förehade man ransakning om ett mord, och en af de förnämsta advokaterna i staten, John Breckinridge, var försvarare. Abraham lyssnade till hans vältaliga och utmärkta försvarstal och skulle velat sitta der en vecka och hört honom tala. Kunde jag en gång blifva en sådan talare, så skulle jag vara riktigt nöjd, sade han vid sig sjelf. Han var så hänförd af talet, att han glömde sin vanliga försynthet; då sessionen slutat, gick han fram till herr Breckinridge och sade:

— Det var det bästa tal jag någonsin hört.

Advokaten såg på den torftigt klädde ynglingen, liksom förvånad öfver hans djerfhet, men bevärdigade honom icke med något svar, utan gick, lemnande Abraham åt sina egna tankar. Denne John Breckinrigde träffade sedan Abraham i Washington, då den senare var president. Breckinridge var då bosatt i Texas och var rebell. Då han ej visste, hvem den fattige ynglingen var, som tilltalade honom i Booneville, visste han naturligtvis ej heller, att det var denne, som nu blifvit president. Men Lincoln igenkände genast den framstående talaren från Booneville och påminte honom helt vänligt om tilldragelsen. Breckinridge hade talat för mildhet i domen, och detta tal blef honom en god rekommendation. Lincoln yttrade till honom:

— Det var det bästa tal jag dittills hört. Jag tänkte då, att om jag kunde hålla ett lika förträffligt tal som det, skulle min själ vara till freds.

Genom Abrahams inflytande upprättades »tal-möten», eller som det nu kallas ett lyceum i Gentryville.

— Det blir mycket nyttigt, sade Abraham till Nat Grigsby, för att nu icke tala om det nöjsamma.

— Vore vi alla som du, Abraham, så skulle det nog blifva både nyttigt och nöjsamt, men det äro vi icke, svarade Nat. Emellertid skall jag göra hvad jag kan.

— Och detta är allt hvad någon af oss kan göra.

— Huru skall det då gå till på de der mötena, frågade Nat.

— Vi skola deklamera, afhandla frågor samt läsa upp afhandlingar, svarade Abraham. Vi kunna få riktigt trefligt.

— Ja det tror jag nog, om vi alla kunde skrifva och bevisa som du, svarade Nat. Men många bland oss komma att göra en slät figur på sådana möten, det kan jag försäkra dig. Men jag skall komma i alla fall.

Alla de yngre gingo slutligen in på att understödja företaget, likså ganska många af de äldre. Det gick i verkställighet, och Abraham var nu i sitt element. Hvad han för ro skull lärt sig utantill, kom honom nu väl till pass, och han vann mer bifall än någonsin förut. Abe blir en stor man, det är så visst som att han lefver, sade gamle herr Gentry. En af hans hänförda åhörarinnor förklarade: Han blir en gång president i Förenta Staterna.

I diskussionerna var Abraham logisk och skarpsinnig; hvar och en var angelägen om att få höra honom yttra sig. Bland andra frågor som afhandlades voro äfven dessa: Hvilketdera är starkare, vinden eller vattnet? Hvem har mer skäl att klaga, negern eller indianen? Abraham hade inhemtat rätt mycket om både vinden och vattnet, hvarför han ej saknade material att röra sig med i diskussionen. I den andra frågan hade han sina egna ganska bestämda åsigter och ej obetydliga kunskaper, insamlade från olika håll. Han hatade indianerna, om ej af annan orsak för sina förfäders skull; likväl ansåg han dem som ett förtryckt slägte. Men i denna diskus-

sion talade han för negrerna och höll då på Indianas fria mark sitt första försvarstal för de trälbundna.

Att Abraham icke vunnit i yttre afseende likasom i kunskap, kan man finna genom ett yttrande af fröken Roby, vid den tid då han flyttade till Gentrys. Hon säger, att Abe var en lång, mager, tafatt pojke, torr och skrynklig. Han såg mycket äldre ut, än han var. Föga eller intet brydde han sig om sin klädsel och fortfor att gå klädd på äkta nybyggarsätt, hvarigenom han tog sig ännu torftigare ut. Dennis' anmärkning vid ett tillfälle, att Abe hade alldeles för långa ben för att vara vacker, var fullkomligt riktig.

Det oaktadt utgjorde han det mest tilldragande i alla kretsar. Män, qvinnor och barn tyckte om att höra honom tala. De samlades omkring honom för att höra på hvad han sade, såväl inne som ute på fältet. Nat Grigsby yttrar:

— När han kom in i ett sällskap, skockade gossarna sig omkring honom för att höra på, då han talade. Han uttryckte sig ofta i bilder, bevisade mycket genom analogi och förklarade sådant, som var svårt för oss att begripa, genom berättelser, ordspråk eller bilder. Nästan alltid tydliggjorde han sin undervisning eller den tanke han framstälde genom en berättelse, som var enkel och låg nära till hands, för att vi genast skulle uppfatta meningen af hans ord.

Nat Grigsby och hans bror gifte sig samtidigt längre fram och förde sina hustrur till sitt fädernehem. De höllo då en efter nybyggares förhållanden stor bjudning, men till följd af något groll bjödo de icke Abraham, som djupt kände detta förbigående. I förtreten skref han ett poem, kalladt »Rubens krönika» (den ena af bröderna Grigsby hette Ruben) samt lade papperet på ett ställe vid vägen, der han var alldeles säker om att det skulle falla i deras händer. Det var en mycket satirisk skrifvelse, som väckte stort uppseende ej blott inom familjen utan äfven i hela trakten. Abraham ångrade sedan denna

tanklösa handling, och oenigheten bilades slutligen på säker grund.

Dennis Hanks, som borde bättre känna till Abraham från dennes fjortonde till adertonde år än någon annan af hans kamrater, har så karakteristiskt beskrifvit hans sätt att lära och göra framsteg, att vi här vilja anföra hans skildring:

— Han inhemtade genom syn, lukt och hörsel. Han hörde allt som sades och talade om och om igen öfver det ämne han hört; höll på dermed, tills det var alldeles utslitet. Han gick till politiska och andra möten, hörde alla yttranden och åsigter, talade om och granskade dem, gillande eller ogillande. Abe var, såsom jag redan sagt, demokrat efter Jacksons regel, likaså hans fader och vi allesammans. Han predikade, höll tal, läste och förklarade för oss o. s. v. . . . Abe var en glad och qvick pojke, alltid humoristisk; ibland var han nedstämd, dock icke ofta. Han brukade hålla politiska samt andra tal, och alltid var han då lugn, klar och bevisande. Han bevistade domstolens förhör, läste Indianas författning, åhörde tal i lagfrågor o. s. v. Ständigt höll han på med att läsa, skrifva, räkna, författa verser och sådant. I Gentryville, ungefär en mil vester om Tomas Lincolns gård, brukade han hålla till och berätta historier och var så lustig, så egendomlig, så qvick och humoristisk, att alla menniskor i staden samlades omkring honom. Han kunde uppehålla dem ända till midnatt. Abe var god talare, läste bra och var ett slags nyhetskrämare.

I anledning af mjölksjukans utbredning tid efter annan började Lincolns tänka på en utflyttning till Illinois. John Hanks hade flyttat dit och gjort en fördelaktig beskrifning öfver landet. Det var derför helt naturligt, att man skulle tänka på denna stat, då fråga väcktes om att undfly den fruktade sjukdomen. Vi skola i nästa kapitel berätta om flyttningen.

FJORTONDE KAPITLET.

Till Illinois.

Före den första januari 1830 beslöt herr Lincoln att flytta till Illinois. Äfven Dennis Hanks och Levi Hall, som voro gifta med fru Lincolns döttrar, bestämde sig för att utvandra jemte sina familjer. De beslöto allesammans att begifva sig till »morbror Johns».

Herr Lincoln sålde sin gård till den äldre Gentry, säden och svinen till David Turnham. Till Illinois tog han med sig något boskap, en häst, en byrå, ett bord, en kista, en omgång stolar, verktyg, kläder o. s. v. De tre familjernas tillhörigheter lastades på herr Lincolns vagn, som drogs af fyra par oxar, körda af Abraham. Det var tillsammans tretton personer som utvandrade, män, qvinnor och barn.

Abraham fylde tjugoett år den tolfte februari, två eller tre dagar innan uppbrottet skedde.

— Du är din egen nu, sade hans fader.

— Hvad sedan, genmälte Abraham, anande hvad han tänkte på.

— Jo du kan ju nu gå eller stanna qvar, ehuru jag ej vet, huru jag skall reda mig utan dig.

— Icke jag heller. Jag vill också till Illinois ännu hellre än ni, och jag skall se er oskadda framkomna och bosatta der, innan jag lemnar er.

— Jag är glad deröfver, svarade fadern. Jag vill icke hålla dig qvar hemma ett ögonblick, sedan vi kommit oss i ordning. Du bör taga hand om dig sjelf nu, då du hunnit den åldern.

— Godt, det få vi tala om, när vi kommit fram. Jag torde få åtskilligt att göra för en tid bortåt med att hjelpa er i ordning, och det der kan jag sköta om bättre än ni.

— Ja det är en lång väg, och jag nästan ångrar, att jag vid min ålder företog mig någonting sådant här. Det synes mig ett stort arbete att komma dit och börja på nytt.

— Icke för mig. Vi hinna dit och hafva tak öfver hufvudet på mindre än fyra veckor.

— Om ingenting händer, menar du.

— Någonting måste hända, tänker jag, svarade Abraham tort, annars komma vi aldrig dit.

— Hvad då?

— Jag förmodar, att *det* måste hända, att vi komma dit på fjorton dagar, om vi resa utan uppehåll. Det vore ledsamt, om ej detta hände.

— Vi få se, svarade herr Lincoln.

Abraham höll för mycket af sina föräldrar för att lemna dem att göra en sådan resa utan honom. Inga penningar hade kunnat locka honom att öfvergifva dem, innan de voro bosatta i Illinois. En med alla dessa förhållanden väl bekant person säger: Han var sin faders ende son, och det var ej enligt med hans natur att öfvergifva sin gamle fader vid den tid, då denne skulle inlåta sig på alla de försakelser, den möda och det arbete, som åtföljde upprättandet af ett nytt hem i främmande land. Hvad framtiden än måtte hafva lofvat såsom lön för hans sträfvan, sköt han det villigt åt sidan, lydande känslan af sin pligt, och kastade sig helt och med ens in i det arbete, som låg framför honom.

Samme person, som skrifvit detta, har, sjelf en man från vestern, beskrifvit en flyttning då för tiden sålunda:

— På den tiden, när folk flyttade från den ena staten, det ena nybygget till det andra, togo de med sig all sin lösa egendom, husgeråd, kökssaker, lifsmedel för resan, åkerbruksredskap, hästar och boskap. Sakerna lastades på vagnar, som vanligen drogos af oxar; djuren drefvos af de mindre gossarna, hvilka stundom biträddes dervid af sina systrar och mödrar. Sålunda beredd för en resa på flere veckor, stundom månader, begaf utvan-

draren sig åstad, föga tänkande på de mödor som väntade honom, dåliga vägar, floder utan någon bro, svårt väder, hvila om nätterna på marken eller vagnen, sjukdom, olyckshändelser och stundom död. Hans tankar sysselsatte sig till största delen med det nya och spännande under resan, ryktena om allt det lockande i det nya land, dit han styrde sin kosa, och de fördelar, som sannolikt skulle blifva en följd af ombytet. Tio till femton mil om dagen arbetade den af vagnar, män, qvinnor, barn, nötkreatur och får bestående karavanen sig fram på obanade vägar, än öfver berg, moras och vattendrag, än genom täta, löfrika skogar, än öfver stora slätter, der endast horisonten begränsade utsigten; man sof under det vida, stjernbeströdda himlahvalfvet om natten och fortsatte tåligt till slutet den bestämda färden, som ibland kräfde veckor, ibland månader.

På detta sätt flyttade Lincolns, Hanks och Halls till Illinois. Afståndet var omkring två hundra mil, ett icke särdeles stort företag med nybyggarefamiljers hjeltemod och ihärdighet.

Väderleken var gynsam nästan hela tiden, ehuru vägarna voro ofantligt smutsiga. Abraham vandrade miltals i fotsdjup dy, och ofta vadade han långa stycken i vatten ända upp till knäna, hvilka som man vet icke sutto särdeles lågt. Sedan de tillryggalagt nära ett hundra femtio mil af vägen, kommo de till Kaskaskiafloden, der de funno låglandet öfversvämmadt och den gamla bjelkvägen nästan förstörd.

— Här stå vi nu, sade Hanks.

— Jag vet icke det, svarade Abraham. Låtom oss se efter.

— Det är tydligt nog, tycker jag. Mannen som visade oss vägen i går sade, att om det var öfversvämning skulle vi få vada tre mil i vattnet, och jag skulle tro, att det blir ändå mer.

— Jag bryr mig ej om ifall det också vore dubbelt så långt, svarade Abraham, om det ej är för djupt att vada i.

— Vi kunna vänta några dagar och låta vattnet sjunka undan, eller också få vi följa floden ett stycke uppåt eller nedför, så finna vi kanske ett bättre öfvergångsställe, föreslog Hanks.

— Det kommer att taga för mycken tid. Vattnet sjunker icke ännu; vi hafva ju ännu februari, och då står det alltid högt. Jag röstar för att gå rakt fram.

— Det tror jag också är den enda utvägen, sade herr Lincoln, som åhört samtalet, under det han något tveksamt betraktade floden och öfversvämningen framför dem.

— Vi kunna ej stanna här, tills vattnet sjunker, så mycket är säkert, återtog Abraham, och hvad det angår att finna ett bättre öfvergångsställe, så tror jag ej, att det är möjligt, om vi än ginge tjugo mils krok.

— Och det skulle också taga tid, menade fadern.

— Ja jag är för att gå rätt fram. Jag skall gå förut, och om jag går förlorad, så blir det en varning för de andra, tillade han skämtande för att ingifva de öfriga mod. Nå Dennis, hvad menar du? Vill du följa mig?

— Ja visst; dit du kan gå, kan också jag.

De beslöto att gå rätt fram utan att vika af åt hvarken höger eller venster. Tre mil körde Abraham sina oxar genom vattnet, som gick honom upp till midjan, drifvande på sina djur och hållande sina reskamrater vid godt mod genom uppmuntrande ord. Den oroliga Kaskaskia var nära att föra med sig både vagn och oxar; alla svårigheter öfvervunnos dock genom Abrahams mod och kraft, och den första mars 1830 anlände de till John Hanks' hem, fyra mil nordvest om Decatur. Vi veta ej, hurudan boning morbror John hade, men visst måtte alla lediga platser deri blifvit upptagna, då tretton gäster anlände på en gång. Det var emellertid vanligt för nybyggare att få inrymma det största möjliga antal personer på det minsta område.

— Jag har sett ut byggnadsplats åt er, sade mor-

bror John till herr Lincoln, och der ligger en hop timmer, som jag högg upp i fjol.

— Huru långt härifrån?

— Bara några mil; det blir ej mycket besvär att sätta upp ett hus, då virket är tillreds, det ligger för er räkning.

— Det var en stor lättnad, svarade herr Lincoln; när virket är fäldt, är det snart gjordt för Abe, Dennis och mig att bygga upp en koja.

— Och med min hjelp också, tillade morbror John; har ingenting att göra nu annat än hjelpa er till rätta.

— Jag ämnar sätta upp ett bättre hus, än vi hade i Indiana, inföll Abraham; huggna stockar och mindre lera.

— Det förslaget är jag med om, yttrade modern. Litet mer arbete och omkostnad på en bostad ökar dess trefnad tiofaldigt.

Följande dag begåfvo sig herr Lincoln, morbror John, Abraham och Dennis till den utsedda platsen, som låg på norra sidan om Sangamonfloden och ungefär sex mil i rät linea från morbror Johns stuga. Alla voro högst belåtna med läget, i synnerhet som det var just vid öfvergången mellan skogs- och slättlandet samt riklig tillgång fans på vatten.

Ej mycket arbete erfordrades för uppsättandet af det bästa blockhus familjen Lincoln någonsin egt. Abraham höll uppsigt öfver arbetet, emedan han beslutat, att hans föräldrar skulle hafva den bästa boning, som kunde uppföras af stockar. Morbror John hade anskaffat ett stort förlag af virke, och Abraham valde ut de bästa stockarna, som omsorgsfullt tillhöggos, ehuru inga andra verktyg voro att tillgå än en vanlig yxa, en timmeryxa, en handsåg och en hyfvel.

Sedan boningshuset var färdigt, uppfördes äfven ett stall och ett rökhus i närheten. Golf och dörrar i huset voro gjorda af klufna stockar och gaflarna beslagna med bräder, som Abraham »sågat» af ekbjelkar. De få spikar

som användes voro alla medförda från det gamla hemmet i Indiana.

— Ni kan aldrig tro, hvilket land detta är, sade John Hanks till herr Lincoln. Indiana kan icke jemföras med detta präriland.

— Det tror jag nog, svarade herr Lincoln, hälften var oss icke sagdt. Vi måste taga in en hel hop deraf till åker under våren och hägna det också. Abe är dugtig att klyfva stör.

— Då har han nu tillfälle att klyfva så mycket han åstundar, återtog John.

Det beslöts, sedan Lincolns flyttat in i sitt nya hem, att Abraham och John skulle plöja upp femton acre jord och inhägna fältet. Med tillhjelp af de fyra paren oxar skedde plöjningen på en vecka; och så snart planteringen var gjord, började man på fullt allvar klyfva stör och hägna. Abraham och John gjorde hela arbetet. Dessa störar blefvo trettio år senare historiska och spelade en vigtig roll i en intressant afdelning af vår historia, såsom vi längre fram skola finna.

Oaktadt allt arbete hemma fann Abraham tid att arbeta ganska mycket i granskapet. En fru Brown berättade för en person, som efter Abraham Lincolns död besökte denna trakt, följande:

— Jag kommer i håg herr Lincoln. Han arbetade åt min gamle man och hjelpte honom så bohvete, och på vintern förde han det hela vägen till Galena och sålde det. Den tiden funnos inga värdshus, utan de resande fingo taga in hvar helst de kunde i husen vid vägen. En qväll kom en riktigt fin herre ridande och frågade min man, om han kunde få stanna öfver natten. Åhja, svarade Brown, nog kunna vi gifva både er och er häst något att äta, men vi hafva ingenting att lägga er på, om ni ej vill ligga i samma säng som vår arbetskarl. Herrn tvekade och frågade: Hvar är han? Jo, sade Brown, kom så skall ni få se honom. Den främmande steg af hästen och Brown följde honom bakom byggnin-

gen, der Abe låg utsträckt i skuggan i sin fulla längd med en öppen bok framför sig. Se der är han, sade Brown och pekade på honom. Främlingen betraktade honom ett ögonblick och sade derpå: Godt, jag tror det går för sig. Han stannade qvar och delade säng med presidenten i Förenta Staterna.

Abraham gjorde mycken nytta i Illinois under året 1830 genom flit och styft arbete. Genom sina sällskapsgåfvor och kunskaper var han också mycket angenäm och blef en välkommen gäst i hvarje hus i omgifningen. På hösten samma år hemsöktes trakten af feber och frossa, och hvar enda medlem af den Lincolnska familjen angreps deraf, ehuru icke särdeles svårt. Icke ens Abrahams kraftfulla natur undgick sjukdomen; han blef dock snart återstäld. Denna erfarenhet öfvertygade emellertid familjen, att boningsplatsen i Illinois icke var sund. Vi kunna i detta sammanhang omtala, att herr Lincoln sedermera flyttade till en friskare trakt och slutligen bosatte sig i landet Cole, der han dog den 17 januari 1851.

Den första vintern Lincolns bodde i Illinois var ganska bekymmersam. Det var »den stora snövintern», då snön under flere veckor låg tre fot djup. Då de hufvudsakligen voro hänvisade till jagten för sitt uppehälle, vållade den stränga vintern någon svårighet för dem i detta afseende. Utan Abrahams styrka, ihärdighet och mod skulle det varit ännu klenare beståldt med deras trefnad. Hans flitiga användande af bössan under denna vinter vederlade nästan hvad en af hans bekanta från yngre år säger om honom, nämligen: Abe var icke stor jägare; vi gingo sällan på jagt tillsammans. Den tid vi gossar använde på detta nöje tillbragte han med att läsa någon god bok.

FEMTONDE KAPITLET.

Ännu en färd till New Orleans.

Denton Ofutt var en handlande, bosatt i New Salem. Han träffade en dag John Hanks och sade till honom:

— John, vill du föra en båt på en handelsresa till New Orleans åt mig; du förstår dig på affären.

— Kan icke; tycker ej om sådant.

— Prat, du kan om du bara vill. Jag skall betala dig extra för det. Du är den enda som kan göra det, så att jag blir nöjd.

— Jag vet en som kan göra det åt dig, sade John. Abe Lincoln förstår sig på saken, kanske han åtager sig den.

— Hvem är Abe Lincoln?

— En slägting till mig; kom till Illinois för ungefär ett år sedan och bosatte sig några mil från mig.

— Jag vet ingenting om honom, återtog Ofutt, men dig känner jag. Lofva mig att resa.

— Kanske jag kunde göra det, om jag finge Abe och John Johnson med.

— Och hvem är John Johnson?

— Han är Abe Lincolns styfbroder och bor hos honom. Han kom med honom från Indiana.

— Och du tror, att de äro lämpliga för denna affär?

— Jag *vet*, att de äro det; Abe i synnerhet har ej sin öfverman på en båt. Det är den längsta och starkaste pojke i Illinois.

— Godt, John, jag vill göra hvad som helst för att få dig att resa, sade Ofutt, och om du vill söka upp dina båda vänner och laga att de följa med, så skola de icke ångra sig.

— Huru mycket betalar du?

— Jag ger er hvar och en femtio cent om dagen, och när resan är slut, delar jag dertill sextio dollar lika emellan eder.

— Det var väl betaldt, svarade John, ganska öfverraskad af det frikostiga anbudet. Jag tänker, att vi skola kunna göra upp saken.

John Hanks var ej sen att framställa förslaget för Abraham och Johnson.

— Det arbetet skulle jag tycka om, svarade Abraham genast. Det är högre aflöning, än jag någonsin haft, och jag tycker om göromålet.

— Det kan jag ej påstå, att jag gör, sade Hanks, men jag tror, att jag i alla fall går in på förslaget. Ofutt är en dugtig karl, och jag ville hellre gifva mig ut på en sådan färd för hans räkning än för någon annans.

— Afgjordt, var John Johnsons lakoniska svar, att han ville resa. Ofutt hade i sjelfva verket gjort dem ett mycket frikostigt anbud.

Detta tilldrog sig i februari 1831; i början af mars lemnade den belåtna trion hemmet för att enligt öfverenskommelse möta Ofutt i Springfield. De foro i kanot utför Sangomonfloden till fem mil öster om Springfield, dit de sedan begåfvo sig till fots. Ofutt betraktade Abraham med förvåning. Han hade ej väntat sig att få se en jätte, ehuru Hanks talat om, att hans anförvandt var den längsta man i Illinois; ej heller hade han väntat, att se en man, som var lika kraftfull som lång. De kommo emellertid förträffligt öfverens.

— Jag har blifvit fasligt lurad, sade Ofutt; jag tänkte hafva en båt färdig vid det här laget vid Spring Creek, men fick i går höra, att den ej var påbörjad ännu. Hvad är nu att göra?

— Bygga en båt genast, svarade Abraham med en raskhet, som vann Ofutts hjerta.

— Kan ni bygga en båt, frågade Ofutt.

— Ja visst kan jag det, svarade Abraham. Vi tre kunna hafva den färdig på tre veckor.

— Alltså få vi då en båt inom kort, återtog Ofutt. Fullt med virke vid Spring Creek, och vi kunna flotta det ned till Sangamontown och bygga båten der.

De begåfvo sig till Spring Creek och tillbragte der omkring två veckor med att hugga timmer. Abraham återvände emellertid till den plats, tio mil derifrån, hvarest de lemnat kanoten, samt hemtade denna. Virket flottades till Sangamontown, der Abraham och hans båda kamrater satte upp ett skjul åt sig för tillfället. Der bodde de, och Abraham gjorde tjenst som kock till de andras fulla belåtenhet. Virket fördes i land en och en half mil derifrån. Oaktadt alla dessa olägenheter var båten färdig om fyra veckor, och en ganska präktig båt var det också.

Ofutt slöt sig till dem vid Sangamontown och var qvar, medan båten bygdes. Han märkte snart, att den reslige och kraftfulle Abraham var en ung man med sällsynt begåfning. Ofutt hörde till Whigpartiet, likaså Abraham numera, churu den senare ej gerna hörde den förre smäda Jackson. Ofutt lemnade fritt lopp åt sin harm i denna fråga, Abraham gaf honom svar på tal, och lifliga tankeutbyten uppstodo, som bragte lif och munterhet i lägret. Ofutt var en väldig politiker, men Abraham var hans öfverman. Hans förtroliga bekantskap med några af landets store män samt med åsigter, seder och bruk på deras tid gaf honom en afgjord fördel öfver Ofutt. Abraham bidrog ofta till nöjet inom lägret genom att läsa upp »tal på prosa» eller poesi. Äfven åstadkom han stor munterhet i följd af sin nya befattning såsom kock. De två veckorna som användes på båtbyggandet förflöto i allmänhet både gladt och hastigt.

Medan det lilla sällskapet var sysselsatt i Sangamontown, gaf en taskspelare en föreställning der. Abe gick dit, berättar någon, klädd i sina grofva blå bomullskläder. Han hade skor på sig, men byxorna nådde

ej ned till dem på tolf tum, och de bara benen, som för åratal sedan väckt munterhet i Indiana, voro fortfarande synliga ett stycke. Mellan jackan och byxorna var också ett stycke lemnadt obetäckt, och i anseende till dessa brister kunde hans drägt anses mindre elegant, äfven för den tiden. Hatten var emellertid en stor förändring till det bättre från den forna mössan af pungråttans eller ekorrens skinn. Det var en lågkullig, bredskyggig filthatt. I denna hatt fick taskspelaren »koka ägg». Sedan han en lång stund förgäfves anhållit hos åskådarne om att få låna en hatt för detta ändamål, räckte Abraham honom sin med de orden: Min herre, att jag ej förut lemnat er min hatt, kom sig af mitt undseende för edra ägg, icke af omsorg om hatten.

Så snart båten var färdig, fördes en del af lasten ombord, tunnor med fläsk samt svin och säd, hvarpå farkosten lade ut. Ofutt följde med för att göra uppköp under vägen.

Strax nedanför New Salem satte båten på grund och blef så sittande en natt och en del af dagen vid Rutledges dam, med ena ändan skjutande upp öfver dammen och den andra djupt ner i vattnet på andra sidan.

— Jo här sitta vi nu vackert, utbrast Ofutt; det kommer att taga längre tid att blifva lös ur denna klämma, än det tog att bygga hela båten.

— Tror knapt det, svarade Abraham, som med ett ögonkast uppfattade ställningen. Men lasta ur få vi ändå göra.

— I floden förmodar jag, svarade Ofutt.

— Låna en båt och flytta öfver lasten i den, så få vi se hvad som är att göra, sade Abraham.

Detta var på morgonen, sedan båten fastnat på natten. Nästan hela New Salems befolkning hade samlats på stranden för att se på.

— Er båt sjunker eller går midt i tu, om ni ej skyndar er, ropade en åskådare. En sådan utgång syntes äfven oundviklig. Lasten sköt sig nämligen bakåt, och faran

ökades för hvart ögonblick. Under Abrahams ledning flyttades lasten emellertid öfver i en annan båt, hvarpå han genast borrade ett stort hål i bottnen af den del af deras båt, som sköt upp öfver dammen. Derpå inrättade han ett »besynnerligt maskineri» för att få den under vattnet varande delen af båten i lutande ställning, så att vattnet rann ut genom det borrade hålet. Att sedan plugga igen hålet var några ögonblicks verk, hvarpå farkosten, lättad från lasten, sköts öfver dammen och under de talrika åskådarnes hurrarop gled ut på det djupa vattnet nedanför. Ofutt var särdeles förtjust.

— Det var präktigt det der, Abe, ropade han, icke en ibland tusen hade kunnat göra det. Tre hurra för Abe Lincoln, ropade han, i det han svängde sin hatt och anförde de skallande bifallsropen, som utan undantag höjdes af de närvarande såsom en uppriktig gärd åt Abrahams sinnrikhet.

— När jag kommer tillbaka från New Orleans, sade Ofutt, vändande sig till åskådarne på stranden, skall jag bygga en ångbåt, som skall gå på Sangamonfloden, och Abe skall bli kapten. Jag skall inrätta den med ismedar och valsar för grund och dammar, och blixt och dunder skall han icke gå, om Abe är kapten.

Dessa ord framkallade nya bifallsrop från åskådarne, medan den reslige Abraham skakade af skratt.

Missödet med deras båt kom Abraham att tänka på någon utväg att afhjelpa svårigheterna vid befarandet af vesterns floder. Det dröjde emellertid flere år, innan hans funderingar och studier i denna sak togo gestalt i en uppfinning. Sedan han blifvit president, omtalade en tidning i Boston en i patentbyrån i Washington befintlig ångbåtsmodell, tillverkad 1849 af Abraham Lincoln. Den var särskildt afsedd för flodfarten i vestern och så inrättad, att båten genom ett par bälgar, som vid en påstötning fyldes med luft, skulle lättare flyta öfver grundet. Modellen var enkel och tydligen gjord endast i den afsigt att visa ändamålsenligheten med den samma. Patent hade

erhållits på uppfinningen, som emellertid ej tycktes hafva åstadkommit någon stor förändring på vesterns floder. Tidningen yttrar till slut:

— Den anspråkslösa lilla modellen har hvilat här i sexton år; och sedan den fann sin plats på hyllan, har den skarpsinnige uppfinnaren fått den uppgiften att föra statsskeppet öfver långt farligare grund och genom mera ihärdiga hinder, än någon kunde ana, när Abraham Lincoln skref sitt namn på den lilla fartygsmodellens framstam.

Då båten kommit lyckligt och väl öfver dammen och ned på djupt vatten, lastades den åter och lade ut. Vid Salt Creek gjorde Ofutt ett uppehåll för att köpa upp lefvande svin; men de vilda djuren ville ej ombord, och stridslystna som de voro, kunde man frukta, att de, en gång förda på båten, skulle anställa en fruktansvärd strid mot hvarandra och skaffa egaren och hans besättning mycket besvär. Sedan man förgäfves försökt drifva svinen till stranden, sade Abraham:

— Det tjenar ingenting till; de äro alltför fula att komma dit vi vilja hafva dem.

— De skulle ej vara svin, om de ville det, svarade Ofutt. Du får lof att sätta upp någon sorts tackel, Abraham, och laga att du får dem ombord, liksom du fick båten öfver dammen.

— Vi få sy i hop ögonlocken och binda benen på dem, svarade Abraham. Det fins intet annat sätt att få dem på båten och hålla dem stilla der sedan.

— Just så, Abe, utropade Ofutt; jag visste väl, att du skulle hitta på råd. Sätt nu din teori i verket.

Abraham grep ett svin i öronen och tillsade Hanks att hålla fast det vid svansen, medan Ofutt band benen och sydde i hop ögonlocken. Om han nu slåss, så får han slåss i mörkret, tillade han.

Försöket utföll lyckligt. Svinen lades på en kärra och fördes till stranden, der Abraham tog dem ett och ett i sina starka armar och bar dem ombord.

— Det är allt grymt, sade han, men det kan ej hjelpas. I en strid mot vilda svin måste man använda krigslist.

— Du är ett snille, Abe, sade Ofutt; hvarken fula svin, grund eller dammar betyda något för dig.

Innan de lemnade Salt Creek, satte Abraham upp »en högst besynnerlig tackling» af bräden och tyg för att öka farten. Följderna motsvarade hans afsigt; men »det var en syn att skåda», såsom ett trovärdigt vittne intygade. Då de »rusade åstad» genom Beardstown, företedde deras farkost ett så löjligt utseende, att folket kom ut och skrattade åt dem.

— Låt dem skratta, så länge det går bra för oss, sade Abraham, som var road af den besynnerliga förevisningen, emedan den väckte allmän uppmärksamhet.

De stannade blott vid Memphis, Vicksburg och Natchez, sedan de lemnat Salt Creek, och anlände utan något ytterligare hinder till New Orleans. Ofutt afyttrade snart sina varor med god vinst. Han hade emellertid fått så höga tankar om Abrahams karakter och förmåga, att han beslöt att draga största möjliga fördel af honom i framtiden.

— Omenskligt, utbrast Abraham en dag, då han såg en skara hopkedjade slafvar, öfver hvilkas hufvud en obarmhertig pådrifvare svängde sin piska. Ett folk som tål någonting så omenskligt skall en dag få plikta derför.

— De äro vana vid det, svarade Ofutt, och bry sig ej mer om det än kreaturen.

— Och hvad mer om de icke göra det, genmälte Abraham. Man kan ej utan omensklighet göra menniskor till kreatur. Jag säger er, att det folk som gör så, skall blifva förbannadt.

— Icke i vår tid, sade Ofutt.

— I någons tid i alla fall, inföll Abraham hastigt.

Det lider intet tvifvel, att Abrahams ovilja mot slafveriet ökades genom hans resor till New Orleans, i synnerhet den år 1831. John Hanks yttrar, då han

trettio år derefter erinrade sig händelserna under denna minnesvärda resa:

— Der sågo vi negrer slås i bojor, misshandlas, piskas och hudflängas. Lincoln såg det, och hans hjerta blödde. Det gjorde honom sorgsen, han såg sjuk ut, kände sig illa till mods, var tankfull och förströdd. Jag kan säga, emedan jag vet det, att det var under denna resa han bildade sina åsigter om slafveriet. Dess grymhet genomträngde honom der; det var i maj månad 1831. Så har jag många gånger hört honom säga. — Abraham fördes af försynen på en väg som han ej förstod och bereddes för den dag, då han skulle kämpa med det amerikanska slafsystemet för att störta det. Alla sådana tilldragelser som dessa blifva långt mer vigtiga och intresseväckande, när de sålunda ställas i samband med hans följande politiska bana.

I juni var Ofutt färdig att återvända med sina män och tog biljett för dem allesammans på en ångbåt, som gick uppför Mississippi till S:t Louis. Under resan öfverraskade Ofutt Abraham med den frågan:

— Abe, jag tänker, att du kan sälja varor för min räkning; hvad skulle du tycka om det?

— Hvad slags varor, frågade Abraham.

— Sådana som bruka finnas i landthandeln. svarade Ofutt. Hvad skulle du säga om att sköta min bod i New Salem?

— Rätt bra, om jag bara går i land dermed.

— Det gör du, det är jag icke rädd för. Om du lofvar, skall jag lemna min bod i New Salem åt dig att sköta.

— Jag lofvar då, svarade Abraham, ifall vi komma öfverens om vilkoren.

Detta gjorde de, och innan de skildes i S:t Louis, var Abraham förvandlad till handelsman. Ofutt hade så höga begrepp om hans klokhet och förmåga, att han var färdig att lemna nästan hvad som helst i hans händer. Abraham skulle först begifva sig hem för att besöka sina

föräldrar och sedan komma till New Salem och öfvertaga handeln.

Ofutt nödgades af sina affärer att i S:t Louis skiljas från sina raska reskamrater; Abraham, Hanks och Johnson begåfvo sig till fots till det inre af Illinois. Hanks tog vägen till Springfield, medan de båda andra fortsatte till Cole, dit Tomas Lincoln flyttat under Abrahams frånvaro.

Några dagar efter Abrahams hemkomst till de sina kom en namnkunnig brottare vid namn David Needham för att besöka honom. Needham hade hört talas om Abrahams oerhörda styrka och skicklighet i brottning och önskade derför se honom.

— Om vi skulle pröfva på ett tag, föreslog Needham.

— Jag betviflar icke, att ni kan kasta omkull mig, svarade Abraham. Ni är öfvad, och det är icke jag.

— Ni vill således ej försöka, återtog Needham.

— Det är just icke något nöje att blifva lagd på ryggen, svarade Abraham undvikande.

— Vi hafva ej sett ännu, hvem som kommer på ryggen, sade Needham. Om vi skulle göra ett försök?

Efter mycket öfvertalande lät Abraham slutligen förmå sig till att möta Needham i tvekamp, och enligt vanlig sed bestämdes tid och plats. Abraham höll sitt löfte, mötte slagskämpen och kastade omkull honom två gånger utan stor svårighet.

Needham var både förargad och flat. Hans stolthet hade lidit ett svårt nederlag, och hans vrede var väckt i ej ringa grad.

— Ni har kastat omkull mig två gånger, Lincoln, men ni kan ej slå mig, sade han.

— Jag ämnar icke slå er, antingen jag kan eller ej, svarade Abraham högsint; och jag vill ej hafva stryk sjelf, tillade han skämtande.

— Jag utmanar er att slå mig, ropade Needham, i tanke att Lincoln ej ville försöka. Att kasta omkull en karl är ett, men att slå honom ett annat.

— Ni har rätt, min vän, svarade Abraham, och jag har ingen särskild lust att göra någotdera.

Needham var envis, och till slut svarade Lincoln:

— Needham, är ni öfvertygad om, att jag kan kasta omkull er? Är ni det icke, utan måste blifva det genom ett kok stryk, så skall ni få det också, för er egen skull.

Detta var att framställa saken tydligt nog för att öppna ögonen på storskrytaren, hvilket också var allt hvad Abraham ville. Han hade gått in på att visa sin styrka i brottning för att göra sina vänner till viljes och skaffa dem ett nöje; men han föraktade en slagskämpe sådan som Needham och ansåg dylika strider utom för nöjes skull under sin värdighet. Needham gjorde en riktig uttydning af Abrahams ord. och anseende »försigtighet såsom den bättre sidan af tapperheten», gjorde han sitt återtåg i så god ordning som möjligt.

Vi vilja nu se, huru Abraham lyckades såsom landthandlande.

SEXTONDE KAPITLET.

I handelsboden.

I början af augusti 1831 möttes Abraham och Ofutt enligt öfverenskommelse i New Salem. Den senare hade en mängd varor i Beardstown, hvilka lågo färdiga att hemtas. Medan Abraham väntade på varorna, hade han ingenting att göra, utan fördref sin tid bäst han kunde i staden, som då för tiden ej räknade mer än tolf till femton hus. Några af invånarne igenkände i honom den skicklige båtkarlen, som några månader förut hade fört

båten öfver Rutledges dam, och de gjorde genast bekantskap med honom.

På valdagen ströfvade han omkring i närheten af den plats, der röstningen skulle försiggå, då en af domarne yttrade till Minter Graham, skolmästaren: Det fattas oss en sekreterare, hvad skola vi taga oss till?

— Kanske den långe främlingen der kan skrifva, svarade skolmästaren; han torde kunna stå till tjenst.

— Det är möjligt, svarade domaren, i det han gick fram till Abraham och frågade: Kan ni skrifva?

Vi måste erinra oss, att det på den tiden och den orten var ganska vanligt, att folk hvarken kunde läsa eller skrifva, hvadan det icke var någon lätt sak att få en skrifvare.

— Ja något litet, svarade Abraham.

— Vill ni tjenstgöra som sekreterare vid valet i dag?

— Jag skall försöka, svarade Abraham anspråkslöst. Jag skall göra mitt bästa, om ni så önskar.

— Godt, ni gör oss en stor tjenst dermed, återtog domaren, i det han förde främlingen till valbordet. Abraham hade ännu ej omtalat för någon, att han snart skulle öfvertaga handelsboden i New Salem.

Att han till full belåtenhet verkstälde sina åligganden den dagen, veta vi; ty Minter Graham, hvilken äfven tjenstgjorde som sekreterare, berättar:

— Han skötte sin befattning med mycken lätthet, reda, ärlighet och opartiskhet. Detta var hans första embetsgöromål. Jag tjenstgjorde jemte honom samma dag och vid samma bord. Valböckerna finnas nu i Springfield i Illinois, hvarest de när som helst kunna skärskådas.

Då Ofutts varor anlände, fingo den lilla stadens invånare veta hvad den långe främlingen hade att göra der. Abraham började nämligen genast packa upp varorna och ställa upp dem i boden. Det var specerier, tyg, metallvaror, sten- och lerkärl, koppar och fat, tall-

rikar, knifvar och gafflar, stöflar och skor, kaffe, te, socker, sirap, smör, krut och tobak samt en mängd andra saker, jemte det oundvikliga bränvinet, som nästan alla utom Abraham ansågo oumbärligt.

Inom några dagar var Ofutts handel i full gång. De nya varorna lockade kunder, och den nye försäljaren väckte uppmärksamhet. Han var skämtsam, treflig och tillgänglig, värd ett helt dussin sådana som Ofutts förra biträde, förklarade en af stadsborna.

Ofutts göromål på andra håll tilläto honom icke att stanna i New Salem, ehuru han var der nog länge att inlåta sig på ännu ett försök. Han arrenderade en qvarn och lemnade den jemte boden att skötas af Abraham. På samma gång tog han William Green till biträde i boden, för att Abraham skulle kunna dela sin tid mellan de båda affärerna.

Ofutt var en stor talare, och många sade om honom, att han var en pratmakare. Men ingen påstod, att Abraham liknade honom, icke ens Ofutt sjelf, som brukade på det högsta loforda sin medhjelpares trohet och skicklighet. Han hyste ett nästan obegränsadt förtroende för honom och anlitade hela sitt ordförråd för att finna nog starka uttryck för sin beundran för det nya handelsbiträdet. Han tvekade ej att säga: Abe vet mer än någon menniska i Förenta staterna. Om någon fördristade sig att motsäga detta hans påstående, brukade han bifoga ännu en försäkran till den förra: Abe blir en gång president i Förenta Staterna. Kom i håg, att jag sagt det. Genom sin bedrift då han förde båten öfver dammen, samt Ofutts beröm blef Abraham på det högsta rekommenderad hos New Salems invånare, och det var ej underligt, att han öppnade sin verksamhet der med flygande fanor och att boden blef det mest tilldragande ställe i staden. Nya kunder tillströmmade, och de gamla blefvo ännu trognare än förut.

Stadens handlande stod i betydelse ej efter för någon på den tiden i Illinois. Abraham intog genast

denna framstående plats; hans kunskaper, hans höflighet och redbarhet bidrogo att göra honom till en ännu mera bemärkt person.

— Det är den bästa vi haft i boden hittills, yttrade Jason Duncan till en kamrat vid namn Carman. Han har allt reda på ett och annat.

— Icke så mycket som Ofutt tror, svarade Carman, men roligt är det att höra honom tala.

— Och så är han så tillmötesgående och hederlig, återtog Duncan. Min mor säger, att hon skulle kunna betro honom om hvad som helst. Hon gaf honom några cent för mycket i betalning, och det lemnade han henne tillbaka.

— Det skulle ej många göra, svarade Carman. Alla säga, att han väger och mäter enligt bibelns föreskrift.

— Och icke är han heller någon af de förnäma och fina, tillade Duncan. Han förstår mer på en half timme än Ofutts förra biträde lärde sig på en vecka.

— Ja han drager dit kunder, som aldrig handlat der förr, just derför att han handlar så rätt. Alla veta, att han hvarken ljuger eller bedrager; de tro hvad han säger och tycka derför om att handla hos honom.

— Ofutt var lycklig, som fick honom att sköta boden, återtog Duncan. Det skaffar pengar i hans ficka.

— Och han tyckes vara lika mån om affären, som om den vore hans egen, sade Carman. Han är der sent och bittida, och när han ingenting annat har att göra, så läser han.

— Det är just emedan han är så redbar, svarade William. Ett oärligt biträde skulle ej fråga efter, antingen det ginge bra med handeln eller ej, antingen menniskor vore nöjda eller icke. Ofutt är så mycket borta, att han ej kan hafva reda på om hans biträde är pålitligt eller icke, och det var tur för honom, att han just fick fatt i Abe.

— Och det var nästan lika stor tur för oss. Jag skall säga dig, huru det är: den här boden är nu det

bästa ställe att gå till, som finnes här i trakten. Abe är den skickligaste jag någonsin hört i att tala om historier, och många af dem äro full sanning. Du skulle höra honom berätta om Washington och Franklin och Clay, såsom han gjorde häromdagen. Han vet en hel del mer om sådana saker än någon här på orten.

Två eller tre tilldragelser under denna tid skola visa, att det fans orsak till sådana omdömen om Abraham som de nyss anförda.

En dag sålde han åtskilliga varor till fru Duncan för två dollar och sex cent. Då han på qvällen genomgick sina räkenskaper, fann han, att fru Duncan fått betala sex cent för mycket. Så snart han stängt boden för natten, begaf han sig till fru Duncans hem, som låg mer än två mil derifrån, och lemnade tillbaka hennes sex cent. Han sof godt den natten till följd af sin promenad och sitt goda samvete.

En annan gång kom en qvinna in i boden sent på qvällen, just som han skulle stänga, och begärde ett halft skålpund te. Detta vägdes upp och betalades, hvarpå han lemnade boden. Då han kom dit igen på morgonen fann han en mindre vigt på vågen och förstod genast, att han gifvit kunden ett fjerdedels skålpund i stället för ett halft. Han vägde upp ännu ett fjerdedels skålpund, stängde boden och gick till qvinnan med teet, innan han började dagens arbete. Sådana handlingar förskaffade honom allmänt förtroende och utgjorde samtalsämnet i mer än ett samqväm.

En dag trädde en slagskämpe in i boden, under det Abraham betjenade två eller tre qvinliga kunder. Han utöste en mängd smutsiga och opassande ord utan att fråga efter fruntimrens närvaro. Abraham lutade sig öfver disken och hviskade: Tig, tala ej på det sättet, när fruntimmer äro inne.

Den andre var alltför drucken att kunna nedtystas på detta sätt och blef ännu mer ohyfsad och rå i sitt tal än förut.

— Jag skulle just vilja se den som kan förbjuda mig att säga hvad jag vill. Jag har länge ämnat piska upp er.

— Vänta till dess fruntimren gått, svarade Abraham lugnt, så skall jag stå till er tjenst.

Slagskämpen var ursinnig. Fruntimren aflägsnade sig snart.

— Nu, ropade Abraham, i det han tog ett hopp öfver disken, skola vi väl se, om ni mer skall prata på det sättet här i boden, när fruntimmer äro närvarande.

— Kom hit, långben, skrek den andre.

— Skall ni nödvändigt ha stryk, så kan jag ge er det lika väl som någon annan, återtog Abraham, i det han fattade mannen vid kragen och körde ut honom genom dörren. Den andre tog igen, hvarpå Abraham kastade omkull honom på ryggen, ryckte till sig en handfull vattenpeppar och gned honom i ansigtet dermed, till dess slagskämpen tjöt af smärta och lofvade bot och bättring. Abraham lät honom då stiga upp och ådagalade sin vänlighet genom att hemta vatten och tvätta hans ansigte för att lindra smärtan. Följden af denna sammandrabbning var, att slagskämpen från den tiden vardt en bättre menniska och en trofast vän till Abraham, som lika ifrigt höll på höflighet mot fruntimmer som på ärlighet mot alla.

Minter Graham, skolmästaren, var mycket nära bekant med Abraham. Han var en dag inne i boden, då Abraham sade till honom:

— Jag skulle vilja studera engelska grammatikan; det har jag aldrig gjort.

— Ni har ej mycket tid dertill, skulle jag tro, svarade Graham. Boden och qvarnen gifva er nog full sysselsättning.

— Åhjo, jag har nog lediga stunder somliga dagar, och dessutom kan jag alltid finna tid om nätterna, då andra menniskor sofva.

— Ämnar ni förvandla natten till dag, frågade Graham. Med alltför mycket af det slaget blir ni utsliten.

— Jag vill utsätta mig derför, om jag blott kan få en grammatika, svarade Abraham. Det värsta är att komma öfver en dylik här.

— Jag vet, hvar det fins en, svarade Graham.

— Hvar då?

— Sex mil härifrån, hos Vaners, fins en Kirkhams grammatika.

— Den skall jag köpa eller låna, innan jag blir mycket äldre, genmälte Abraham: Det torde komma den tid, då jag kan hafva nytta deraf.

— Om ni någonsin tänker att i en eller annan egenskap träda i det allmännas tjenst, så är det visserligen en god sak för er, svarade Graham, som af åtskilliga yttranden hade kommit på den tanken, att Abraham hade sina planer på en mera offentlig bana.

Följden af detta samtal var, att Abraham gick de sex milen och fick låna grammatikan, som han genast började studera, begagnande sig af lediga stunder om dagen och sittande uppe till sent om nätterna.

Grammatikan gjorde något afbräck i de trefliga stunder ungdomen brukat hafva hos Abraham i boden. I stället för att tillbringa sin lediga tid med att roa sina gäster, roade han sig nu sjelf med Kirkhams grammatika. Ibland när rörelsen icke var särdeles liflig, brukade han sträcka ut sig under ett skuggrikt träd framför boden och läsa i sin bok; en annan gång kunde en inträdande kund finna honom liggande raklång på disken, sysselsatt på samma sätt. Boden var dock ett olämpligt ställe för studier; man såg honom ofta helt varligt smyga sig ut ur staden, som om han ville vara obemärkt, och kom han lyckligt och väl undan, kunde han tillbringa hela timmar i skogarna, ifrigt studerande en bok eller försjunken i tankar. Han bibehöll sin gamla vana att sitta uppe länge om qvällarna; men då ljus voro lika dyra som nödvändiga för honom, tog han sin

tillflykt till stadens tunnbindare, i hvars verkstad han tände upp en flammande eld af spånorna och läste, medan alla andra sofvo. Greens lånade honom böcker, skolmästaren gaf honom anvisningar i boden, på vägen eller fälten; hvarje besökande i New Salem, som gjorde det ringaste anspråk på lärdom, uppsöktes af Abraham och blef ombedd att förklara något, som den senare ej kunde förstå. Följden var, att staden och hela trakten deromkring förvånades öfver hans tillväxt i kunskaper, och han var snart lika mycket känd för sitt goda förstånd som för sin kroppsstyrka och sin osvikliga humor.

Kirkhams grammatika tyckes hafva väckt nytt begär efter kunskap hos honom, och hans vänner funno, att de derigenom gingo miste om många glada stunder. Åtskilliga af dem hade en ofördelaktig tanke om Kirkham.

— Håller du på med den der grammatikan ännu, utbrast Alley föraktligt.

— Ja jag vill gerna få något begrepp om den; jag har aldrig läst den förr.

— Inte jag heller, och det har ej gått mig sämre för det, sade Alley skrattande.

— Men jag tänker lära mig något, svarade Abraham. Torr är den allt, men jag har föresatt mig att gå i land dermed, om jag kan. Jag skall åtminstone se, om jag är ett vanligt substantiv eller ej.

— Du är ett *ovanligt*, Abe, sade Alley; jag är alldeles viss, att om det fins något i den der boken, så tager du rätt på det.

— Men Alley, det är verkligen ett mycket vigtigt studium, och jag tycker alla borde sysselsätta sig dermed, om de kunna.

— Det är ej många, som veta någonting om det.

— Men detta bevisar ingalunda, att det är onödigt. Det finnes många vigtiga saker, som många menniskor icke veta något om.

— Det är nog sant; men de flesta hafva i alla fall hjelpt sig fram utan sådant. Mina föräldrar hafva

ej lärt sig någonting i hela sitt lif, och icke jag heller, och vi hafva redt oss ganska bra ändå ända hittills.

— Men det skulle kanske gått er ännu bättre i motsatt fall. Jag har redan lärt tillräckligt för att hafva haft stort gagn deraf, och jag ämnar lära mig ännu mer.

— Men du får ju så liten tid här, invände Alley. Så snart du sätter dig att läsa, kommer någon. Jag tycker ej det kan blifva mycket af.

— Vi tycka ej alla på samma sätt, svarade Abraham.

— Nej visst; jag är fullt säker på att om du tyckte som jag, skulle du ej längre bråka din hjerna med den der grammatikan.

— Om ingen annan då heller gjorde det, så skulle »kungens engelska» gå under på ett bedröfligt sätt. Vi skulle nästan få ett nytt Babel.

— Huru så? Jag kan ej för mitt lif begripa hvad det skall komma för godt af att man studerar grammatikan.

— Det kommer sig deraf, att du icke ens vet hvad som menas med grammatika, svarade Abraham. Grammatikan är konsten att riktigt tala och skrifva engelska språket. Och deraf synes hvad den tjenar till.

— Kanske det är så.

— Ja säkert, antingen du kan se det eller ej; jag skulle vilja studera den både dag och natt.

— Jag skulle dock tro, att det kunde vara nog att läsa om dagarna och låta nätterna vara i ro, sade Alley allvarsamt.

— Deri äro vi återigen af olika tankar. Jag skulle behöfva lång tid att sätta mig in i grammatikan, om jag skulle studera endast på lediga stunder om dagen. Jag har användt två eller tre timmar på den hvarenda qväll.

— Det var just likt dig, Abe.

— Just likt hvarje stackare, hvilken såsom jag måste antingen göra på det sättet eller ingenting veta. D:r Franklin gick med en bok i fickan, för att läsa när

helst han kom åt, och en hade han bredvid sig i tryckeriet för att läsa på hvart ledigt ögonblick.

— Huru vet du det? Var du der, frågade Alley med en skälmaktig blick.

— Möjligtvis, svarade Abraham i samma ton.

— Men har du läst D:r Franklins lif?

— Ja visst, för flere år sedan; och om han icke gjort just det som du anser så dåraktigt, så hade han fått hålla på och göra ljus hela sitt lif.

— Och det hade väl varit att *upplysa* verlden, skulle jag tro, sade Alley med ett försök att vara qvick. Det var ju väl, att det fans någon, som ville göra ljus.

Hvarken gyckel eller öfvertalning kunde emellertid skilja Abraham från hans grammatika. Kirkham var hans ständiga kamrat i ännu väsentligare mening än Green, Duncan, Alley, Carman, Herndon och alla de öfriga vännerna i New Salem.

Det blef en vana hos stadens invånare att taga sina gäster med sig till Ofutts bod och presentera dem för Abraham, öfver hvilken hela det lilla samhället kände sig stolt. Richard Yates kom dit för att besöka några vänner, och dessa förde honom till boden, för att han skulle få göra Abrahams bekantskap. Det var samme Richard Yates, hvilken sedermera blef namnkunnig såsom politisk person. Han blef guvernör öfver Illinois, vid samma tid som Abraham blef Förenta staternas president, och gjorde sitt land stora tjenster vid undertryckandet af söderns uppror. Abraham och han voro snart inne i ett lifligt samtal, och derunder aflägsnade sig Alley och Yates' vän.

Middagstiden var inne, förrän de märkt, att nära en timme förflutit, sedan de först helsat på hvarandra. Abraham bjöd sin nye vän att äta middag hos sig, och de begåfvo sig följaktligen till det hus der han bodde, ett lågt, simpelt blockhus.

— Tant Lizzie, sade Abraham, jag har främmande med mig till middagen.

— Det gläder mig, Abe, om ni vill hålla till godo

med hvad jag har, svarade den gamla frun, vändande sig till både Abraham och den främmande.

— Det behöfves inga ursäkter, sade Yates.

— Nej icke alls, tillade Abraham.

Middagen stod på bordet, och den var verkligen mycket enkel. Bröd fans rikligen, mjölk tillräckligt för bordsgästerna, och en skål och en sked åt den nykomne var allt som behöfdes.

Sällskapet var ganska talrikt, med barn och inackorderade; den gamla frun besörjde serveringen, i det hon hälde mjölk i skålarne och räckte en bräddfull sådan till hvarje person. Då hon skulle gifva Abraham hans, råkade skålen slinta ur händerna och falla i golfvet, der den slogs i stycken och innehållet rann ut.

— O så ledsamt, utropade den gamla, det var helt och hållet mitt fel.

— Kanske icke, inföll Abraham.

— Jo visst var det så, svarade hon; jag är så slarfvig.

— Nå tant Lizzie, det är ej värdt att grubbla öfver hvems felet var, återtog Abraham; blir ni ej ledsen, så blir ej jag det heller.

— Det är just likt dig, Abe, svarade tant Lizzie. Du är alltid färdig att trösta en stackare.

— En mycket god egenskap, sade Yates, som hemtade både nöje och lärdom af tilldragelsen.

— Bry er icke om det, tant Lizzie, sade Abraham, det är värst för er, jag är verkligen ledsen öfver, att er skål gick sönder. Icke gör det någonting för mjölken, ty det finnes ju godt om sådan. Mycket värre saker hända ibland.

Tant Lizzie hade nu slagit i en annan skål åt Abraham, och sällskapet började äta sin middag, medan den gamla frun plockade upp bitarne af den sönderslagna skålen och torkade af golfvet.

Abraham gaf här prof på en egenskap, som utmärkte honom allt ifrån barndomen. Han ville för in-

gen del vålla någon besvär och tyckte om att se alla belåtna. Derföre var han också vänlig, aldrig benägen att finna fel samt böjd för att öfverse med andras misstag och svagheter. Hans redebogenhet att hjelpa dem som behöfde hjelp och att trösta de sorgsna och olyckliga härrörde också till en del från denna egenskap. Den alstrade ett vänligt och artigt sätt, ädelmod och afseende på andras lycka och välgång. Det var en ovanlig karakter, huru väl behöflig en sådan än alltid är och alltid omtyckt der den rätt uppskattas.

Vi hade fördjupat oss i Abrahams och Alleys samtal om grammatikan och afbrötos genom Yates' ankomst, i följd hvaraf det stannade. Vi vilja blott tillägga, att Abraham genom ihärdigt arbete blef ganska hemmastadd i grammatikan. Han lade ej bort den gamla boken, förrän han fullt tillegnat sig dess innehåll, och detta skedde under det han ännu var det pålitligaste biträde, som dittills skött boden i New Salem. Han fann tid nog på småstunder om dagen och använde tillräckligt af sin hvilotid under natten för att på några månader förvärfva all den grammatikaliska kunskap han sedan egde.

Vi böra äfven tillägga, att hans kamrat, William Green gaf honom handräckning i hans studier. William hade någon grammatikalisk underbyggnad och lemnade Abraham gerna all den hjelp han kunde. Denne sade alltid, att William lärt honom grammatik, fastän William alltjemt försäkrar, att han tycktes förstå den liksom genom ingifvelse.

Det är sannolikt, att Kirkhams grammatika till en del lade grunden till Abrahams framtida utveckling. Den lärde honom hans modersmåls grunder och öppnade sålunda för honom kunskapens gyllene portar.

SJUTTONDE KAPITLET.

Fortfarande i New Salem.

Det fans i New Salem ett »band» af unga och medelålders män, kalladt »Clary Grove-gossarne», som blifvit en förskräckelse för folket. Detta sällskap hade sin blomstringstid, då Abraham bosatte sig der i staden. Dess medlemmar berömde sig af sin styrka och sitt mod och hade en stadgad sed att taga emot hvarje nykomling af det manliga könet med ett kok stryk. Kanske voro de ej värre än vissa studerande, som på samma sätt välkomna de nya kamraterna, ehuru de voro råare. Sådana band funnos i åtskilliga trakter i vestern på den tiden, en förening af okunnighet, grälaktighet och rå styrka. Om Clary Grove-gossarne berättas:

— Ehuru det aldrig funnits några hederligare skurkar under solen, var dock en främlings emottagande den obehagligaste sidan af hans bekantskap med dem. Ett af syftena i deras förening var i sjelfva verket att »mottaga nykomlingar och göra dem till medborgare», såsom de benämde de älskvärda mått och steg de vidtogo för att välkomna hvar och en, som var nog ärelysten att söka blifva upptagen i New Salems samhälle. Först nödgade de honom till att springa i kapp, hoppa eller brottas; och om intet af dessa förslag tycktes behaga honom, brukade de tillfråga honom hvad han ämnade göra, om en annan »herre» skulle nypa honom i näsan eller spotta tobakssaft i ansigtet på honom. I fall han ej tycktes fullt säker om hvad som vore att göra i ett dylikt fall, blef han kanske instufvad i en tunna och rullad utför höjden vid New Salem; eller skulle kanske hans tankar klarna genom en hastig doppning i Sangamon; eller ock blef han hånad, sparkad och knuffad af en hel skara, till dess han uppnådde stadens gräns, hvarpå han

jagades bort såsom icke passande för den dervarande befolkningen. Gick främlingen deremot in på att inlåta sig i tvekamp med en af sina förföljare, stäldes det vanligen till med något »knep», bedrägeri och skymford, så att leken öfvergick till strid på allvar. Om då föremålet för alla dessa åtgöranden visade sig vara ett brushufvud, upptogs han genast i deras samfund och kunde sannolikt aldrig i verlden finna trognare vänner än de stojande sällar, som nyss varit hans plågoandar.

Af ett eller annat skäl hade dessa »skurkar» icke »tagit emot» Abraham. Kanske hade de afhållits derifrån genom en helsosam hågkomst af hans styrka, mod och klokhet, då han förde båten öfver Rutledges dam, eller ock genom Ofutts öfverdrifna berättelser om hans utomordentliga bedrifter. I alla händelser lemnade de honom i fred, till dess Bill Clary och Ofutt en vacker dag råkade i gräl i boden och båda blefvo ursinniga.

— Jack Armstrong kan piska upp Abe, så lätt som en pojke känner igen sin far, utropade Bill till slut. Jack Armstrong var den starkaste och kanske äfven den okunnigaste i »bandet».

— Du vet icke hvad du säger, Bill, svarade Ofutt; han kunde doppa hela Clary Grove-följet i Sangamon, innan Jack Armstrong hunnit resa sig upp, sedan han blifvit lagd på rygg.

— Jag håller tio dollar på det, ropade Bill. Saken är den, att Abe icke törs gifva sig i slagsmål med Jack.

— I ären allesammans skräflare och pultroner, genmälte Ofutt uppbragd. Abe har mer i sitt lillfinger än ni allihop i både själ och kropp.

Ryktet om denna ordvexling spred sig som en löpeld, och Clary Grove-gossarne ville ej längre höra talas om fred. Jack Armstrong och Abe måste slåss. Alla möjliga vad ingingos, penningar, bränvin och annat sattes upp i fråga om utgången.

Snart kom Clary Grove-gossarnes direkta utmaning till Abraham, som svarade:

— Jag måste afböja ett sådant försök med Jack.

— Då duger du icke att bo i New Salem längre, ropade en.

— Kanske icke, svarade Abraham med ett uttryck, som hade han velat säga: Det angår er icke.

— Vi doppa honom i Sangamon, utropade en annan.

— Antingen ni gör det eller ej, svarade Abraham, så vill jag säga er, att jag aldrig slåss, och *jag vill det icke.* Jag tycker ej om det här ryckandet och slitandet.

— Gör du inte — he? ropade en af bandet, i det han nöp Abraham i näsan.

— Akta dig, var ej för närgången, sade Abraham varnande.

De fortsatte att retas, till dess Abraham insåg, att det enda sättet att komma ifrån dem var att lägga Jack på ryggen, hvarför han samtyckte att brottas. Abraham lyckades snart, tack vare sina långa armar och ben, att lyfta upp Jack från marken, hvarpå han svängde omkring och tänkte lägga honom på rygg; men Jack kom stadigt och säkert ner igen på fötterna.

— Se så, Jack, låtom oss nu sluta, sade Abraham. Jag kan ej lägga omkull dig och icke du mig.

— Nej Jack, gif dig icke, ropade Bill Clary, Abe ber om pardon! Bill trodde, att Abrahams mod svek honom, eller ock var det bandets afsigt att bruka något knep. I det samma försökte Jack använda det oärliga medlet att sätta krokben, hvarpå Abraham fattade honom i kragen, lyfte upp honom från marken, höll honom på rak arm och ruskade honom, som om han varit ett barn. De förbluffade slagskämparne sågo, att deras hjelte var besegrad, och ropade:

— Stå på dig, Jack, försvara dig!

Utan tvifvel skulle de allesammans hafva anfallit Abraham, om Jack gjort början. Den sistnämde kände sig emellertid ej hågad att fortsätta striden med en man,

som kunde hålla honom vid kragen på rak arm. I samma ögonblick Abraham släpte sitt tag, fattade Jack vänskapligt hans hand och förklarade, att Abe var den allra bäste kamrat, som någonsin slagit sig ned i deras samhälle. Deras vänskap blef nästan som Davids och Jonatans; och från den stunden var Clary Grove-gossarnes herravälde i New Salem brutet. Abraham drog ej i betänkande att öppet klandra deras tilltag, och andra förenade sig snart med honom i öppet motstånd mot denna råhet. Följden var, att bandet småningom gick ut sig, och många af dess forna medlemmar blefvo aktningsvärda medborgare. Abrahams väldiga styrka och hans hjertliga välvilja uträttade mer för dessa råa menniskors förändring, än en missionär från nya England skulle förmått.

Alla voro nu lika hänförda öfver Abraham, som Ofutt varit förut.

— Det var ju det jag sade er, förklarade den sistnämde. Jag har sett mig om i verlden, och jag försäkrar er, att jag aldrig funnit hans make.

Ingen motsade nu längre Ofutt. Det var slut på alla bullersamma uppträden, ty Abraham hade förklarat, att sådant ohyfsadt uppförande skulle förhindras, och flere af stadens invånare hade mod nog att understödja honom häri. Till och med Jack Armstrong lofvade honom sitt bistånd. Abrahams inflytande i New Salem rönte ej mer något motstånd. Äfven brukade grannarne vädja till honom för uppgörandet af tvister, hvadan han vann anseende som »fridstiftare» i Illinois, lika väl som han gjort det i Indiana.

Det var i New Salem Abraham erhöll binamnet »hedersmannen Abe», hvilket han fick behålla hela sitt lif. Det allmänna förtroendet till hans rättvisa och redbarhet var så stort, att han oftast valdes till domare i de lekar och täflingar, der det fans tvenne partier. Slutligen blef han så anlitad i detta afseende, att båda partierna valde honom till domare.

En händelse visar, hvilken trogen vän Abraham fått i Jack Armstrong. En främling kom till staden; han befans vara en slagskämpe och råkade i delo med Jack.

— Ni är en stackare och en lögnare, sade den sistnämde.

— Ni skall nog få se, hvilketdera jag är, utbrast främlingen.

— En stackare och en lögnare är ni, det säger jag än en gång, skrek Jack ännu mer högljudt och trotsigt, medan främlingen drog sig tillbaka mot en vedtrafve och Jack följde efter.

Innan Jack märkte hvad främlingen ämnade göra, hade denne fattat ett vedträ, hvarmed han gaf honom ett sådant slag, att han fälde honom till marken. Jack hemtade sig emellertid genast och var just i begrepp att rusa på sin motståndare, då Abraham, som befann sig i närheten, trädde emellan, sägande:

— Gör det icke, Jack. Du har ingen nytta deraf.

— Jag skall slå den uslingen, ropade Jack i vredesmod.

— Nej Jack; vi hafva slutat upp med den handteringen i New Salem, det vet du väl, svarade Abraham.

— Men han har förolämpat mig.

— Och hvad har du då sagt till honom, frågade Abraham. Denna invändning afkylde i någon mån Jacks vrede, och han började få ögonen öppna.

— Jag kallade honom stackare och lögnare, svarade han.

— Nå väl, tänk dig nu, att du komme som en främling på en obekant ort och någon kallade dig stackare och lögnare, hvad skulle du då göra?

— Piska upp honom grundligt, svarade Jack.

— Då har ju den här mannen icke gjort dig något annat, än du skulle gjort honom, menade Abraham.

— Det är nog så, medgaf Jack, som nu tycktes få saken klar för sig. Alldeles rigtigt, Abe. Räck mig er hand, tillade han, vändande sig till främlingen, och lå-

tande sina ord åtföljas af handling, fattade han den främmandes hand och förklarade sig som hans vän, bifogande till sin vänskapsförsäkran en inbjudning att »dricka ett glas» enligt Clary Grove-gossarnes sed.

Ofutt kom en eftermiddag in i boden, bekymrad öfver hvad han skulle taga sig för med en stor svindrift, som han hade köpt, men icke hade någon tillräckligt stor inhägnad åt.

— Bygg upp en, sade Abraham.

— För mycket arbete, drager för lång tid, svarade Ofutt.

— Det är mer arbete att vara utan inhägnad, när den behöfves, var Abrahams svar.

— Kan ej få någon som bygger den, återtog Ofutt.

— Jag kan göra den sjelf, genmälte Abraham.

— Hvad är det, som icke du kan göra, utropade Ofutt.

— Åh det är nog mycket det; men en svinstia kan jag hägna in, svarade Abraham leende.

— Godt, gå på med det då, så skall jag under tiden hjelpa William med boden och qvarnen, sade Ofutt, och dermed var saken afgjord.

Abraham gick ut i skogen och fälde träd samt klöf störar i tillräcklig mängd att uppföra en stia för tusen svin.

Under den tid Abraham var i Ofutts tjenst, bevistade han ofta diskussionsklubbar, och det berättas, att han kunde gå sex till sju mil för att deltaga i en sådan. En dylik klubb höll sina sammankomster i ett gammalt magasin i New Salem. Alla dessa klubbar bestodo till det mesta af män utan någon som helst bildning, och åtskilliga af deras »tal» ihågkommas såsom det mest löjeväckande sammelsurium. Den tidning han vid denna tid helst läste var Louisvilles Journal, hvilken han regelbundet fick på posten och prenumererade på under flere år, under det han icke hade råd att skaffa sig hyggliga kläder. Han gillade dess politik och var i synnerhet förtjust öfver

dess qvickhet och humor, något som han väl förstod att uppskatta. Så snart han ej var i boden, var han alltid upptagen af att insamla kunskaper. En person, som gjorde hans bekantskap under denna tid, berättar, att första gången han såg honom, låg han på en låg säng, öfverhöljd med böcker och papper, samt satte en vagga i rörelse med foten. Det var en egendomlig anblick. — Lincoln som läste och studerade, under det han samtidigt hjelpte sin värdinna att söfva hennes barn.

Flere år hade den frågan varit å bane, huruvida Sangamonfloden vore segelbar eller icke. Den hade nått sin höjdpunkt, just under det Abraham var i Ofutts tjenst eller kort derefter.

— »Talismanen» är hyrd för försöket, sade en medborgare i New Salem till Abraham, och ni skall blifva kapten.

— Det behöfves mer erfarenhet än jag har, för att styra den upp för strömmen, svarade Abraham anspråkslöst.

— Det finnes ingen här, som förstår den saken bättre än ni, återtog den andre. Vill ni åtaga er det, om ni blir anmodad?

— Jag skall försöka att göra mitt bästa, var Abrahams karakteristiska svar. Jag har pröfvat på floden åtskilligt med färjbåt.

— Det var just det jag tänkte, och derför skulle ni också föra »Talismanen»; detta tror jag äfven är den allmänna meningen.

— Jag är villig att åtaga mig saken, om man så önskar, svarade Abraham.

Följden var, att han jemte några flere skickades att möta ångbåten i Beardstown och styra den upp för floden. Företagets utgång afvaktades med stor ifver, och från när och fjerran kom folk för att från stränderna åskåda försöket. Abraham stälde sig vid rodret och styrde fartyget säkert och jemförelsevis lätt ända till New Salems dam, under det folket på ömse sidor hurrade af alla

krafter. Här måste en del af dammen tagas bort, för att ångaren skulle slippa igenom. Den gick upp till Bogues qvarn, hvarest det häftigt forsande vattnet underrättade den lycklige styrmannen, att båten måste vända om eller stanna qvar för tillfället. Ingen tid förlorades för återfärden, som verkstäldes med den sakta farten af tre eller fyra mil om dagen i följd af den starka blåsten från prärierna.

Under det Abraham var i Ofutts tjenst, gjorde denne några misslyckade affärsföretag, hvarigenom han råkade i penningförlägenhet. Qvarnen inbringade ej så mycket, som han hade tänkt sig, och andra spekulationer hade också ansenligt medtagit hans tillgångar. Lyckan upphörde att vara något af hans företag bevågen, och hans förlägenhet ökades vecka efter vecka. Till slut måste han göra cession och stänga sin bod och sin qvarn, hvarigenom Abraham blef utan arbete. Denna tid hade emellertid varit till mycket stort gagn för Abraham. Han hade förvärfvat goda insigter i affärssaker, gjort sig förtrogen med grammatiken, läst många böcker, vunnit många vänner och i allmänhet gått framåt. D:r Holland säger, att när Abrahams tjenst hos Ofutt slutade, egde han allmänt förtroende. Han var den skiljedomare och högsta myndighet, till hvilken man vädjade i alla tvister, lekar och täflan, den måtte vara mellan menniskor eller hästar; en fridstiftare vid alla tvister; allas vän; den modigaste, förståndigaste, kunnigaste, anspråkslösaste och fogligaste, den vänligaste, höfligaste, tarfligaste, starkaste och allra bäste unge man i hela New Salem och dess omgifning.

ADERTONDE KAPITLET.

På krigets stråt.

Svarta Falkens krig väckte stort uppseende i Illinois och andra stater i vestern vid den tid, då Abrahams tjenst hos Ofutt slutade. Ej långt derefter uppbådade guvernören öfver Illinois fyra regementen frivilliga.

— Jag går ut i kriget, sade Abraham till sin förtrogne vän och kamrat, William Green, så snart underrättelsen derom kom till New Salem.

— Gör du det, så går jag med, svarade William.

— Det skall jag, på min ära. Har ingenting annat att taga mig för just nu. Dessutom är Svarta Falken en af de falskaste indianer på jorden och förtjenar att blifva skjuten. Det är ej mer än nätt och jemt ett år, sedan han ingick förbund; han lofvade att hålla sitt folk på andra sidan Mississippi, och nu har han gått öfver floden för att kriga mot de hvita.

— Det är en äkta indian, svarade William; bästa sättet att behandla en indian är att skjuta ned honom.

— Det vet jag dock icke; men i alla fall är det bästa sättet med Svarta Falken — denne sluge, listige krigare, som riktigt är i sitt element, när han kan få mörda de hvita.

— De tänka göra processen kort, eftersom guvernören ej bådat upp de frivillige för mer än trettio dagar, sade William.

— Kanske uppbådet förnyas efter de trettio dagarna, och då kunna samma frivilliga gå ut igen. Jag skall skrifva in mig för hela kriget, antingen det räcker trettio dagar eller trettio månader.

»Clary Grove-gossarna» voro numera Abrahams pålitligaste vänner och voro alla ifriga att få gå ut med

honom. Äfven andra yngre och äldre män voro villiga dertill. I följd af det lifliga intresset förklarade Abraham, att de kunde sätta upp ett eget kompani i New Salem.

— Vi få skynda oss, om vi skola göra det, svarade William Green.

Hela staden var upptänd af krigisk ifver, emedan Abraham gick i spetsen, och följden var, att en rekrytbyrå öppnades i New Salem. Abraham var den förste som inskrefs, och inom några dagar var kompaniet fulltaligt. Valet af officerare blef nu den mest brännande frågan; det skulle dock icke försiggå i New Salem, utan i Bushville, dit de frivillige derför tågade af.

Det var endast två i fråga till kaptensposten, Abraham och Fitzpatrick, egare till sågqvarnen vid Spring Creek. Han hade sågat virket åt Abraham, då denne bygde båten åt Ofutt, och bemött honom på ett ganska groft sätt. Fitzpatrick var omtyckt, dock var det föga utsigt för honom att blifva föredragen framför Abraham.

Valet af anförare försiggick på ett egendomligt sätt, kanske dock det bästa på det stället och under de förhållandena. De båda kandidaterna fingo ställa sig midt emot hvarandra på lämpligt afstånd, och på ett gifvet tecken gick hvarje frivillig till den, som han ville hafva till sin kapten. Tre fjerdedelar af hela skaran stälde sig genast på Abrahams sida; och när de som först gått till Fitzpatrik sågo, att det öfvervägande antalet var för Abraham, lemnade de en efter annan den förre och gingo öfver till den senare, till dess endast en eller två stodo qvar hos Fitzpatrick.

— Jag kände mig ledsen för Fitzpatricks skull, sade Green, aldrig har jag sett någon se så öfvergifven ut.

— Han borde hafva förstått, att vi ej skulle rösta på honom, när Abe var med, svarade Herndon. Han var alltför ifrig att tjena sitt land.

Dylika anmärkningar vexlades, sedan kompaniet höjt

ljudliga hurrarop, som Svarta Falken skulle kunnat höra, om han befunnit sig på lämpligt afstånd.

— Anföraren skall hålla ett tal, ropade kompaniet, och Abraham uppfylde genast och med stor framgång dess önskan, tackade för den utmärkelse som visats honom, förklarade att valet borde hafva fallit på en vida lämpligare person än han och försäkrade, att han skulle göra sitt bästa för att visa sig värdig förtroendet.

— Kapten Lincoln, ropade William Green skämtsamt, i det han vände sig mot Abraham och rörde vid sin hatt. »Kapten Lincoln» blef också derefter den benämning han erhöll.

Före upprättandet af detta kompani egde en tilldragelse rum, hvilken vi böra berätta. Den visar hans nykterhetsgrundsatser på samma gång som hans häpnadsväckande styrka. Green yttrade till en främling, som tillfälligtvis befann sig i New Salem:

— Abe Lincoln är den starkaste man i Illinois.

— Det bestrider jag, svarade främlingen och nämde genast en, som var starkare.

— Huru mycket kan han lyfta, frågade Green.

— Han kan lyfta en tunna mjöl lika lätt som jag ett mått potatis.

— Abraham skulle kunna lyfta två tunnor, om han bara kunde komma åt.

— Ha, ha, ha, skrattade mannen; ni är mera slängd med att sätta ihop historier än jag.

— Jag kan i alla fall slå vad om, att Abraham kan lyfta upp ett bränvinsfat och dricka ur tapphålet.

— Allt värre och värre, svarade den andre. Jag slår vad, att han icke kan det.

— Hvad sätter ni upp?

— Jag sätter upp en bra hatt, och vi skola hafva honom att försöka straxt, om han vill.

— Topp, svarade Green, som var säker om att vinna, emedan han sett Abraham utföra detta kraftprof, emellertid utan att dricka ur hålet.

Utan uppskof sökte de upp Abraham och begåfvo sig in i magasinet, der bränvinet förvarades.

— Jag tycker ej mycket om vad, sade Abraham, men jag måste väl ändå hjelpa William ur klämman, ehuru han icke har mycket tillfälle att nytja hatten nu på en tid, om han skall med mig ut i kriget.

— Godt, jag skulle vilja se, om ni kan göra hvad han påstår, sade främlingen.

— Det nöjet skall ni få, sade Abraham.

Han utförde genast sin bragd och det med tydlig lätthet. Fatet lyftes upp, och han tog en mun full ur tapphålet.

— Se bara, utropade Green. Men det var första gången i mitt lif jag sett dig taga en sup, Abe, tilllade han.

Han hade knapt uttalat dessa ord, förrän Abraham satte ned fatet och spottade ut bränvinet på golfvet, i det han sade: Och du har icke sett mig svälja den här heller.

Green brast ut i skratt och yttrade:

— Du måste hafva förbundit dig att aldrig smaka bränvin, Abe.

Främlingen var nöjd såväl som förvånad. Han hade aldrig förr sett något dylikt och trodde sig heller icke någonsin kunna få se det. Han visste ej, huru lämpligt Abrahams föregående lif varit för utvecklingen af hans muskelkraft. Oss intresserar tilldragelsen mest derför, att den visar hans bestämdhet i fråga om att ej förtära starka drycker. Denna handling stämde öfverens med hans föregående vanor.

På aftonen af den dag detta händt var Abraham ensam med sin vän William Green, som vunnit den förut omtalade hatten.

— William, brukar du slå vad, frågade Abraham.

— Nej jag har aldrig förr i mitt lif gjort det.

— Godt, jag skulle heller aldrig göra om det igen i ditt ställe. Det är en sed hos menniskor utan grundsatser, och jag skulle bestämdt sätta mig deremot.

— Jag kunde ej se något ondt i det der vadet, sade William.

— Alla vad äro lika, svarade Abraham, fastän du icke torde haft några dåliga bevekelsegrunder derför.

— Jag ville bara öfverbevisa den der karlen om att du kunde lyfta bränvinsfatet.

— Jag vet det. Men jag önskar, att du ville lofva mig att aldrig mer slå vad. Det är ett slags spel, och ingenting kan vara föraktligare än sådant.

— Jag tror väl icke jag kommer att göra det flere gånger.

— Jag ville, att du skulle lofva mig att icke göra det, återtog Abraham med större eftertryck. Din mor skall blifva glad, om hon får höra, att du fattat ett så godt beslut.

— Jag lofvar dig det, Abe, svarade William och fattade hans hand, under det tårarne stego honom i ögonen. Det var ett uppriktigare allvar i denna öfverenskommelse, än man först kan tycka. Den som sålunda gaf sitt löfte till Abraham, skrifver nu i sin mognare ålder till oss: När jag kom för mig sjelf den qvällen, grät jag öfver den lärdom han gifvit mig, och allt hittills har jag hållit mitt högtidliga löfte.

Kompaniet i New Salem slog läger i Beardstown, hvarifrån det efter några dagars förlopp marscherade till den förmodade krigsskådeplatsen. Då de trettio dagarna förgått, hade man emellertid ännu ej sett fienden. Kompaniet upplöstes i Ottawa, och största antalet af de frivillige återvände hem. Men då ett nytt uppbåd gjordes, skref Abraham åter igen in sig som frivillig. Åter förgingo trettio dagar, men kriget var ändå icke slut. Hans regemente upplöstes, och tredje gången gick han in som frivillig. Han hade beslutat att tjena sitt land, så länge kriget räckte.

Det upphörde med slaget vid Bad Axe, innan hans tredje tjenstgöringstid tilländalupit.

Han återvände hem. Sedan han förlorat sin häst, for han i en kanot till Dixon, hvarpå han gick till fots samt derefter ånyo färdades med kanot till ett ställe,

som låg fyrtio mil från hans hem. Det sistnämda afståndet tillryggalade han gående.

Flere tilldragelser egde rum under hans tjenstgöring vid armén, hvilka äro så betecknande för vissa drag i hans karakter, att vi vilja anföra dem. En gammal indian kom en dag till lägret, hvilken påstod sig vara vän med de hvita och lemnade sig på nåd och onåd åt Lincolns soldater.

— Vi hafva kommit för att slåss med indianerna, ropade en af »gossarna», och vi ge dig kallt bly i stället för pardon.

— Skjut honom, skjut honom, ropade flere röster.

— En spion, en spion, skreko andra.

Larmet skrämde den stackars indianen, och i sin förskräckelse kastade han ifrån sig ett skrynkligt papper, som han höll i handen, och bad dem läsa det. Kapten Lincoln tog upp det och fann, att det var ett intyg från general Cass, hvilken anbefalde indianen såsom en pålitlig person, som gjort honom tjenster.

— Det är ett förfalskadt intyg, ropades genast.

— Den gamle vilden lurar oss icke så lätt, utbrast Bill Clary, i det han hotande höjde sin bössa.

— Döda honom, gif honom ingen pardon, skrek en annan af »Clary Grove-gossarna», af hvilka åtskilliga genom sitt oregerliga uppförande vållade sin kapten många bekymmer.

»Gossarna» hade föresatt sig att döda rödskinnet och skulle just rusa på honom, då kapten Lincoln stälde sig framför honom, bjöd angriparne spetsen och befalde dem att hålla sig stilla.

— Ingen får skjuta indianen, ropade han. General Cass' order måste respekteras.

— Vi *vilja* döda honom, skrek en af de vildaste sällarna.

— Icke förrän ni först dödat mig, svarade kapten Lincoln, i det han rätade upp sig till sin fulla längd och skyddade indianen med sin kropp.

Hans bestämda väsen, hans beslutsamma och okufliga mod och fasta allvar, som framträdde i hvarje hans rörelse, skrämde »gossarna», så att de helt hastigt drogo sig tillbaka, och det olycksbringande skottet blef ej aflossadt. Några mumlade likväl ännu om hämd, och till sist utropade en af dem, som var trotsigare än de andra:

— Detta är fegt af er, Lincoln!

Eggad till ännu fastare beslutsamhet genom denna oförskämda och orimliga beskyllning, ropade kapten Lincoln:

— Är det någon af er, som tror att jag är feg, så må han försöka här och nu genast!

— Ni är längre och starkare än någon af oss, Lincoln, svarade en.

— Det kan ni skydda er för; välj er vapen sjelfva, svarade kapten Lincoln, hvars orubbliga fasthet gaf sig tillkänna i hvarje anletsdrag och åtbörd. Aldrig förr hade han förefallit så väldig och så modig, förklarade en af dem som då voro närvarande. Icke ens den mest upproriske af Clary Grove-gossarne vågade röra ett finger mot indianen; och aldrig mer sammanstäldes ordet »feg» med Lincolns namn.

Kapten Lincolns lif hade under detta uppträde sväfvat i lika stor fara som indianens. En skildrare af hans lif yttrar: Han sade ofta, att både hans lif och anseende stodo på spel och sannolikt skulle varit förlorade, om han ej i det mest kritiska ögonblicket förgätit officern och endast varit mannen. Att befalla de brottslige att gå i arrest skulle varit att framkalla ett fruktansvärdt myteri; att ställa dem inför krigsrätt och straffa dem hade varit omöjligt. De kunde knappt kallas soldater; de voro ej annat än beväpnade medborgare med militärisk organisation till namnet. Nyligen hade de ryckt ut i fält, och deras tjenstetid var snart tilländalupen. Hade han stält dem till rätta och anklagat dem inför något slags domstol, skulle han blifvit ansedd som klenmodig, och hans anseende hade varit borta för alltid.

Att brottas, hoppa och lyfta tyngder voro vanliga tidsfördrif i lägret, och kapten Lincoln öfverträffade i dessa idrotter hvarje man i regementet. Hans kompani förklarade, att det icke i hela hären fans hans like i brottning, och stälde honom skrytsamt mot »hela lägret». Denna utmaning förmådde en man vid namn Thompson vid ett annat regemente att erbjuda sig att brottas med Lincoln. Den senares kompani satte genast upp penningar, vapen och dylikt i tanke att deras kapten skulle lägga omkull »den store kämpen från vestern».

Kapten Lincoln hade ej brottats många ögonblick med Thompson, förrän han sade till sina vänner:

— Det här är den starkaste karl jag råkat på. Han slår omkull mig, och ni förlorar.

Kompaniet eggade honom att fortsätta, i tanke att han dock vore Thompsons öfverman. Alla blefvo emellertid gäckade i sin förväntan, då den senare kastade sin motståndare rak lång till marken. Då det enligt bruket fordrades, att man för att vara öfvervunnen skulle blifvit omkullkastad två gånger af tre försök, voro de snart i brottning igen och föllo då båda, Thompson öfverst. I sin stora förtret påstodo nu Lincolns män, att Thompson fallit lika väl som deras kapten, och vägrade att lemna ut hvad de slagit vad om. Detta medförde en tvist med Thompsons vänner, och det höll just på att komma till handgemäng, då kapten Lincoln trädde emellan och förekom all vidare strid.

— Gossar, yttrade han, vändande sig till sina män, Thompson kastade verkligen omkull mig en gång, och det gick ärligt till; andra gången gick det också rätt till, om det än icke såg så ut.

Derpå gaf han dem det rådet att vara rättvisa och finna sig i det som var oundvikligt. Detta drag af högsinthet stälde Lincoln om möjligt ännu högre i allas omdöme.

En annan tilldragelse vilja vi låta William Green berätta:

— Ännu ett ord angående Lincolns omsorg om sina mäns helsa och välfärd samt hans rättvisa mot dem. Några af Förenta Staternas officerare påstodo, att den reguliera armén hade rätt till bättre underhåll och sold. Kapten Lincoln erhöll en befallning, som han ansåg obefogad. Han lydde emellertid, men gick sedan till officeren och sade till honom: Herre, ni glömmer, att vi icke stå under krigsdepartementets i Washington makt och myndighet, utan endast äro frivilliga, som lyda order från Illinois. Håll er inom ert eget område, så skola inga förvecklingar uppstå; men hädanefter skall det göras motstånd mot edra oberättigade befallningar. Vidare måste mitt folk i alla afseenden, i vapen, underhåll o. s. v. ställas lika med den egentliga armén.

Officern insåg, att Lincoln hade rätt, och fann för godt att låta rättvisa ske. Vi behandlades sedan väl och i alla afseenden lika med armén. Detta frimodiga, rättvisa och humana uppträdande för de frivilliges bästa fäste genast både officerare och soldater vid honom med oupplösliga band.

— Under fälttåget, berättar herr Irwin, var Lincoln sjelf alltid beredd på oförutsedda händelser. Han utstod besvärligheter som en god soldat; aldrig klagade han eller visade någon fruktan för faran. När man väntade strid eller faran hotade, var Lincoln den förste att ropa: Framåt! Han egde hvar enda mans förtroende i kompaniet, och de lydde punktligt hans befallningar. Hans kompani bestod mest af unga och raska karlar.

Kriget med Svarta Falken var ej särdeles blodigt, och vår hjelte fick aldrig möta fienden ansigte mot ansigte. Tvenne af officerarne i detta fälttåg, öfverste Zakarias Taylor och kapten Abraham Lincoln, blefvo emellertid sedermera presidenter i Förenta staterna.

Ett af Abraham Lincolns mest humoristiska tal i kongressen hänsyftade på detta krig. General Cass var demokraternas presidentkandidat, och vissa talare i kon-

gressen gjorde mycket väsen af generalens deltagande i kriget mot Svarta Falken.

Lincoln steg upp och yttrade bland annat:

— I förbigående sagdt, herr ordförande, vet ni icke, att äfven jag är en krigshjelte? Ja mina herrar, i den tiden då man kämpade mot Svarta Falken, stridde äfven jag och blödde. Hvad som yttrats om general Cass' bana erinrar mig om min egen. Jag var ej med i Stillmans nederlag, men jag var ungefär lika nära då, som Cass var när Hull gaf sig; och liksom han beskådade jag valplatsen kort efteråt. Det är visserligen sant, att jag ej bröt af mitt svärd, ty jag hade intet att afbryta *); men vid ett tillfälle krökte jag mitt gevär ganska illa... Om general Cass stod framför mig i fråga om att plocka blåbär, så är jag viss om att jag öfverträffade honom vid anfallen på vild rödlök. Om han såg några lefvande, stridande indianer, så var det mer än jag gjorde; men jag utkämpade många blodiga strider med moskiterna; och fastän jag aldrig svimmade af blodsförlust, så kan jag sanningsenligt försäkra, att jag många gånger kände mig mycket hungrig... Om jag någonsin skulle blifva demokrat eller af det demokratiska partiet uppställas såsom presidentkandidat, hoppas jag, att det samma icke må göra mig till föremål för åtlöje genom att försöka framställa mig som en krigshjelte.

---

*) Emedan Lincoln tog värfning som enskild person, sedan hans kompani var upplöst. bar han då ej svärd.

NITTONDE KAPITLET.

Osökta hedersbevisningar.

Då Lincoln återkom från kriget mot Svarta Falken, slog han sig ned hos J. R. Herndons. New Salems invånare välkomnade honom hjertligt och kallade honom gerna »kapten Lincoln». Den Herndonska familjen var snart ännu mer fästad vid honom än någonsin. Han hade nästan beständigt något af Herndons barn hos sig, berättar ett ögonvittne. Han var hemmastadd hvar han kom och var obeskrifligt angenäm för dem han bodde hos och dem han tillfälligtvis besökte, säger herr Herndon. Att hans vänliga och välvilliga natur icke lidit skada af krigstjensten, framgår ur herr Herndons yttrande: Han var god mot enkan och den faderlösa och högg deras ved.

Han gick just och funderade på hvad han nu skulle taga sig till för att förtjena sitt uppehälle. Af någon för oss obekant orsak hade smedsyrket väckt hans håg.

— Hvad säger du om, att jag tänker lära mig blifva smed, sade han en dag till sin vän William Green.

— Smed, utropade William högst förvånad. Skulle *kapten* Lincoln stiga ned till *smeden* Lincoln! Du skämtar bara, kapten.

— Jag har aldrig menat mera allvarsamt i mitt lif, William. En smed är till större praktiskt gagn för samhället än en kapten i ett indiankrig.

— Men det är ej så mycken *ära* dermed, svarade Green. Du tyckes ej förstå, att kriget skapar hjeltar, och hjeltar träda fram i det politiska lifvet. Ser du Abe, vi tänka skicka dig till lagstiftande församlingen.

— Prata ej några dumheter nu, William, svarade Lincoln, i tanke att hans vän skämtade. Jag menar allvarsamt.

— Och det gör jag med. Har du ej hört, Abe,

att Claymännen tänka skicka dig till lagstiftande församlingen?

— Nej det har jag ej, och icke du heller. Jag hörde i går John Stuart, öfverste Taylor och Peter Cartwright nämnas såsom Jacksonska kandidater; ingen kan väl tänka på att sätta upp mig mot sådana män.

— Allt det der torde vara sant, och det kanske fins ännu ett halft dussin kandidater; men vi tänka sätta upp dig mot hela det sällskapet, om du ej bestämdt vägrar.

— Du är ifrån förståndet, William, och alla de andra med, som kunna falla på en sådan tanke. Hvad, att ställa upp mig, som ej är annat än en fullväxt pojke, mot sådana visa och erfarna män! Nu vill jag ej höra mer af de der dumheterna.

— Du tror mig således icke?

— Det har jag icke sagt.

— Tro det eller ej, det kommer snart de som äro äldre än jag för att hemta ditt samtycke.

Inom tjugofyra timmar infunno sig också ganska riktigt flere af New Salems mest inflytelserika invånare för att begära hans samtycke att uppträda som kandidat till lagstiftande församlingen.

— Jag endast gör mig till ett åtlöje, sade han.

— Hvarför det, frågade en af de besökande.

— Genom min dårskap att täfla med sådana män som Stuart och Cartwright.

— Icke om ni besegrar dem.

— Det är en omöjlighet. Jag skulle aldrig vänta mig att blifva vald, om jag än ginge in på att uppträda som kandidat.

— Jag vet icke det, svarade en; vi ämna rösta på er.

— Men jag har ej bott inom valkretsen mer än helt kort tid och är känd endast i New Salem, medan de andra kandidaterna äro kända i hvarje del af kretsen. Det är dessutom ej mer än tio dagar till valet, och alltså föga tid för er att vidtaga några mått och steg.

— Mycket riktigt; men det är en grundsats förbunden med ert val, och den skola vi understödja, antingen ni blir utsedd eller icke.

Detta var en vigtig omständighet. Det fans ej då liksom nu några utpräglade politiska partier i staten. Der funnos emellertid »Jackson-män» och »Clay-män», för att ej tala om andra. Abraham var en »Clay-man», under det flertalet i valkretsen vid det föregående presidentvalet röstat på Jackson. Under dylika förhållanden var det föga utsigt för att den unge kandidaten skulle blifva vald.

Vare det nog sagdt, att Abraham slutligen högst motsträfvigt gaf vika och blef en af kandidaterna. Han blef ej vald; men huru omtyckt han var visade sig deraf, att han kom närmast efter den som blef utsedd och hade blott några få röster mindre än denne. Hans egen valkrets, New Salem, gaf honom 277 röster af 284 afgifna, d. v. s. alla så när som på sju. Ingen var mer förvånad än Abraham sjelf. Ehuru han ej blef vald, var utgången dock under dessa förhållanden en seger.

Herr Rutledge var den, som i sjelfva verket förmått Lincoln att antaga kandidaturen. Han hade vid något tillfälle hört honom hålla ett tal inför »New Salems litterära samfund», och detta tal hade gjort ett sådant intryck på honom, att han utan tvekan förklarade, att »Abe skulle blifva en stor man». Om nämda tal yttrade han:

— Då han steg upp för att tala, höjde sig hans resliga gestalt ansenligt öfver den lilla församlingen. Båda händerna voro djupt instuckna i byxfickorna. De närvarandes ansigten upplystes af ett leende, ty alla väntade sig ett humoristiskt tal. Till sina vänners öfverraskning inledde han emellertid diskussionen med ett glänsande föredrag. Då han blef värmd af sitt ämne, drog han händerna ur fickorna och gaf genom klumpiga åtbörder eftertryck åt sina ädla tankar. Han afhandlade ämnet med skäl och bevis så grundligt, att alla blefvo

förvånade. Då ordföranden efter mötets slut kom hem, yttrade han till sin hustru: Det fins mycket annat i Abes hufvud än qvickhet och skämt. Han är redan en utmärkt talare, och bildning är allt som behöfves för att han skall blifva i stånd att nå den höga plats, som jag tror vara honom beredd.

På samma gång herr Rutledge medgaf, att Abraham hade föga eller ingen utsigt att blifva vald, försäkrade han honom, att omröstningen skulle göra hans namn mera kändt af valmännen och att man i framtiden kunde hafva gagn deraf. Detta skäl besegrade Lincoln.

Kandidaterna till statens embeten måste hålla valtal och redogöra för sina åsigter samt försvara dem. Abraham iakttog också denna sed och höll flere tal, likväl med det uttryckliga vilkor, att hans vänner icke skulle skratta åt honom. Sitt första tal höll han i Pappsville, omkring elfva mil vester om Springfield. Det lydde sålunda:

— Mina herrar medborgare, jag förmodar, att I alla veten hvem jag är. Jag är helt enkelt Abraham Lincoln. Många vänner hafva uppmanat mig att blifva kandidat till lagstiftande församlingen. Mina politiska åsigter äro kort och godt dessa: jag är för en nationalbank; jag är för det inhemska framstegssystemet och höga skyddstullar. Dessa äro mina åsigter och politiska grundsatser. Blir jag vald, är jag tacksam; hvarom icke, så är det lika bra.

Talets korthet var en följd af hans anspråkslöshet, hvilken icke förfelade att göra ett gynsamt intryck på hans åhörare. Han höll flere andra tal och skickade äfven en rundskrifvelse af ansenlig längd och verklig förtjenst till de röstegande inom valkretsen. I slutet af denna skrifvelse yttrade han:

— I betraktande af den blygsamhet, som städse bör tillkomma ungdomen, torde jag hafva varit mera djerf än det anstår mig. I de ämnen jag behandlat har jag emellertid talat så som jag tänkt... Hvar och en säges hafva sin särskilda ärelystnad. Antingen detta är sant

eller icke, så kan jag försäkra, att jag för min del icke eger någon högre än den att blifva uppskattad af mina medmenniskor genom att göra mig värdig deras aktning.

Hans motståndare gjorde sig lustiga öfver hans yttre, hvar helst han uppträdde; och det måste medgifvas, att det kunde finnas någon orsak dertill, att döma efter en skildring deraf, som lemnats af hans vän herr Ellis, hvilken var honom följaktig under en del af valkampanjen. Han säger: Han var klädd i en rock af blått bomullstyg med för korta ärmar, och skört så korta att han ej kunde sitta på dem, linnebyxor och halmhatt. Jag tror, att han också hade en väst, men kan ej påminna mig dess utseende. Dessutom hade han stöflar med beslag. Hos de mera tänkande och förståndiga var Abrahams sätt att kläda sig snarare en rekommendation. Det var för dem ett bevis på frånvaron af fåfänga och stolthet snarare än brist på smak. Abe är ingen sprätt, yttrade en af hans ifrigaste beundrare, ämnande dermed säga honom en artighet.

Abrahams ficka var emellertid tom, och han var derför tvungen att söka sig »något att göra». Röstningen hade visat honom, att han hade godt om vänner i New Salem. En medborgare der yttrade med hänsyn till hans fattigdom: Abe eger ingenting utom en mängd vänner. Han måste dock äfven hafva arbete.

— Du *måste* stanna här, sade hans vän Green mycket allvarsamt.

— Det finnes ej något *måste* der vid lag, så vida här ej finnes arbete för mig, svarade Lincoln.

— Du får nog tillräckligt att göra, om du bara gifver dig till tåls. Verlden blef ej skapad i ett ögonblick.

— Nej jag antager, att det gick åt sex dagar, och jag skall vara nöjd, om jag kan få arbete inom den tiden.

— Jag skall säga dig hvad du borde göra, Abe, studera lagen; det är du just rätte mannen till.

— Bah! Jag skulle väl skratta åt mig sjelf, om jag försökte blifva advokat.

— Och hvarför skulle du ej kunna blifva det, det ville jag just veta.

— Af den högst giltiga orsaken, att jag ej är klyftig nog.

— Just som jag tänkte, att du skulle svara. Du är alldeles för sparsam på höga tankar om dig sjelf. Du är klyftigare än hälften af alla advokater i Illinois.

— Det var måhända icke mycket sagdt, svarade Abraham skrattande, ehuru det var en stor artighet å din sida. Mycket förbunden!

— Artighet eller icke, så har jag hört många säga, att du borde blifva advokat.

— Och jag har hört någon föreslå mig att blifva smed, såsom jag sade dig; jag tror också verkligen, att jag skall kunna föra släggan så bra som någon annan.

— Och kasta bort dina gåfvor? Hvilken åsna som helst kan blifva smed.

— Alldeles icke. Ingen kan vinna framgång i något yrke, utan att han är flitig och eger sundt förnuft samt en god del ihärdighet.

— Medgifves; men smed är i alla fall det sista jag skulle blifva, om jag vore i ditt ställe. Jag skulle just vilja veta, hvem som satt sådana tankar i hufvudet på dig.

— Min far för åtskilliga år tillbaka; och för mindre än fem år sedan var jag nära att följa hans råd. Jag var nästan bestämd att egna mig åt detta yrke för alltid.

— Ha, ha, ha, skrattade hans vän hjertligt. Du skulle just taga dig bra ut med förskinn och pust, en ny Jack Sotnäsa, som de brukade kalla Jack Tower.

— Det är ett hederligt yrke, svarade Lincoln, och det är hufvudsaken. En advokat torde se litet finare ut än en Vulcanison, det är sant; men en smed kan vara lika hederlig karl, om ej ändå litet mer.

— Hvad menar du med »ändå litet mer», frågade Green.

— Vet du då icke, att nästan hvar enda menniska skyller advokater för bedrägeri, att de bevisa hvad som helst för en gåfva och göra svart till hvitt, skydda de eländigaste bofvar lika väl som de allra bästa menniskor, och så vidare.

— Fullt så illa är det väl ändå ej, Abe. Jag vet nog, att advokater ej äro så särdeles nogräknade, men det lär allt vara fallet också med åtskilliga andra, som icke äro advokater. Om du ej vill välja ett yrke, emedan det fins skälmar inom det, så lär du ej komma att finna något i hast.

— Kanske; men ingen har större rättighet att försvara det orätta, emedan han är advokat, än han skulle hafva såsom smed, enligt mitt förmenande.

— Jag ger mig, Abe; du har redan vunnit processen, och jag känner mig mer öfvertygad än någonsin, att du bör slå dig på lagstudium.

— Det vill säga med dig till domare och jury, svarade Lincoln. Men jag kan ej förstå, hvarför folk yrkar på att jag skall slå mig på lagstudium. För tio månader sedan var det två eller tre personer, som rådde mig till det samma, ehuru jag trodde, att det var till hälften på skämt.

— Godt, Abe, du torde möjligen få dina ögon öppna, om du lefver länge nog för att se hvad du borde blifva, sade Green skämtande. Det är just icke många, som måste gå till sina grannar för att få reda på hurudana de äro. Kanske du kommer att förstå det vid den tid, då du hunnit blifva *sju fot* lång.

— Jag skulle tro, efter hvad folk säger, att jag icke är så långt ifrån det nu.

— Du är nog på god väg att blifva det, om du fortsätter som du börjat.

— Och vid den tiden skall jag blifva advokat, men icke förr.

Dermed skildes de åt.

Lincoln hade ej för afsigt att blifva advokat, efter allt hvad hans vänner sagt. Han hade intet förtroende för sina gåfvor i den vägen. Han kunde ej inse, huru en ung man, uppfostrad så som han var, skulle kunna tänka sig att komma in på en sådan bana. Emellertid längtade han efter en varaktig sysselsättning, ett lefnadsmål. Han tyckte ej om att på detta sätt gå från det ena till det andra, och han gjorde det blott af tvång. Han ansåg, att en ung man borde välja ett yrke och egna sig deråt med outtröttlig hängifvenhet, om han ville uträtta något i verlden. Han ville göra detta; men hvad skulle han välja? Han var förbryllad och oviss, och det så mycket mer som beundrande vänner rådde honom att göra något, som han verkligen ansåg vara öfver sin förmåga. Han underskattade sina gåfvor och ansåg ständigt, att andra öfverskattade dem. Få äro de ynglingar och unga män, som lida af denna brist. Snarare äro de böjda att göra sig sjelfva orätt genom alltför höga tankar om sin förmåga. Åtskilliga af de allra enfaldigaste anse sig som de visaste och största män. Okunnigheten är mera fallen för stolthet och fåfänga än den mogna förmågan och upplysningen. Verklig kunskap är ödmjuk. Stora förmågor utmärka sig genom ödmjukhet. Den unge Lincoln stod sålunda icke så högt i sina egna tankar som i andras. Så var också händelsen med Franklin, Washington och många med dem. De voro alltifrån ungdomen fria från det fåfängliga sjelfförtroende, som många enfaldiga menniskor ega.

Abraham blef emellertid icke smed, utan handlande. Herr Herndon, hos hvilken han bodde, hade satt upp en kryddbod tillsammans med en vid namn Berry och sålde sin andel till Lincoln. William Green gjorde derpå upp en affär med Radford och sålde straxt derefter sitt lager af specerier till Lincoln för hundra femtio dollar, på hvilken summa han fick en skuldsedel af denne. Firmans namn var »Lincoln & Berry». Den senare befans emel-

lertid vara en drinkare och odåga, som trasslade in affärerna, bedrog sin kompanjon och rymde, lemnande åt Lincoln att betala alla skulderna. Efter uppgörelsen var denne utan alla tillgångar och egde ej ett öre att betala sin skuld till Green. Godt och väl, sade denne, bry dig icke om mig. Blir du i stånd att betala, så kan du göra det; i annat fall gör det mig det samma.

Abraham kallade skämtande denna skuld för »statsskulden» och förklarade, att han icke skulle hafva någon ro, förrän den vore betald. Han godtgjorde den ock. Green flyttade till Tennessee, innan skulden var betald, och väntade väl knapt, att hans vän någonsin skulle blifva i stånd att godtgöra hans fordran. År 1840 då Abraham inträdt i advokatståndet, betalades emellertid den sista dollarn.

Sedan Abraham förlorat sin bod, var han åter igen utan arbete. Till råga på hans motgångar flyttade Herndons, hos hvilka han bodde, från staden, hvarför han nödgades slå sig ned i »värdshuset», ett blockhus med fyra rum. Under väntan på något arbete hängaf han sig med större ifver än någonsin förut åt studier. Han läste Rollins Gamla historien, Det romerska rikets förfall och undergång af Gibbon, samt dylika böcker, som han fick låna af William Green, Minter Graham, Bowlin Green och andra bekanta. Äfven lånade han skalder, Burns och Shakespeare, hvarjemte Kirkhams grammatika ånyo genomgicks. Han blef så intagen af Burns och Shakespeare, att han lärde sig utantill mycket af det bästa de skrifvit, och under hela hans återstående lif voro dessa skalder hans älsklingsförfattare.

Han skref en noggrann öfversigt öfver hvarje bok han läst för att bättre bevara i minnet dess innehåll. Denna vana blef honom ovärderlig. Af den härrörde åtminstone delvis den klarhet i uttrycken och den rikedom på bilder och sanningar, som utmärkte hans offentliga tal under den mognare mannaåldern.

Medborgare i New Salem påstå, att han också började sina lagstudier vid denna tid. Det finnes emellertid inga tillförlitliga bevis för att han då begynte lagstudiet i afsigt att egna sig åt detta yrke. Han köpte ett gammalt exemplar af Blackstone eller någon annan lagbok på en auktion i Springfield, och det lider intet tvifvel, att han läste den lika grundligt som alla andra böcker, ehuru utan bestämd afsigt att blifva advokat.

Någon berättar om honom från denna tid: Han brukade sitta barfotad i skuggan af ett träd och läsa lagen samt flyttade sig omkring med skuggan. Ibland ändrade han ställning och lade sig då på ryggen med fötterna upp mot trädet. Det omtalas äfven, att han studerade naturalfilosofi, kemi, astronomi o. s. v. Någon egentlig lärare hade han icke, dock erhöll han måhända mer hjelp af Minter Graham än af någon annan.

Herr Ellis, om hvilken vi förut talat, öppnade en bod i New Salem samt bodde på värdshuset vid samma tid som Abraham. Han säger om honom: Han brukade hjelpa mig i boden, när det var brådt om, men hade ej gerna att göra med fruntimmer, utan brukade säga, att han hellre ville handla med karlar och gossar. Jag kommer också i håg, att han brukade sofva på boddisken, när det var för mycket folk på värdshuset. Han var mycket skygg för fruntimmer. En gång medan han bodde på värdshuset, kom en familj, bestående af en gammal fru med en son och tre eleganta döttrar, från Virginien och stannade här två eller tre veckor. Under hela denna tid kan jag ej påminna mig, att Lincoln någon enda gång åt vid samma bord som de. Jag trodde, att detta kom an på hans tafatta sätt och hans dåliga klädsel.

Han slukade under denna tid alla de tidningar, som kommo till New Salem. Vistelsen på värdshuset förorsakade emellertid många afbrott. Folk tyckte så mycket om att samtala med honom, att föga afseende fästes vid att hans tid drogs från studierna. Han såg

sig derför tvungen att söka sig en fristad på annat håll. Ibland gick han till James Short, ibland till Minter Graham, till Bowlin Green eller Jack Armstrong samt till Abel eller Ben Herndon. Alla dessa gjorde honom stora tjenster gång efter annan, och han var dem alla uppriktigt tillgifven.

Efter någon tid fann Lincoln arbete. Han träffade helt oväntadt John Calhoun från Springfield — samme man som sedermera blef namnkunnig genom sina bemödanden att införa slafveriet i Kansas. Då han sammanträffade med Abraham, var han emellertid sysselsatt med mera rättskaffens och hederliga göromål; han var landtmätare.

— Försök er på med landtmäteri, sade Calhoun.

— Jag förstår mig icke på det, svarade Abraham.

— Lär er då.

— Huru skulle det gå till?

— Lätt nog, om ni har lust.

— Jag skulle verkligen vilja det. Jag tror, att det skulle vara ett arbete i min smak, om jag endast kunde sätta mig in i det.

— Det kan ni på några veckor. Jag skall låna er Flint och Gibson, de författare ni behöfver läsa, och ni kan sjelf skaffa er cirkel och kedja. Hvad jag kan vill jag hjelpa er med.

— Ni är mycket god, herr Calhoun, och jag skall göra mitt bästa. Ert ädelmodiga anbud skall icke vara förgäfves till följd af bristande försök å min sida.

— Ni blir en dugtig landtmätare, det är jag säker om, och godt om arbete får ni ock. Och hvad mer är, jag skall afstå åt er den del af mitt område, som ligger närmast New Salem.

— Det är mer än jag kunnat vänta, sade Lincoln. En så stor ynnest hade jag icke kunnat begära.

— Tag emot den då utan att begära, svarade Calhoun muntert. Jag har mycket mer än jag kan hinna med och är glad att få lemna en del åt er. Den starka

invandringen och deraf följande fördelningen af regeringsjord har skaffat mig händerna alltför fulla.

— Jag skall med nöje antaga ert anbud, så snart jag hunnit sätta mig in i saken.

— Affären är alltså uppgjord, och om sex veckor kan ni börja, om ni har lust, sade Calhoun.

— Nog har jag lust, om det är allt hvad som fordras, svarade Lincoln, och tusen tack för ert bistånd. Det är mig så mycket mera värdt nu, som jag var alldeles utan arbete.

— Godt, det här blir arbete nog för er, och det kräfver just en sådan långbent, seg och härdad person som ni, om det skall göras väl. Detta är ett vidsträckt område för en landtmätare.

— Men behöfver jag ej någon undervisning af er ute på fältet, sedan jag slutat studierna?

— Det var en förträfflig tanke, och ni är välkommen när som helst för att få all den hjelp jag kan gifva er. Ni lär allt få er ett svettbad, om ni skall hålla jemna steg med mig.

— Kanske, svarade Lincoln, ehuru han såg ut, som om han ej trott det. Försöket visade sedermera, att svettbadet stannade på den andra sidan.

Lincoln tog emot Flint och Gibson, begaf sig till Minter Graham, skolmästaren, som bodde utanför staden, samt tillbragte sex veckor med trägna studier. Efter att hafva fått någon undervisning af Calhoun ute på fältet, inrättade han sig som landtmätare och fick snart fullt upp med arbete samt goda inkomster. Hans vän Green ansåg, att det nu var slut med advokaten. Riktigheten af hans utslag vardt sällan om ens någonsin ifrågasatt. Tvister om »vinklar och linier» hänskötos ofta till hans bedömande, och hans afgörande antogs ständigt som det yttersta.

Abraham gjorde sig mycket nyttig, då han under denna tid hade någon ledighet. Hans deltagande för de olyckliga, nödstälda och lidande blef starkare år från

år. Det bullersamma element, som på ett så oroande sätt gjort sig gällande, då han först kom till New Salem, gjorde han mer och mer motstånd. När tvist uppkom mellan två eller flere partier, brukade han stiga upp och säga: Kom så gå vi och göra slut derpå. Jack Armstrong hade ej helt och hållet förlorat sin gamla böjelse för grymma nöjen, sådana som brukats då Clary Grovegossarne voro vid makten. Han hade en dag kommit öfverens med en drucken stackare vid namn Jordan, att han skulle få sätta in honom i en tunna och rulla honom ned för höjden vid New Salem, såsom »gossarna» förut gjort med ett par andra. Jack skulle gifva honom en gallon bränvin och väntade sig mer nöje af företaget, än flere galloner af den usla varan var värd. Just som Jack fått sin tunna upp på höjden och hans offer väntade på att blifva instufvad, kom Abraham, som fått höra talas om saken, rusande till stället.

— Jack, ropade han af alla krafter, sluta genast upp med ditt gyckel. Inga sådana bofstreck mer i New Salem!

Jack tappade modet och såg förlägen ut.

— Du skickar Jordan in i evigheten, förrän han kommit ned för sluttningen, återtog Abraham. Håll inne med en sådan grymhet, annars skall du få känna på mina långa armar.

— Det var bara en liten rolighet, svarade Jack.

— Rolighet, utbrast Abraham. Sådana nöjen skola ej finnas till mer i New Salem, så länge jag finnes der.

Så vardt det också. Jack var ej elak, och dessutom var han en af Abrahams nära vänner; det var äfven hans hustru Hanna. Hon berättade: Abe brukade komma ut till oss, omkring tre mil från staden, dricka mjölk, äta majsgröt, bröd och smör, gifva barnen sötsaker och vagga den minsta, medan jag skaffade honom något att äta ... Han skötte småbarn och gjorde hvad som helst för att tjena folk.

En kall vinterdag såg han Ab Trent hugga sönder ett gammalt hus till ved åt herr Hill. Ab var barfotad och darrade af köld.

— Hvad får du för ditt arbete, frågade Abraham.

— En dollar, svarade Ab; jag behöfver ett par skor, tillade han och pekade på sina nästan förfrusna fötter.

— Godt, lemna mig din yxa, sade Abraham och tog henne; gå du in och värm dig.

Ab gick, glad att få värma sina bara fötter vid elden, och Abraham högg upp »huset» så fort, att både Ab och egaren blefvo högst förvånade, när de funno, att det var gjordt.

Vid denna tid höll Henry Mc Henry en kappridning och anmodade Abraham att tjenstgöra som domare.

— Nej det har jag slutat upp med, svarade Abraham.

— Men ni måste, vidhöll Mc Henry.

— Jag måste icke, och jag vill icke, återtog Abraham med mera eftertryck. Den der kappridningen är någonting högst orätt.

— Bara för denna gång; skall aldrig be er mer, sade Mc Henry.

— Nå kom i håg då, att det är »bara för denna gång», svarade Abraham. Han gjorde tjenst som domare och fälde ett rättvist utslag. Det andra partiets domare sade: Lincoln är den bästa jag någonsin haft att göra med; finnes Lincoln i trakten, när jag dör, så skall han blifva min utredningsman, ty han är den enda menniska jag träffat på, som är fullkomligt oegennyttig och hederlig.

Denna tilldragelse angifver äfven, huru han blef känd under benämningen »hedersmannen Abe».

James Short, som bodde fyra mil från New Salem, berättar, att Abraham ofta kom till hans hem, och »om det var brådt om med landtbruksgöromålen, kunde Abe kasta af sig sin rock och taga i tu med arbetet med större ifver än någon karl, som jag kunde få att arbeta för betalning. Han var den bästa att tröska majs, som

jag någonsin sett. Jag hade ansett mig sjelf ganska dugtig, men han hann med dubbelt så mycket som jag.

Presidenten Jackson utnämde honom år 1833 till postmästare i New Salem, emedan han var den lämpligaste i hela staden för denna befattning. Postkontoret var förlagdt till herr Hills bod, och egaren af denna skötte sysslan, då Lincoln var ute som landtmätare eller upptagen på annat sätt. När han var på kontoret, brukade han läsa tidningarna för dem som ej sjelfva kunde läsa. Han läste alla tidningar, som kommo, ofta nog högt för den okunniga församlingen utanför boden.

Ännu i sin mannaålder kom han i håg, huru han såsom postmästare i New Salem *haft postkontoret i hatten.* Postverket på en dylik plats var naturligtvis högst enkelt. Få *bref* anlände; ibland när Lincoln gick ut, brukade han lägga brefven i sin hatt för att kunna lemna dem till deras egare, om han händelsevis mötte dessa eller kom att gå förbi deras hem. Han hade här tillfälle att ådagalägga både sin välvillighet och sin trohet i det som blifvit honom anförtrodt.

TJUGONDE KAPITLET.

Vunna lagrar.

Medlemmarne af Illinois' lagstiftande församling tjenstgjorde i två år, och nästa val egde sålunda rum 1834. Lincoln var en af kandidaterna. Det fans då ett Whigparti, och han tillhörde det samma. Åtskilliga af demokraterna stälde sig emellertid på hans sida, så att han blef vald med större röstöfvervigt än någon annan.

— Hvem är den der Lincoln jag hör talas om, frågade Dr Barrett, som ej kände den ifrågavarande per-

sonen, ehuru han var en vän till Herndon. Frågan ställdes till den sistnämde.

— Gå till Berlin i morgon, så skall ni få veta hvem han är; han skall tala der, svarade Herndon.

Dr Barrett infann sig punktligt; då Herndon visade honom den långe, tafatte kandidaten med sitt anspråkslösa yttre, sade han:

— Kan partiet icke åstadkomma något bättre än den der?

— Vänta, svarade Herndon, till dess ni hört honom tala, innan ni fäller ert omdöme. Han är vår kandidat och god nog för oss.

— Nå duger han att skickas till församlingen, så ljuger då hans utseende, det får jag säga, genmälte Dr Barrett.

Snart fick han emellertid höra talet; när det var slut, frågade Herndon:

— Hvad tänker ni nu, doktor?

— Jag ger mig. Han fängslar en ju helt och hållet — han vet mer än alla de andra tillsammans.

Lincoln erhöll 1,376 röster och blef till sina vänners stora glädje vald. Många som ej röstat på honom voro emellertid fullkomligt nöjda med utgången. Icke använde han heller de vanhederliga medel att få röster, som åtskilliga kandidater brukade, såsom att hålla fri bränvinsutdelning på valdagen. Han vägrade bestämdt att befrämja sitt eget val genom att bjuda på rusdrycker, ehuru detta var seden.

Tiden mellan valet och församlingens öppnande användes af Lincoln till trägna studier, för att han måtte blifva bättre i stånd att uppfylla sina nya pligter.

En sak var nödvändig, om han skulle kunna uppträda i församlingen på ett aktningsbjudande sätt: han måste hafva nya kläder och penningar till åtskilliga utgifter, mycket mer än han egde. Hans förlägenhet afhjelptes emellertid på följande sätt:

Då han 1832 stod i Ofutts bod, inträdde en dag en främling och presenterade sig som herr Smoot. Lincoln hoppade öfver disken och fattade på sitt vanliga hjertliga sätt främlingens hand, sägande:

— Glad att se er, herr Smoot. Jag har många gånger hört talas om er, men aldrig förr haft det nöjet att se er.

— Jag är lika glad att träffa er, Abe Lincoln, svarade herr Smoot. Jag har hört så mycket om er, att jag redan känner mig helt bekant.

Lincoln stod och betraktade honom från hufvud till fot och såg ut, som om all hans inneboende humor ovilkorligen måste gifva sig luft. Slutligen yttrade han:

— Smoot, jag är mycket bedragen på er; jag hade väntat mig att få se ett riktigt fult exemplar af menniskoslägtet.

Smoot, som var honom vuxen, svarade:

— Och jag är lika bedragen, ty jag hade väntat mig att få se en menniska med ett hyggligt utseende.

Härmed var grunden lagd till en fast och varaktig vänskap mellan de båda männen. Då Lincoln blef invald i lagstiftande församlingen och behöfde kläder och penningar, visste han, att Smoot skulle låna honom hvad han ville. Han gick till sin vän och frågade:

— Smoot, röstade du på mig?

— Röstade på dig? Ja naturligtvis gjorde jag det.

— Nå väl, vill du, att jag skall förete ett anständigt yttre i församlingen?

— Visserligen. Jag kan ej tro, att du företer något annat, ehuru du icke är så vacker som jag, svarade Smoot skämtsamt.

— Då får du låna mig penningar. Jag måste köpa mig hyggliga kläder.

— Det kan jag utan minsta olägenhet. En omgång fina kläder kommer att göra dig till en riktigt vacker karl, svarade Smoot. Huru mycket behöfver du?

— Två hundra dollar, och vid sessionens slut skall jag betala igen dem.

Smoot lånade honom nämda summa på hans ord, och Lincoln återbetalade den så som han lofvat.

Lincoln blef vid denna tid genom inflytande af böcker och umgänge ansatt af frestelser till otro. Flere af hans närmare vänner voro tviflare och föraktade religionen och bibeln. Ett par otrosskrifter kommo också i hans hand, och han läste dem med begärlighet. Under sådana förhållanden begynte hans tro på bibeln att vackla. Han uttalade fritt sina tvifvel inför andra och afhandlade saken med sina vänner; slutligen skref han en afhandling, hvari han tydligt uttryckte sina tvifvel om bibelns gudomliga ursprung.

Detta visade sig emellertid vara endast ett menskligt hugskott, sådant som ofta brukar inträffa i begåfvade mäns lif. Afhandlingen lades snart åsido, och hans tidiga bekantskap med bibeln och förtroende till den samma gjorde åter sin makt gällande, såsom vi skola se af det följande.

Vi hafva ej här tillfälle att tala om, huru mycket förhandlingarna i lagstiftande församlingen togo Lincolns uppmärksamhet i anspråk. Han var en jemförelsevis tyst medlem, som iakttog och lärde, ehuru han var flitig och verksam i utskotten. Det var under det församlingens session ännu pågick, som Lincoln beslöt sig för att börja med lagstudier, utan att vänta till dess han blef sju fot lång. Dermed tillgick sålunda.

Han var mycket i sällskap med Hon.*) John Stuart, en framstående advokat från Springfield. Denne var en uppmärksam iakttagare, och han fann snart, att den unge Lincoln egde ovanliga gåfvor. Han tviflade ej på att denne skulle gå långt, om han blott finge tillfälle.

---

*) Honourable = hedervärd: en titel, som i Amerika tillägges dem, hvilka innehafva eller innehaft statens högsta embeten.
Öfvers. anm.

Han omfattade derför första anledning att råda honom till att slå sig på lagstudium.

— Har ni någonsin tänkt på att studera lagfarenhet, frågade herr Stuart.

— Aldrig, ehuru andra uppmanat mig dertill, svarade Lincoln.

— Och hvarför har ni ej följt uppmaningen?

— Emedan jag ej eger tillräcklig förmåga för att berättiga ett dylikt beslut: dessutom har jag ej tillgångar, om jag också hade förmåga.

— Ni torde hafva alltför höga begrepp om den erforderliga förmågan. Låt se. Finnes det något så inveckladt i lagen, att en öfverlägsen förmåga behöfves? Fordrar den större begåfning än medicin eller teologi? Nej, skall ni säkert svara mig. Och om den än gjorde det, skall framtiden måhända visa, att ni eger förmåga dertill.

— Men en fattig stackare som jag, utan några vänner som kunna hjelpa honom, kan väl knappt tänka på att gå igenom en lång studiekurs.

— Den är alldeles icke lång, och icke behöfver den heller kosta mycket med undantag af kläder och föda.

— Huru är det möjligt?

— Ni kan studera lagen på egen hand, under det ni arbetar i ert yrke som landtmätare så pass mycket, att ni har ert uppehälle och kläder; inom mindre än tre år kan ni hafva tillträde till domstolens skrank.

— Men böcker äro dyra, i synnerhet lagböcker.

— Mycket riktigt; den svårigheten är emellertid lätt afhjelpt. Ni har tillträde till mitt bibliotek. Kom så ofta ni behagar och tag med er så många böcker ni behagar och behåll dem så länge ni behagar.

— Ni är verkligen mycket ädelmodig; jag kan aldrig återgälda er derför.

— Jag begär heller icke, att ni skall göra detta, min käre vän, svarade herr Stuart skrattande. Och om jag än gjorde det, så skulle det vara betalning nog att få se er föra talan inför domstolen.

— Jag känner mig nästan förskräckt vid tanken på att uppträda der, sade Lincoln.

— Ni kommer snart ifrån den förskräckelsen, tänker jag, och ni skall prisa er lycklig, att ni följde John Stuarts råd.

— Det kan nog vara.

— Tänk ändå, återtog herr Stuart, ni har en ljusare framtid för eder än hundratals utmärkte män haft i sin tidigare ungdom, genom de förmåner som stå er till buds. Ni är en »Clayman», och ni har nu större utsigter att komma framåt, än han hade, då han lemnade sin moders ringa hem. All den undervisning han någonsin åtnjutit erhöll han, då han i sin barndom gick i skola hos Peter Deacon, i ett blockhus utan både fönster och golf. Alla de kunskaper han sedan fick, förvärfvade han sig genom flit och ihärdighet, i det han använde hvarje ledig stund och fortsatte sina studier långt inpå natten.

— Jag kan icke se annat, än att han hade lika stora förmåner som jag under sin ungdom, inföll Lincoln.

— Alldeles riktigt; det är mycket i er historia, som påminner om hans. Det är förmodligen just detta, som kommit mig att uppdraga jemförelsen. Ni har rättighet att vara en »Clayman». Knapt skulle man väl hafva tänkt, när han kom ridande på sin moders gamla häst utan sadel och med en repstump i stället för betsel, på väg till qvarnen och med mälden bakom sig på hästryggen — att han skulle blifva en af de namnkunnigaste männen i vårt land.

— Visserligen icke; jag beundrar honom för hans ädla sträfvan att stiga uppåt i verlden. Han gjorde sig sjelf till hvad han blef, svarade Lincoln.

— Och det är just hvad ni och hvarje annan ung man skall göra, om han sätter sig ett mål före. »Sjelfgjord eller ock aldrig färdig», säger ordspråket. Det betyder föga, hvilka förmåner en ung man åtnjuter, om han ej är böjd för att begagna sig af dem; och jag

skulle nästan vilja påstå, att det ej är af stor vigt, om en ung man har aldrig så få förmåner, om han blott med ihärdighet och flit förstår att göra sig dem till godo.

— Och har *förmåga*, borde ni tillägga, inföll Lincoln.

— Kanske, om ni så vill. Vårt lands historia har emellertid exempel i öfverflöd på sådana der sjelfgjorda män, lika fattiga och okända som Henry Clay var. Men jag måste nu gå; tänk på mitt råd och fatta ett rätt beslut.

— Mycken tack för ert intresse, svarade Lincoln. Jag skall taga saken i öfvervägande och känner mig tacksam mot er, antingen jag kommer att följa ert råd eller icke.

Lincoln beslöt att börja lagstudiet. Han antog, att han måste ega några anlag för juridiken, då en sådan man som herr Stuart rådde honom att egna sig deråt. Mer än något annat inflytande inverkade herr Stuarts råd på honom i detta fall.

Det blef stor glädje bland Lincolns vänner i New Salem, då de fingo veta hans beslut. Alla voro färdiga att lemna honom all den hjelp de förmådde. Hans förtroliga umgängesvänner funno snart, att hans studier skulle göra slut på de trefliga samqväm, som varit dem ett så stort nöje. Att idka studier och på samma gång såsom landtmätare förvärfva sitt uppehälle fordrade ett mått af flit, ihärdighet och sjelfförsakelse, hvarom de hade föga begrepp.

— Jag tycker lika mycket om sällskapslif som någon af er, yttrade Lincoln en dag till några af sina vänner, som tillsammans afhandlade denna fråga; men jag måste försaka detta nöje, om jag skall vinna framgång i mitt uppsåt. Det är alldeles tydligt, att jag måste göra två saker: jag måste hushålla på tid och penningar samt vara så flitig som möjligt.

— Hvilka allvarliga framtidsutsigter, inföll Alley skämtande.

— Alldeles riktiga också, förmodar jag, yttrade Green.

— Riktiga eller icke, svarade Lincoln, så är det den bana jag utstakat för mig, och jag får ej vika derifrån.

Detta beslut tillkännagafs såsom svar på en uppmaning att deltaga i ett tidsfördrif, som skulle tagit en hel qväll från hans studier.

— Jag skall gå till Springfield och tillbaka igen i morgon, återtog han. Herr Stuart har erbjudit mig att få låna lagböcker, och jag skall hemta några i morgon.

Här hafva vi ett exempel på hans sjelfförsakelse och den fasthet, hvarmed han vidhöll sitt mål. Han öfvervägde hela saken från början och beslöt att icke offra några af sina qvällar åt sällskapslifvet. Han fann, att detta var en ren nödvändighet, emedan han annars skulle få använda vida mer af nätterna, än helsan tillät. Och sedan var han obeveklig. Hans beslut stod fast, och inga förespeglingar eller löften om nöje kunde förmå honom att vika en hårsmån derifrån.

Springfield låg tjugotvå mil från New Salem, men Lincoln gick ändå både dit och hem igen på samma dag, såsom han sagt. Det var en lång och tröttsam dag. På qvällen helsade Green på honom för att se, huru det gått.

— Hvad, utropade han, har du burit hem alla de här böckerna på armarna?

— Ja och läst fyrtio sidor af första delen på vägen, svarade Lincoln. Sätt dig nu och förhör mig på första delen.

— Jag förstår ej, huru du är beskaffad, som står ut på det sättet, sade Green. Jag skulle då ej kunna bära en sådan börda fjerdedelen så lång väg.

— Jag är van dervid, som du vet, och det gör skilnaden. Men hör nu hvad jag har reda på ur första

delen af den här boken, sade Lincoln, räckande honom en bok.

— Om du underkastar dig examen, så vill du väl att jag skall lemna dig tillträde till domstolsskranket, förmodar jag, svarade Green. Det skall jag gerna göra.

Han började förhöra Lincoln på första delen och fann till sin förvåning, att denne var fullt hemmastadd i de fyrtio sidorna han läst. Genom sin stränga uppmärksamhet och förmåga att sammantränga sina tankar tillegnade han sig hastigt hvad han läste.

Sålunda började och fortsatte Lincoln sitt lagstudium, delande sin tid mellan landtmäterigöromålen och studierna, gick till Springfield och hemtade böcker, när det behöfdes, och fortsatte ofta sin läsning till långt inpå natten.

Med sådan ifver egnade han sin tid åt studier och kroppsarbete, nekande sig mycket som unge män annars vanligen anse nödvändigt, att han kunnat liksom Cicero säga om sig sjelf: Hvad andra egna åt nöjen och skådespel, fester, förlustelser, ja till och med kroppens och själens hvila, det egnar jag åt studier och filosofi. Till och med då han var ute på fälten och mätte, voro tankarna hos hans böcker, så att mycket af hvad han läst på natten fästes i minnet på dagen. Han hade kunnat tillämpa på sig Ciceros ord: Äfven mina lediga stunder hafva sin sysselsättning.

Ibland var han upptagen af landtmäteriarbeten hela dagar och veckor igenom och hade blott nätterna till sina studier; en annan tid kunde han få egna både dag och natt åt böckerna. Icke heller slappades hans intresse det allra minsta, snarare ökades det. Ju mer han studerade, dess mer intagen blef han af sina böcker. Hans kraftfulla natur satte honom i stånd att stå ut med detta ansträngande arbete till både kropp och själ, annars skulle han dukat under.

Han fullgjorde sitt uppdrag som medlem af lagstiftande församlingen så mycket till sina valmäns be-

låtenhet, att han återvaldes 1836. Han hade så hastigt utvecklats, att hans tal under denna session voro högst utmärkta. R. Wilson, hvilken var i församlingen samtidigt med Lincoln, yttrar:

— Lördagseftermiddagen före valet talade kandidaterna till folket i Springfield. Dr Early, en af det demokratiska partiets kandidater, uttalade en beskyllning, som N. Edwards, en af Whigpartiets kandidater ansåg oriktig. Edwards steg upp på ett bord, så att han var sedd af Early och alla de närvarande, och skrek allt hvad han förmådde, att beskyllningen var falsk. Stor rörelse uppstod, så stor, att några stridslystna personer ansågo, att saken måste afgöras genom en duell. Herr Lincoln uppträde enligt programmet näst efter Early. Han upptog det omtvistade ämnet och behandlade det med sådan opartiskhet och insigt, att hvar och en kände sig öfverraskad och nöjd; och dermed var också tvisten bilagd. Efter Lincoln följde på detta möte George Forquer, som var framstående inom Whigpartiet och medlem af lagstiftande församlingen 1834, men sedan öfvergaf sitt parti. Han var en förslagen politiker, färdig att slå om när som helst och begagna sig af politiska konstgrepp för att vinna sina syften. Forquer angrep Lincoln med bitterhet och började sitt tal med de orden: Den unge mannen måste ned. Lincoln stod bredvid och hörde hvart ord. Så snart Forquer slutat sitt utfall, steg Lincoln upp på platformen och svarade »med mycken värdighet och styrka» samt slutade sitt tal med följande ord:

— Talaren säger: Denne unge man måste ned. Det tillhör eder, icke mig, att säga, antingen jag är uppe eller nere. Talaren har antydt, att jag är en ung man; jag är äldre till lefnadsåldern än i politiska knep och konstgrepp. Jag önskar lefva som politiker samt vinna en ställning och utmärkelser som sådan; hellre ville jag likväl dö än såsom denne herre lefva för att skåda den dag, då jag måste uppsätta en åskledare för

att beskydda ett brottsligt samvete mot en förolämpad Gud.

Denna afslutning af hans tal framkallade åhörarnes stormande bifallsyttringar och munterhet på Forquers bekostnad.

I lagstiftande församlingen för 1836—1837 befann Lincoln sig tillsammans med flere personer, som sedermera utmärkte sig i det offentliga lifvet.

Det var nio representanter för Sangamon, och ingen af dem var under sex fot lång. Lincoln var den längsta af dem alla. Församlingen kallade dem »den långa 9:an», och de förklarade: Lincoln är den längste.

Lincolns andra termin i lagstiftande församlingen stälde honom ansigte mot ansigte med frågan om slafveriet. »Abolitionisterna» hade varit särdeles verksamma, utspridt skrifter mot slafveriet, hållit föredrag i de fria staterna öfver slafveriets synd och förbannelse samt bragt ämnet å bane på alla möjliga sätt. Styrelserna, till och med i de norra staterna, voro böjda för att undertrycka dessa »uppviglare», som de kallades. Till och med guvernörerna i Massachusetts och New York satte sig emot dem, som om de varit farligare än hästtjufvar. Den bittraste stämning rådde emot dem i Illinois; och en af deras ledare, Rev.*) E. Lovejoy, som utgaf en tidning i mot slafveriet fiendtlig anda, i Alton i nämda stat, blef nedskjuten, under det han försvarade sitt tryckeri mot den slafverivänliga pöbelns anfall.

Det demokratiska partiet i Illinois, som hade stor öfvervigt inom lagstiftande församlingen, blef djerft och våldsamt. I sin ifver genomdref det en mängd beslut emot abolitionisterna och till förmån för slafveriet, hvilka skulle varit en skam till och med för en slafstat. Man försökte skrämma och tubba Whigpartiets män att understödja de skändliga besluten, och detta lyckades med de flesta, med undantag af Abraham Lincoln. Han satte

*) Reverend = högärevördig: vanlig presttitel i England och Amerika. *Öfvers. anm.*

sig öppet emot besluten och det parti som genomdref dem. Han talade emot dem och röstade emot dem samt drog med sig en af Whigpartiet — Dan Stone — hvilken utan fruktan stod vid hans sida till slutet. Och då församlingen till sist antog besluten, inlemnade dessa båda medlemmar en omsorgsfullt utarbetad protest emot åtgärderna, såsom varande »en orättvisa» och »dålig politik», samt begärde att få den införd i deras namn i Husets journal. Lincolns goda kamp för friheten från 1836—1838 gjorde honom känd i landet såsom en oförfärad och väldig motståndare till slafveriet.

Under denna termin genomdrefs ett beslut, hvarigenom Springfield blef statens hufvudstad i stället för Vandalia; den egentlige upphofsmannen dertill var Lincoln. Honom tillskrefs också äran för utgången, som visade sig vara till stort gagn för staten.

Lincoln blef advokat år 1837 och flyttade kort derefter till Springfield, hvarest han blef kompanjon med sin välgörare, John Stuart, samt bodde hos Hon. William Butler. I New Salem hade han sedan två år skrifvit handlingar, kontrakt, skuldsedlar och dylikt åt sina grannar samt uppträdt inför fredsdomstolen; men allt detta hade han gjort för att försöka sig och hade aldrig tagit den ringaste betalning för sina tjenster.

År 1838 invaldes han för tredje gången och med större röstantal än förut i representanthuset. Han var denna gång talmanskandidat, men demokraterna hade öfverhanden och fingo sin kandidat vald.

Under denna valkampanj tillstäldes i Athen en middag för »den långa 9:an»; till svar på en skål för »Abraham Lincoln, en af naturens ädlingar», höll han ett af sina präktigaste tal. Denna skål ansågs allmänt såsom en välförtjent hyllning.

Innan Lincoln flyttade till Springfield, anmodades han af »Unge mäns Lyceum» i denna stad att hålla ett föredrag. Denna anmodan visar, att han redan var allmänt känd, ehuru han ej var mer än tjugoåtta år gammal

och endast sex år förflutit, sedan han lemnade det blockhus han bygt upp åt sin fader. Hans ämne vid detta tillfälle var: »Bevarandet af våra fria inrättningar.» Han behandlade det på ett sätt, som tillkännagaf en statsmans förtroliga bekantskap med de republikanska inrättningarnas anda och historia.

Lincoln invaldes ännu en gång i representanthuset år 1840. Valkampanjen var mycket het, ty demokraterna gjorde på flere ställen häftigt motstånd. Öfverste Baker höll tal inför en blandad församling i sessionsrummet i Springfield, då demokraterna föreslogo att »köra ned honom från platformen». Ett våldsamt uppträde var nära att uppstå, då Lincoln kastade sig emellan sin vän och de församlade, utropande:

— Mina herrar! Låtom oss icke bringa skam öfver den tid och det land, hvari vi lefva. I detta land tillförsäkras fri yttranderätt. Herr Baker har rättighet att tala och bör tillåtas göra det. Jag är här för att försvara honom, och ingen skall drifva honom från denna plats, om jag kan förhindra det.

Herr Baker fortsatte sitt tal utan att blifva afbruten flere gånger.

Det fans i denna församling en synnerligen besvärlig representant från Wabash. Han var mycket ofta uppe och satte sig emot åtgärder på grund af »författningsvidrighet». Hans stående rop mot det ena och andra förslaget var »författningsvidrigt». Lincoln fick i uppdrag att tysta munnen på honom. Ett förslag var före, af hvars utgång Lincolns valmän voro särskildt intresserade. Representanten från Wabash reste sig genast och utvecklade alla sina krafter för att bevisa dess »författningsvidrighet», af hvilken andra ej kunde upptäcka ett spår. Lincoln steg upp och yttrade:

— Herr ordförande! Representantens från Wabash påstående om detta förslags författningsvidrighet påminner mig om en af mina gamla vänner. Det var en gammal konstig figur med stora, buskiga ögonbryn och

nedanför dem ett par glasögon. (Alla vände sig härvid mot representanten från Wabash och funno beskrifningen träffande.) En morgon just som han kommit upp, tyckte han sig se en ekorre i ett träd strax bredvid sitt hus. Alltså tog han sin bössa och sköt på ekorren, men denne brydde sig icke om skottet. Han laddade och sköt om och om igen, men efter det trettonde skottet satte han otåligt ifrån sig bössan och sade till sin pojke, som stod och såg på: Pojke, det är något på tok med bössan. Bössan är nog som hon skall vara, svarade pojken, men hvar har ni ekorren? Ser du honom inte, der han sitter halfvägs uppe i trädet, sade gubben och tittade öfver sina glasögon samt såg helt fundersam ut. Nej det gör jag inte, svarade pojken; men så vände han sig om och såg fadern i ansigtet och ropade: Nu ser jag ekorren! Ni har hållit på och skjutit på en lus, som sitter i ögonbrynet på er!

.Hela församlingen brast ut i ett högljudt skratt, och representanten från Wabash .höll sedan inne med sitt »författningsvidrigt».

Lincoln vann hastigt allmänt förtroende som advokat; tio år efter sedan han lemnat sitt hem, visade Springfields invånare honom för främlingar, då han gick på gatan, med de orden: En af de skickligaste advokaterna i Illinois.

Hans kompaniskap med herr Stuart gick till ända år 1840, och kort derpå ingick han bolag med domaren Logan. Han gifte sig år 1842, vid trettiotre års ålder, med Mary Todd, dotter till Hon. Robert Todd från Lexington, Kentucky. Fyra söner, Robert, Edwards, William och Tomas, voro frukten af detta äktenskap. Edwards dog i sin späda barndom; William dog i Washington vid tolf års ålder och Tomas i Illinois, tjugo år gammal. Robert är nu vår ärade krigsminister i Washington.

Kort efter sitt giftermål skref han tvenne bref, hvilka röja så mycket af hans starka vänskap såväl som hans okonstlade enkelhet, att vi vilja göra ett kort utdrag ur

hvardera. Det första var skrifvet till hans gamle vän J. Speed från Louisville, Kentucky, och visar jemte författarens karakter äfven hans anspråkslösa lefnadssätt.

— Vi hafva ej eget hushåll, utan bo på Globe Tavern, som nu förestås ganska bra af en enka vid namn Beck. Det kostar ej mer än fyra dollar i veckan i inackordering. Jag hoppas innerligt, att du och din Fanny må komma hit. Låt oss få veta om det en vecka förut, så skola vi laga, att här finnes ett rum för er, och hafva roligt tillsammans en tid.

Det andra brefvet var ställdt till nygifta vänner i en annan stat, omkring en månad efter hans eget giftermål.

— Jag kan ej uttrycka, huru mycken lycka jag önskar er båda, ehuru jag tänker, att I båda kunnen förstå det. Jag känner mig något svartsjuk på er nu, ty I ären väl så helt upptagna af hvarandra, att jag blir alldeles glömd. Det var ledsamt att höra, att I beslutat er för att icke återvända till Illinois; jag kommer att känna det mycket tomt efter er. Huru illa tyckes det ej vara ställdt här i verlden! Ega vi inga vänner, så hafva vi intet nöje, och ega vi dem, så kunna vi vara säkra om att mista dem och känna förlusten dubbelt smärtsam. Jag hade verkligen hoppats, att du och hon skulle få ert hem här, och likväl medgifver jag, att jag ingen rätt har att yrka derpå. Du har tio tusen gånger heligare förbindelser till henne, än hvad du kan hafva till andra, och må de derför iakttagas och aktas. Det är naturligt, att hon skulle vilja stanna qvar hos sina slägtingar och vänner. Hvad vänner angår, så skulle *hon* ej behöft sakna sådana någonstädes, hon skulle funnit dem i öfverflöd här. Skrif till mig ofta.

Hans hjerta var med hans penna liksom vanligen med hans hand.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

Advokatens framgångar.

Då Lincoln började sin praktik som advokat, var han alltför fattig att kunna köpa sig en häst och sadelpåsar. Han måste låna sin utstyrsel af en vän, till dess han samlat tillräckligt för att kunna köpa sjelf hvad han behöfde.

— Hvartill skulle han då hafva häst och sadelpåsar, frågar läsaren.

På den tiden kom domstolen till klienterna i stället för tvärtom. Landet var nämligen indeladt i distrikt, och domstolen flyttades från plats till plats, höll sessioner och utförde de arbeten som förekommo. Lincoln hade Illinois' åttonde juridiska område; under flere år färdades han genom det samma till häst och utan annan utrustning än ett bomullsparaply samt innehållet af sina sadelpåsar. Längre eller kortare tid åtgick för rundresan, allt efter den myckenhet af göromål som förelades. Lincoln var stundom borta från sitt hem ända till tre månader på dylika färder. Under en sådan lång bortovaro lät hans hustru bygga en öfvervåning och lägga nytt tak på deras hus för att göra honom en öfverraskning. Det var just i ordning, då han kom hem. Då han kom midt framför sitt hus, höll han inne sin häst och betraktade den förändrade bostaden, som han låtsade icke känna igen.

— Främling, ropade han till en man på andra sidan gatan, kan ni säga mig hvar Lincoln bor? Förr bodde han här.

När han hunnit förvärfva litet mer af denna verldens goda, skaffade han sig en enbetsvagn, en högst bedröflig och ruskig företeelse, som han vanligen nytjade när väderleken var hotande. Hans embetsbröder voro

emellertid alltid glada att få träffa honom, och värdshusvärdarna helsade hans ankomst med stort nöje.

Ärlighet, vänlighet, ädelmod, billighet och rättvisa samt andra dylika egenskaper utmärkte honom i hans praktik. Det kunde sammanskrifvas en hel bok om dessa hans egenskaper; vi kunna här dock endast anföra några få exempel.

En främling kom och begärde hans bistånd.

— Framställ er sak, sade herr Lincoln.

Mannen gjorde detta ganska utförligt. Till hans öfverraskning svarade Lincoln:

— Jag kan ej hjelpa er, ty ni har orätt, och den andra parten har rätt.

— Det angår er icke, om jag leger och betalar er för att ni skall föra min talan, svarade mannen.

— Angår det mig icke, utbrast Lincoln. Det är icke min sak att försvara den orätta sidan. Jag åtager mig aldrig en sak, som är uppenbart orätt.

— Ni kan väl åtminstone skaffa karlen några svårigheter, invände den andre.

— Ja, svarade Lincoln, jag ser intet förnuftigt skäl, hvarför jag icke skulle vinna processen för er. Jag kan hårdragas med en hel ort, jag kan störta en enka med sex faderlösa barn i olycka och derigenom förskaffa er sex hundra dollar, som rätteligen tillhöra enkan och hennes barn lika mycket som er. Men det gör jag icke.

— Icke för något pris, frågade mannen.

— Icke för allt hvad ni eger, svarade Lincoln. Ni måste betänka, att åtskilligt som är juridiskt rätt icke är det moraliskt. Jag åtager mig icke er sak.

— Jag bryr mig ej ett grand om hvilket ni gör, utbrast mannen harmset och reste sig för att gå; det fins väl andra advokater i staten.

— Jag skall gifva er ett råd utan betalning, svarade Lincoln. Ni tyckes mig vara en rask och dugtig karl. Jag skulle vilja råda er till att söka förvärfva er sex hundra dollar på något annat sätt.

En eftermiddag kom en gammal qvinna af den färgade rasen in i Lincolns och Herndons kontor *) och berättade sin sorgliga historia. Hon hade förr varit slaf hos en viss Hinkle i Kentucky, hvilken fört henne och hennes barn till Illinois och gjort dem fria. Hennes son hade följt med en ångbåt till New Orleans och varit nog oförsigtig att gå i land; polisen grep honom i anledning af en lag, som gaf tillåtelse att gripa och sälja fria negrer från andra stater. Han skulle säljas till slaf igen, om han ej genast blefve utlöst. Lincolns medlidsamma natur upprördes djupt, och äfven hans harm vaknade.

— Spring öfver till guvernör Bissel och fråga, om ingenting kan göras för att komma i besittning af negern, sade han till herr Herndon.

Denna förfrågan var snart gjord, och Herndon kom tillbaka med svaret:

— Guvernören säger, att han ej har någon laglig eller författningsenlig makt att göra något vid saken.

Lincoln var häftigt upprörd öfver omenskligheten i detta af lagen berättigade förhållande. Han sprang upp, sträckte sin högra arm mot himlen och utbrast:

— Med den Allsmäktiges bistånd skall jag snart hafva negern tillbaka hit, eller skall jag uppröra Illinois i tjugo år, till dess guvernören får laglig och författningsenlig makt att göra något i dylika fall.

Han och hans kompanjon skickade genast penningar ur sin egen kassa till en person i New Orleans, hvilken utlöste negern och skickade hem honom till hans moder.

En person vände sig till öfverste Baker, som sedan vardt Förenta Staternas senator från Oregon, för att få hjelp åt en slaf som rymt.

— Jag är ledsen, att jag icke kan vara er till tjenst, svarade öfversten. Jag ville gerna hjelpt rym-

*) Lincolns kompaniskap med Logan slutade 1845, hvarefter han förenade sig med William Herndon.

maren, men såsom varande i statens tjenst kan jag det icke.

Den hjelpsökande vände sig nu till en ifrig fiende till slafveriet, och denne svarade:

— Gå till Lincoln, han är icke rädd för att åtaga sig en illa omtyckt sak. Om jag söker en advokat för en fängslad, förrymd slaf, så skola andra advokater svara nej, men om herr Lincoln är hemma, skall han alltid åtaga sig min sak.

Domaren Treat berättar följande:

— Ett mål var före vid domstolen, och herr Lincoln tillkännagaf, att han skulle uppträda för käranden samt vore färdig att börja med bevisningen. Derpå yttrade han: Detta är det första mål jag för vid denna domstol, och jag har derför undersökt det samma med stor omsorg. Såsom domstolen skall finna genom att se på utdraget ur handlingarna, gäller här endast auktoritet. Jag har ej kunnat finna någon auktoritet för att försvara *min* sida, men jag har funnit flere med afseende på *den andra*. Jag vill nu angifva dessa omständigheter och sedan underställa målet.

En advokat, som icke kunde förstå, att rätta afsigten med en domstol är att skipa rättvisa, yttrade: Karlen är ju tokig.

En gång befann han sig i ett mycket omtvistadt civilt mål på den orätta sidan. Hans klient var en bedragare och hade framstält saken oriktigt för honom. Lincoln hade lyckats förete ett bevis för sin klient, men den andra partens advokat framdrog ett qvitto, som helt och hållet vederlade beviset. När han slutade tala, var Lincoln försvunnen. Domstolen skickade bud till hotellet efter honom. Säg domaren, svarade Lincoln, att jag icke kan komma tillbaka: *mina händer äro besudlade, och jag har gått för att två dem rena.*

I ett mycket omtaladt brottmål voro Lincoln och Swett biträden åt den anklagade. Sedan Lincoln hört vittnesmålen, kände han sig öfvertygad om den anklagades

brottslighet. Han kallade sin embetsbroder in i ett annat rum och sade:

— Swett, mannen är skyldig.

— Intet tvifvel derom, svarade Swett.

— Du måste försvara honom; jag kan icke.

Swett lofvade att göra det och utförde sin sak så väl, att den brottslige undgick rättvisan. De fingo tusen dollar för sitt biträde, men Lincoln vägrade att taga emot en enda cent deraf.

En annan gång försvarade han en man, som var anklagad för stöld. Då han genom bevisen blef öfvertygad, att den anklagade var skyldig, kallade han a'sides sina medhjelpare och sade: Han är skyldig. Kunnen I säga något till hans försvar, så gören det, jag kan icke. Om jag försökte, så skulle juryn märka, att jag anser honom skyldig, och naturligtvis fälla honom.

Ehuru hans mål var, att full rättvisa skulle ske, kunde det dock någon gång hända, att medlidande med en stackare, som sväfvade i fara för galgen eller fängelset, kunde såsom vi sett, förmå honom att låta den fulla rättvisan blunda.

En qvinna besökte honom för att få hans hjelp i ett egendomsmål; hon lemnade honom en bankanvisning på två hundra femtio dollar såsom handpenning.

— Jag skall taga reda på saken och se hvad som är att göra, sade herr Lincoln. Ni kan komma igen i morgon.

Hon kom såsom han sagt följande dag. Jag måste säga er, att det icke fins en enda krok att hänga upp er fordran på, sade herr Lincoln till henne.

— Huru så, frågade hon, icke litet gäckad i sina förhoppningar.

Han förklarade saken för henne, så att hon kände sig öfvertygad, hvarefter hon ämnade gå.

— Vänta ett ögonblick, sade han och trefvade i sin ficka. Här är anvisningen, som ni lemnade mig.

— Men herr Lincoln, den tillhör ju er; ni har *förtjenat* den, svarade hon.

— Nej för ingen del, genmälte Lincoln, det vore icke rätt. Jag kan ej taga betaldt, för att jag gör min pligt. Han vidhöll att hon skulle taga tillbaka anvisningen.

Hans embetsbröders omdöme i detta fall är intressant. Herr Lincolns kärlek till rättvisa och rent spel, säger en af dessa, var hans mest framstående drag. Jag har ofta hört honom, då han framstälde sin sak utanför domstolen. Det låg icke i hans natur att åtaga sig eller söka försvara en dålig sak. Han var den förste att öfvergifva sin egen sak, om han fann den vara orätt. Så gjorde han vid ett tillfälle, då jag råkade vara emot honom. En annan, mindre nogräknad person intog herr Lincolns plats och vann processen.

— Jag har ofta sagt, yttrar en annan, att för att under ett fjerdedels sekel hafva varit både advokat och statsman var han den hederligaste menniska jag någonsin lärt känna. Han var icke endast moraliskt hederlig utan också intellektuelt. Han kunde ej resonnera falskt; försökte han, så misslyckades han. I politiken ville han aldrig försöka att missleda. Inför domstolen var han, om han funnit att han hade orätt, den svagaste advokat jag någonsin sett.

Hans gamle vän, Jack Armstrong från New Salem, hvars goda, vänliga hustru stoppat hans strumpor, sytt hans skjortor och »skaffat honom något att äta, medan han vaggade barnet», dog kort efter det Lincoln bosatt sig i Springfield. Barnet som han vaggat hade växt upp till en kraftfull men utsväfvande ung man, William Armstrong, som vid tjugotvå års ålder blef häktad för mord. Omständigheterna voro följande: Under ett möte hade några unge män blifvit druckna och börjat ett slagsmål, hvari en vid namn Metzgar blifvit dödad. Armstrong och James Norris anklagades för mordet. Norris stäldes för rätta, öfverbevisades om dråp och dömdes till åtta års fängelse.

»Tant Hanna», såsom Lincoln brukade kalla sin forna

välgörarinna, var försänkt i den djupaste sorg öfver sin vilseförde son. Hon visste knapt hvad hon skulle göra. Men. i sin nöd kom hon i håg en, som skulle hjelpa henne, om det vore möjligt — »den gode, förträfflige Abe», som sett efter hennes Billy, när denne låg i vaggan. Hon satte sig ned och skref till Lincoln, berättade om sin förtviflan och besvor honom att om möjligt hjelpa hennes gosse. Detta bref lockade tårar i Lincolns ögon och dref honom att af alla krafter söka rädda den anklagade för hans moders skull. Nu var tiden kommen för honom att återgälda all den godhet »tant Hanna» bevisat honom under sitt låga tak. Han skref och biföll hennes begäran samt uppmuntrade henne derjemte att hoppas det bästa och bad henne genast komma till Springfield. Han lofvade också fritt sitt biträde.

Lincolns bref var för »tant Hanna» som ett löfte från himlen. Hennes nästan krossade hjerta fattade åter mod, och hon skyndade till Springfield, der välgörarinnan sökte en välgörare i den forne fattige gossen, som hon sörjt för i sin ringa boning.

»Tant Hanna» trodde, att hennes son icke var skyldig till mordet, att dråpslaget icke utdelats af hans hand, utan af någon annans, och att andra sökte välta skulden på honom för hans dåliga ryktes skull. Vid slutet af deras samtal var Lincoln af samma mening eller ansåg åtminstone, att inga tydliga bevis funnos för att hennes son vore mördaren. Han var så djupt upprörd af den gamlas sorg, att han beslöt att, om det fans någon möjlighet derför, rädda hennes son från galgen. Saken hade väckt ett ofantligt uppseende, och hvar och en tycktes böjd för att tro, att Armstrong dödat Metzgar. Lincoln fann, att det skulle blifva nästan omöjligt att under sådana förhållanden få i hop en opartisk jury, och han sade derför till fru Armstrong:

— Vi måste laga så, att saken om möjligt blir uppskjuten, till dess förbittringen hinner lägga sig.

— Och låta min son sitta i fängelse under tiden, inföll fru Armstrong, förfärad vid tanken på att han så lång tid skulle sitta fången.

— Det är ingenting annat att välja på. Bättre det än att blifva dömd och afrättad i förtid, svarade Lincoln lugnt.

— Sant, mycket sant. Men jag är så otålig att se honom fri igen.

— Det är alls icke underligt; men jag är öfvertygad om att han icke har några gynsamma utsigter nu, då allmänna stämningen är så upphetsad.

— Jag förstår er fullkomligt, svarade fru Armstrong, och jag är nöjd med hvad helst ni beslutar. Saken är i edra händer, och ni ställer dermed så som ni anser bäst.

— Ännu en sak, tillade Lincoln; jag behöfver mer tid för att reda ut saken. Jag vill anskaffa bevis, som rättfärdiga William i hvarje förnuftig menniskas tankar.

Lincoln fick målet uppskjutet till följande vår och använde mycken tid med att framleta bevis samt arbetade lika flitigt på afbetalningen af sin gamla tacksamhetsskuld, som om han haft utsigt att förtjena flere tusen dollar.

Dagen för förhöret kom, och en stor menniskomassa samlades, dock var upphetsningen nu icke så stor, som den varit då målet uppsköts. Den nyktra eftertanken hade lugnat känslorna, och man var mer i stånd att döma opartiskt.

Statens vittnen infördes, några för att intyga Armstrongs förut visade dåliga karakter, andra för att omtala hvad de sett af tilldragelsen den natt mordet skedde. Åklagaren försäkrade på det bestämdaste, att han sett honom utdela det fruktansvärda slag, som fälde offret till marken.

— Kunde det icke förefinnas något misstag angående den person, som utdelade slaget, frågade den anklagades rättsbiträde.

— Icke alls, det är jag öfvertygad om, svarade vittnet.

— Vid hvilken tid på aftonen var det?

— Klockan mellan tio och elfva.

— Godt, huru mycket emellan ungefär? Var det en qvart öfver tio eller half elfva eller ännu senare? Var god och var mera noggrann i edra uppgifter.

— Jag skulle tro, att det var omkring klockan half elfva, svarade vittnet.

— Och ni är säker om att ni såg fången der vid skranket utdela slaget? Var noggrann i edert vittnesmål och kom i håg, att ni förpligtat er med ed.

— Det gör jag; det kan ej vara något misstag härutinnan.

— Var det icke mörkt?

— Jo men det var klart månsken.

— Då var det väl icke så mörkt, eftersom det var månsken?

— Nej månen sken tillräckligt klart, för att jag skulle kunna se, huru alltsammans gick till.

— Var mycket noggrann just i denna punkt. Förstår jag rätt, att ni har sagt, att mordet begicks vid pass klockan half elfva och att det just då var klart månsken?

— Ja det är hvad jag intygar.

— Godt, det är nog.

Det förnämsta af vittnena emot var bestämdt i sitt vittnesmål, men den skarpsinnige försvararen såg deri tillräcklig anledning att omkullslå alla hans bevis.

Sedan statens vittnen varit framme, införde den anklagades advokat några andra, som intygade, att den unge Armstrong visat sig ega en bättre karakter än några af vittnena tilldömt honom, likasom att åklagaren hade varit hans personlige ovän, under det att den mördade unge mannen varit hans vän.

Republikens advokat ansåg, att bevisen mot Armstrong voro alltför starka för att tillåta befogade tvifvel

om hans brottslighet; hans försvar var derför kort och formelt.

Allas ögon riktades nu på Lincoln. Hvad skulle han väl efter sådana bevis kunna säga till den anklagades försvar? Knapt någon såg en möjlighet för Armstrongs frikännande; hans dom var viss.

Herr Lincoln reste sig, under det en djupt gripande tystnad herskade i salen. Fången satt der med ett förtvifladt, hopplöst uttryck, som han haft allt sedan han häktades. Då han fördes in i sessionsrummet, hvilade ett det mest vemodiga uttryck öfver hans ansigte, som om han kände sig öfvergifven af hvarenda vän; de bevis som företetts hade ej heller varit egnade att framkalla en förändring till det bättre.

Hans sakförare började granska vittnesmålet och fäste uppmärksamheten särskildt vid motsägelserna i det förnämsta vittnets intyg. Det som för mängden synts vara tydliga och tillförlitliga uppgifter, bevisade han vara alldeles oförenligt med andra delar af vittnesmålet samt antydande en intrig mot en oskyldig man. Derpå höjde han sin klara, starka stämma, lyfte sin långa, muskulösa högra arm öfver sitt hufvud liksom för att drifva bort sin klients åklagare och utropade:

— Och han intygar, att månen sken klart, då brottet begicks klockan mellan tio och elfva, då månen emellertid, såsom almanackan utvisar, icke gick upp den natten förrän en timme senare eller mer, och hela historien är följaktligen en lögn!

Åhörarne voro alldeles förstummade genom detta plötsliga öfverändakastande af åklagarens vittnesmål och voro nu lika förbittrade på det förnämsta vittnet som förut på den anklagade.

Lincoln fortsatte sitt tal med ett slags egendomlig vältalighet, tecknande den öfvergifna moderns ensamhet och sorg, samt huru en gång hennes man, hvilken nu för länge sedan samlats till sina fäder, och hans trogna maka med det nu silfverhvita håret välkomnat en främ-

mande, fattig gosse i sin ringa boning och delat sitt knappa bröd med honom, och — härvid gjorde han ett uppehåll samt fortsatte under djup rörelse — den gossen står nu inför eder och försvarar sin välgörarinnas son — stödet för enkans bräckliga ålderdom.

Verkan af hans ord var elektrisk; tårar strömmade från ögon, som voro ovana vid sådana. Under omisskänliga uttryck af uppriktigt deltagande från åhörarne slöt Lincoln sitt märkvärdiga försvar med de orden: Om, såsom jag tror, rättvisa utöfvas, skall solen innan hon går ned, lysa på min klient som en fri man.

Juryn drog sig tillbaka till sitt rum och återvände efter trettio minuter med utslaget: Icke skyldig. Lincoln vände sig till sin klient, sägande: Solen har ännu icke gått ned, och du är fri!

Ett jubel uppstod bland den talrika församlingen; modern, som dragit sig tillbaka då målet öfverlemnades till juryn, fördes in, under det glädjetårar strömmade utför hennes kinder, för att återfå sin son och tacka sin ädle välgörare för hans framgångsrika bemödanden.

— Hvar är herr Lincoln, frågade hon, och från sin räddade gosse trängde hon sig fram till honom, tryckte krampaktigt hans hand och försökte uttrycka sin tacksamhet, men kunde omöjligen få fram ett ord. Endast tårarne vittnade om huru öfverfullt hennes hjerta var. Under några ögonblick hade icke heller Lincoln annat svar än tårar. Slutligen lade han dock band på sina känslor och yttrade:

— Tant Hanna, hvad var det jag sade er? Jag beder Gud, att William härefter må blifva en rättskaffens gosse och att denna lexa till sist må visa sig hafva varit till nytta för honom och alla.

Då Lincoln litet senare besökte henne i hennes hem, ville hon förmå honom att taga emot en ersättning för sitt besvär.

— Nej tant Hanna, icke en cent tager jag emot

af er — aldrig. Hvad jag möjligtvis kan, gör jag gerna för er och utan någon betalning.

Flere månader derefter fick Lincoln höra, att några personer försökte att orättmätigt beröfva henne jord, och han skref då till henne:

— Tant Hanna, de skola ej få din jord. Låt dem försöka vid underrätten och vädja då till högsta domstolen, så skola Herndon och jag taga saken om hand för intet.

Denne William Armstrong, som Lincoln räddade från galgen, gick in i unionshären vid Abraham Lincolns första upprop för sjuttiofem tusen frivilliga. Två år derefter skref hans moder till presidenten Lincoln, att hon behöfde sin gosse. Hon talade icke om någon sjuklighet, endast att hon behöfde honom. Detta var emellertid tillräckligt för Lincoln, hvilken ansåg sig ännu icke hafva fullt gäldat sin gamla tacksamhetsskuld till sin välgörarinna. Han gaf befallning om hennes sons befrielse ur krigstjensten och skref egenhändigt följande korta bref till henne:

September 1863.

— Fru Hanna Armstrong, jag har just nu gifvit befallning om att er gosse, William, skall befrias från krigstjensten, såsom ni önskar. Louisville i Kentucky.

En advokat, som uppträdde tillsammans med Lincoln i detta mål, berättar angående hans försvarstal:

— I början talade han långsamt och granskade noggrant hela vittnesmålet, ref det alldeles i stycken och visade, att mannen icke hade erhållit sina sår på den tid och plats, som uppgifvits af vittnena, utan senare och af någon annans hand... Skickligt löste han här och hvar en knut, borttog en och annan krok, till dess han blef helt varm och reste sig i sin fulla kraft samt skakade ifrån sig motståndarnes bevis, som om de varit spindelnät... Under de sista femton minuterna var han så vältalig, som jag någonsin hört honom vara; och med sådan kraft och allvar talade han till juryn, att alla

sutto liksom i en förtrollning och när han slutat funno lättnad i tårar. Till och med en af motpartiet yttrade: Han tog juryn med storm. Herr Lincoln hade tårar i ögonen, under det han talade, men de voro uppriktiga. Hans deltagande för den unge mannen var helt, och hans uppriktighet kunde ej annat än väcka samma känsla hos juryn. Jag har sagt hundra gånger, att det var Lincolns *tal*, som räddade Armstrong från galgen.

Vid detta tillfälle lär väl fru Armstrong hafva funnit den fulla, djupa betydelsen af det gudomliga löftet: »Släpp ditt bröd i sjön, ty nog får du det tillbaka i tidens längd!»

Under sina rundresor sökte Lincoln förkofra sig genom böcker, som han förde med sig — läseböcker, grammatik, aritmetik och Shakespeare. Han läste och studerade mycket, under det han red. De vackraste ställena i Shakespeare lärde han sig utantill på dessa resor; ibland kunde han stanna på vägen och läsa upp dem för främmande personer, som han mötte.

Kort efter det han börjat utöfva sitt yrke som advokat, begynte han skicka penningar till sina fattiga föräldrar. Hans fader hade två hundra dollar intecknade i sin lilla gård, och han inlöste dem. Hans styfbroder, John Johnson, var fattig, och han hjelpte äfven honom. John var lat och oföretagsam; Lincoln skref en gång till honom: Jag lofvar dig nu, att för hvarje dollar du från denna till nästkommande första maj förtjenar genom eget arbete, antingen i penningar eller som afbetalning på dina skulder, skall jag också gifva dig en dollar. Om du således tager dig tjenst för tio dollar i månaden, skall du få tio dessutom från mig, alltså tjugo dollar i månaden för ditt arbete. — Han besökte också sina föräldrar, så ofta hans växande arbete och många omsorger tilläto det.

Under det tidigare skiftet af hans verksamhet som advokat fick han en gång fem hundra dollar för en med framgång förd process. En kamrat, som kom till honom

dagen derpå, fann honom sysselsatt med att räkna penningarna.

— Se här, domare, sade han; mer penningar för detta mål än jag någonsin egt under hela mitt lif. Hade jag två hundra femtio dollar till, skulle jag genast gå och köpa en fjerdedels sektion jord och skänka den till min gamla styfmoder.

— Jag skall låna er summan, sade domaren.

— Afgjordt, svarade Lincoln och satte sig genast ned att skrifva en skuldsedel.

— Jag skulle ej använda penningarna alldeles så som ni tänker, tillade domaren.

— Hvarför icke?

— Er styfmor börjar blifva till åren och kan ej lefva så länge. Jag skulle ställa egendomen till hennes förfogande så länge hon lefver, för att återfalla till er efter hennes död.

— Det gör jag alldeles icke, svarade Lincoln bestämdt. Det vore en lindrigast sagdt tarflig vedergällning för all den goda qvinnans kärlek och trohet mot mig, och jag ämnar icke göra denna sak till hälften.

Så snart han kunde, köpte han jorden och skänkte den till sin styfmor.

Då han blifvit underrättad om sin faders allvarsamma sjukdom i januari 1851, vid en tid då trägna göromål och hans egen hustrus sjukdom gjorde det omöjligt för honom att lemna hemmet, skref han ett rörande bref, fullt af sonlig ömhet. Det var ställdt till Johnson, och en del deraf lydde sålunda:

— Du vet förut, att det är min vilja, att hvarken vår far eller mor skall sakna något, så länge de lefva, vare sig de äro friska eller sjuka; jag är viss om att du ej underlåtit att om så behöfts använda mitt namn för att anskaffa läkare eller hvad annat vår fader kunnat vara i behof af under sin nuvarande sjukdom. Jag hoppas af uppriktigt hjerta, att han ännu kan tillfriskna; men bed honom i alla händelser komma i håg samt

åkalla och sätta sin förtröstan till vår gode, store och nådefulle Skapare, som icke skall vända sig bort från honom i någon nöd. Han ser då en sparf faller till marken och räknar våra hufvudhår, och han skall icke förgäta en döende menniska, som sätter sin förtröstan till honom. Säg honom, att om vi nu kunde få träffa hvarandra, är det ovisst, om det ej vore mer smärtsamt än glädjande; men att, om det nu är hans stund att gå hädan, skall han snart med fröjd möta de kära som gått förut dit, hvarest vi andra hoppas att med Guds hjelp inom kort återfinna dem.

För att vi ej må misstänkas för partiskhet i vårt omdöme om Lincoln såsom advokat, vilja vi anföra följande uttalanden kort efter hans tragiska död af tvenne af de mest framstående jurister på hans tid.

— I allt som bildar en stor advokat, yttrar domaren Davis, hade han få sina likar. Skelettet i hans andliga och moraliska menniska utgjordes af rättskaffenhet. Han tog aldrig af någon klient, äfven om målet vans, mer än han ansåg att saken var värd och klienten kunde hafva råd att betala. Han var älskad af sina kamrater i yrket.

Domaren Drummond säger: Med en för alla väl bekant ärlighet i karakteren, med en underbar inblick i menniskohjertat, med en klarhet i framställningen, som redan i sig sjelf var bevis, med en ovanlig förmåga och lätthet att tydliggöra — visserligen ofta nog med högst enkla och konstlösa bilder — och med denna uppriktighet och allvar i sitt väsen, som nödvändigt måste öfvertyga, var han en af de förnämsta advokater i staten.

TJUGOANDRA KAPITLET.

Statsmannen framträder.

År 1846 valdes herr Lincoln till medlem af kongressen. Han föreslogs år 1844 på ett möte för utväljande af ombud till kongresskonventet, men öfverste Baker understöddes af konventet. Herr Lincoln utsågs emellertid till ombud vid distriktskonventet.

Henry Clay, hans gunstling bland statsmän, var det året whigpartiets presidentkandidat. Herr Lincoln kämpade för honom af all sin makt, höll många tal och vann stort anseende. Han utsågs till elektor vid presidentvalet, en välförtjent utmärkelse.

En dag då han gick ned för trappan till statshuset, mötte han en f. d. klient, hvars skuldsedel för ersättande af forna tjenster han ännu hade qvar.

— Hallo Cogdal, utropade Lincoln, i det han hjertligt tryckte hans hand; ni har varit illa ute, har jag hört.

Cogdal hade genom olyckshändelse vid en krutexplosion förlorat sin ena hand.

— Ja ganska illa, men det kunde hafva varit värre, svarade Cogdal.

— Nå det är ju visserligen att taga saken filosofiskt, återtog Lincoln. Men huru går det nu med ert yrke?

— Rätt skralt. Jag har ej endast förlorat i mitt yrke utan är dertill ofärdig för hela mitt lif.

— Det gör mig mycket, mycket ondt om er, svarade Lincoln med djupt deltagande.

— Och så är det den der skuldsedeln till er, tillade Cogdal med förtviflad röst.

— Godt, svarade Lincoln leende, den behöfver ni

ej tänka på vidare. Han tog i det samma upp skuldsedeln ur sin plånbok och lemnade den till Cogdal.

Denne ville ej taga emot papperet och uttryckte sin förhoppning att någon gång blifva i stånd att godtgöra sin skuld. Lincoln gaf sig dock icke, utan svarade: Om ni också hade penningar, ville jag ändå ej taga emot dem, hvarpå han skyndade derifrån.

Vi hafva nämt, att han invaldes i kongressen år 1846. Han valdes också med förvånande röstöfvervigt. Henry Clay fick endast en pluralitet af 914 röster inom valkretsen år 1844; men Lincolns pluralitet var 1,511. Många röstade på honom, som icke tillhörde whigpartiet, emedan hans ärlighet och särskilda lämplighet för uppdraget förmådde dem dertill. Han intog sin plats i nationela representanthuset den 6 dec. 1847; och den omständigheten att han var den ende medlem af whigpartiet från Illinois, bidrog i sin mån till hans popularitet. Vid samma session intog Stephen Douglas, en demokrat från Illinois, sin plats i Förenta Staternas senat. Han var den yngste och *kortaste* medlemmen af senaten, medan Lincoln var den yngste och *längste* ledamoten af huset, såsom en skämtsam medlem förklarade.

Hela landet var vid denna tid häftigt upprördt med anledning af frågorna om mexikanska kriget och Texas' upptagande som slafstat. Kriget med Mexiko var orättvist börjadt i slafveriets intressen, och södern kastade sina blickar mot Texas för att få utsträcka sina omenskliga inrättningar än vidare. Lincoln rustade sig genast till kamp mot dessa orättmätiga åtgärder och höll ett tal, hvilket erkändes såsom det bästa, som hållits i denna anda under sessionen.

Striden mot slafveriet var het och bitter inom kongressen under de tvenne år han tillhörde huset. Väldiga kämpar för friheten voro medlemmar i det samma, och Lincoln stridde vid deras sida för sina grundsatser. Han anföll slafveriet såsom »orättvist och grymt» och tve-

kade ej att förklara, att Gud skulle hemsöka landet med en förfärlig vedergällning, om Amerikas folk fortfarande stiftade lagar och styrde i den menskliga träldomens intressen. Han yttrade sig fyrtiotvå gånger på det ena eller andra sättet för den ryktbara åtgärden mot slafveriet, »Wilmot-proviso».

Han gjorde sig omtyckt af både whig- och demokratpartierna för sin snillrikhet, ärlighet och uppriktighet i öfverläggningarna, sin fyndighet i striderna samt sin redbara och öppna karakter.

Han undanbad sig att blifva återvald 1848, likaså 1850, emedan han föredrog att stanna hemma hos sin familj och utöfva det lefnadskall han valt.

Vistelsen i Washington hade öfvertygat honom om att han måste egna mer uppmärksamhet åt sin andliga utveckling. Han såg och kände, att afståndet mellan honom och många af de andra ledamöterna af kongressen var ganska stort, och han beslöt att minska det samma. Med sin tidigare ungdoms hela flit slog han sig på att studera den engelska och amerikanska litteraturen. Han studerade språk och stil genom att läsa de bästa författare. Med ett ord, han gjorde ny ansats för att vinna förkofran och förvärfvade också den upphöjdhet i tal och skrift, som sedan utmärkte honom. Antagande det gamla ordspråket: »Aldrig för gammal att lära», gjorde han ej blott det mesta möjliga af sig sjelf, sedan han var fyrtio år gammal, utan han gjorde *mer* af sig sjelf inom några år, än hans mest partiska vänner någonsin kunnat tänka.

Ända till upphäfvandet af Missourikompromissen 1854 och försöket att införa slafveriet i Kansas förde Lincoln ett jemförelsevis obemärkt lif, egnande sig åt sin familj och sitt yrke. Någon demonstration för slafveriet af hans gamle vän och politiske motståndare Stephen Douglas framkallade honom då och då, ty han var alltid redo att förfölja denne i allmänna debatter och politiska strider. Han höll några tal för whigpartiets pre-

sidentkandidater, general Taylor 1848 och general Scott 1852. Samma år höll han i Capitoleum ett loftal öfver Henry Clay. Äfven höll han några nykterhetstal. Det hade varit hans vana alltsedan den tid han roade sina kamrater från trädstubbarna i Indiana, att hålla »små nykterhetstal», såsom han kallade dem. Vid samma tid han trädde i utöfning af sitt yrke, påkallade nykterhetssaken uppmärksamhet, och han kallades litet emellan att tala i denna fråga. År 1854 slöt han sig till Nykterhetens Söner, i den tanke att denna orden uträttade mycket godt i vestern såväl som i östern. Han tvekade icke att med både ord och föredöme arbeta mot dryckenskapen.

Upphäfvandet af Missourikompromissen år 1854 satte honom emellertid i harnesk genom dess skamliga orättvisa och politiska oärlighet. En högtidlig öfverenskommelse, ingången år 1820, att utestänga slafveriet i nordvest, blef lättsinnigt bruten, för att slafveriet skulle vinna fotfäste i Kansas och Nebraska; och hans gamle kamrat och motståndare, Douglas, var upphofsmannen. Gerningen uppkallade hela hans kraftfulla natur mot den listige demokraten, som uppfunnit och fullföljt den usla planen; han trädde fram på den politiska stridens fält, starkare och allvarligare än någonsin.

Herr Douglas höll ett tal i Springfield. Herr Lincoln åhörde det och besvarade det följande dag på samma plats. Åhörare hafva förklarat, att detta var ett af de mest storartade tal han hållit, och att det helt och hållet undergräfde den politiska grund, på hvilken Douglas stod. Hans tal räckte i öfver tre timmar. Springfields tidning yttrar:

— Han darrade af känsla och rörelse. I hela församlingen rådde dödstystnad. Han anföll lagförslaget (Kansas-Nebraskabillen, hvars upphofsman Douglas var) med sällspord värma och kraft, och alla kände, att en stark man var dess fiende samt att han ämnade om möjligt tillintetgöra den genom manliga och kraftfulla an-

strängningar. Han rönte den största framgång: de församlade gåfvo sitt bifall åt sanningens ärorika seger genom höga och ihållande hurrarop. Fruntimren viftade med sina hvita näsdukar till tecken af sitt tysta men hjertliga bifall. Hvar och en kände, att talet var omöjligt att vederlägga — att ingen mensklig makt kunde omkullslå det eller möta det med förakt.

Herr Lincoln följde Douglas till Peoria och andra ställen och var lika framgångsrik i sina vederläggningar af slafveriets försvarare. Följden var en fullständig politisk omhvälfning i staten. Demokraterna hade haft makten i Illinois, alltsedan deras parti uppkom. Men nu var deras makt bruten, lagstiftande församlingen fylldes af whigpartiets anhängare, och Lincoln var en af dess medlemmar. Påträngande göromål nödgade honom emellertid att afsäga sig sin plats, innan han intagit den samma. Många demokrater förenade sig med whigpartiet, emedan de voro emot att påtvinga Kansas och Nebraska slafveriet.

Den nya lagstiftande församlingen hade att utse en senator för Förenta Staterna; Lincoln var whigpartiets kandidat, Lyman Trumbull anti-Kansas-Nebraska-demokraternas och general James Shields det Douglaska partiets. Efter flere oafgörande röstningar gingo demokraterna ifrån general Shields och uppstälde guvernör Matheson, som icke förklarat sig för någondera sidan af den stora frågan, och Matheson var på tre röster nära att blifva vald. I detta afgörande ögonblick gjordes ett försök att få Lincolns och Trumbulls anhängare att förena sig om endera. Här kom Lincolns sällsynta storsinthet till hjelp, visande huru mycket större vigt han fäste vid den grundsats som var i fråga än vid sig sjelf.

— Stryk mitt namn och håll i hop om Trumbull, sade Lincoln; vi blifva slagna i annat fall.

— Aldrig, aldrig, ropade den ene med den andre.

— Fyra röster till göra Matheson till senator, och

vi få ej utsätta oss för att förlora ännu en röstning, sade Lincoln med ännu större bestämdhet.

— Omöjligt, svarade en. Vi kunna det icke, sade en annan.

Lincoln blef allt ifrigare i afseende på faran att förlora i striden, och resande sig till sin fulla längd, såsom han brukade då han var upprörd, utbrast han:

— Det *måste* ske!

Whigpartiet gaf efter för nödvändigheten, ehuru flere af dem gjorde det under tårar, och genom förenade bemödanden blef Trumbull senator. Men inför whigpartiet i Illinois hade Lincoln aldrig synts så verkligt stor som efter denna högsinta handling. Ingen i hela staten eller landet gladde sig hjertligare än han öfver segern.

År 1856 organiserades i Bloomington Illinois' republikanska parti, och den förnämste mannen dervid var Abraham Lincoln. Med ett af sina bästa tal eldade han vid detta tillfälle allas hjertan. Aldrig, säger en af de närvarande, har en åhörarekrets varit fullständigare hänförd af mensklig talekonst. Gång på gång under talet sprungo de upp, stego upp på bänkarna och tillkännagåfvo genom ihållande bifallsrop och viftande med sina hattar, huru djupt talaren träffat deras hjertan och tankar.

Alltifrån det republikanska partiets organisation var herr Lincoln den *förste* republikanen icke blott i Illinois utan också i alla de vestra staterna. Vid det nationela republikanska konventet en månad derefter för utväljandet af presidentkandidat, stäldes han upp såsom vicepresident. Vid förberedande röstningen fick han 110 röster och herr Dayton 259. Denna smickrande röstning skedde utan Lincolns vetskap. Han var närvarande vid en domstolssession i Urbana i sin egen stat. Tidningarna som anlände dit omtalade: Lincoln har erhållit 110 röster.

— Är det *vår* Lincoln, frågade en af advokaterna.

— Naturligtvis, svarade en annan. Han vände sig

till herr Lincoln, som just i det samma kom in, och yttrade:

— Jag gratulerar er till en så vacker utgång af röstningen till vicepresident.

— Mig, utropade Lincoln, som redan läst tidningen. Föreställer ni er, att det är mig de mena?

— Visserligen, jag har ingen föreställning om att det skulle menas någon annan.

— Nå men aldrig i ert lif har ni väl begått ett större misstag, återtog Lincoln; det kan ej vara fråga om mig, det måste vara den store Lincoln från Massachusetts.

Han vägrade bestämdt att sätta tro till tidningarnas uppgift, till dess han fick läsa en fullständig berättelse om mötets förlopp. De ringa föreställningar han hyste om sin egen förmåga och inflytande samt den omständigheten, att han icke på något sätt eftersträfvat embetet, äro tillräcklig förklaring öfver händelsen.

Han deltog i den följande valkampanjen för Fremont och Dayton och slog månget kraftfullt slag för friheten. Motpartiet fann i honom en väldig motståndare och tog stundom sin tillflykt till föraktliga medel för att visa sin fiendtlighet. Vid ett möte i Charleston i Cole afbröt honom en demokrat med de orden: Herr Lincoln, är det sant, att ni gjorde ert intåg i denna stat barfotad och körande ett par oxar?

Herr Lincoln teg några ögonblick och svarade derpå: Jag tror mig kunna bevisa denna omständighet genom åtminstone ett dussin män i hopen, af hvilka hvar och en är mer aktningsvärd än den som framstält frågan.

Derpå utvecklade han, hvilka utvägar en fri styrelse erbjuder en fattig gosse, och å andra sidan slafveriets förbannelse för den hvite mannen, hvar helst det finnes till. Han uttryckte sig med skärpa och vältalighet och slutade sitt svar med följande ord, hvilka helt och hållet intogo åhörarne:

— Ja vi vilja tala för friheten och emot slafveriet,

så länge vårt lands författning tillförsäkrar oss fri yttranderätt, till dess öfverallt i detta stora land solen ej skiner och regnet ej faller och vinden ej blåser på någon enda menniska, som går ut till ett arbete utan lön.

Herr Lincoln hade förutsagt icke endast blodsutgjutelse i Kansas utan också en blodig strid mellan norden och södern till följd af Missourikompromissens upphäfvande och Kansas-Nebraskavåldet. Den första profetian hade redan gått i uppfyllelse, och »gränsröfvarne» brände hus, nedsköto män från de fria staterna och plundrade byar för att skrämma ut friheten ur Kansas.

Douglas såg, att politisk död väntade honom i Illinois, om han vidhöll sin åtgärd mot Kansas-Nebraska. Helt plötsligt slog han om och röstade med republikanerna i kongressen mot samma åtgärd, som hans egen politik infört. Hans tid som senator nalkades sitt slut, och han sökte nu blifva omvald genom att skaffa sig republikanernas bistånd. De från Illinois voro alltför väl bekanta med hans dubbelhet för att tro, att han menade ärligt, och vägrade att understödja honom. I andra stater, der hans politiska karakter icke var lika väl genomskådad, funnos framstående republikaner, hvilka uppmanade sina bröder i Illinois att återsända honom till Förenta Staternas senat.

Herr Lincoln hade aldrig varit starkare, allvarligare och djerfvare än i denna kampanj. Det republikanska statskonventet hölls i Springfield den sextonde juni. Knapt var det öppnadt, förrän en fana inbars i salen med påskrift: »Cooks valkrets för Abraham Lincoln». Åsynen deraf tycktes bringa de närvarande från all besinning. De sprungo upp, hoppade upp på bänkarna, svängde hattarna, ropade, hurrade och gåfvo under flere minuter fritt lopp åt sin hänförelse. Herr Lincoln blef enhälligt nominerad, och på aftonen höll han inför församlingen sitt ryktbara tal, kändt i historien såsom »Talet om det mot sig sjelf söndrade huset». Detta namn fick det efter följande ord i inledningen:

— Ett hus som är söndradt mot sig sjelf kan icke hafva bestånd. Jag tror icke, att denna stat kan ega ständigt bestånd såsom till hälften fri och till hälften ofri. Jag tror icke, att unionen kommer att upplösas — jag väntar icke, att huset skall falla; men jag väntar, att det skall upphöra att vara söndradt. Det skall helt blifva antingen det ena eller det andra.

Sent på eftermiddagen samma dag gick herr Lincoln till sitt kontor med sitt omsorgsfullt utarbetade tal i fickan. Han stängde dörren och sade till sin kompanjon, herr Herndon:

— Låt mig läsa upp ett stycke ur mitt tal för dig. Han läste det nyss anförda, som utgjorde en del af första afdelningen.

— Hvad tycker du om det, frågade herr Lincoln, innan Herndon hunnit uttrycka sin förvåning. Hvad är din tanke derom?

— Jag tänker, att det är sant, svarade herr Herndon, men är det riktigt *politiskt* att läsa upp det alldeles som det är skrifvet?

— Det betyder ingenting, svarade herr Lincoln. Herr Herndon var ännu mer förvånad. Huru »radikal» han än var, hade han dock i Lincoln sin öfverman.

— Detta ord är ju en sanning i fråga om all mensklig erfarenhet — »ett hus som är söndradt mot sig sjelf kan icke hafva bestånd», återtog herr Lincoln med eftertryck. Påståendet är oemotsägligt sant och har varit det i mer än sex tusen år — och jag *skall* läsa upp det som det står skrifvet . . . Jag vill hellre blifva slagen *med* detta uttryck i mitt tal än segra *utan* det.

En timme förrän talet skulle hållas i representanternas sal, samlades ett dussin af hans vänner i biblioteksrummet, och herr Lincoln uppläste för dem några stycken ur sitt tal, äfven det ofvan anförda.

— Hvad är eder tanke derom, frågade han.

— Femtio år för tidigt för den allmänna meningen, svarade en nästan förargad.

— Mycket oklokt, sade en annan.

— Det kommer att bereda det republikanska partiets undergång, yttrade en tredje.

— Och er också, Lincoln, tillade en fjerde.

— Ingenting kunde vara mera oklokt; det skall säkert göra om intet ert val, menade en femte.

Så ljöd klandret från nästan allas läppar. Alla utom Herndon förkastade det ifrågavarande utdraget. Sedan alla yttrat sig, steg han upp och sade: Lincoln, läs upp det alldeles som det står!

Lincoln satt ett ögonblick tyst, derpå reste han sig från sin plats och gick en stund fram och tillbaka på golfvet. Plötsligt stannade han, vände sig till de närvarande och sade:

— Mina vänner, jag har tänkt mycket på denna sak, jag har skärskådat frågan från alla håll, och jag är fullkomligt öfvertygad, att tiden nu är inne att framdraga henne; och om så måste ske, *att jag skall falla till följd af detta tal, må jag då falla, förenad med sanningen — dö under försvaret af det som är rättvist och sant!*

Han höll talet alldeles sådant som det var, och stort var i sanning det uppseende det väckte. Många af hans varmaste vänner stötte sig på dess »ovishet».

— En dåres tal, utropade en.

— Alldeles olämpligt, inföll en annan.

— Det der dåraktiga talet skall bereda er undergång, Lincoln, anmärkte D:r Loring. Jag önskar, att det vore utplånadt ur tillvaron; önskar icke ni nu också det samma?

— Doktor, svarade Lincoln, om jag måste draga ett streck öfver hela mitt lif och utstryka det från tillvaron, men hade öppet för mig att välja hvad jag skulle få rädda undan skeppsbrottet, så valde jag detta tal och lemnade det oförstördt åt verlden.

Mer än ett år derefter åt han middag tillsammans med några vänner i Bloomington, då detta tal kom å

bane och alla de närvarande förklarade, att det varit ett stort misstag.

— Mina herrar, svarade herr Lincoln, I mån tro, att mitt tal var ett misstag; men jag för min del har aldrig trott detta, och den dag skall komma, då I skolen anse det som det förståndigaste jag någonsin yttrat.

Hans förutsägelse gick fullkomligt i uppfyllelse. Saken var, att Lincoln leddes på den väg, som han icke kände. En högre vishet än den blott menskliga förde honom på rätta vägen. Detta tal var ett af de märkvärdigaste, hvarom Amerikas häfder veta att berätta, och det icke blott angaf grundtonen till hans stora senatorsstrid med Douglas, utan det bestämde karakteren och utgången af nästa presidentval samt beseglade till sist slafveriets dom i detta land.

Sedan herr Lincoln hållit sitt tal, utmanade han Douglas till gemensamma debatter. Den senare antog uppmaningen så till vida, att han anordnade debatter med den förre på sju vigtiga platser inom staten. Herr Douglas utförde sin andel i saken med stor pomp och ståt, reste till de utsatta ställena på extratåg och åtföljd af en musikkår samt artilleri som skulle salutera — allt för en kostnad af femtio tusen dollar. Herr Lincoln deremot kom på sitt vanliga lugna, ärliga och anspråkslösa sätt, och likväl vann han hvarje gång seger. »Att påstå att han var segrare i både moraliskt och intellektuelt afseende är blott att anföra verldens omdöme.» Under denna strid förvärfvade han ett rykte såsom populär politisk talare, hvilket ej stod tillbaka för någon annans i Amerika — visserligen icke heller för hans namnkunnige motståndares. Efter en af hans debatter med Douglas, då denne likväl upptagit trettio minuter med att afsluta diskussionen, voro åhörarne så hänförda af herr Lincolns segrande vältalighet, att de i öfvermåttet af sin förtjusning togo och buro honom på sina axlar från mötesplatsen till hotellet, under det luften skakades af jubel och hurrarop. I allmänna röstningen erhöll han

4085 röster mer än herr Douglas; men till följd af den oriktiga fördelningen af distrikten blef Douglas återvald till senator.

Under en af dessa debatter egnade han den mest vältaliga hyllning åt sjelfständighetsförklaringen, som någonsin uttalats af en mensklig tunga. Han slutade med dessa märkliga ord:

— Gören med mig hvad helst I viljen, akten blott på dessa heliga grundsatser. I mån icke blott afhålla mig från senaten, I mån taga och döda mig. Under det jag icke vill hyckla likgiltighet för verldsliga utmärkelser, påstår jag mig i denna strid vara drifven af något högre än begäret efter ett embete. Jag besvär eder att lemna hvarje lumpen och oväsentlig tanke på någon viss persons framgång. Den betyder intet; jag betyder intet; domaren Douglas betyder intet. *Förderfven blott icke detta oförgängliga storverk af mensklighetén — den amerikanska sjelfständighetsförklaringen!*

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Högre upp.

Det republikanska statskonventet för Illinois sammanträdde i Decatur den 9 maj 1860 i en för tillfället uppförd »wigwam». Så snart mötet var öppnadt, reste sig ordföranden, guvernör Oglesby, och sade:

— Man har sagt mig, att en framstående medborgare i Illinois, och en som Illinois alltid skall med glädje hylla, är här närvarande, och jag önskar föreslå, att han inbjudes att taga plats på platformen. Han gjorde ett uppehåll liksom för att egga nyfikenheten och ropade derefter med höjd röst: *Abraham Lincoln.* En sådan bifalls-

storm, det ena hurraropet efter det andra, följde på detta tillkännagifvande, att hvarje bjelke och planka i wigwamen darrade. Man trängdes omkring den framropade, som stod nära dörren, och han bokstafligen lyftes upp och bars genom den packade menniskomassan fram till platformen. Hurraropen dånade som hafvets vågor. Valmännen från Chicago kastade sina hattar i luften, liksom behöfde de ej längre några sådana.

Konventet var just i begrepp att öppna sina förhandlingar, då ordföranden afbröt med de orden:

— Det lär vara en gammal demokrat här utanför, som har någonting att erbjuda mötet.

— Tag emot, tag emot, ropade flere röster.

— Hvad är det, frågade andra.

— Låt oss få det, hördes från ett annat håll.

Konventet beslöt att taga emot demokraten, och in trädde Lincolns gamle vän John Hanks, som hjelpt honom att klyfva stör för att hägna in faderns åkerfält; samme Hanks som följt med honom till New Orleans för Ofutts räkning och gått ut jemte honom i kriget mot Svarta Falken. John bar på axeln två störar af dem Abe och han klufvit och öfver dem ett banér med följande inskrift:

Två störar
af en mängd sådana, som klufvits af
Abraham Lincoln och John Hanks
i Sangamons lågland år 1830.

Stormande bifallsrop helsade störarna, och det vildaste tumult uppstod. Jublet lade sig endast för att lemna rum för ett nytt.

— Ett tal! Vi vilja höra störklyfvaren! Ett tal! Gamle Abe måste låta höra sig! Dessa och dylika rop kunde förnimmas öfver det fortfarande larmet, som räckte flere minuter, till dess herr Lincoln steg upp, förlägen och rodnande ehuru leende, och yttrade:

— Mina herrar, jag antager, att I viljen veta nå-

got om de der tingestarne (han pekade härvid på störarne). Nåväl, saken är den, att John Hanks och jag verkligen klufvit stör i Sangamon Bottom. Icke vet jag, om vi klufvit just de der störarne eller ej; sanningen att säga, tycker jag just icke de göra mycken heder åt mästarne. Men hvad jag vet är detta: jag klöf stör på den tiden, och jag tror mig om att nu kunna klyfva bättre än de der.

En ny bifallsstorm skakade wigwamen flere ögonblick; derpå följde ett beslut, hvarigenom Abraham Lincoln förklarades vara det republikanska partiets i Illinois presidentkandidat. Beslutet fattades enhälligt under ett döfvande jubel.

Fem tusen personer bevistade detta möte, bland dem många demokrater, som voro Lincolns vänner. Äfven andra demokrater funnos tillstädes, hvilka voro ej litet förtörnade öfver John Hanks' och andras uppförande, hvilka tillhörde partiet. En af dem yttrade efter mötets slut till herr Lincoln:

— Ni är således Abe Lincoln?

— Det är mitt namn, min herre, svarade Lincoln.

— Det säges, att ni är en sjelfgjord man.

— Visserligen; hvad jag är, det är sjelfgjordt, svarade herr Lincoln.

— Nå, återtog demokraten, sedan han mönstrat honom från hufvud till fot, det var då ett riktigt fuskverk, det är allt hvad jag har att säga.

Vi må här tillägga, att herr Lincoln efter sin senatorsstrid med Douglas, i synnerhet 1859, talade enligt uppmaning i Kansas, Ohio, New York och flere af nya Englands stater. Hans tal ansågos som mästerverk. I Coopers institut i New York trängdes man för att få höra honom, och han infördes af skalden Bryant. Följande morgon förklarade tidningarne: Ingen har förr gjort ett sådant intryck vid sitt första uppträdande inför en åhörarekrets i New York.

Medan han var i sistnämda stad, inträffade tvenne

tilldragelser, som äro betecknande för honom. Han träffade i en bod en gammal bekant från Illinois. Huru har det gått för er, sedan ni lemnade Illinois, frågade Lincoln.

— Jag har samlat hundra tusen dollar och förlorat alltsammans igen. Och huru har det gått för er, herr Lincoln?

— Jo ganska bra, svarade denne. Jag eger mitt hus i Springfield samt ungefär åtta tusen dollar i penningar. Om de göra mig till vice president tillsammans med Seward, såsom det talas om, hoppas jag kunna komma upp till tjugo tusen, och det är så mycket som någon kan behöfva.

Han stannade i New York öfver en söndag och begaf sig ensam till en missionsförenings söndagsskola, intresserad af att se hvad som kunde göras för barnen från gatan. Den främmandes yttre gjorde intryck på föreståndaren, som bad honom tala för gossarne och flickorna. Han samtyckte utan tvekan och började genast ett litet tal, som helt och hållet fängslade de unga åhörarne. Flere gånger ville han sluta, men åhörarne ropade: Mer, mer, herre, mer! Det var ett ovanligt tal, som hänförde både lärare och lärjungar. Då han skulle gå, frågade föreståndaren:

— Förlåt mig, skulle jag kunna få det nöjet att veta hvem min gäst är?

— Abraham Lincoln från Illinois, var svaret.

Han talade i Norwich i Connecticut, och Dr Gulliver offentliggjorde sedermera följande lärorika och intressanta skildring af sitt sammanträffande med honom dagen derefter.

— Följande morgon träffade jag honom vid jernvägsstationen, der han talade med vår mär, under det han litet emellan tittade mot skenorna och frågade halft otåligt, halft skämtande: Hvar har ni då er »vagn»? Hvarför synes icke »vagnen» till? Då jag presenterades för honom, fäste han ögonen på mig och sade: Jag har

sett er förut, min herre. Det tror jag icke, svarade jag, ni måste taga mig för någon annan. Nej det gör jag icke; jag såg er i Town Hall i går qväll. Är det möjligt, herr Lincoln, att ni kunde så väl gifva akt på enskilda personer bland en sådan mängd? Åh ja, svarade han skrattande, det är min vana. Jag glömmer icke bort ansigten. Var ni icke der? Jo det var jag, och jag hade riklig lön derför, tillade jag i samma skämtsamma ton, som han sjelf anslagit; jag anser det för ett af de utomordentligaste tal jag någonsin hört.

— Då vi satte oss upp i kupén, vinkade han åt mig att komma och sätta mig bredvid honom samt frågade på det mest angenämt rättframma sätt: Menade ni uppriktigt hvad ni nyss sade om mitt tal?

— Jag menade hvart enda ord, herr Lincoln. En gammal genombiten demokrat, som satt bredvid mig, applåderade er oupphörligt, och då man skämtade öfver hans omvändelse till förnuftiga åsigter, svarade han: Jag tror icke ett ord af hvad han säger, men jag kan ej låta bli att applådera honom, han är så *dråplig*. Det kan kallas en talekonstens triumf, när man »öfvertygar en menniska mot hennes vilja, oaktadt hon alltjemt har sin öfvertygelse qvar.» Verkligen, min herre, lärde jag icke mer i går afton angående konsten att tala offentligt, än jag skulle lära genom en hel serie föreläsningar i retorik.

— Detta påminner mig, svarade han, om en särdeles egendomlig tilldragelse i New Haven härom dagen. De berättade för mig, att professorn i retorik i Yale college — det är ju en mycket lärd man?

— Ja och en skarp kritiker också.

— Godt, jag förmodar det; i alla händelser borde han vara det — de berättade, att han kommit för att höra på mig och att han gjorde anteckningar under mitt tal samt höll en föreläsning deröfver dagen derpå. Och icke nöjd dermed, följde han mig till Meriden nästa afton och hörde mig om igen för samma ändamål. Om

det nu förhåller sig på detta sätt, så är det ganska besynnerligt. Jag skulle bra gerna vilja veta hvad ni funnit så märkvärdigt i mitt tal och hvad ni tror det var, som så mycket intresserade min vän professorn.

— Klarheten i er framställning, herr Lincoln, ert oemotståndliga bevisningssätt och i synnerhet edra exempel, der det romantiska och det rörande, det logiska och det humoristiska sammansmälter. Den der historien om ormarne, till exempel, hvilken satte edra demokratiska åhörares händer och fötter i sådan liflig rörelse, var på en gång egen och komisk, tragisk och bevisande. Den nedbröt alla en menniskas forna åsigter och fördomar och sprängde de falska teoriernas fäste, innan man visste hvad som stod på.

— Kan ni erinra er några andra exempel på det egendomliga i min stil, frågade han.

— Jag anförde några flere af samma slag och använde ungefär en halftimme med att granska dem, hvarefter han yttrade:

— Jag är er mycket förbunden för detta. Jag har länge önskat träffa någon, som kunde göra denna granskning för mig. Den kastar ljus öfver ett ämne, som varit mig dunkelt. Jag hoppas, att ni icke varit alltför smickrande i edra omdömen. Jag har visserligen vunnit en högst märkvärdig framgång för att vara en person med så ofullständig uppfostran.

— Detta gifver mig anledning, herr Lincoln, att göra en fråga, som flere gånger under vårt samtal varit mig på läpparne. Jag skulle mycket gerna vilja veta, huru ni förvärfvat denna ovanliga förmåga att framställa saker. Den måste vara en följd af uppfostran; ingen menniska eger den af naturen. Hvad har ni fått för slags uppfostran?

— Jo hvad den angår, så hafva tidningarna rätt; jag har aldrig i mitt lif gått i skolan mer än sex månader. Men såsom ni säger, måste uppfostran i någon form härvid gjort sig gällande. Samma fråga som ni

nu gjort, har jag stält till mig sjelf under det ni talat. Jag kan säga er, att bland mina tidigaste minnen från min barndom är det, att jag brukade blifva förtretad, när någon talade på ett sätt, som jag ej kunde förstå. Jag tror icke, att jag någonsin i mitt lif varit ond öfver något annat. Men detta försatte mig alltid i dåligt lynne och har gjort så allt sedan. Jag kommer i håg, huru jag kunde gå till mitt lilla sofrum, sedan jag under aftonen hört grannarnes samtal med min far, samt använda en icke obetydlig del af natten med att gå af och an och försöka fundera ut meningen af deras ofta nog för mig dunkla yttranden. Jag kunde icke sofva, ehuru jag ofta försökte göra det, när jag på detta sätt var på jagt efter en tanke, förrän jag fått fatt i den; och när jag trodde mig hafva funnit den, var jag icke nöjd, förrän jag upprepat den gång på gång, till dess jag tyckte mig hafva iklädt den ett språk, som var tydligt nog för att hvarje gosse jag kände skulle förstå den. Detta var en ordentlig vurm hos mig, som jag haft qvar allt sedan; ty än i dag när jag behandlar en tanke, är jag aldrig nöjd, förrän jag begränsat den i norr, söder, öster och vester. Häri ligger måhända förklaringen öfver det egendomliga ni anmärkt i mina tal, ehuru jag aldrig förr sammanstält dessa båda omständigheter.

— Herr Lincoln, jag tackar er. Detta är den mest lysande följd af uppfostran jag någonsin sett. Men tillåt mig att fråga er, beredde ni er för ert yrke?

— Visserligen, jag »läste lagen», som det heter; det vill säga jag blef biträde hos en advokat i Springfield, skref af tråkiga handlingar och snappade upp hvad jag kunde ur lagen emellan det öfriga arbetet. Men er fråga påminner mig om ett stycke uppfostran som jag fick, hvilket jag ärligen måste tillstå. Under mitt studium af lagen påträffade jag oupphörligt ordet *bevisa*. Jag trodde mig först förstå meningen dermed, men blef snart öfvertygad, att jag icke gjorde det. Jag sade till mig sjelf: Hvad menar jag då med detta slags *bevis*

enligt lagen till skilnad från hvarje annat? Jag rådfrågade Websters lexikon. Det talade om »ett visst prof», ett bevis, som vore ställdt utom tviflets möjlighet, men jag kunde icke derigenom komma på det klara med saken. Jag tyckte, att ganska många saker voro bevisade, utan att det fans någon möjlighet för tvifvel, ehuru inga sådana utomordentliga slutledningar funnos, som jag antog att en bevisning i lagens mening måste kräfva. Jag rådfrågade alla lexikon och andra källor jag kunde komma öfver, men utan bättre framgång. Man hade lika väl kunnat bestämma den blåa färgens beskaffenhet för en blind. Till slut sade jag: Lincoln, du blir aldrig någon advokat, om du icke förstår hvad som menas med att *bevisa;* jag lemnade min plats i Springfield, begaf mig till mina föräldrars hem och stannade der till dess jag kunde vid första påseendet bevisa hvar enda proposition i Euklides' sex böcker. Då fann jag hvad det var att »bevisa», och jag återvände till mitt lagstudium.

— I min beundran för en sådan karaktersfasthet och skarpsinne i förening kunde jag ej afhålla mig från att säga: Herr Lincoln, er framgång är ej längre förvånande. Den är den rättmätiga följden af motsvarande orsaker. Ni förtjenar den och mycket mer dertill. Om ni tillåter det, skulle jag vilja offentliggöra detta förhållande. Kännedomen derom skulle vara en högst värdefull uppmuntran för våra unge män att ihärdigt egna sig åt de klassiska och matematiska studier, som de flesta naturer nödvändigt behöfva. Ingen kan tala väl, som icke är i stånd att först och främst göra klart för sig hvad det är han talar om. Euklides, noggrant studerad, skulle befria verlden från hälften af dess elände genom att fördrifva hälften af det oförnuft, som nu förvillar och plågar den. Jag har ofta tänkt, att Euklides skulle vara en af de bästa böcker man kunde taga upp i traktatsällskapets förteckning, om man endast kunde förmå folk att läsa den.

— Jag tror så med, sade han skrattande; jag röstar för Euklides.

— Då vi nalkades målet för vår resa, vände herr Lincoln sig mycket vänligt till mig, sägande: Jag tackar er för detta vårt samtal, som gjort mig mycket nöje.

— Syftande på några kraftiga yttranden, som han nyss fält om regeringens i Washington förderfliga inflytande på nordstaternas politik i slaffrågan, svarade jag: Herr Lincoln, får jag säga eder en sak, innan vi skiljas?

— Visserligen, hvad ni behagar.

— Ni har nyss talat om benägenheten inom det politiska lifvet i Washington att nedsätta de moraliska åsigterna hos våra representanter genom inblandningen af bevekelsegrunder af endast politisk fördel. Ni har genom striden med Douglas blifvit en af våra anförare i den stora kampen mot slafveriet, hvilken otvifvelaktigt är nationens och tidehvarfvets stora kamp. Hvad jag ville säga är detta — och jag säger det af hela mitt hjerta: *Var trogen edra åsigter, och vi skola vara er trogna, och Gud skall vara oss alla trogen!* Hans grofva drag fingo ögonblickligt ett strålande uttryck, och han tryckte varmt min hand i sina båda, sägande: Jag svarar *amen* dertill — jag svarar *amen* dertill!

Nationala republikanska konventet sammanträdde i Chicago den sextonde juni 1860. En jättewigwam var uppförd, som skulle inrymma valmännen och åskådarne. Tjugofem tusen personer ansågos hafva bevistat detta möte. Femton hundra af dem sofvo under ett enda hotells tak.

Herr Lincoln valdes vid tredje omröstningen. Det uppträde, som följde tillkännagifvandet häraf, kan ej beskrifvas. Icke en storm, utan en orkan af den ytterligaste hänförelse bröt lös inom den talrika församlingen, besvarad af de utanför väntande skarorna, hvilka vid en på wigwamens tak posterad persons rop: *Salutera! Abe Lincoln är nominerad*, skakade luften med döfvande

rop, under det kanonernas åska, salva efter salva, ökade bullret i än högre grad.

Underrättelsen flög med blixtens hastighet medelst telegrafen till Springfield. När den anlände till byrån, der Lincoln och några af hans vänner voro samlade, upprepades skådespelet i Chicago i mindre skala, och den nyvalde öfverhopades med lyckönskningar. Herr Lincoln tog upp telegrammet, sägande:

— Godt, mina herrar, jag har en liten hustru der hemma, som säkert är mera intresserad af detta telegram än jag; om det ursäktas mig, tager jag det med mig och låter henne se det.

Komitén för Chicago-konventet underrättade offentligt herr Lincoln i hans hem följande dag om valet. Några stadsbor, som ville, att deras utmärkte medborgare skulle vid detta vigtiga tillfälle foga sig efter en gammal vedertagen sed, köpte en del de utsöktaste viner de kunde komma öfver och skickade hem till honom. Herr Lincoln sände dem genast tillbaka med detta betecknande svar:

— Ni vet väl, att vi aldrig nytja sådant i vårt hus.

En korrespondent som var närvarande berättar, att sedan de offentliga ceremonierna och formela helsningarna voro öfver, kom en tjenare in med en bricka, hvarpå stodo en stor vattenkaraffin och flere glas; herr Lincoln steg upp och vände sig till de närvarande, i det han med stort allvar yttrade:

— Mina herrar, vi vilja dricka hvarandras skål i den helsosammaste dryck Gud har gifvit menniskan — det är den enda dryck jag nytjat eller tillåtit i mitt hus, och jag kan icke för mitt samvetes skull afvika från denna sed vid närvarande tillfälle — det är rent Adams öl från källan. Han tog ett glas, förde det till sina läppar och drack dem till i ett glas friskt vatten. Alla gästerna voro naturligtvis tvungna att beundra hans ståndaktighet och följa exemplet.

Hans bekanta hade trott, att han för det högtid-

liga tillfällets kraf skulle vika från sina nykterhetsåsigter; men han var icke den som gjorde något sådant. Den statsman, som hade haft mod att sätta sig emot sina bästa vänner och säga till verlden: Ett hus, som är söndradt mot sig sjelf, kan icke hafva bestånd, han kunde icke nu offra sina grundsatser för ett glas vin.

Aldrig hade han utfört en mera sjelfständig, följdriktig och värdig handling. Han stod fast vid sina nykterhetsgrundsatser lika väl som vid sina åsigter emot slafveriet.

Hans nominering uppväckte den djupaste harm och förbittring i slafstaterna. Hotelser om uppror och lösryckande från unionen kommo från dem med hvarje vind som blåste. Hans val i följande november månad var signalen för söderns ledare att bereda sig till inbördes krig och unionens upplösning. Före den dag, då Lincoln insattes i sitt embete, hade sju af sydstaterna lösryckt sig och organiserat en konfederation. Förebuden till det stundande ovädret hördes. Krigets moln skockade sig, svarta och hotande. Vapengny förnams i fjerran. Slagna vid valurnan, beslöto slafveriets förkämpar att segra med svärdet. Kriget syntes oundvikligt.

Herr Lincoln var öfverlupen af besök, alltifrån valet till dess han flyttade till Hvita huset. Folk af alla samhällsklasser, höga och låga, rika och fattiga, små och stora, trängdes för att få se »den store vältalige mannen» och trycka hans hand. Åtskilliga egendomliga tilldragelser egde rum, hvilka vida bättre än ord ådagalägga presidentkandidatens ädla egenskaper. Tvenne unge män inträdde en dag i det rum i statshuset, der han tog emot sina vänner, och stannade nära dörren. Då herr Lincoln fick se dem, gick han fram till dem och sade:

— Välkomna, mina vänner, hvad kan jag göra för er? Sätten er ned.

— Vi bry oss ej om att sitta, svarade den mindre af de båda.

— Jag står till er tjenst, återtog herr Lincoln på sitt vanliga enkla sätt, sökande få de förlägna unge männen att känna sig obesvärade.

— Jag talade med min vän här, sade den ene, om er längd, herr Lincoln. Han tror, att han är lika lång som ni.

— Såå, svarade herr Lincoln skrattande, i det han närmare betraktade den länge. Ja han är verkligen storväxt; vi skola se efter. Han gick efter sin käpp och sade:

— Nu, unge man, skola vi mäta, hvem som är längst. Derpå satte han spetsen af käppen mot väggen och tillade:

— Ställ er under här. Vi kunna afgöra frågan på ett ögonblick.

Den unge mannen stälde sig under käppen, och när denna väl var satt till rätta, sade herr Lincoln:

— Gå nu undan och håll i käppen, medan jag ställer mig under den.

Det var lika snart gjordt som sagdt.

— Han är alldeles lika lång som jag, yttrade han till den mindre af de båda unge männen, han gissade märkvärdigt väl. Derpå tog han dem båda i hand och afskedade dem med några vänliga ord.

Han såg, att de båda unge männen ej menade något illa, ehuru de voro påflugna och ej förstodo hvad som var passande. Hellre hade han dock velat mäta längd med dem tio gånger än låta dem märka, att de förnärmat hans värdighet.

En gammal qvinna kom och besökte honom, emedan han brukat äta middag hos henne, när han var ute på sina rundresor. Herr Lincoln kunde ej påminna sig henne, förrän hon erinrat honom om några särskilda omständigheter.

— Ja nu kommer jag i håg, sade han och fattade hjertligt hennes hand. Jag hoppas ni har det bra, min kära vän.

— Kommer ni i håg den klena middag ni fick hos mig en dag?

— Nej jag kan verkligen icke erinra mig någonting klent i ert hem.

— Jo ni fick en knapp middag en gång, återtog hon. Ni kom, just som vi hade ätit, och allting var slut, så att jag icke hade annat att bjuda er på än en skål mjölk och bröd, och det åt ni, och när ni stigit upp och jag gjorde ursäkter för att ingenting bättre fans, svarade ni: Åh det hade varit alldeles godt nog för presidenten i Förenta Staterna.

Herr Lincoln skrattade samt nedkallade en välsignelse öfver henne, fullt uppskattande den välmening, som fört henne dit hela åtta mil ifrån för att påminna honom om den klena middagen.

Bland andra som besökte honom var också Hanna Armstrong, Jacks enka och Williams moder, och en mera uppriktig och tillgifven gäst kunde han ej hafva. Han talade med mig alldeles som på den tiden då Jack lefde, sade hon sedan. Jag talade med honom länge och skulle just säga farväl. Jag sade honom, att det var sista gången jag såg honom; det var något som sade mig, att jag aldrig skulle få se honom mer, de skulle nog döda honom. Han log och sade: Hanna, om de döda mig, så dör jag aldrig mer. Sedan sade jag honom farväl.

Ett festligt mottagande var anordnadt för honom i Chicago. Han fick se en liten flicka, som blygt närmade sig honom. Han vinkade henne vänligt till sig och sade: Nå min lilla flicka, hvad vill du?

— Jag vill hafva ert namn, svarade hon tveksamt. I det samma varseblef herr Lincoln några andra små flickor, som närmade sig, och svarade:

— Men här äro flere små flickor — de blefve kanske ledsna, om endast du finge mitt namn?

— Vi äro åtta, svarade hon, och vi ville allesammans hafva ert namn.

— Skaffa mig då åtta pappersark samt bläck och penna, så får jag se till hvad jag kan göra för er.

Papper lades fram, och herr Lincoln satte sig vid ett bord i det af menniskor uppfylda rummet samt skref en rad jemte sitt namn på hvarje ark.

En liten tre års gosse kom in i rumm med sin far. Så snart han kommit in, svängde han hatten och ropade med hög röst: Hurra för Lincoln! De närvarande skrattade, likaså herr Lincoln, som lyfte upp den lille, svängde honom mot taket och utropade: Hurra för dig!

För en så enkel och välvillig man som herr Lincoln voro dylika små episoder ganska behagliga afbrott under det högtidliga mottagandet från storfolk, guvernörer, statsmän, senatorer, domare, prester o. s. v.

Den sjette november valdes herr Lincoln till president med 1,857,610 medborgarröster d. v. s. 491,634 mer än som tillföllo Douglas. Vid elektorsvalet erhöll han 180 röster, Douglas endast 12; de öfriga voro delade mellan Breckinridge och Bell.

Några dagar förut öfverlemnade republikanerna i Springfield resultatet af en förberedande röstning i denna stad till herr Lincoln. Han kallade till sig herr Newton Bateman, superintendent för de offentliga undervisningsverken i staten Illinois. Sedan han stängt dörren, yttrade han:

— Jag har kallat er för att hjelpa mig gå igenom denna röstlängd för Springfield. Jag skulle vilja veta, huru presterna och åtskilligt annat godt folk ämnar rösta.

Herr Bateman samtyckte och började granska boken. Herr Lincoln frågade ofta, om den eller den icke vore prest eller medlem af kyrkan, hvarpå herr Bateman svarade så godt han visste. Med en blyertspenna i handen gjorde herr Lincoln sina anteckningar. Då granskningen var slutad, satt han flera ögonblick tyst och med

ett uttryck af djup sorg i sitt ansigte. Derpå vände han sig till herr Bateman, sägande:

— Jag kan icke förstå detta. Här äro flere prester af olika bekännelser, som äro emot mig, och här äro framstående medlemmar af kristna kyrkosamfund emot mig. Herr Bateman, jag är icke någon kristen — Gud vet, att jag ville vara det — men jag har uppmärksamt läst min bibel, och jag förstår icke denna bok. Han tog härvid upp ett exemplar af nya testamentet ur fickan och återtog efter en kort tystnad:

— Dessa män veta mycket väl, att jag är för friheten i territorierna, frihet öfverallt, så långt lagen och konstitutionen tillåta, och mina motståndare äro för slafveriet. De veta detta, och likväl gå de att med detta ord i sina händer, i hvars ljus menniskoträldom icke kan finnas till för ett ögonblick, rösta emot mig. Jag kan alldeles icke förstå det.

Herr Lincoln hade stigit upp, synbarligen djupt upprörd af landets farliga och betydelsefulla ställning. Han vandrade under tystnad flere gånger af och an i rummet med ett uttryck af djup sorgsenhet i sitt ansigte, liksom om en tung börda hvilat på hans hjerta. Slutligen stannade han plötsligt midt i salen, lyfte sin högra hand upp mot himmelen och utropade, under det tårarne runno utför hans kinder:

— Jag vet, att det finnes en Gud och att han hatar orättvisa och slafveri. Jag ser, att ovädret nalkas, och jag vet, att hans hand är med deri. Har han en uppgift och ett verk för mig, så är jag redo. Jag är intet, men sanningen är allt. Jag vet, att jag har rätt, ty jag vet, att friheten är rätt. Jag har sagt, att ett hus som är söndradt mot sig sjelf icke kan hafva bestånd, och Kristus och sunda förnuftet säga det samma; och det skola de också finna. Douglas frågar ej efter, antingen det röstas för eller emot slafveriet; men Gud frågar efter det, och menskligheten gör det, och jag gör det; och med Guds hjelp skall jag icke vika. Jag torde

ej få se slutet, men det skall dock komma; och jag skall blifva rättfärdigad; och dessa skola finna, att de icke läst sin bibel rätt.

Han talade liksom för sig sjelf; derpå vände han sig till herr Bateman, sägande:

— Förefaller det icke besynnerligt, att menniskor kunna lemna stridens moraliska sida utan afseende? En uppenbarelse kunde ej göra det klarare för mig, att antingen slafveriet eller styrelsen skall upphäfvas. Framtiden skulle, sådan jag skådar den samma, vara någonting fruktansvärdt, om jag icke stode på denna klippa. i synnerhet då jag vet, huru många af presterna komma att rösta. Det synes, som om Gud hade haft fördrag med slafveriet, ända till dess religionens tjenare börjat försvara det med bibeln och åberopa en gudomlig bekräftelse derpå (han syftade härmed på Dr Ross och Dr Palmer i södern, hvilka förut blifvit nämda); och nu är orättfärdighetens mått uppfyldt, och vredens kalk skall utgjutas.

Han fortsatte och uttryckte sin förtröstan till Guds försyn samt förklarade, att »rätt är makt» och tron på Gud oundgänglig för en framgångsrik politik, och att det stöd en offentlig person hemtar af dessa sanningar är tillförlitligare än hvarje annat. Han förklarade öppet sin tro på bönens pligt och kraft samt antydde, att han hade sökt gudomlig ledning i sin vigtiga och ansvarsfulla kallelse.

Herr Bateman yttrade:

— Jag visste icke, att ni brukade tänka så mycket på sådana ting. Edra vänner veta ej, att ni har så utpräglade åsigter i dessa ämnen, som ni nu uttalat för mig.

— Jag vet det, svarade herr Lincoln; men jag tänker mer på dessa ting än på allt annat, och så har jag gjort i flere år.

För den som är förtrogen med bibeln är det tydligt och klart, att Lincoln var ett Guds redskap, som utan

att sjelf förstå det leddes och förbereddes till ett tyngre ansvar, än någon president före honom burit, Washington icke undantagen. Hans ord voro profetiska, och han egde en kristen hjeltes och martyrs anda.

Innan herr Lincoln flyttade från Springfield till Washington, besökte han sin moder och sina öfriga slägtingar. Hans mor bodde då hos sin dotter, fru Moore, i Farmington. Mötet mellan honom och den gamla modern lärer varit ytterst rörande och hjertligt. Hon smekte honom såsom sin egen »Abe» och han henne som sin egen moder.

Fru Lincoln följde sin son till Charleston, för att de skulle ännu litet längre få vara tillsammans. När herr Lincoln måste begifva sig derifrån, voro både han och hans moder djupt rörda. Ett vittne berättar:

— Skilsmessan mellan herr Lincoln och hans moder var mycket rörande. Hon omfamnade honom under tårar och sade, att hon var säker om att aldrig få se honom mer, ty hon kände, att hans fiender skulle mörda honom.

— Nej nej, moder, det skola de icke göra. Förtrösta på Herren, så skall allt blifva godt; vi skola återse hvarandra.

— Obeskrifligt rörd af detta nya bevis på hennes ömma kärlek och hennes djupa oro för hans säkerhet, drog han sig sakta och motsträfvigt ur hennes armar, kännande sig ännu mera nedtryckt af de tunga omsorger, som tiden och händelserna hastigt mångdubblade.

Fru Lincoln var ej ensam i sin oro, att hennes son skulle gå en för tidig död till mötes. Grannar och vänner i Springfield voro lika bekymrade.

— De komma att laga så, att tåget går ur spåret, sade en.

— Han blir nedstucken i hopen, sade en annan.

— Han är förgiftad före den fjerde mars, menade en tredje.

— De skjuta på honom från något tak på invigningsdagen, yttrade en fjerde.

— Ni borde taga med er en kokerska bland edra qvinliga vänner här, föreslog en femte.

Den elfte februari 1861 lemnade herr Lincoln med sin familj Springfield för att flytta till Washington. En mängd vänner och grannar voro samlade vid bangården för att säga dem farväl. Från vagnens platform talade han till de närvarande:

— Mina vänner. Ingen som ej befinner sig i samma ställning som jag kan till fullo förstå, hvilken sorg jag erfar vid denna skilsmessa. Detta samhälle har jag att tacka för allt hvad jag är. Här har jag bott i mer än ett fjerdedels århundrade. Här äro mina barn födda, här är ett af dem jordadt. Jag vet icke, när jag skall återse eder. En pligt har ålagts mig, kanske större än som ålagts någon sedan Washingtons dagar. Han skulle aldrig vunnit framgång utan den gudomliga försynens bistånd, hvarpå han alltid förtröstade. Jag känner, att icke heller jag kan vinna framgång utan samma gudomliga hjelp, som uppehöll honom; och till samme allsmäktige Gud sätter jag min förtröstan om hjelp och stöd. Jag hoppas, att I, mina vänner, skolen bedja för mig, att jag må erhålla denna gudomliga kraft, utan hvilken jag ej kan segra, men med hvilken segern är viss. Ännu en gång säger jag eder alla ett hjertligt farväl.

Hans resa till Washington utmärktes genom uppriktiga vördnads- och hedersbetygelser. Det var liksom en segrares triumftåg. Från början till slut var det en fortgående hyllning. I alla städer under vägen talade han till de stora skaror som der samlats, och hans ord uppfångades begärligt och spreddes öfver landet, ty alla voro angelägna att få den minsta antydan om hans blifvande politik. Hans tal voro af samma djuptänkta, sunda, klara, fasta och logiska beskaffenhet som alltid, då han gjorde sina bästa bemödanden.

Presidenten och hans sällskap möttes i Filadelfia af herr Sewards son, som bragte den oroande underrättelsen, att man upptäckt en sammansvärjning, hvilken hade till

ändamål att mörda presidenten, då han följande dag skulle resa genom Baltimore. Hotelser om lönmord hade blifvit framkastade gång på gång, och polisen trodde sig nu vara en verklig sammansvärjning på spåren samt att endast en snabb beslutsamhet kunde omintetgöra mördarnes planer.

En rådplägning hölls med herr Lincoln, och det beslöts, att han i stället för att dagen derpå medfölja festtåget skulle resa till Washington med nattens snälltåg. Klockan half sju nästa morgon var han framme i Washington, och underrättelsen om hans ankomst dit spreds genom telegrafen hastigt öfver landet.

TJUGOFJERDE KAPITLET.

Lifvet i Hvita huset.

Då det är vår afsigt att framställa mannen Lincoln i det högsta embetet, liksom vi framstält den unge Abe i hans nybyggarhem, vilja vi icke redogöra för hans offentliga handlingar i och för undertryckandet af upproret, som varade under hela hans lif i Hvita huset. Hans underbara framgångar i högsta ledningen af »unionshären», som räknade mer än två millioner man, i kufvandet af farliga partier inom landet, i förvärfvandet af hvarje sann fosterlandsväns förtroende, i vinnandet af segrar på tusen slagfält, i skapandet af en mäktig flotta, i upptagandet af tre tusen millioner dollar för kriget, i återställandet af den allmänna krediten, i frigörelsen af fyra millioner slafvar och fredens återupprättande på en fastare grundval än någonsin, äro väl kända af verlden. Dessa gerningar kom herr Laboulaye att utbrista inför en ofantlig åhörarekrets af den bildade verl-

dens förnämste: *Herr Lincoln är en större man än Cesar.*

För framställandet af alla dessa verks historia skulle det behöfvas en hel bok i stället för två eller tre kapitel, och äfven då skulle mannens verkliga karakter icke träda fram så tydligt, som den gör genom vissa tilldragelser under hans lif såsom president. I hans dagliga lif, i spetsen för nationen, visa sig hos honom de hjertats och själens egenskaper, som gjorde honom verkligt stor. Ur tilldragelserna framgå hans förmåga, ärlighet, fosterlandskärlek, arbetsamhet, välvilja, förtröstan, fasthet, omdöme, skarpsinnighet, snille, storsinthet och inflytande vida bättre än genom beskrifningar. Vi vilja derför teckna hans bana såsom president genom att skildra några af de mest betydelsefulla händelserna i Hvita huset.

Herr Lincoln installerades i sitt embete den fjerde mars 1861. En stor mängd folk hade samlats i Washington för att bevittna de högtidliga ceremonierna. Fruktan för möjligheten af ett mordförsök mot presidenten hade förmått general Scott att sammandraga en myckenhet trupper. Presidenten Lincoln afslutade sitt invigningstal med denna bevekande vädjan till regeringens fiender:

— I edra händer, mina missnöjda landsmän, icke i mina ligger det vigtiga afgörandet af ett inbördes krig. Regeringen kommer icke att anfalla eder. I kunnen icke råka i strid utan att sjelfva vara de angripande. I hafven ingen ed uppteckned i himmelen att störta regeringen; men jag är förbunden genom den högtidligaste ed att bevara, skydda och försvara den samma. Jag måste sluta. Vi äro icke fiender, utan vänner. Vi få icke vara fiender. Om än lidelsen är väckt, får den icke bryta våra vänskapsband. Minnets hemlighetsfulla strängar, som löpa från hvarje slagfält och hvarje fosterlandsväns graf till hvarje klappande hjerta, till hvarje härd inom hela detta vidsträckta land, skola låta unionens samstämda sång brusa, då de åter röras af de bättre känslorna i vår natur, såsom det för visso skall ske.

Fru Lincoln berättar, att han samma dag på morgonen läste upp sitt invigningstal för sina närmaste, hvarefter han begärde att blifva lemnad ensam. Dörren stod på glänt, och hans vänner hörde tydligt, huru han bad, lemnande sig sjelf, sitt land och de sina i Guds beskydd och vård. Tyngden af det ansvar som lagts på honom var för stor, att hans hjerta skulle kunnat bära den ensamt.

Lincolns kabinett utgjordes af William Seward, statsminister; Salomon Chase, finansminister; Simon Cameron, krigsminister; Gideon Welles, minister för sjöärendena; Caleb Smith, inrikesminister; Montgommery Blair, generalpostdirektör, samt Edward Bates, generalprokurator — en samling af rådgifvare, hvarmed det rättänkande folket kände sig väl tillfredsstäldt.

En framstående senator yttrade till presidenten Lincoln kort efter installeringen:

— Ni har en lika svår uppgift som Washington hade, då han tog befälet öfver den amerikanska hären, och lika litet att komma med.

— Det är sant i hufvudsak, svarade presidenten, men jag har större hjelpkällor — ett svar som visade, att det var en förhoppningsfull, klok och skarpsynt man, som flyttat in i Hvita huset.

— Ni har rätt, herr president, svarade senatorn; men jag åsyftade med mitt yttrande regeringens svaga ställning, sådan den afgående styrelsen lemnat den samma — inga penningar, ingen här, ingen flotta, inga skjutvapen, ingenting alls för er att begynna med.

— Men jag har dock det som är bättre, det rättsinniga folkets fosterlandskärlek, var presidentens ädla och riktiga svar.

Senatorn hade syftat på förhållanden, som voro allmänt kända, nämligen att nationalregeringen stått under söderns välde, i synnerhet under den närmast föregående styrelsen, samt att kabinettet begagnat tillfället att bereda sig för inbördes kriget genom att taga nordens hjelp-

källor i beslag och derigenom förminska dess styrka. Hobwell Cobb var finansminister under den föregående styrelsen, och han var slafegare från Georgien. Han lemnade skattkammaren utan en dollar inne och nationens kredit så minskad, att det var svårt om icke omöjligt att få låna penningar. Det troddes, att han användt flere millioner dollar af allmänna medel till upprorets förberedande. John Floyd var krigsminister; han var slafegare från Virginien. Han plundrade nordens arsenaler, liksom Cobb plundrade skattkammaren, och sände bössor, musköter, kanoner, mörsare, kulor, krut och granater till vigtiga punkter i södern. En upprorstidning i Tennessee förklarade, att 707,000 fullständiga utrustningar samt 200,000 revolvrar vid krigets början utdelats på lämpliga platser i södern genom ministern Floyds verksamhet. Isaac Toncey från Connecticut var minister för sjöärendena, och ehuru sjelf icke slafegare var han dock det mest villiga verktyg i upprorsmännens händer. Han skingrade vår flotta, nittio fartyg, så vidt omkring, att hon icke kunde vara till ögonblickligt gagn för regeringen, då södern skulle resa på sig. Af hela vår flotta funnos endast två fartyg i nordens hamnar, då herr Lincoln blef president. Det var på denna nedslående sakernas ställning senatorn syftade i sitt yttrande till herr Lincoln. Den senare afslutade samtalet med ett skämt.

— Läste ni den profetia om min styrelse, som tidningarna omtalade, frågade han.

Senatorn gaf tillkänna, att han ej gjort det.

— Nå väl, återtog herr Lincoln, en spåman förkunnar, att min styrelse skall blifva ett *stålets* välde. Derpå svarade en spefågel, att Buchanans var ett *stöldens* välde.

Herr Lincolns humor var honom till stor hjelp under de bekymmersamma förhållanden, hvari han fann styrelsen, och han blef derigenom så mycket bättre i stånd att herska öfver nationen under sådana tider.

Det var af stor vigt, att någon af de tongifvande

demokraterna i kongressen understödde herr Lincolns styrelse; senator Douglas, presidentens gamle motståndare, var framför alla andra rätte mannen derför. Herr Ashmun från Massachusetts besökte honom derför dagen efter Sumters fall, den 14 April 1861, just som presidenten höll på att sluta sin kungörelse och sitt uppbåd af 75,000 man.

— Ingen kan just nu göra landet en större tjenst än ni, herr Douglas, sade herr Ashmun; jag uppmanar er att gå till presidenten och försäkra honom om ert uppriktiga bistånd vid alla nödvändiga åtgärder för upprorets kufvande.

— Herr Lincoln har handlat illa mot mig, i det han afsatt flere af mina vänner från deras tjenster, svarade herr Douglas, och jag vet icke, huruvida han behöfver mina råd och min hjelp.

— Men herr Lincoln gjorde på samma sätt som sina demokratiska företrädare i fråga om dylika afsättningar, invände herr Ashmun. Detta är emellertid en tid, då frågan om unionens räddning ställer sig högt öfver alla partitvister; ni kan förskaffa er landets eviga tacksamhet samt äfven visa folket, att ni vid nationens fara kan trampa alla mera enskilda bevekelsegrunder under fötterna.

— Det är sant, mycket sant, svarade herr Douglas med tydlig rörelse, och ingen skall gå längre än jag i uppoffring för mitt land. Hela min natur reser sig för att fördöma detta uppror.

Fru Douglas, som var närvarande, biträdde nu herr Ashmun i de mest bevekande uppmaningar till sin man att taga det vigtiga steget. Resultatet var, att senator Douglas följde med sin vän till Hvita huset, och vesterns båda »jättar» och forna motståndare stodo ansigte mot ansigte med hvarandra. Herr Douglas fattade presidentens hand, sägande:

— Ni är *min* president herr Lincoln, så väl som landets.

Presidenten var djupt rörd och tryckte hjertligt senatorns hand, tackade honom för hans uppriktiga bistånd och försäkrade honom, att styrelsen skulle uppskatta hans fosterländska hållning.

— Låt mig nu få läsa upp för er denna vigtiga urkund, tillade herr Lincoln, i det han tog fram sitt upprop, hvari han begärde 75,000 man. Ni känner ställningen lika bra som jag eller bättre, och ni skall genast finna klokheten eller oklokheten i denna åtgärd.

Senator Douglas gaf till känna sin önskan att höra uppropet. Långsamt, allvarligt och tydligt läste herr Lincoln det samma till slut, hvarpå herr Douglas utan att invänta någon fråga yttrade:

— Herr president, jag instämmer af hela mitt hjerta i hvarje ord af denna urkund, med undantag af att jag i stället för 75,000 man skulle begära 200,000. Ni känner icke så väl som jag dessa menniskors oärliga afsigter.

Han vände sig mot en på väggen hängande karta och visade på de många strategiskt vigtiga punkter, som borde genast förstärkas, samt tillade slutligen, att styrelsen måste antaga en bestämd och krigisk hållning för att krossa upproret.

Då de lemnat presidentens rum, yttrade herr Ashmun:

— Ni har gjort rättvisa åt ert eget rykte och åt presidenten, och landet måste få veta om det. Uppbådet skall i morgon gå öfver hela landet medelst telegrafen, och berättelsen om detta samtal måste följa det. Jag skall skicka ut den antingen med mina eller edra ord. Jag önskar dock, att ni ville sjelf återgifva det.

Herr Douglas samtyckte att uppsätta skrifvelsen, och följande dag visste hela landet, att han stod vid herr Lincolns sida för att rädda unionen. Alltifrån denna dag till dess herr Douglas dog, räknade presidenten honom bland sina uppriktiga och pröfvade vänner. Han gaf herr Lincoln värdefull hjelp genom att lära honom känna re-

bellernas planer och yppa deras verkliga syften. Presidenten ansåg hans död som en förlust för landet.

Dessa båda tilldragelser röja den enkelhet, förtröstan, fosterlandskärlek, vishet, högsinthet och frihet från partisinne, som visade sig vara presidenten till så stor hjelp alltifrån början af hans regering.

Herr Lincoln höll i helgd de ord han yttrat i sitt installeringstal: I kunnen icke råka i strid utan att sjelfva vara angripande. Men då första skottet lossades mot Fort Sumter vid Charlestons hamn, blef södern den anfallande. Det skedde den 12 april 1861. Qvällen förut uppfordrade general Beauregard, rebelltruppernas anförare, fästets kommendant, major Robert Anderson, att gifva sig. Majoren svarade:

— Känslan af pligt och heder nödgar mig att behålla fästet för min regering.

— Ämnar ni behandla staden som fiendtlig, tillfrågades han.

— Endast ifall jag tvingas dertill, var det ädla svaret.

Presidenten hade så omsorgsfullt sökt förekomma hvarje anledning för fienden att skjuta på vår flagga, att han skickat ett obeväpnadt fartyg i stället för ett krigsskepp med undsättning till den halft utsvultna besättningen. Detta fartyg fick icke aflemna lifsmedlen, ty rebellerna hindrade det.

Klockan half fem på morgonen den tolfte öppnades bombarderingen. Det dröjde mer än två timmar, innan besättningen svarade, och major Anderson lät sålunda de upproriske omisskänligt röja sina förrädiska planer inför verlden. Hela dagen och den derpå följande natten fortsattes den fruktansvärda skjutningen, under det den tappra skaran inom fästet stod vid sina kanoner, till dess barackerna fattade eld och de nödgades anstränga sina krafter med att släcka lågorna samt rulla nittiosex fat krut i hafvet. På eftermiddagen den trettonde gaf sig fästningen på för major Anderson fullkomligt tillfredsställande

vilkor, och besättningen marscherade af under flygande fanor och trumhvirflar, medförande alla sina enskilda tillhörigheter och saluterande stjernbaneret med femtio skott. Fienden hade afskjutit 2,361 skott och 980 bomber mot fästningen, när denna lemnade sig i dess händer.

Underrättelsen om Sumters fall spred sig som en löpeld öfver landet och väckte alla laglydiga inbyggare öfver stundens fara. Angriparne hade bestämt, hvilken politik presidenten måste följa. Kriget mot regeringen var börjadt, och vädjan till vapen måste besvaras. Derpå följde uppbådet af 75,000 man och samtalet med Douglas, som vi redan beskrifvit. Från denna dag var presidenten Lincoln upptagen af bemödandet att kufva upproret, att skapa en här och en flotta, upptaga penningar för att göra rustningar samt betrygga den nödvändiga lagstiftningen och hvad annat som var oundgängligt för nationens försvar. Det var icke det lättaste arbetet för honom att göra sig förtrogen med militära frågor och bästa sättet att rädda republiken. Ty han och ingen annan var president. Under det han alltid var redo att taga emot och äfven *söka* råd af de i det civila och militära mera erfarna, hvarigenom han bildade eller rättade sina egna åsigter, förbehöll han dock det slutliga afgörandet åt sig sjelf. En ledande medlem af kabinettet yttrade vid något tillfälle:

— Presidenten är sin egen krigsminister. Han bestämmer sjelf armeernas rörelser och är varmt intresserad af strategien.

Så var det i fråga om alla åtgärder, både civila och militära. Under det chefen för hvarje departement lemnades i fred med sitt speciela arbete och ansvarade inför presidenten för den rätta vården deraf, afstod den senare aldrig från sin afgöranderätt.

Medan allmänhetens deltagande djupt upprördes genom våra soldaters lidanden, hvilka fallit i rebellernas händer, och rättmätig harm väcktes af grymheterna i Libbyfängelset och Andersonville, fans det icke få offent-

liga personer som tillrådde herr Lincoln att enligt vedergällningsrätten låta fångarna i nordens fängelser undergå liknande behandling. Denna uppmaning kränkte djupt hans känslor, och han yttrade:

— Jag kan aldrig, *aldrig* låta svälta ihjäl menniskor på det sättet. Hvad andra än må säga och göra, kan jag aldrig och *vill* aldrig göra mig skyldig till en sådan behandling af menniskor.

Åtskilliga republikaner voro missnöjda med herr Cameron såsom medlem af kabinettet, och i början af sin styrelse uppvaktades herr Lincoln af en deputation bankirer från Boston och New York, som begärde krigsministerns afskedande. Presidenten hörde på dem, något förtretad öfver deras svaga skäl och envisheten i deras anhållan. Han afbröt helt tvärt samtalet med dessa ord:

— I talen väl mycket flytande, men i alla fall är jag icke öfvertygad. Om I, mina herrar, önsken att få general Cameron afskedad, så behöfven I ej förete mer än en enda *bevisad* oredlig handling, och jag lofvar er hans »hufvud»; men jag kan försäkra eder, att jag icke ämnar rätta mitt handlingssätt efter hvad som för mig synes det mest ogrundade sqvaller.

En komité tillsattes af kongressen att undersöka ett slags nyligen uppfunnet skjutgevär och inlemna sitt utlåtande deröfver. Då redogörelsen kom till herr Lincoln, som rådgjorde med Hon. herr Hubbard från Connecticut om saken, kastade han en blick på det af många skrifna sidor bestående, vidlyftiga utlåtandet och sade:

— Jag skulle ju behöfva en lifstid till för att läsa igenom allt detta! Derpå kastade han det på bordet och tillade: Hvarför kan då icke en komité för en gång visa prof på en smula sundt förnuft? Om jag skickar en karl att köpa mig en häst, så väntar jag att få veta hästens vigtigaste egenskaper, icke huru många hår han har i sin svans.

Hit hör också afgörandet af det namnkunniga målet mot Franklin Smith och hans bror i Boston, hvilka blif-

vit orättvist häktade, satta i fängelse och förföljda under flere månader af krigsrätten, under påstående att de bedragit styrelsen. Herr Lincoln undersökte noggrant hela saken och kom till den öfvertygelsen, att de båda bröderna voro oskyldiga. Så snart han kände sig viss härom, tvekade han icke att taga ansvaret på sig och utgaf utan fruktan eller partiskhet följande order:

— Då Franklin Smith har haft affärer med sjöförsvarsdepartementet till ett belopp af en och en fjerdedels million dollar; då han haft tillfälle att stjäla en fjerdedels million och anklagas för att hafva stulit endast två tusen två hundra dollar, och frågan nu är huru vida han stulit ett hundra, så tror jag icke, att han stulit någonting alls. Anklagelsen och utslaget ogillas derför, förklaras kraftlösa och ogiltiga, och svarandena äro fullt frikända.

Dessa tilldragelser visa, att presidenten, när fasthet behöfdes, var lika bestämd som han var mild, och att den ofta upprepade beskyllningen, att han icke hade någon egen åsigt och var alldeles utan viljekraft, saknade all grund. När så fordrades, kunde han till och med anlita handkraft, såsom följande händelse utvisar.

En officer i hären hade blifvit afskedad. Han utarbetade ett omsorgsfullt skriftligt försvar för sig sjelf samt gick till presidenten och läste upp det.

— Enligt er egen framställning af saken tillåta förhållandena ingen inblandning från styrelsens sida, yttrade herr Lincoln.

Officeren kom tillbaka för andra och tredje gången och upprepade hufvudsakligen det samma till sitt försvar, men utan bättre påföljd. Presidenten fann, att han blifvit med full rätt afskedad.

— Jag ser, att ni icke är hågad att låta rättvisa vederfaras mig, herr president, sade officeren slutligen fräckt.

Detta var för mycket till och med för den lugne

presidenten. Han reste sig upp, fattade officeren i kragen och körde ut honom genom dörren, sägande:

— Herre, jag råder er att ni aldrig mer visar er i detta rum. Jag kan tåla klander, men icke förolämpningar.

Officeren begärde sina papper, som han tappat.

— Gå, herre, svarade presidenten, ni skall få edra papper skickade till er. Jag vill aldrig se er mer.

Under andra året af hans styrelse kommo sorger af mera enskild natur att öka bördan och bekymren, som följde med hans embete. Jag trodde, att kriget var allt hvad jag kunde bära, men denna stora sorg är värre än kriget, yttrade han. Hans son Willie dog, och »Tad» låg vid samma tid dödssjuk. Vi vilja anföra den skildring, som lemnats oss af fru Rebecka Pomroy, en sjuksköterska af ovanlig erfarenhet, hvars tjenster inom familjen vid denna tid voro ovärderliga. Hon blef rekommenderad till presidenten af fröken Dix sista dagen Willie lefde. Fru Pomroy hade mellan tjugo och trettio sjuka soldater under sin vård, och åtta af dessa ansågos icke kunna lefva öfver dagen. Huru kan jag väl lemna dem, sade hon. Det är omöjligt. Men ni *måste*, svarade fröken Dix; Herrens hand är tydligen med häri. Jag skall skicka efter er om två timmar. Det skedde ock.

Då hon kom till Hvita huset, förde fröken Dix henne till gröna rummet, der Willies dödliga lemningar nyss blifvit lagda. Derifrån fördes hon in till fru Lincoln, som låg sjuk. Från fru Lincolns rum ledsagades hon till ett bredvid, hvarest lille »Tad» låg döende. Läkarne hade öfvergifvit allt hopp om hans vederfående, och det troddes ej, att han skulle lefva ett dygn till. Herr Lincoln satt hos honom, »en verklig bild af förtviflan».

— Fru Pomroy, herr president, sade fröken Dix. Herr Lincoln steg upp och fattade hjertligt hennes hand, sägande:

— Jag är glad att se er; jag har hört talas om er. Ni har kommit till ett sorgens hus. Den djupa

rörelsen qväfde hans ord, och tårarna strömmade ned för hans tärda kinder.

Något senare satte de sig båda vid Tads lilla säng, en på hvardera sidan. Den lille sjuke låg utan medvetande, skenbarligen mycket nära döden. Ett telegram från Port Hudson bars in till presidenten.

— Hvad nytt, frågade fru Pomroy.

— Illa nog; en förfärlig strid pågår vid Port Hudson, och man vet ej, huru den skall utfalla. Jag hoppas, att Gud gifver oss seger der, det vore en stor fördel för oss.

— Vi skola bedja Gud, att han gifver oss seger, svarade fru Pomroy. Det är ingenting, som är så som bönen.

— Sant, mycket sant, svarade presidenten. Men mellan detta förfärliga krig och denna sorg har jag en svår tid. O hvarför, hvarför?

Om en stund såg presidenten upp och frågade:

— Hvad var det som förmådde er att egna er åt sjukvården? Ni tyckes vara en ganska klen qvinna.

— Gud kallade mig dertill. Jag vårdade min sjuka man i nära tjugo år.

— Och er familj, återtog presidenten; låt mig få höra något om den.

— Min man och tre af mina fyra barn äro nu på andra stranden. Min återstående son är ute i kriget.

— Huru underligt Gud handlar med oss, svarade herr Lincoln. Jag hoppas, att han bevarar er son och i sinom tid låter er båda återkomma till ert hem. Men var detta det som kallade er att blifva sjuksköterska?

— Ja — vården om min sjuka familj. Gud gjorde mig skicklig att vårda soldaterna, och han har uppehållit mig underbart och gifvit mig vida mer krafter, än mina vänner kunde tänka sig.

— Huru gick det till, återtog presidenten, som nu var lifligt intresserad af hennes historia. Berätta alltsammans för mig.

— Min mor dog först, sedan min broder och så min lilla flicka — min enda dotter, hemmets glädje — så tvenne söner och till sist min älskade make, svarade fru Pomroy med det lugn, som endast en kristen qvinna kan ega. Då min man gick härifrån, måste jag sälja mitt lilla hus och alla möblerna för att betala skulder.

— Huru kunde ni stå ut, inföll herr Lincoln ifrigt, säg mig, huru ni kunde bära så mycket.

— Genom Guds nåd, ehuru jag var långt ifrån sådan, som jag borde hafva varit. Min man och alla de andra mina kära dogo i trons segervisshet, hvarför jag hade stora skäl att vara tacksam, och ...

— Var ni undergifven, afbröt herr lincoln.

— Icke fullkomligt vid den tiden.

— Kände ni er upprorisk, frågade han med ännu mer allvar.

— Ja; jag visste, att »den Herren älskar den agar han», men jag kunde ej förstå det. Jag trodde icke, att han älskade *mig* — det kunde jag icke. Slutligen fördes jag dock till en djupare kristlig erfarenhet, så att jag uppriktigt kunde säga: Herren gaf och Herren tog. Välsignadt vare Herrens namn!

— Och huru kom ni dertill, frågade herr Lincoln, liksom om han just hölle på att genomgå en dylik erfarenhet.

Fru Pomroy berättade, huru kristliga, deltagande vänner tagit henne med sig till ett möte, då hennes helsa var nära att blifva alldeles bruten. De tänkte, att ombytet samt doften från furuskogen skulle vara henne till mer nytta än medikamenter. Och der, tillade hon, fick min själ nytt lif, och jag fick se, huru kärleksfullt Gud handlat med mig samt huru hans nådefulla uppfostran var egnad att göra mig till en mera verksam arbetare i hans vingård, om jag blott ville vara trogen. Från den tiden har jag aldrig ens tviflat på att Gud älskar mig.

— Kunna äfven andra hafva en dylik erfarenhet, frågade presidenten, eller är eder ett undantagsfall?

— Det är den icke, herr president, den är blott hvad Gud lofvar alla, som vilja låta leda sig af hans behag.

— Och huru kunna vi veta, att vi ledas af hans behag?

— Genom uppriktig, allvarlig bön, svarade fru Pomroy. Bönen har varit allt för mig. »Om någon af eder har brist på vishet, han bedje derom af Gud, som i enfald och utan förebråelser gifver åt alla.»

Mycket mer talades i samma anda, till dess presidenten återkom till sin stora sorg — Willie var död, och Tad troddes ej kunna lefva till solens uppgång — och bördan af landets fara tryckte tungt på hans hjerta.

— Bönen kan uträtta mer än krigshärar, sade fru Pomroy, och aldrig hafva så många böner uppstigit för ett land som för vårt, aldrig så många för en styresman som för er, herr president.

— Jag vet det, svarade herr Lincoln, djupt rörd af denna tanke, och det är en stor tröst för mig. Vår sak är rättvis, och jag tror visserligen, att Gud skall gifva oss seger; men detta slagtande af menniskor är förskräckligt på båda sidor.

Fru Pomroy hade föreslagit, att han skulle gå in i ett angränsande rum för att hvila, samt lofvade att säga honom till, om minsta förändring visade sig hos Tad.

— Bed för mig, sade han, då han steg upp för att lemna rummet. Han kastade en sorgsen blick på det sjuka barnet samt tillade: Och bed för honom också, att han måtte blifva skonad, om så är Guds vilja.

— Och ni skall äfven bedja sjelf, svarade fru Pomroy. Det finnes ingenting sådant som bönen, då man är i bekymmer. Tycker ni icke det?

— Jo visserligen, svarade presidenten, i det han med tårar i ögonen och sorg i hjertat aflägsnade sig.

Kort derpå hörde fru Pomroy helt tydligt, huru han bad, lemnande sig sjelf, sin familj och sitt land i Guds

händer. Från den stunden, säger hon, var jag viss, att vår sak skulle vinna framgång. Jag kände mig säker derom, då jag hört presidenten bedja.

— Han hade knapt somnat, förrän ett bud kom med ett telegram från Port Hudson. Det bars direkt in i hans rum. Han sprang upp och gick in med det i rummet der Tad låg, för att kunna läsa det vid ljuset der inne.

— Goda underrättelser, fru Pomroy, Port Hudson är vårt, utbrast han, för ögonblicket glömmande alla sina sorger.

— Det finnes ingenting sådant som bönen, herr president, svarade fru Pomroy.

— Jo det finnes, nämligen lof, svarade han hastigt. Bön och lof måste följas åt.

Tad var något bättre följande dag, och han fortfor att blifva bättre samt tillfrisknade slutligen. Men herr Lincoln satt troget vid hans säng tre dagar och tre nätter, han på den ena sidan och fru Pomroy på den andra, samt lemnade den endast på korta stunder för att hvila på en soffa eller säng. Sina embetsgöromål lemnade han till herr Seward och sin privatsekreterare. Han tycktes ej kunna stå ut med att lemna Tad ett ögonblick, sade fru Pomroy.

På morgonen af Willies begrafningsdag uttryckte fru Pomroy sitt djupa deltagande för honom och fäste hans uppmärksamhet vid de många böner, som uppstego för honom. Det gör mig godt att höra det, svarade han och torkade bort sina tårar, jag behöfver, att de bedja för mig. Jag behöfver deras förböner, och jag försöker att gå till Gud med mina sorger.

Kort derpå yttrade han: Jag önskar, att jag hade den barnsliga tro ni talade om, och jag tror att Gud skall gifva mig den.

Andra natten fru Pomroy vakade hos Tad, omkring klockan elfva, sade herr Lincoln:

— Ni kan ej tro, huru mycket godt jag hade af

hvad ni sade i går afton, fru Pomroy. Jag önskar, att ni ville ännu en gång omtala edra märkvärdiga erfarenheter.

Hon uppfylde hans begäran och berättade alltsammans om igen. Herr Lincoln afbröt henne då och då med frågor, liksom vore han mycket angelägen om att få lära sig, huru han skulle kunna bära sin egen tunga börda. Tredje natten bad han åter igen att få höra berättelsen om hennes kristliga erfarenheter. Längre fram då han for till eller från soldathemmet eller sjukhuset, der fru Pomroys sjuka soldatgossar lågo, brukade han ofta återkomma till dessa erfarenheter och göra någon fråga eller säga: Jag hade så godt deraf. En senator kom en gång till soldathemmet, der fru Pomroy och Tad just då befunno sig, och herr Lincoln yttrade till honom:

— Jag önskar, att ni måtte blifva bekant med fru Pomroy, hvars ord hafva gjort mig så mycket godt. Gå och presentera er för henne och säg henne, att jag önskar det ni måtte få höra hennes erfarenheter.

En annan gång sade han under vägen från soldathemmet till Hvita huset till fru Pomroy: Jag vet icke, huru jag någonsin skall kunna återgälda er hvad ni gjort mig. Om jag upplefver krigets slut och får draga mig undan i det enskilda lifvet, hoppas jag blifva i stånd att på något sätt visa er min tacksamhet.

Tillika med flere vänner varnade hon honom en dag för rebeller i Washington, hvilka kunde eftertrakta hans lif. Han svarade:

— Jag är i Guds hand. Må han göra med mig hvad honom godt synes.

Han hade qvar sin mors gamla bibel, som han läst i så mycket under barndomen, och han brukade läsa i den dagligen, vanligtvis strax före frukosten. Han hade för sed att kasta sig på soffan och läsa en stund. En dag kom fru Pomroy in i hans rum, just under det han var sålunda sysselsatt.

— Hvilken del af bibeln tycker ni mest om, fru Pomroy, frågade han.

— Psaltaren är min älsklingsbok, svarade hon.

— Ja psalmerna hafva någonting för hvar dag i veckan och någonting för hvarje sådan stackare som jag, genmälte han.

Han brukade taga sin moders bibel med sig till och från soldathemmet, emedan han hellre läste i den än i någon annan. Han yttrade en gång med anledning af denna bibel: Jag hade en god, kristen moder, och hennes böner hafva följt mig allt hittills genom lifvet. Kapten Mix, som ofta var i hans hus, säger: Många gånger har jag hört våra mest vältaliga predikanter, men *aldrig* med den känsla af djup vördnad, som jag erfor då vår troende president med sin ena arm omkring Tad hvarje morgon med sin djupa allvarliga stämma läste ett kapitel i bibeln.

Han gjorde sig mycket noga underrättad om rätta sättet att tala med sjuka och döende soldater — hvad hon sade till dem, hvad de brukade svara, huru många af dem som blefvo omvända. Han följde henne flere gånger till sjukhuset och var vittne till hennes verksamma bemödanden samt talade med soldaterna och uppmuntrade dem. Då han fick höra att sjukhusets föreståndare, som voro katoliker, hade förbjudit de protestantiska sköterskorna att bedja med soldaterna och läsa bibeln för dem, upphäfde han genast detta förbud och tillät de kristna qvinnorna att derefter hålla bönemöten, läsa bibeln för »gossarne» och bedja med dem, så mycket de ville, samt tillade: Om der vore mera bön och mindre svärjande, vore det mycket bättre för vårt land; vi behöfva allesammans förböner, officerarne så väl som de enskilde, och om jag låge för döden, skulle jag tycka om att höra bedjas.

En dag förde han ett fruntimmer tillika med fru Pomroy med sig i sin vagn till soldathemmet, då hästarne blefvo nästan omöjliga att styra, just vid ett ställe

der vägen var öfversvämmad genom den föregående nattens regn. Fruntimren blefvo skrämda, och herr Lincoln befalde kusken att hålla den ena hästen och betjenten den andra, medan han öppnade vagnsdörren och hoppade ur. Han vek upp byxorna till knäna samt sprang hastigt efter tre stenar, tillräckligt stora att stiga på, lade dem så att fruntimren kunde gå från den ena till den andra och hjelpte dem sålunda hastigt till trottoaren, i det han skämtande sade:

— Laga så, att ni hela lifvet igenom sätter fötterna på rätt ställe och *stå* sedan *stadigt*. Derpå kastade han en blick på sina smutsiga stöflar och sade: Jag har alltid hört talas om gatsmutsen i Washington, och nu får jag litet deraf med mig hem som prof.

Vi hafva något utförligt återgifvit dessa fru Pomroys skildringar, emedan de gifva en sådan tydlig bild af mannen. Hans enkelhet, känslighet, hjertlighet, hans öppna väsen och frånvaron af all stolthet och fåfänga, hans förtröstan till Gud och starkt religiösa riktning — allt framgår omisskänligt ur dessa tilldragelser, som i mängd anföras från Hvita huset och soldathemmet.

Willie hade dött på en torsdag, och herr Lincoln hade sedan under flere veckor för vana att på denna dag stänga in sig i sitt rum och hängifva sig åt utbrottet af sin ytterliga sorg. Hans förtrognare vänner talade med Dr Vinton från New York, hvilken då befann sig i Washington, om denna vana samt bådo honom besöka presidenten. Han gjorde så och sade honom rent ut, att det var en synd att på detta sätt hängifva sig åt sorgen.

— Er son lefver i paradiset, sade Dr Vinton.

— Lefver — *lefver*, utropade presidenten och störtade upp, ni gäckas med mig.

— Nej, nej, tro mig. Kristus säger det sjelf.

Herr Lincoln såg på honom ett ögonblick, kastade derpå sina armar om hans hals, lutade hufvudet mot hans axel och upprepade, högt snyftande: Lefver? Lefver?

Dr Vinton tröstade honom med Kristi ord och arbetade och bad med honom en hel timme. Till slut yttrade han: Jag har en predikan öfver detta ämne, hvilken torde intressera er.

— Skicka mig den så snart som möjligt, svarade herr Lincoln.

Dr Vinton skickade honom sin predikan, hvilken den sörjande presidenten läste gång på gång samt lät afskrifva, för att han äfven allt framgent skulle kunna få läsa den. En medlem af familjen säger: Från denna tid voro herr Lincolns åsigter i andliga ting förändrade.

Lincoln var en öm fader, och hans stora kärlek till sina barn visade sig i samma enkelhet i Hvita huset som öfverallt annars. Hvilka högt stående personer som än voro hos honom, så framträdde hans faderskärlek utan hinder. En af hans vänner säger:

— Hans umgänge med sina närmaste var lika skönt som med hans vänner. Jag tror ej, att någon fader hyst en ömmare kärlek för sina barn än han. Presidenten syntes mig aldrig större, än då jag om qvällarne kunde få se honom sitta med en öppen bok framför sig, såsom han är afbildad på de vanliga fotografierna, och med lille Tad bredvid sig. Naturligtvis skickades en hel mängd prydliga böcker till honom, det tycktes vara en synnerligt stor glädje för honom att taga upp dessa böcker just den stund, då han kunde få hafva sin gosse hos sig och de kunde få tala med hvarandra, under det han såg igenom böckerna, och fadern sålunda egna sonen en del af den uppmärksamhet och omsorg, han eljest vanligen af sina många och trägna embetspligter var hindrad att gifva honom.

En annan vän skrifver: Det betydde ingenting, hvem som var hos presidenten eller huru upptagen han var, lille Tad var alltid välkommen. Vid den tid jag talar om var han elfva år. Han led mycket af ett fel i talorganen, hvilket utvecklades under hans späda barndom, och tycktes af denna orsak ännu kärare för sin

fader. Det var mig en rörande och oförgätlig syn att se den nedtyngde presidenten för en stund uppgå i den kärleksfulle fadern, då han, sedan de besökande aflägsnat sig, tog den lille gossen i sina armar och smekte honom med en moders hela ömhet för det späda barnet i sitt sköte.

Några veckor efter Willies död tillbragte herr Lincoln jemte åtskilliga medlemmar af kabinettet några dagar vid fästningen Monroe för att öfvervaka vissa militäriska företag. Sina lediga stunder der använde han till att läsa Shakespeare. En dag då han läste Hamlet, kallade han till sig sin handsekreterare.

— Kom hit, öfverste, jag vill läsa ett stycke för er. Öfversten kom, och presidenten läste för honom samtalet mellan Hamlet och hofmännen om ärelystnaden samt monologen, deri samvetet talar om det kommande tillståndet. Derpå läste han ett stycke ur »Macbeth» och slutligen ur tredje akten af »King John», der Constance begråter sin son. Han tillslöt boken, i det han upprepade de orden:

»Och, fader kardinal, jag hört er säga,
Att vi i himlen återfinna våra vänner:
Om det är sant, så skall jag se mitt barn igen.»

— Öfverste, tillade herr Lincoln, har ni någonsin drömt om en bortgången vän och tyckt er vara lycklig tillsammans med denne vän, ehuru alltjemt med ett vemodigt medvetande att det icke var någon verklighet — alldeles så drömmer jag om min Willie.

Öfverväldigad af sinnesrörelse, lutade han hufvudet mot bordet och snyftade högt.

Hvilket älskligt föredöme af faderskärlek från den högsta platsen inom samhället! De millioner fäder, öfver hvilka han herskade, funno i honom en värdig fader att likna.

Presidenten Lincolns humor utsatte honom ofta för klander. Hans talrika anekdoter framkallade mycken

kritik. Personer som icke förstodo honom beskylde honom för lättsinne och skämt, när sorg och nedstämdhet skulle varit mer på sin plats. Detta klander hade ingen grund. Herr Lincoln berättade anekdoter i Hvita huset lika väl som öfverallt annorstädes. Hans okonstlade natur kom honom att vara alldeles den samme då han var president, som då han var vän och granne. Hans många anekdoter hade två orsaker. För det första berättade han sådana för att gifva styrka och udd åt det ämne han behandlade. Herr Herndon, under många år hans kompanjon som advokat, yttrar angående denna egendomlighet:

— Det påstås, att Newton såg ett äpple falla till marken från ett träd och derigenom fann lagen för verldsbyggnaden; Shakespeare såg menniskonaturen i menniskans skratt; professor Owen såg djuret i dess klor; och Spencer såg verldsaltets utveckling i sädeskornets växande. Naturen väckte eftertanken hos alla dessa män. Herr Lincoln fann i icke ringare grad lefnadsvishet i en anekdot och undervisning i ett skämt . . . Verlden, verkligheten, menniskan, grundsatsen — allt hade förmågan att väcka eftertanken i hans mottagliga själ. De påminte honom ständigt om något. Han var ofta i förlägenhet, huru han skulle finna uttryck för sina tankar: först emedan han icke var herre öfver engelska språket, för det andra emedan detta ej egde ord, som återgåfvo färgen, formen, kraften, djupet och skärpan af hans tankar. Han saknade ofta ord och nödgades derför använda anekdoter, ordspråk och infall för att gifva sina tankar sådan gestalt, att de kunde rätt uppfattas.

— Men ännu bättre och vigtigare, han fann i Hvita huset vederqvickelse och lättnad genom att berätta anekdoter. Han talade om, att han läste Shakespeare och »Nasby tidningar» för att få hjelp att stå ut med mödorna i sitt embete. Han öfverlemnade sig åt skämt och munterhet, när han kände sig mera böjd att gråta, ja han gjorde så ofta just för att icke brista ut i gråt.

Under det han var djupt nedtryckt för landets ställning, yttrade han till en kongressmedlem: Finge jag ej på detta sätt *luft* då och då, skulle jag dö.

En kongressman yttrade med afseende på denna egenskap hos presidenten: Den bevarar hans lif. I tidningarna klandrades han strängt derför. Många infall och anekdoter tillskrefvos honom, hvilka han aldrig berättat. En samling af dylika utkom i New York under titeln »Gamle Abes historier». En vän lemnade honom ett exemplar af boken med begäran att han skulle säga, huru många af historierna som voro äkta. Efter hans utlåtande var det *sex* af hela samlingen.

Han kunde tåla klander, sade han sjelf, men icke förolämpning. En vän föreslog, att han skulle gendrifva en falsk uppgift i en tidning, men han svarade:

— Nej, nej; skulle jag läsa alla anfall som göras på mig, och än värre, besvara dem, så kunde jag så gerna stänga butiken för alla andra affärer. Jag handlar efter allra bästa förstånd och förmåga, och så tänker jag göra ända till slut. Visar det sig blott till slutet, att jag står på rätta sidan, så betyder det ingenting hvad som blifvit sagdt emot mig. Står jag till slut på orätt sida, skulle det icke hjelpa, att tio änglar afgåfve ed på att jag hade rätt.

Då Stonewall Jackson stupat och en tidning omtalade honom såsom en tapper krigare, ehuru missledd menniska, skref herr Lincoln till utgifvaren:

— Jag högaktar eder för ert ädelmod gent emot en man, hvilken, ehuru stridande mot oss i en brottslig sak, likväl var en tapper man. Må vi glömma hans synder vid hans nyss uppkastade graf.

Hans humor, hjertlighet och storsinthet tycktes gå hand i hand och framställa en af de mest egendomliga, älskvärda och ovanliga karakterer man kan finna i det allmänna lifvet.

Hans förmåga att framställa saker var ovanlig. Herr Lincoln förstod denna sak fullkomligt, och hans utfall

blottstälde honom ofta för strängt klander. En gång bragtes honom underrättelsen om att en unionens brigadgeneral och en afdelning kavalleri blifvit tillfångatagna af rebellernas ströftrupper. Generalen hade visat sig oduglig.

— Jag är mycket ledsen öfver förlusten af hästarne, yttrade presidenten, då han erhöll underrättelsen.

— Hvad menar ni, frågade den andre, helt bestört öfver hans skenbart hjertlösa ord.

— Jo, svarade presidenten, jag kan hvilken dag som helst få en bättre brigadgeneral; men hästarne hade kostat regeringen ett hundra tjugofem dollar stycket.

Det var brukligt, att statsministern skref presidentens tal till de utländska ministrarne samt kanske äfven till inländska deputationer. Ett bud trädde en dag in i presidentens rum, sägande: Statsministern skickar här det tal, som ni i dag skall hålla till schweiziska sändebudet. Herr Lincoln tog leende emot det, och liksom för att förlöjliga denna sed och antyda att han kunde författa sina tal sjelf, yttrade han högt nog att höras af alla de närvarande:

— Detta är alltså ett tal, som herr Seward har skrifvit åt mig? Jag har lust att läsa upp det för herrarne och höra, huru det låter. Derpå började han läsa talet högt på ett tokroligt sätt och anmärkte vid dess slut: Så der ja, det tycker jag om. Det har förtjensten af *originalitet.*

En deputation från vestern uppvaktade honom för att protestera mot vissa af hans åtgärder. Sedan han lyssnat till deras klagomål, svarade han:

— Mina herrar, tänkom oss att all er egendom vore förvandlad till guld och ni lemnat det i händerna på Blondin, som skulle bära det öfver Niagara-floden på en lina, skulle ni väl då skaka linan och ropa åt honom: Blondin, stå rakare, Blondin, stanna litet, gå litet fortare, böj er litet mer åt norr, litet mer åt söder? Nej ni skulle hålla andan lika väl som tungan och icke röra

vid linan, till dess han vore väl öfver. Regeringen har en tung börda att bära. Oberäkneliga skatter ligga i dess händer. Hon gör det bästa hon kan. Oroa henne icke. Var stilla, så skola vi föra er lyckligt öfver.

En annan deputation kom för att öppna hans ögon för farliga orostiftare. Herr Lincoln ansåg, att de förstorade faran, och så berättade han en anekdot. Ni påminner mig om en skolgosse, sade han, som hade mycket svårt för att uttala de bibliska namnen Sadrak, Mesak och Abednego. Läraren hade öfvat honom gång på gång med dessa namn. En dag gick läraren med afsigt igenom samma stycke i bibelläsningen och lagade så, att just denne gosse skulle få läsa det ställe, der namnen förekommo. När den dumme lärjungen kom dit, stannade han, såg upp och sade: Lärare, der ha vi de der tre pojkarne igen.

En prest yttrade till honom: Herren är på vår sida.

— Det bekymrar jag mig alls icke för, svarade herr Lincoln, ty jag vet, att Herren alltid står på den *rätta* sidan. Men det är min oaflåtliga omsorg och bön, att *jag* och *detta folk* måtte stå på *Herrens sida*.

En hel bok kunde skrifvas om dylika tilldragelser, af hvilka ej en enda visar, att herr Lincoln skulle varit sorglös och lättsinnig, men väl att han deremot hade detta egendomliga och träffande sätt att framställa en sak tydligt för dem han hade att göra med. Med hans lyckliga sätt att behandla ett ämne var en anekdot eller ett infall ofta nog mera öfvertygande än ett bevis. Derför begagnade han sig deraf. Hans snille och verkliga förmåga röjde sig ofta i detta för honom så egendomliga sätt att uttrycka sig.

Herr Lincoln ådagalade ständigt liksom Washington utan någon beräkning sin uppriktiga förtröstan på försynen såväl som sin djupa vördnad för de kristna instiftelserna. Efter ett svårt nederlag för unionstrupperna i närheten af Washington, yttrade han till en vän: Jag har gjort det bästa jag kunnat. Jag har bedt Gud leda mig, och nu måste jag lemna utgången åt honom. En

annan gång voro två hundra medlemmar af kristna kommissionen hos honom, och Georg Stuart talade å deras vägnar om den tacksamhetsskuld, hvari landet stod till honom. Herr Lincoln svarade:

— Mina vänner, ni har ingen orsak att tacka mig för hvad jag har gjort; och jag — (här tvekade han liksom fruktande att blifva missförstådd i hvad han ämnade säga) och jag kan säga, att jag ej är skyldig er någon tacksamhet för hvad ni gjort; liksom vi i viss mening icke heller hafva de män att tacka för något, hvilka kämpat våra strider för oss. Jag är viss, att detta för oss alla varit ett pligtens verk. All tacksamhet tillhör den store gifvaren af allt godt.

Vid ett annat tillfälle gaf han följande svar till några medlemmar af kristna kommissionen:

— Utan min tro på en styrande försyn skulle det vara mig svårt att midt i allt detta virrvarr behålla mitt förstånd. Men jag är viss, att den allsmäktige har sina planer och skall bringa dem till fullbordan; och antingen vi kunna se det eller ej, äro de dock de bästa och visaste för oss. Jag har städse sökt hans ledning och hemstält mina planer till honom samt aldrig antagit ett förfaringssätt utan att så långt jag kunde vara försäkrad om hans bifall.

En annan gång yttrade han till sina vänner: Jag har många gånger drifvits ned på mina knän genom det öfverväldigande medvetandet, att jag icke hade någon annan utväg. Och åter en annan gång: Jag skulle vara det mest inbilska dumhufvud på denna jord, om jag trodde mig om att en enda dag kunna uppfylla de pligter som lagts uppå mig, sedan jag stäldes på denna plats, utan hjelp och upplysning från den som är visare och starkare än alla.

Under den första tiden af kriget utgaf han ett påbud om ett bättre iakttagande af söndagens helgd inom hären. Han yttrade i denna order: Vigten för både menniskor och djur af den föreskrifna hvilan i hvarje

vecka, de kristna soldaternas och sjömännens heliga rättigheter, en tillbörlig aktning för ett kristet folks bästa känslor samt skyldig vördnad för den gudomliga viljan fordra, att söndagens arbete inom hären och flottan inskränkes till endast det strängt nödvändiga.

I samma order klandrades den herskande seden bland soldaterna att använda svordomar; han yttrade: De nationella truppernas disciplin och anseende borde ej lida af, och den sak de försvara ej sättas i fara genom ohelgandet af *den Högstes dag och namn.* Han styrkte sin order med Washingtons exempel: Vid denna tid af allmän oro upptaga vi Washingtons ord 1776: »Menniskor hafva tillräckligt att sköta i sin Guds och sitt lands tjenst utan att öfverlemna sig åt osedlighet och laster. Den första generalorder landets fader utgaf efter sjelfständighetsförklaringen angifver den anda, i hvilken våra samfundsinrättningar grundats och alltid borde bevaras: Generalen hoppas och tror, att hvarje officer och soldat skall söka så lefva och handla, som det anstår en kristen soldat, hvilken försvarar sitt lands dyrbaraste förmåner och friheter.»

Dryckenskapen inom hären beklagade han djupt. Både i tal och skrift sökte han visa dess faror för officerare och gemene man, i synnerhet de förre. Hans eget exempel gaf kraft åt hans ord. Han var nämligen samme oeftergiflige nykterhetsvän i Washington, som han varit på andra ställen. Den fullkomliga afhållsamhetens grundsats herskade i Hvita huset lika strängt, som den gjort i hans enkla hem i Springfield. I kretsar i Washington, der vin bjöds, gick man alltid honom förbi af aktning för hans åsigter. En deputation af Nykterhetens Söner uppvaktade honom en gång. I sitt svar yttrade han: Då jag var ung för länge sedan, innan Nykterhetens Söner funnos till såsom ett ordnadt samfund, höll jag på mitt anspråkslösa sätt nykterhetstal; och jag tror mig våga påstå, att mitt exempel aldrig stått i strid med den ställning jag då intog.

Då han läste en petition från qvinnorna i Massachusetts, som bådo honom afskaffa dryckenskapen inom hären, utropade han: Kära, goda själar! Om de blott visste, huru mycket jag sträfvat att bota detta stora onda, så skulle de vara glada!

Oaktadt allt sitt myckna och betungande arbete för landet, försummade presidenten Lincoln dock icke helt och hållet sina litterära studier. Han fann en välbehöflig vederqvickelse i sina böcker, och både poesi och prosa skänkte honom ofta sådan under tider af nedslagenhet och trötthet. En dam från Kalifornien, hvilken jemte flere andra fruntimmer besökte kyrkogården vid soldathemmet i sällskap med herr Lincoln, skrifver:

— Medan vi stodo der i den milda qvällsluften och sågo, huru pilarnes långa grenar svajade, samt kände den fuktiga svalkan sprida sig från de gamla ekarne öfver oss, kom herr Lincoln fram till oss och stod äfven han tyst och betraktade skådespelet.

»De tappre sofva här i frid
Och hvila ljuft från all sin strid»,

sade han sakta.

Det var någonting så rörande i den tafla, som utbredde sig framför oss — de namnlösa grafvarne, den högtidliga stillheten, den ljufva qvällskymningen, men kanske först och främst vår egen qvinliga naturs benägenhet att lätt uppröras, att vi måste gråta, som om vi stått bredvid våra egna käras grafvar; det gaf udd åt de rader han ytterligare anförde:

Och qvinnor gråta vid den graf,
Der hjeltar slumra utan namn.»

En deputation af kristna kommissionen uppvaktade honom, och han yttrade i sitt svar:

— Jag önskar också tillägga till hvad jag redan sagt, att det finnes ett samfund, hvars mål och bevekelsegrunder jag aldrig hört i något afseende anfallas eller ifrågasättas, och det är kristna kommissionen. Och

såsom Shakespeare säger, tillade han, så är detta ett omdöme, mina herrar, öfver hvilket I med rätta kunnen vara stolta.

De tillfälliga förhållandena inom landet eller ock något .inom hans personliga erfarenhet tycktes vanligen hafva varit det som framkallade dylika lån ur hans litterära tillgångar.

Vi ämna icke utförligt tala om herr Lincolns själsgåfvor; de hafva röjts genom händelserna alltifrån vår berättelses början. Tillräckligt har blifvit anfördt från hans läppar och penna för att bevisa, att ingen öfverdrift låg i senator Trumbulls korta omdöme: Han är en jätte; och utan ordet »liten» framför, en *jätte till själsgåfvor* såväl som till växt. I ljuset af hvad som i det föregående blifvit sagdt äro den framstående engelsmannen Goldwin Smiths ord träffande: Han mötte den fruktansvärdaste af alla svårigheter med sjelfbeherskning och skicklighet, efter all sannolikhet fullt ut lika bra som hvilken af Europas herskare eller statsmän man vill nämna, skulle mött den samma.

Vi kunna emellertid ej afsluta detta kapitel utan att anföra hans vackra och vältaliga ord vid invigningen af nationalkyrkogården i Gettysburg, den 18 november 1863. Egendomligheten och det klassiska språket i detta tal måste förvärfva det äfven de lärdastes bifall.

— För åttiosju år sedan frambragte våra förfäder i denna verldsdel en ny nation, född i frihet samt invigd till den grundsatsen, att alla menniskor äro skapade till jemlikar. Vi äro nu invecklade i ett stort inbördes krig och pröfva, huruvida denna eller någon annan nation, sålunda född och invigd, kan stå länge vid makt. Vi hafva mötts på ett stort slagfält under detta krig. Vi hafva mötts för att inviga en del deraf till den slutliga hviloplatsen för dem som här offrat sitt lif, för att denna nation skulle få lefva. Det är tillbörligt och fullkomligt i sin ordning, att vi göra detta.

— Men i djupare mening kunna vi icke inviga, icke

helga detta fält. De tappre män, lefvande och döda, som här kämpat, hafva helgat det vida utöfver hvad vi kunna öka eller minska. Verlden skall föga bemärka, ej heller länge ihågkomma hvad vi här tala; men aldrig kan hon förgäta hvad de här uträttat. Det är snarare vi, de lefvande, som här böra invigas till det ofullbordade verk, hvilket de så härligt utfört ända hittills. Det är snarare vi, som här skola invigas till det stora verk, som återstår för oss — vi som från dessa ärade döda böra hemta ökad hänförelse för den sak, åt hvilken de på denna plats hemburit det sista, fulla offret af sin kärlek — vi som här skola fatta det beslutet, att de döda icke skola hafva dött fåfängt, att nationen skall med Guds hjelp genomgå en ny födelse till frihet och att folkets styrelse genom folket och för folket icke skall förgås från jorden.

Vi hafva med afsigt ej nämt något om presidenten Lincolns omsorger om soldaterna samt de färgade under hans lif i Hvita huset, emedan vi vilja egna ett kapitel åt hvardera ämnet, till följd såväl af deras stora vigt som den klara och intresseväckande inblick de gifva oss i hans karakter.

TJUGOFEMTE KAPITLET.

Presidentens stora intresse för soldater.

Alltifrån sitt första uppbåd af frivilliga bragtes presidenten Lincoln genom sitt lif i Hvita huset i en ständig och nära beröring med unionens soldater. Han skänkte dem från första stund sin varmaste tillgifvenhet, som de besvarade med samma känsla. Han benämdes i hären med smeknamnet »Fader Abraham», och de kalla-

des af honom i Hvita huset »gossarna». Vår framställning af hans offentliga bana skulle vara högst ofullständig utan ett särskildt aktgifvande på hans faderliga vård om deras bästa. Sin herskande tanke i detta ämne uttryckte han med följande ord:

— Detta krig, i hvilket vi äro invecklade, hvilar tungt på alla samhällsklasser, men *tyngst på soldaten.* Det heter: »Allt hvad en man hafver gifver han för sitt lif»; och medan alla bidraga efter sin förmåga, blottställer soldaten sitt lif och offrar det mången gång för sitt lands skull. Den högsta aktning tillkommer derför soldaten.

Han talade till någon del af erfarenhet. Hans korta tjenstgöring under kriget mot Svarta Falken, hvarunder det varit klent sörjdt för soldatens behof, hade gjort honom bekant med fältlifvets mödor. Han visste genom personlig erfarenhet, huru många och stora försakelser, som äro oskiljaktiga från krigstjensten; denna kännedom stärkte utan tvifvel hans innerliga kärlek till de trogna och fosterlandsälskande »blå gossarna».

Några myndighetspersoner menade, att presidenten icke borde störas och besväras med så många ansökningar från soldaterna och dessas vänner — att någon militärkomité eller en särskild person skulle befria honom från denna börda. Detta ville han emellertid alls icke gå in på. »Gossarna» hörde till hans familj, och han skulle taga faderlig vård om dem. Det fans nog skäl för en sådan anordning, emedan hans dagliga göromål såsom president upptogo hvart ögonblick af hans tid och såsom vi sett tröttade och besvärade honom utan mått. Man kan knapt förstå, huru han kunde få någon tid att egna åt soldaterna, då man läser följande skildring af hans dagliga arbete, gjord af dem som sågo honom hvar dag.

— Herr Lincoln stiger tidigt upp och kan derför egna två eller tre timmar hvar morgon åt sin vidlyftiga enskilda brefvexling, hvarjemte han genomögnar en af stadens tidningar. Klockan nio äter han frukost; derpå

går han till krigsbyrån för att läsa de telegram från kriget, hvilka lemnas honom, och tala med general Halleck angående den krigiska ställningen, hvarför han lifligt intresserar sig. Efter återkomsten till Hvita huset genomgår han morgonens post tillsammans med en handsekreterare, som antecknar de svar han skall afgifva; somliga bref behåller presidenten för att besvara dem sjelf. Hvarje bref uppmärksammas, och alla som förtjena ett svar erhålla sådant, huru de än må vara affattade, huru dålig än stilen torde vara. Tisdagar och fredagar sammanträder kabinettet; de andra dagarna få de besökande i Hvita huset vänta i ett förmak och skicka in sina kort. Ibland hinner ej presidenten sluta sin post, förrän Louis har handen full af visitkort, och med dessa framför sig låter herr Lincoln de besökande komma in, hvarvid gamla bekanta hafva företräde. Under tre till fyra timmar strömma de oafbrutet in, och nio af tio begära anställningar; presidenten lyssnar tåligt till deras anhållan .... Det enkla och okonstlade sätt, hvarpå han uttrycker sig, gör att han förfaller de besökande som en uppriktig och tillgifven vän. Klockan fyra tager presidenten ej emot längre och far då ibland ut och åker med sin hustru .... Han äter middag klockan sex, och sällan händer det, att icke några personliga vänner äro samlade kring det runda middagsbordet, der han kastar ifrån sig embetets mödor och erinrar dem som varit i Kentucky om den gammaldags gästfribeten der i landet.

— Om qvällarna från tio till tolf, säger någon annan, gör han vanligen en rund — än till ministern Seward, än till general Halleck; och om general Burnside funnes på närmare håll, skulle han få ett besök hvar qväll, innan han ginge till sängs. De som känna hans vanor och vilja träffa honom sent på qvällen, följa honom från det ena stället till det andra; det sista besöket gäller vanligen general Halleck, emedan han der kan få de senaste underrättelserna från hären. Hvem som än är sömnig eller trög, presidenten är vaken och i rörelse.

Huru en embetsman under sådana ständigt trängande omsorger kunde få tid att lyssna till hvarje klagomål från soldaterna och deras vänner, hvarvid många fall kräfde ganska mycken tid att undersöka, samt dertill att besöka sjukhusen och stundom hären »för att se, huru gossarna buro sig åt», är nästan oförklarligt. Han gjorde det emellertid, såsom mer än tillräckligt bevisas af de tilldragelser vi vilja berätta. Det är troligt, att hans håg icke låg så helt och hållet åt någon annan gren af styrelsen som åt denna. Han uppskattade fullkomligt, hurusom nationens lif berodde af soldatens — att vädjan till svärdet var en sorglig nödvändighet — derför ansåg han, att soldaten förtjenade den högsta aktning, och denna åsigt förnekade han aldrig. Allt intill sin sista dag behandlade han soldaterna så, som om de i denna fruktansvärda brytningstid verkligen varit vigtigare än guvernörer och senatorer. Vid ett tillfälle var det så mycket folk på mottagningen, att presidenten ej kunde taga alla i hand, utan endast stod och bockade sig för senatorer och representanter. Till slut fick han se en sårad soldat komma in jemte sin torftigt klädda moder; då lemnade han hastigt sin plats, banade sig väg till dessa båda, tog dem i hand och helsade dem på det hjertligaste välkomna, lyckönskade modern att ega en så fosterlandsälskande son och uttryckte sitt deltagande för denne i hans lidande. Det var ett rörande skådespel, som lockade tårar i mångas ögon. Presidenten endast handlade i enlighet med sina ofta upprepade ord: Den högsta aktning tillkommer soldaten. Alla som bevittnade det hjertliga mottagandet voro öfvertygade, att presidenten menade hvad han sade.

I denna och dylika tilldragelser röjer sig den sanna republikanska enkelheten i herr Lincolns karakter. Yttre höghet uppreste ingen skiljemur mellan hans eget redliga hjerta och den tappre soldatens.

En dag gick han genom en korridor till sina enskilda rum för att dricka en kopp te, då han hörde ett

barn gråta. Han återvände genast till sitt mottagningsrum och ringde; Daniel kom ögonblickligt.

— Daniel, är det någon qvinna med ett barn i förmaket?

— Ja herr president, och hon har varit här tre dagar, svarade Daniel. Hon har ej fått tillfälle att komma in.

— Gå genast och skicka henne till mig, sade han, tilläggande några ord om sin ledsnad att hon blifvit förbisedd.

Qvinnan stod snart framför honom med sitt barn på armen och bad om nåd för sin man, som var dömd till döden, emedan han hade rymt från hären. Det fans flere mildrande omständigheter, och presidenten beviljade hennes bön samt skref sitt utslag på en pappersremsa.

— Se här, min kära vän, sade han, tag den här, så får ni er man tillbaka, hvarjemte han sade henne hvart hon skulle gå med papperet. En ström af glädjetårar var allt hvarmed den lyckliga qvinnan kunde svara, då hon gick. Daniel gick fram till henne, drog i sjalen och sade: Frun, det var barnet det kom an på.

En liten blek gosse med sjukligt utseende väntade i hopen för att få tala med presidenten. Denne varseblef honom och sade: Kom hit, min gosse, och tala om för mig hvad du vill.

Den lille närmade sig blygt, lade handen på armstödet på presidentens stol och sade:

— Herr president, jag har varit trumslagare vid regementet i två år, och öfversten blef ond på mig och körde bort mig. Jag sjuknade och har legat en lång tid på sjukhuset. Detta är första gången jag är ute, och jag gick hit för att höra, om ni kunde göra något för mig.

Hans ord rörde herr Lincoln, som frågade:

— Hvar bor du, min son?

— Jag har intet hem, svarade gossen sorgset.

— Hvar har du din far?

— Han dog i hären för någon tid sedan.

— Och din mor?

— Min mor är också död. Jag har hvarken far eller mor eller bröder eller systrar och — härvid brast han i gråt — inga vänner — ingen bryr sig om mig.

Herr Lincolns ögon fyldes af tårar, och hans läppar darrade ett ögonblick.

— Kan du sälja tidningar, frågade han derpå.

— Nej jag är för klen; och doktorn sade, att jag måste lemna sjukhuset, och jag har inga penningar och ingen att gå till.

Presidenten förmådde ej säga något mer. Han tog ett kort och skref på det samma: Tag hand om denne stackars gosse, samt adresserade det till vederbörande person. Derpå lemnade han kortet till gossen, hvars ansigte nu upplystes af ett leende, emedan han funnit en verklig vän i presidenten.

En invånare i Washington berättar:

— Jag väntade en dag på att det skulle blifva min tur att få tala med presidenten, då min uppmärksamhet fästes vid en äldre qvinna med ett sorgset, tåligt uttryck i sitt ansigte. Klädd i en urblekt hufva och sjal väntade hon bland mängden.

— Herr Lincoln vände sig strax derefter till henne och sade på sitt vanliga sätt: Nå min kära vän, hvad kan jag göra för er i dag? Herr president, svarade hon, min man och mina tre söner gingo alla ut i kriget. Min man stupade i slaget vid —. Jag har sedan haft det mycket svårt, alldeles ensam som jag är, och jag tänkte gå hit och bedja er befria min äldste son ur tjensten.

— Herr Lincoln såg henne i ansigtet ett ögonblick och svarade med sin hjertligaste röst: Ja visst, ja visst! När ni gifvit oss *allt* och ert stöd blifvit taget ifrån er, har ni full rättighet att få en af edra söner tillbaka.

— Han skref genast ut en order om den unge mannens befrielse, qvinnan tog den, tackade varmt och gick.

— Jag hade glömt hela tilldragelsen, fortfor M., till dess jag i förra veckan åter var der. Hvem kom väl in, om ej samma qvinna? Det visade sig, att hon sjelf varit vid hären med presidentens order samt funnit, att den son hon sökte blifvit dödligt sårad i en nyligen utkämpad strid och förd till ett sjukhus. Hon kom till sjukhuset, men sonen var död eller dog medan hon var der. Läkaren derstädes hade antecknat dessa omständigheter på baksidan af presidentens order, och nästan alldeles förkrossad hade den stackars modern återvändt till herr Lincoln. Han blef djupt rörd af hennes åsyn och berättelse samt yttrade: Jag vet hvad ni vill att jag skall göra, och jag skall göra det, utan att ni behöfver begära det; jag skall befria er andre son. Derpå tog han sin penna och satte sig att utskrifva ordern. Medan han skref, stod den stackars qvinnan bredvid med tårarna strömmande nedför sina kinder och förde sakta handen öfver hans hufvud, strykande hans sträfva hår, såsom en öm moder smeker sin son. När han slutade skrifva, voro hans eget hjerta och ögon öfverfulla. Han räckte henne papperet, sägande: Nu har *ni* en och *jag* en af de båda som äro qvar; det är ej mer än rättvist. Hon tog emot papperet, lade återigen sin hand vördnadsfullt på hans hufvud, medan hennes tårar ännu runno, och sade: Herren välsigne er, herr Lincoln. Må ni lefva i tusen år, och må ni alltid vara hufvudet för detta stora folk.

Hon. Thaddeus Stevens följde ett äldre fruntimmer till presidenten. Hon kom för att begära nåd för sin son, som af krigsrätten blifvit dömd till döden. Herr Stevens visste, att det fans omständigheter, som kunde berättiga en benådning. Sedan presidenten hört den gamla fruns berättelse, vände han sig till herr Stevens.

— Anser ni, att detta är ett fall, der min inblandning är berättigad?

— Ja; jag för min del skulle alls icke tveka att gifva nåd, var svaret.

— Då skall jag benåda honom, sade herr Lincoln och började utfärda ordern. Moderns hjerta var alltför fullt, för att hon skulle kunna tala. Endast hennes djupa rörelse vittnade om hennes varma tacksamhet. På vägen nedför trappan, då hon kunde beherska sina känslor tillräckligt för att tala, utbrast hon plötsligt:

— Jag visste väl, att det var en nedrig lögn!

— Hvad menar ni, min fru, frågade herr Stevens.

— Åhjo, de ha sagt, att han är ful, och det är en lögn. Det är den vackraste karl jag sett i mitt lif.

Talmannen i kongressen, Colfax, lade sig ut för sonen till en af sina valmän, hvilken blifvit dömd till döden. Det var på qvällen, och herr Lincoln var trött af oupphörliga besök samt behöfde ro. Han biföll herr Colfax' begäran och tillade:

— Några af våra generaler klaga öfver att jag skadar disciplinen och ordningen inom armén genom mina benådningar och uppskof; men det vederqvicker mig, då jag efter en dag af strängt arbete kan finna en förevändning att rädda en menniskas lif, och jag lägger mig lycklig vid tanken på huru glada min namnteckning skall göra honom, hans familj och hans vänner.

Senator Harris från New York bad om nåd för en ung soldat, som väntade på dödsdomens verkställande. Hans vänner hade varit hos krigsministern för att rädda den dömde; men ministern hade blott svarat:

— Ingenting kan göras för honom; det är ett svårt fall.

Det tycktes verkligen också vara detta, ty mannen hade rymt tre gånger och en gång försökt att förgifta sina väktare. Han hade emellertid varit svagsint. Intyg om hans vansinne förelades senator Harris, som blef fullt öfvertygad, att högsta myndigheten borde benåda den olycklige från dödsdomen. Klockan var tolf på onsdagsnatten, då senatorn begaf sig till presidenten, och på torsdagen skulle soldaten skjutas. Presidenten hade lagt sig. Ett bud skickades in i hans rum för att säga till,

att senator Harris ville tala med honom angående en vigtig sak.

— Låt honom komma in, svarade herr Lincoln.

Senatorn stod snart bredvid hans säng. Gossen är vansinnig, sade han, det lider intet tvifvel, han är otillräknelig, och hans afrättning skulle vara ett mord.

— Och ni är säker om att dessa uppgifter äro tillförlitliga, frågade herr Lincoln.

— Fullkomligt. Det är dessutom icke en benådning vi begära, utan ett uppskof, till dess en läkareundersökning kan ske.

— Godt, det är klokt och billigt, svarade herr Lincoln. Gossen skall få uppskof.

Han steg genast upp och befalde, att ett telegram ögonblickligen skulle affärdas till ort och ställe i och för uppskjutandet af den dömdes afrättning. Tidigt på morgonen skickade han ett till, och före den timme då afrättningen skulle försiggå, afsände han fyra telegram öfver olika linier, af fruktan att genom något missöde ordern skulle komma för sent.

Domaren Kellogg från New York bad en gång om nåd för en sin grannes son, hvilken af krigsrätten blifvit dömd att skjutas dagen derpå. Det var nära midnatt då han kom till Hvita huset, och presidenten hade begifvit sig till hvila. Först gick han emellertid till krigsministern, i förhoppning att kunna vinna sin önskan utan att behöfva störa presidenten.

— Det har släpts efter alltför många gånger i dylika fall, svarade ministern; det är tid på att statuera ett exempel.

— Men det finnes tillräckliga skäl att benåda honom, invände domaren samt började uppräkna dessa.

— Jag kommer i alla fall icke att träda emellan, svarade den obeveklige ministern.

— Nåväl, herr minister, utbrast domaren helt upprörd, gossen skall i alla fall icke blifva skjuten, det kan ni vara säker om.

Han begaf sig skyndsamt till Hvita huset, der skyltvakten hindrade honom, sägande:

— Jag har order att ej släppa in någon i natt.

— Men jag måste in: det gäller lif eller död, vidhöll domaren.

— Den omständigheten gör ingen skilnad i mina order, svarade skyltvakten.

— Jag *måste* komma in, och jag tager ansvaret på mig, genmälte domaren. Han steg in och gick direkt till presidentens sängkammare utan att iakttaga ceremonien att skicka in sitt kort. Ifrigt och brådskande utropade han, i det han öppnade dörren:

— Herr president, jag har nyss fått underrättelse om att en son till en af mina grannar skall blifva skjuten i morgon, och jag önskar, att ni räddar hans lif.

— Hvarför skall han skjutas, frågade herr Lincoln.

— Det vet jag icke, och jag kan icke hjelpa hvad han har gjort. Han är en gammal granne till mig, och jag kan ej gå in på att han skall blifva skjuten, tillade domaren allt ifrigare.

— Godt, svarade herr Lincoln, jag tror väl icke, att han kan hafva något godt af att blifva skjuten. Gif mig en penna.

Utan att stiga upp skref han en benådning, som domaren fick afsända till den så nära sin död varande ynglingen.

Benjamin Owen, en ung soldat från Vermont, var dömd till döden, emedan han sofvit på sin post. Hans närmaste voro försänkta i den djupaste sorg genom denna förskräckliga underrättelse. Af någon anledning hade ett uppskof på några dagar beviljats honom, och han skref då följande bref till sin fader:

— Min älskade fader. När du emottager dessa rader, är jag i evigheten. Först tycktes det mig förfärligt, men nu har jag tänkt så mycket derpå, att det ej längre har någon förskräckelse för mig. De säga, att de icke skola binda mig, utan att jag får möta döden som en

man... Du vet, att jag lofvade Jemmy Carrs moder att taga hand om hennes gosse, och när han var sjuk, gjorde jag allt hvad jag kunde för honom. Han var ej stark, då han beordrades tillbaka till ledet, och dagen före *den der* natten bar jag hela hans packning jemte min egen på marschen. Mot qvällen fingo vi marschera hastigare, och packningen började kännas mycket tung; men alla de andra voro också trötta, och hvad Jemmy angår, så skulle han störtat till marken, om jag icke då och då tagit honom under armen. Jag var alldeles uppgifven, då jag kom till lägret, och då var det Jemmys tur att stå på post, och jag gick i hans ställe; men jag var alldeles för trött, fader, jag hade ej kunnat hålla mig vaken, om jag haft en bössmynning framför hufvudet. Men jag visste ej om det, förrän — ja icke förrän det var för sent... Vår gode öfverste ville rädda mig, om han kunde. Han säger, förlåt honom det, fader, att han endast gjort sin pligt. Och lägg icke skulden för min död på Jemmy. Den stackars gossen är förtviflad och gör ej annat än tigger och ber att få dö i mitt ställe. Jag kan ej uthärda att tänka på mor och syster. Trösta dem, fader! Gud hjelpe mig, det är mycket svårt att bära! Farväl, fader! Gud synes mig kär och nära, icke alls som ville han låta mig förgås för evigt, utan liksom han vore bedröfvad öfver sitt stackars syndiga, förkrossade barn och ville taga mig till sig att vara hos honom och min frälsare i ett bättre, bättre lif. Gud välsigne eder alla!

Hans syster, som läst mycket om presidentens milda hjerta, tog brefvet med sig och begaf sig så hastigt ångan kunde föra henne, till Washington och inför herr Lincoln.

— Nå mitt barn, hvad vill ni så tidigt på morgonen, frågade presidenten.

— Min broders lif, svarade hon under mycken rörelse.

— Hvem är det?

Hon sade detta och hvarför han var dömd till döden.

— Ack ja, den der olyckliga sömnen, svarade herr Lincoln; tusentals lif kunde hafva gått förlorade genom den.

— Det säger också vår far; men han var så trött deraf att han burit Jemmys packning; hon lade vid dessa ord brefvet i presidentens hand, sägande att det skulle tala om alltsammans.

Herr Lincoln läste Benjamins bref, hvarefter han med tårfylda ögon och rördt hjerta hastigt skref en benådningsorder, och för att intet uppskof vid budskapets öfverbringande skulle uppstå, befalde han fram sin egen vagn och öfverlemnade det sjelf till vederbörande myndigheter. Innan han lemnade sitt mottagningsrum, yttrade han emellertid till systern:

— Res hem, mitt barn, och säg er fader, som kunde gilla sitt lands dom, till och med när den beröfvade honom en sådan son, att Abraham Lincoln anser detta lif alltför dyrbart att få gå förloradt.

Han befalde också, att soldatgossen skulle få en tids tjenstledighet, för att han skulle få återvända med sin syster till Vermont, och när broder och syster derefter infunno sig i Hvita huset, fäste presidenten i sitt enskilda rum ett utmärkelsetecken på hans axel, sägande: Den skuldra, som kunde bära en sjuk kamrats packning och så utan klagan dö derför, måste bära detta band.

Fadern till en soldat vände sig till den redan förut omtalade kongressmannen Kellogg för att få utverkad benådning för sin son, som var lifdömd. Herr Kellogg ansåg, att detta var ett fall, der mildhet borde visas, och sade till den bedröfvade fadern: Vänta här, medan jag går och ser till hvad som är att göra. Han gick direkt till presidenten Lincoln och framlade saken för honom. Då han kom till den del i sin berättelse, som handlade om en fruktansvärd strid vid öfvergången af en bro, vid hvilket tillfälle soldaten visat en utmärkt tapperhet, sprang herr Lincoln upp och frågade allvarligt:

— Sade ni, att den unge mannen vardt sårad?

Han var liksom hänryckt öfver att finna ett giltigt skäl att rädda ett menniskolif.

— Ja svårt sårad, sade herr Kellogg.

— Han har alltså utgjutit sitt blod för sitt land, återtog herr Lincoln.

— Ja och det med heder.

— Kellogg, utropade presidenten, i det hans anlete klarnade, står det icke något i bibeln om blodsutgjutelse för borttagande af synder?

— Jag tror ni har rätt, svarade herr Kellogg.

— Nå väl, der hafva vi en god anledning och behöfva ej gå längre, fortfor presidenten. Han tog en penna och skref ut benådningen, som herr Kellogg tog med sig till den nu lycklige fadern.

Med all sin mildhet mot felande soldater och all sin lust för att benåda, hade han ingen barmhertighet med dem som på förtroendeposter hyste sympatier för rebellerna. Då Alexander Long från Ohio föreslog i representanthuset, att man skulle erkänna sydstaternas konfederation, steg general Garfield upp och anföll »förräderiet» med uttryck af den bittraste harm, jemförande förslagets upphofsman med Benedikt Arnold, hvilken i farans stund förrådde sitt land, samt besvor de redliga representanterna att icke tro, att ännu »ett sådant alster af Ohios mark vanstälde jordens yta och förmörkade dagens ljus». När detta tal återgafs för presidenten, tillkännagaf han sitt bifall på det mest otvetydiga sätt och tackade sedermera general Garfield, för att denne »flått Long lefvande».

Presidenten kom en dag till öfverläkaren vid City Point och förklarade, att han ville besöka alla sjukhusen der och taga hvarenda soldat i hand.

— Vet ni väl, herr president, hvilket arbete ni åtager er, invände läkaren.

— Huru många har ni på sjukhusen, frågade herr Lincoln.

— Mellan fem och sex tusen, svarade läkaren; ni blir uttröttad, långt innan ni hunnit igenom alla salarna.

Herr Lincoln log. Jag tror mig vara företaget vuxen, sade han. I alla händelser kan jag ju *försöka* och gå så långt jag förmår. Jag får sannolikt aldrig mer se de här gossarna, och jag vill att de skola veta, huru stort värde jag sätter på hvad de gjort för sitt land.

Runden i sjukhusen började; läkaren visade vägen, och presidenten stannade vid hvarje säng samt räckte sin hand med en helsning till den ene, några deltagande ord till en annan, en vänlig fråga till den tredje, och alla voro glada att få taga honom i hand. I en sal kom han till en säng, der en rebellsoldat låg. Presidenten hann ej räcka honom sin hand, förrän den ångerfulle soldaten räckte ut sin samt brast i gråt, sägande: Herr Lincoln, jag har länge önskat att få se er och bedja er om förlåtelse för att jag lyft min hand mot den gamla flaggan.

Herr Lincoln grät och fattade hjertligt den ångrandes hand, försäkrande honom om sin beredvilliga förlåtelse. Denna tilldragelse påminner om hans yttrande till en person, som ogillade hans amnestiförklaring: När en menniska uppriktigt *ångrar* sina förbrytelser och gifver tillfredsställande bevis derpå, kan man med lugn benåda, och *denna regel har intet undantag.*

Sedan runden kring sjukhusen var gjord och presidenten satt sig i läkarens rum, kom ett bud om att en afdelning blifvit förbigången och att gossarna deri ville se presidenten.

— Ni är alldeles uttröttad, herr president, och det är jag också, yttrade läkaren, och det är bättre att ni icke går; det betyder ingenting.

— Men jag måste gå, svarade herr Lincoln; jag vill icke medvetet gå förbi någon, och gossarna blifva så ledsna, om de icke få se mig.

Han gick och fullgjorde sitt arbete för den dagen, hvilket upptog flere timmar, samt återvände hem helt

nöjd öfver all den glädje och tröst han beredt de tappra gossarna, hvilka han älskade som en fader.

Hans bref och offentliga skrifvelser öfverflöda på uttryck, som visa huru soldaterna, officerare såväl som gemene man, ständigt lågo honom om hjertat. Han inbjöds att bevista ett stort möte i New York till ära för general Grant. Hans svar slutade med dessa ord:

— Han och hans tappra soldater stå nu midt i sitt stora prof. Jag hoppas, att ni vid edert möte måtte så lägga edra ord, att de blifva förvandlade till män och vapen, till hans och deras hjelp.

I sitt bref, hvari han antog sin andra nominering, yttrade han till slut:

— Jag är i synnerhet tillfredsstäld, att soldater och sjömän icke blifvit glömda vid konventet, emedan de måste och skola för alltid ihågkommas af det tacksamma land, för hvars räddning de offra sina lif.

Om folket endast ej glömde soldaten, fick det gerna undandraga honom något af sina loford.

Underrättelser om blodiga slagtningar uppfylde alltid presidentens hjerta med sorg.

— Förfärligt, förfärligt!

Huru ofta ljöd ej detta ord från hans läppar! Ofta var han så upprörd af sorgliga underrättelser från hären, att han hvarken kunde äta eller sofva. När man bragte honom budskapet om det svåra nederlaget och den dermed följande stora förlusten i slaget i vildmarken, utbrast han:

— Min Gud, min Gud, tjugo tusen arma själar på en dag skickade att göra räkenskap! Jag kan ej uthärda dermed!

En morgon fann ministern Seward honom vandrande af och an i sitt rum med ett uttryck af den djupaste sorg i sitt ansigte; han frågade, om presidenten icke mådde väl.

— Denna förskräckliga underrättelse från *gossarna* har fördrifvit både sömn och matlust, svarade han. Icke ett ögonblicks sömn denna natt, icke en bit mat på morgonen!

Det var en faders sorg öfver sina fallna söner, uppriktig och öm som en moders.

En annan gång då han fick veta om en stor förlust i en hård strid, gömde han ansigtet i händerna, sägande:

— Jag kan aldrig mer blifva glad!

— För soldaterna, som utkämpade landets strider, säger Dr Holland, hyste han det djupaste deltagande. När helst man lyckönskade honom till en framgång, underlät han aldrig att tacksamt nämna de tappra män, som vunnit den samma. Dessa mäns pröfningar, deras uppoffrande af beqvämlighet, helsa, lif och lem, väckte hos honom ett deltagande, som verkligen undergräfde hans kroppskrafter. De voro ständigt i hans tankar, och icke en strid utkämpades, utan att hans egen lifskraft bidrog till offret derför. Han beundrade krigaren och såg i viss mening upp till honom såsom högre än han sjelf. Ehuru han ingalunda var skyldig till moralisk feghet, kände han att ett slagfält var en fruktansvärd plats, hvilken han skulle sky, om ej dess särskilda ingifvelse uppehållit honom. Herr Lincoln tilltrodde sig i sjelfva verket icke det fysiska mod, som han dock verkligen egde, om han ock kanske blifvit försagd i och med krafternas aftagande.

— Detta deltagande för soldaterna visade han på många sätt, men aldrig mer än vid behandlandet af deras förbrytelser mot krigslagarna. En personlig vän till presidenten säger i ett bref till författaren: Jag kom till honom en dag under den tidigare delen af kriget. Han hade just skrifvit ut en benådning för en ung soldat, som blifvit dömd till döden, emedan han somnat på sin post. Han läste upp den för mig och yttrade:

— Jag kan ej tänka mig att träda in i evigheten med den stackars unge mannens blod på mina kläder. Derpå tillade han:

— Man får ej undra på att en gosse, som uppfostrats på en landtgård och sannolikt är van att gå och lägga sig i skymningen, somnade när han ställdes på

vakt. Jag kan ej gå in på att låta skjuta honom derför.

— Denna berättelse och dess lärdom göres fullständig af Rev. Newman Hall i London, hvilken i en predikan efter och öfver herr Lincolns död omtalar, att denne ynglings lik hittades bland de döda på Frederiksburgs slagfält; närmast hjertat bar han en fotografi af sin räddare, hvarunder han skrifvit: Gud välsigne presidenten Lincoln! Ur samma predikan må vi ock hemta en annan liten berättelse, som tydligen bär sanningens prägel. En officer vid hären hade under ett samtal med predikanten yttrat: Under första veckan af vår kommendering blefvo tjugofyra rymmare dömda till döden af krigsrätten, och orderna om deras afrättning skickades till presidenten att undertecknas. Han vägrade. Jag for till Washington och talade med honom. Jag sade: Herr president, om ej dessa män göras till varnagel, så råkar hela hären i fara. Barmhertighet mot några är grymhet mot många.

— Herr general, svarade han, det finnes redan alldeles för många gråtande enkor i Förenta Staterna. För Guds skull fordra icke, att jag skall öka deras antal, ty jag vill det icke.

Såsom Dr Holland antyder, gjorde dristiga dåd ett starkt intryck på presidenten, och han förlorade aldrig ur sigte den officer eller soldat, som utmärkt sig i striden. Under en tid då han var djupt nedslagen till följd af unionshärens nederlag, fick han underrättelse om framgångar i vestern. Slaget vid Chickamauga var utkämpadt, och general Garfields tapperhet och bedrifter omtalades för honom, såsom hans djerfva tåg från general Rosecrans till general Thomas och huru han fört undsättning till de hungrande soldaterna.

— Huru kommer det till, frågade herr Lincoln en vid tillfället närvarande officer från armén, att Garfield uträttat på tvenne veckor hvad en af er, de reguliera truppernas officerare, skulle behöft två månader till?

— Derför att han icke som jag blifvit uppfostrad

vid West Point, svarade officern skrattande, i tanke att presidenten ville gifva en släng åt de från West Point befordrade.

— Nej det var ej skälet, genmälte herr Lincoln. Det var derför att han som gosse måste arbeta för sitt uppehälle.

Han utnämde Garfield till generalmajor för hans mod, klokhet och kraft. Då några månader senare staten Ohio föreslog honom till kongressman och Garfield vägrade, sade presidenten:

— För all del skicka hit honom. Vi behöfva just en person af sådan militärisk förmåga och erfarenhet i kongressen.

Ofta var han rörd, då han fick höra talas om föräldrars, hustrurs och systrars uppoffringar. Han tycktes fullkomligt uppfatta hvad de fosterlandsälskande mödrarna och hustrurna kände, då de för landets skull med glädje skildes från sina kära. Han hörde berättas om en moder i Boston, hvilken förlorat fem söner i kriget, och han satte sig genast ned och skref till henne följande bref:

Hvita huset, Washington d. 21 nov. 1864.

Till fru Bixby, Boston, Massachusetts.

— Kära fru. Jag har i krigsdepartementets rullor sett ett tillkännagifvande från generaladjutanten för Massachusetts, att ni är moder till fem söner, hvilka alla stupat med ära på stridens fält. Jag känner, huru svaga och kraftlösa mina ord måste vara, om jag sökte skingra er sorg öfver en så öfverväldigande förlust. Jag kan emellertid ej afhålla mig från att bringa er den tröst, som torde ligga i tacksägelserna från republiken, för hvars räddning de dött. Det är min bön, att vår himmelske Fader må lindra sorgen öfver hvad ni mist samt låta eder behålla endast det dyrbara minnet af de kära döda och den berättigade stolthet ni bör hysa öfver att hafva lagt ett så kostbart offer på frihetens altare.

Eder uppriktigt och vördnadsfullt tillgifne

Abraham Lincoln.

Hans varma intresse för unionshären kom honom att med glädje helsa hvarje ny stiftelse för de sjuka och sårade soldaternas bästa. Helsovårdskommissionen, kristna kommissionen och alla föreningar för soldaternas hjelp vunno hans hjerta. Hvarje åtgärd eller företag, som kunde bringa »gossarna» någon lindring, erhöll hans odelade bistånd. I ett tal vid afslutandet af en bazar i Washington för soldaternas bästa yttrade han:

— Under detta utomordentliga krig hafva utomordentliga åtgärder vidtagits, sådana man icke sett under några föregående krig; och bland dylika företag har intet varit märkligare än dessa bazarer till förmån för lidande soldater och deras familjer. Och de förnämligast verksamma vid dessa bazarer äro Amerikas qvinnor. Jag är ej van att hålla loftal; jag har aldrig lärt mig konsten att säga artigheter till fruntimmer; men det måste jag säga, att om allt hvad sedan verldens skapelse blifvit af vältalare och skalder sagdt till qvinnans lof, tillämpades på Amerikas qvinnor, så skulle det likväl icke göra dem rättvisa för deras handlingssätt under detta krig. Jag slutar med ett: Gud välsigne Amerikas qvinnor!

För att gifva till känna sitt deltagande för »gossarna» i hären bevistade han i Baltimore och Filadelfia bazarer för soldater. Tre år förut hade han nödgats resa i hemlighet genom den förstnämda staden för att ej blifva mördad. På dess gator hade Massachusetts sjette regemente rönt ett blodigt mottagande på sin väg till Washingtons försvar och lemnat flere af sina hjeltemodige medlemmar som döda. Staden var då en härd för förräderiet. Men en stor förändring hade der kommit till stånd, och herr Lincolns närvaro vid soldatbazaren var nu den förnämsta dragningskraften. Syftande på den märkvärdiga förändring som genomförts yttrade han i sitt tal:

— Då vi påminna oss, att vi äro i Baltimore, kunna vi ej undgå att märka, att verlden förändras. Vid anblicken af de många, som här samlats för att efter bästa

förmåga tjena unionens soldater, påminnes jag om hurusom för tre år sedan dessa soldater icke kunde tåga igenom Baltimore. Jag vill derför säga: Välsignelse öfver de män, som åstadkommit en sådan förändring, och öfver de qvinnor som biträdt dem!

Vid båda dessa tillfällen talade han med faderlig ömhet om »gossarnas» trohet och lidanden samt lofordade landets qvinnor för deras sjelfförsakelse och menniskovänliga arbete till deras bästa.

Inkomsten af bazaren i Filadelfia uppgick till 1,300,000 dollar, ett resultat, hvaröfver presidenten var hänförd. Då han hörde, att behållningen af bazarerna i elfva städer belöpte sig till nära *fem millioner dollar*, utropade han:

— Har det väl någonsin funnits så mycken fosterlandskärlek och frikostighet i något land! Huru mycket lidande för de tappra gossarna skall icke nu förekommas!

Vi hafva nämt, att herr Lincoln var emot vedergällningsrätten i krig; våra soldaters lidanden i Libbyfängelset, Andersonville, Belle Isle och på andra ställen i sydstaterna nödgade honom emellertid att ändra sin åsigt och förklara sig för vedergällningen, åtminstone under vissa vilkor.

Kongresskomiténs undersökningar bekräftade de förfärligaste skildringar af fängelserna hos rebellerna; herr Lincolns hjerta blödde dervid, och hans harm vaknade. Talmannen Colfax yttrade om honom: Jag tviflar på att ens hans allra närmaste vänner någonsin hört honom fälla bittra eller hämdlystna ord. Han tycktes vara alldeles fri från ovilja och hämdbegär, fiendskap och orättvisa. Den barbariska behandlingen af hans »gossar», som voro fångar i söderns fästen, hade dock så när kullstörtat hans kända valspråk: Med ovilja mot ingen, med kärlek till alla. Han kunde tåla klander, ja till och med förolämpningar och besvarade aldrig smädelser i samma ton, om han än anfölls aldrig så skarpt; men hela hans själ råkade i uppror öfver det sätt, hvarpå unionssoldaterna behandlades af sina fångvaktare.

Ett bref, som skrefs af doktor Chapel vid dennes återkomst från söderns fängelser, kom honom att gråta, som om de olycklige varit medlemmar af hans egen familj. Brefvet var ställdt till ordföranden i kongresskomitén och lydde sålunda:

— Min herre. Jag har äran innesluta en fotografi af John Breiring, med den önskade uppgiften skrifven derpå. Jag är mycket ledsen, att eder komité icke fått del af dessa saker förut. Ingen kan efter dessa fotografier bilda sig en riktig föreställning om de sjukes tillstånd då. Icke en bland tio var i stånd att stå för sig sjelf; somliga voro så betäckta och uppfrätta af ohyra, att de sågo ut som om de hade kopporna, samt så utmärglade att de bokstafligen voro lefvande skelett och knappast det, såsom utgången visar — fyrtio af ett hundra fyra hafva dött intill denna dag. Har det funnits någonting så fasaväckande, så djefvulskt som denna utsvältning i stort i detta sataniska upprors historia, så har det undgått min uppmärksamhet. Bättre att blifvit nedhuggen vid Lawrence, Fort Pillow eller Plymouth än att på detta sätt sváltas ihjäl småningom under långa, förfärliga månader.

Herr Lincoln kunde ej förmå sig till att låta svälta de fångne rebellerna, ej heller tillnärmelsevis till någon hård behandling. Vedergällningen måste taga någon annan gestalt, eljest ville han ej gå in på den. Hans ädla deltagande för soldater i deras mödor och faror sträckte sig äfven till fångna rebeller, som råkat i våra händer. I Frederick i Maryland, besökte han ett hus, hvarest fans ett stort antal sårade af de konfedererades män. Sedan han sett sig omkring, yttrade han:

— Jag skulle gerna vilja taga er allesammans i hand, om I ej hafven något deremot. De allvarliga pligter jag har till detta land och till efterverlden nödga mig till krigets fortsättande. Utan tvifvel stå många ibland eder blott till följd af oöfvervinneliga omständigheter såsom våra fiender. Jag hyser ingen ovilja mot eder och kan räcka er handen med deltagande och vänskapliga känslor.

Det märktes först någon tvekan, men den försvann snart, och de konfedererade trädde fram för att fatta presidentens hand. Några voro alltför illa sårade att kunna stiga upp; herr Lincoln gick till dem och tog hvar och en af dem i hand, sägande:

— Varen vid godt mod, gossar, det skall nog blifva godt till slut. Den bästa vård skall gifvas eder.

Det var en rörande anblick, och icke många af de närvarande hade torra ögon. Många af de konfedererade gräto. Det var tydligen ett oväntadt bemötande de rönte. Detta var det slags vedergällning, till hvilken presidenten Lincoln hade fullt förtroende. Att nödgas afvika derifrån vållade honom smärta och obehag. Han gladde sig af hjertat öfver sådana tilldragelser, som berättades för honom efter slaget vid Antietam.

Ett ombud för kristna kommissionen fann flere sårade af de konfedererades soldater på gården vid ett stall, öfvergifna af sina läkare och utan någon som hjelpte dem. Der hade de legat i tre dygn tillika med de döda, utan att hafva fått hvarken mat eller dryck. Agenten skaffade dem lifsmedel så fort som möjligt och började, biträdd af några medhjelpare, att tvätta dem, då en soldat, af hvars fötter han sökte draga de smutsiga strumporna, begynte häftigt gråta.

— Huru är det fatt? Gör jag er illa, frågade agenten.

— Nej det gör ni visst icke, snyftade den andre.

— Hvad kan det då vara? Jag kan verkligen ej fortsätta, om ni icke säger mig hvad det är.

— Det är mycket nog, svarade den konfedererade. I kallen oss rebeller, och jag förmodar att vi äro det, ty jag har kämpat mot den gamla flaggan; men när vi äro sårade, kommen I till oss icke såsom änglar utan såsom Herren Jesus Kristus sjelf, och tvån våra fötter; och jag kan ej stå ut med det.

En sådan behandling af fiender behagade herr Lincoln. Berättelsen om denna enda tilldragelse gjorde honom lycklig för en hel dag.

Tusentals af de tappre män, som ärade och älskade

Abraham Lincoln, hvila i söderns jord. De hafva bäddats ned i hjeltars graf från tusen slagfält, under fyra långa, blodiga, fasansfulla år; och intet hjerta klappade med uppriktigare deltagande för dem i deras lidanden än presidentens; intet öga fälde bittrare tårar öfver deras förlust än hans. Och då nationens offer var fullbordadt och det ej mera fans någon mensklig gärd att lägga på frihetens altare på de blodiga fälten, då landet jublade öfver den slutliga segern och den återvändande freden, då lades höfdingen sjelf till hekatomben af trogne män, medan ett sörjande och älskande folks tårar och veklagan invigde det oskattbara offret.

Väl må republikens tappra här älska minnet af sin hjeltemodige ledare, hvars tankar städse följde den samma på stridens fält. Huru skönt ljuda ej hans ord: »Minnets hemlighetsfulla strängar, som löpa från hvarje slagfält och hvarje fosterlandsväns graf till hvarje klappande hjerta, till hvarje härd inom hela detta vidsträckta land, skola låta unionens samstämda sång brusa, då de åter röras af de bättre känslorna i vår natur, såsom det för visso skall ske.»

TJUGOSJETTE KAPITLET.

Arbetet för den färgade rasen.

Presidenten Lincolns lif i Hvita huset utmärkte sig genom hans arbete för den färgade rasen. Så vigtigt och ingripande var hans förhållande till både fria och i träldom varande negrer, att man ej kan göra hvarken honom eller saken full rättvisa utan en särskild framställning af hans arbete för dem. Han var icke endast sitt lands räddare utan ock ett slägtes befriare. Då hans stora mål var att rädda unionen, blef slafvarnes frigörande en ovilkorlig nödvändighet. Han uttryckte sina åsigter härom i följande klara, kraftiga och betecknande ord, sedan kriget fortgått i tre år.

— Jag är af naturen emot slafveriet. Är icke slafveriet orätt, då är ingenting orätt. Jag kan icke minnas den tid, då jag ej insåg, tänkte och kände, att det var orätt, och likväl har jag aldrig ansett, att presidentskapet skulle förläna mig en oinskränkt rättighet att handla offentligt i enlighet med detta omdöme och denna känsla . . . Jag kunde icke känna det så som om jag efter bästa förmåga sökt skydda författningen, om jag för att skydda slafveriet och andra underordnade ting skulle låta styrelsen, landet och författningen helt och hållet gå under . . . Jag gör ej anspråk på att hafva beherskat händelserna, utan erkänner helt öppet, att händelserna beherskat mig. Nu vid slutet af tre års kamp är nationens ställning icke hvad någotdera partiet eller någon menniska anat eller väntat. Gud ensam kan göra anspråk derpå. Hvarthän det skall gå, synes tydligt. Om Gud nu vill borttaga ett stort ondt och äfven vill att vi i norden såväl som I i södern skola få umgälla vår medbrottslighet i detta onda, så skall den opartiska historien deri finna ny orsak att erkänna och vörda Guds godhet och rättvisa.

Hans minnesvärda bref till Horace Greeley innehöll följande rader, hvilka skola förefalla alltmer märkvärdiga, ju längre tiden lider:

— Finnes det några, som icke vilja rädda unionen, om de ej på samma gång kunna rädda slafveriet, så öfverensstämmer jag icke med dem.

— Finnes det några, som icke vilja rädda unionen, om de ej på samma gång kunna omintetgöra slafveriet, så öfverensstämmer jag icke med dem.

— Mitt högsta mål är att rädda unionen, icke att vare sig rädda eller omintetgöra slafveriet.

— Kunde jag rädda unionen utan att frigöra en enda slaf, skulle jag göra det, kunde jag rädda den genom att frigöra alla slafvar, så skulle jag göra det, och kunde jag det genom att befria somliga och lemna andra derhän, så skulle jag också göra detta.

— Hvad jag gör med afseende på slafveriet och den

färgade rasen, det gör jag emedan det bidrager att rädda unionen, hvad jag underlåter det underlåter jag, emedan jag icke anser, att det skulle bidraga till unionens räddning.

— Jag skall göra mindre, när jag anser att hvad jag gör skadar saken, och jag skall göra mer, när jag anser att sådant skall gagna saken.

— Jag skall försöka att rätta misstag, när det visar sig att de äro misstag, och jag skall antaga nya åsigter, så snart de visa sig vara riktiga.

— Jag har härmed angifvit mitt syfte i enlighet med mina åsigter om min offentliga skyldighet och menar icke någon inskränkning af min ofta uttalade personliga önskan, att alla menniskor, hvar de än befinna sig, vore fria.

Med sådana grundsatser och syften kämpade herr Lincoln mot slafveriet — den egentliga orsaken till upproret — upptog slutligen nära två hundra tusen negrer som soldater i unionshären och gaf friheten åt hvar enda slaf i landet.

Sojourner Truth presenterades för herr Lincoln, såsom varande kommen hela vägen från Michigan för att helsa på honom.

— Det gör mig stort nöje att se er, svarade herr Lincoln och steg upp samt fattade hjertligt den gamla fruns hand. Var god och sitt.

— Herr president, svarade Sojourner, när ni först intog er plats, fruktade jag, att ni skulle blifva sliten i stycken, ty jag liknade er vid Daniel, som vardt kastad i lejonkulan; och om lejonen icke sleto er i stycken, så visste jag, att det var Gud, som räddat er; och jag sade, att om han lät mig lefva, skulle jag se er, innan de fyra åren gått till ända, och det har han gjort, och nu är jag här för att se er med mina egna ögon.

— Det gläder mig uppriktigt, att ni fått lefva för att se denna dag, svarade herr Lincoln.

— Jag värderar er, emedan ni är den bäste president, som funnits, tillade den gamla.

— Ni syftar förmodligen på edra stamförvandters frigörelse, svarade presidenten.

En half timme fortsattes samtalet med all den uppmärk-

samhet och grannlagenhet å presidentens sida, som han skulle visat den mest bildade hvita qvinna i Washington.

En gång fick han höra, att Fredrik Douglas, den framstående f. d. slafven, var i Washington; han skickade sin vagn till honom jemte en inbjudning: Kom och drick te hos mig.

Herr Douglas mottog inbjudningen; och för första gången i vårt lands historia var en svart man bjuden som gäst i Hvita huset. Herr Douglas yttrade sedermera:

— Herr Lincoln är en af de få hvita män, i hvars sällskap jag tillbragt en timme, utan att på något sätt innan vår sammanvaro slutade, hafva blifvit påmind om att jag är en neger.

Barnen i Concord i Massachusetts skickade en böneskrift till honom, att alla slafbarn måtte blifva fria. Han gaf följande svar:

— Säg de små, att det gör mig en stor glädje, att deras unga hjertan äro så uppfylda af rättvist och ädelt deltagande, och att jag, då jag icke har makt att uppfylla allt hvad de begära, hoppas att de komma i håg, att Gud har det, samt att som det tyckes, han *vill* göra det.

En invånare i Washington inträdde en dag i presidentens mottagningsrum och fann honom sysselsatt med att räkna sedlar.

— Det hör just icke till mina vanliga göromål, det här, anmärkte herr Lincoln; men en president i Förenta Staterna har en hel mängd skyldigheter, som icke stå upptagna i författningen eller i kongressens akter.

Den besökande svarade artigt och gaf en antydan om att han gerna ville veta, hvilken särskild skyldighet som stod i förbindelse med sedelbundten.

— Dessa penningar tillhöra en stackars neger, som är portvakt i finansdepartementet och för närvarande ligger illa sjuk i kopporna. Han är nu på sjukhuset och kunde ej få ut sin lön, emedan han ej var i stånd att skrifva sitt namn. Jag har haft ett ansenligt besvär att öfvervinna denna svårighet och få ut den åt honom. Jag håller nu på att fördela penningarne och enligt hans ön-

skan lägga undan en del, inlagd i ett kuvert, påtecknadt af min egen hand.

Den hjertegode mannen hade vändt sig ifrån sina allvarliga embetspligter för att hjelpa och tjena en af de ringaste af Guds skapade varelser i hans nöd och bekymmer.

En deputation af negrer från Louisiana uppvaktade presidenten för att begära utvidgade rättigheter.

— Jag är ledsen, mina herrar, att I icke kunnen förskaffa er alla edra rättigheter och att förhållandena icke tillåta regeringen att tilldela er dem. Jag önskar, att I viljen ändra er ansökan så, att den kommer att innehålla flere förslag, hvilket jag tror skulle gifva mer eftertryck åt er begäran; sedan detta blifvit gjordt, torden I vara goda och lemna den till mig.

— Om ni tillåter, svarade ordföranden för deputationen, så ville jag helst göra ändringarna här.

— Är ni således författaren till denna utmärkta skrifvelse, frågade herr Lincoln.

— Antingen den är utmärkt eller ej, så är den mitt verk, var det anspråkslösa svaret. Negern satte sig nu bredvid presidenten och gjorde de föreslagna ändringarna: En herre från sydstaterna, hvilken var närvarande, drog den slutsatsen, att herr Lincoln icke visste, att deputationen från Louisiana utgjordes af »svarta».

Rebellernas styrelse begick på flere håll omenskliga grymheter mot unionens färgade soldater. Då underrättelsen om dessa förfärliga saker meddelades presidenten, utgaf han genast följande tillkännagifvande i och för negersoldaternas skydd:

Hvita huset den 30 juli 1863.

Det är hvarje regerings pligt att skydda medborgarne, af hvad samhällsklass, färg eller ställning de än må vara, i synnerhet de, hvilka såsom soldater äro i landets tjenst. Folkrätten samt seder och bruk i de hyfsade nationernas krig medgifva icke, att någon åtskilnad i färg skall gifva rätt att behandla krigsfångar såsom fiender. Att sälja eller göra till slaf en tillfångatagen blott med anledning af hans hudfärg och icke för någon för-

brytelse mot krigslagarne, är att återgå till barbariet och begå ett brott mot århundradets hyfsning. Förenta Staternas regering skänker samma beskydd åt alla sina soldater; och om fienden säljer någon eller gör honom till slaf på grund af hans hudfärd, skall detta brott straffas genom vedergällning på fiendens fångar, som äro i våra händer. Det påbjudes derför, att för hvar och en de Förenta Staternas soldat, som dödas med kränkande af krigslagarne, skall en rebellsoldat skjutas; och för hvar och en som af fienden göres eller säljes till slaf, skall en rebellsoldat sättas till strängt straffarbete och fortfara dermed, till dess den andre blir frigifven och behandlas på det sätt, som tillkommer en krigsfånge.

Abraham Lincoln.

Vi se här återigen ett exempel på herr Lincolns varma intresse för soldaterna. Vedergällning var en åtgärd, för hvilken han ryggade tillbaka; hela hans natur förkastade den. Och likväl vidtog han den såsom en sorglig nödvändighet under dessa förhållanden för att skydda soldaten. Aldrig gick han in på att såsom vedergällning låta ihjälsvälta eller plåga rebellsoldater; men han samtyckte till att taga lif för lif.

Presidenten Lincoln uttryckte ofta sin beundran för negersoldaternas tapperhet och trohet. En gång yttrade han till domaren Wills från Wisconsin:

— Det finnes de som varit nog nedriga att föreslå mig att återsända de svarte krigarne vid Port Hudson och Olustee i fångenskap, för att sålunda vinna aktning af deras herrar, mot hvilka de kämpat. Gjorde jag detta, så förtjenade jag att blifva fördömd i både tid och evighet. Komme hvad som vill, mitt ord skall jag hålla till vän och fiende.

Han uppmanades att benåda en slafhandlare, som var dömd till fem års fängelse och en plikt af tusen dollar. Han hade suttit sina fem år i fängelset och qvarhölls nu, emedan han ej kunde betala plikten. Flere personer lade sig ut för fången samt öfverlemnade ett mycket bevekande bref från honom till presidenten. Se-

dan herr Lincoln åhört slafhandlarens sakförare och läst klagobrefvet, svarade han:

— Detta är en högst rörande vädjan till mina känslor. Det torde vara eder bekant, att det är min svaghet att kanske alltför lätt bevekas genom nådeansökningar; och om denne man vore skyldig till det värsta mord som en menniska kunnat utföra, torde jag benådat honom efter en sådan bön. Men den man som kunnat fara öfver till Afrika och bortröfva dess barn och sälja dem till evigt slafveri, utan annat syfte än att vinna penningar, är så mycket värre än den eländigaste mördare, att han aldrig kan erhålla benådning af mig. Nej! Förr skall han ruttna i sitt fängelse, än han får sin frihet genom mitt åtgörande.

Det färgade folkets vördnad för presidenten Lincoln var alltid stor, men nådde sin höjdpunkt, då frihetsförklaringen utfärdats. Vid en af hans mottagningar hade en hel mängd färgade samlats utanför Hvita huset och väntade i två timmar på att de talrika hvita besökande skulle gå. Slutligen närmade de sig skygt mottagningsrummet, liksom tveksamma huruvida de skulle blifva välkomna, då herr Lincoln gick emot dem med sitt vänligaste leende och uppmanade dem att komma fram och taga honom i hand. Deras glädje var obegränsad, och de gåfvo på det lifligaste sätt luft åt sina känslor. Ett ögonvittne säger: De gräto och skrattade, skrattade och gräto och ropade med tårar i ögonen: Gud välsigne er! Gud välsigne Abraham Lincoln! Gud välsigne massa Linkum!

Presidentens intåg i Richmond sedan rebellernas trupper drifvits derifrån, var tecknet till stor fröjd bland de färgade af befolkningen. Han gjorde sitt inträde i den eröfrade staden till fots, åtföljd endast af Tad och sjöfolket, som rott honom uppför Jamesfloden. Så stilla och utan all ståt kom han, att negrerna blefvo alldeles öfverraskade; när de kommit underfund med, att »den store befriaren» verkligen var der, kände deras glädje intet mått. Somliga ropade, många greto, alla voro liksom från sina sinnen af förtjusning. Ära vare Gud! Ära!

Ära! Ära, det var de frigjorda slafvarnes från hjertat gående fröjderop.

— Jag tackar dig, dyre Jesus, att jag ser presidenten Linkum, ropade en qvinna på gatan, gråtande som ett barn.

— Lofvad vare Herren! Lofvad vare Herren, ropade flere, hoppande upp och ned, som om de varit från sina sinnen.

Ett ögonvittne berättar: En gammal neger utropade: Må den gode Herren välsigna er, president Linkum; han tog härvid af sig hatten, och glädjetårar runno nedför hans kinder. Presidenten tog också af sin hatt och bugade sig tyst; men denna bugning kullkastade århundradens former, lagar, seder och bruk. Den var en dödsstöt åt »ridderskapet» och kastväsendet.

Öfverste Mc Kaye samt några andra herrar hade af presidenten blifvit förordnade att undersöka de frigifnes ställning på kusten af Nord-Carolina. När de afgåfvo sin redogörelse, berättade öfverste Mc Kaye följande, som en af de närvarande återgifvit:

— Han hade talat om detta folks begrepp om makt. Han sade, att de hade en föreställning om Gud såsom den allsmäktige, och i sin forna ställning hade de lärt känna sina herrars makt. Ända till unionstruppernas ankomst till dem hade de ingen föreställning om någon annan makt. Deras herrar flydde vid de våras anryckande, och detta gaf slafvarne ett begrepp om en större makt än den af dem utöfvade. Denna makt kallades af dem »Massa Linkum».

— Öfverste Mc Kaye berättade, att deras gudstjenstlokal utgjordes af en stor byggnad, som de kallade »pris- och lofhuset»; ledaren af deras möten, en vördnadsvärd svart man, var känd såsom »pris- och lofmannen». En viss dag då en hel mängd folk var samladt, uppkom rätt stor villervalla, derigenom att flere personer försökte att beskrifva hvem och hvad »Massa Linkum» var. Midt under oredan befalde den hvithårige ledaren tystnad. Bröder, sade han, I veten alls icke hvad I talen om.

Nu hören på mig. Massa Linkum, han är öfverallt. Han vet allting. Derpå blickade han vördnadsfullt uppåt och sade: Han går på jorden såsom Herren.

— Herr Lincoln tycktes blifva mycket rörd af denna berättelse. Han log icke, såsom mången annan skulle gjort, utan steg upp från sin plats och gick under tystnad två eller tre hvarf öfver golfvet. Då han satte sig igen, sade han med djupt allvar: Det är en vigtig sak att vara ett försynens verktyg till en hel menniskostams frigörelse.

Det färgade folket i Baltimore skänkte presidenten en mycket vacker och dyrbar bibel. Tre svarta prester och två lekmän utgjorde beskickningen, som öfverlemnade den. Den gåfvan medföljande tillegnan var full af vördnad och tillgifvenhet. Presidenten svarade med ett karakteristiskt tal, hvari han yttrade om bibeln:

— Det är den bästa gåfva, som Gud någonsin gifvit menniskan. Allt det goda från verldens frälsare meddelas oss genom denna bok. Utan den skulle vi ej kunna skilja rätt från orätt. Alla för menniskor behöfliga sanningar inneslutas deri. Jag hembär eder mitt hjertliga tack för denna särdeles vackra gåfva af Guds bok.

Bibeln hade följande inskrift:

— Till Abraham Lincoln, Förenta Staternas president, den allmänna frihetens vän. Från den trogna färgade befolkningen i Baltimore såsom ett tecken af vördnad och tacksamhet. Baltimore den 4 juli 1864.

En negerqvinna från Filadelfia skänkte honom en samling frukter af vax jemte tillhörande bord. Hennes själasörjare, herr Hamilton, förde ordet vid öfverlemnandet, men yttrade till slut: Kanske fru Johnson sjelf vill säga några ord. Hvad fru Johnson sade återgifves bäst med hennes egna ord: Jag såg ned på golfvet och tyckte, att jag hade icke ett ord att säga, men om ett ögonblick eller två började elden brinna (hon lade härvid handen på hjertat), och den brann och brann, till dess den nådde alldeles rundt om mig. Jag tror det var anden, och jag såg upp till honom och sade: Herr pre-

sident, jag tror, att Gud har huggit eder ut af en klippa för detta stora och höga mål. Många hafva ledts bort genom gåfvor af guld eller silfver eller annat; men ni har stått fast, emedan Gud var med eder, och om ni är trogen till det sista, skall han vara med eder. Han gick med ögonen fulla af tårar omkring och betraktade noga gåfvan, förklarande att den var vacker och tackade mig vänligt, men sade också: Ni får icke gifva mig äran — den tillhör Gud.

Det fans de som uppmanade herr Lincoln att utfärda sin befrielseförklaring långt innan det skedde. Deputationer uppvaktade honom för att uttrycka sina önskningar i detta afseende. Till en beskickning af prester från Chicago, hvilka sökte förmå honom till denna åtgärd, gaf han följande svar:

— Jag ämnar icke utfärda en urkund, som hela verlden nödvändigt skulle finna vara lika maktlös som påfvens bulla mot kometen.

Efter en stunds samtal försäkrade han dem emellertid, att detta ämne låg honom på hjertat både dag och natt, mer än något annat; han tillade: Hvad helst som visar sig vara Guds vilja skall jag göra.

Två eller tre veckor före slaget vid Antietam kallade han kabinettet till ett extra sammanträde och yttrade till dess medlemmar:

— Jag har skrifvit en frigörelseproklamation, i tanke att tiden är inne att låta den utgå. Jag har icke sammankallat eder för att rådgöra om frågan i allmänhet, ty den har jag klar för mig, utan helt enkelt för att underrätta eder om min afsigt och höra de förslag I kunnen hafva att göra.

Ministrarne voro något öfverraskade, men uttryckte sin lifliga önskan att få höra proklamationen. Presidenten läste upp den långsamt och tydligt, synbarligen sjelf under intrycket af det stora ansvar han pålade sig. Då han läst upp handlingen och lemnat ordet fritt, anmärkte ministern Chase:

— Jag skulle önska ett starkare språk med afseende på beväpnandet af de svarta.

— Jag anser det oklokt att låta det utgå just nu, sade generalprokuratorn. Det kommer att kosta styrelsen valen vid hösten.

Detta var omkring den 1 september 1862.

— Dessa omständigheter har jag tagit i noggrant skärskådande, mina herrar, var herr Lincolns svar.

Ministern Seward yttrade nu:

— Herr president, jag gillar proklamationen, men ifrågasätter lämpligheten af dess utfärdande just i detta ögonblick. Den allmänt rådande nedslagenheten till följd af våra upprepade motgångar är så stor, att jag fruktar verkan af ett så vigtigt steg. Det torde komma att anses som den sista utvägen för en utmattad styrelse — ett nödrop — regeringens utsträckande af sina händer till Etiopien i stället för tvärtom — vårt sista ångestskri under återtåget. Jag anser det bättre att uppskjuta dermed, till dess det kan meddelas landet, understödt af framgångar i kriget, hellre än efter de största olyckor.

— Detta är en tanke, som ännu icke uppstått hos mig, svarade presidenten; jag antager genast ert förslag och skall vänta på en afgörande seger.

Innan öfverläggningen slutade, gjorde emellertid herr Seward ännu ett förslag.

— Herr president, jag anser att ni efter ordet »erkänna» borde tillägga: »och upprätthålla.»

— Jag har noggrant besinnat vigten af detta uttryck, svarade herr Lincoln; men det är icke min sed att lofva mer än jag är viss om att jag kan hålla, och jag är ej beredd på att säga, att jag kan »upprätthålla» härvidlag.

— Den ståndpunkten borde likväl intagas, återtog Seward. Styrelsens värdighet och proklamationens fullständighet fordra det.

Efter ett ögonblicks allvarlig begrundan svarade presidenten: Ni har rätt, Seward, och dessa ord skola läggas till.

Proklamationen lades å sido, till dess slaget vid Antietam var utkämpadt. Herr Lincoln väntade, tills

han blifvit öfvertygad om att en betydlig seger var vunnen, hvarpå han åter sammankallade kabinettet till ett utomordentligt möte och tillkännagaf:

— Tiden är inne att påbjuda frigörelsen. Den kan ej längre uppskjutas. Allmänna meningen skall nu understödja den samma, många af mina varmaste vänner och försvarare fordra den, *och jag har lofvat min Gud att göra det.*

Ministern Chase förstod ej riktigt de sista orden och begärde en förklaring.

Herr Lincoln svarade:

— *Jag gjorde ett högtidligt löfte inför Gud, att om general Lee blef tillbakadrifven från Pennsylvanien, skulle jag kröna verket genom frihetsförklaringen för slafvarna.*

Kabinettet understödde enhälligt presidentens beslut, och påbudet kungjordes den 22 september 1862, tillkännagifvande att den 1 januari 1863 skulle alla personer, hvilka höllos såsom slafvar i någon stat eller angifven del af en stat, hvars befolkning då vore stadd i uppror mot Förenta Staterna, blifva fria, och regeringen skulle erkänna och upprätthålla sådana personers frihet och icke vidtaga några åtgärder för att undertrycka dem i deras försök att komma i åtnjutande deraf.

Detta påbud stötte många slafverifiendtliga i norden, hvilka önskat, att presidenten skulle måttat ett direkt dråpslag mot institutionen utan varning eller vilkor. Man finner emellertid, att senare händelser nödgade både dem och den civiliserade verlden att instämma i presidentens åsigt i fråga om det under dåvarande förhållanden bästa förfaringssättet. I södern uppstod häftig jäsning vid kungörelsen om den utlofvade friheten, och rebellkongressen utfärdade några våldsamma hotelser. De hundra anståndsdagarne förgingo emellertid, och den minnesvärda 1 januari 1863 kom, medförande frihetsförklaringen, som förtjenar främsta platsen i den amerikanska frihetens tempel. Den är värd att uppmärksamt genomläsas af hvarje medborgare i Förenta Staterna, ung och gammal, och af menniskovännerna i hvarje land.

Presidenten Lincoln undertecknade proklamationen efter sin offentliga mottagning den 1 januari 1863. Herr Colfax anmärkte:

— Namnteckningen synes något darrande och ojemn.

— Icke i följd af någon ovisshet eller tvekan å min sida, svarade presidenten; men det var just efter allmänna mottagningen, och tre timmars handskakande är icke egnadt att förbättra en menniskas stil. Södern har blifvit varnad, att jag, om den ej återvände till sin pligt, skulle måtta ett slag åt denna hufvudpelare för dess styrka. Löftet måste nu gå i uppfyllelse, jag skall aldrig återtaga ett enda ord.

Herr Carpenters ädla plan att genom en målning föreviga befrielsen väckte presidentens djupaste intresse. Då arbetet var nära färdigt, yttrade konstnären till honom:

— Jag känner mig stolt öfver att vara den förste konstnär, som tänkt på att måla en tafla till minne af frihetsförklaringen.

— Ja, svarade presidenten, såsom händelserna utvecklat sig, är detta den vigtigaste handlingen under min styrelse och det nittonde århundradets stora händelse.

Då herr Carpenters arbete var färdigt och han stod i begrepp att lemna Hvita huset, sade presidenten:

— Herr Carpenter, jag måste följa med er och kasta ännu en blick på er tafla, innan ni lemnar oss.

Det sista samtalet med konstnären framför hans tafla var synnerligen intressant; och presidenten afslutade det på sitt vanliga enkla sätt med de orden:

— Herr Carpenter, jag tror, att jag är nästan lika glad som ni öfver att detta arbete lyckats så väl.

Detta kapitel skulle vara ofullständigt utan frihetsförklaringen, hvilken alltid måste utgöra ett minnesvärdt aktstycke i vårt lands framtida historia. Vi anföra den delvis.

»Den tjugoandra dagen i september i vår Herres år ett tusen åtta hundra sextiotvå utfärdades af Förenta Staternas president ett påbud, innehållande bland annat följande, nämligen:

Att på den första dagen i januari i vår Herres

år ett tusen åtta hundra sextiotre skola alla personer, hvilka hållas såsom slafvar i någon stat eller angifven del af en stat, hvars befolkning då är stadd i uppror mot Förenta Staterna, vara fria, då, sedermera och för alltid; och Förenta Staternas regering, inbegripet deras krigs- och sjömakt, skall erkänna och upprätthålla sådana personers frihet och skall icke vidtaga någon eller några åtgärder för att undertrycka sådana personer eller någon af dem i något som helst försök de göra för att komma i åtnjutande af sin frihet.

* * *

I kraft af förut nämda makt och syfte förklarar och befaller jag, att alla personer, som inom nämda stater eller delar af stater hållas såsom slafvar, äro och hädanefter skola vara fria; och att Förenta Staternas regering, inbegripet deras krigs- och sjömakt, skall erkänna och upprätthålla sådana personers frihet.

Jag anbefaller härmed de sålunda fria förklarade att afhålla sig från alla våldsamheter, om ej för nödvändigt sjelfförsvar, och jag uppmanar dem att städse, när det tillåtes dem, troget arbeta för skälig ersättning.

Jag förklarar och kungör vidare, att sådana personer af lämplig beskaffenhet skola antagas i Förenta Staternas armé för att tjenstgöra som garnison i fästningar, befästa platser och stationer samt andra ställen och bemanna alla slags fartyg i sagda tjenst.

Och öfver denna, såsom jag fullt och fast tror, rättvisa åtgärd, berättigad af konstitutionen och militärisk nödvändighet, nedkallar jag menskligheteus opartiska dom och den allsmäktige Gudens nådiga skydd.

Till bevis derpå har jag härunder tecknat mitt namn och låtit ditsätta Förenta Staternas sigill.

Gifvet i staden Washington den första dagen i januari i vår Herres år ett tusen åtta hundra sextiotre och af Förenta Staternas oberoende det åttiosjunde.

ABRAHAM LINCOLN.

(L. S.)

William H. Seward,
statsminister.»

Talmannen Colfax yttrade om herr Lincoln och hans proklamation, sedan den store mannen var död:

»Den mäktige höfdingens stora verk, genom hvilket hans rykte skall bestå, långt efter sedan hans kropp förmultnat, är att han gifvit friheten åt ett slägte. Vi hafva alla lärt oss vörda heliga personer. Bland dessa står Mose högt. Han mottog lagen af Gud, och hans namn äras bland himlens härskaror. Var det icke hans största verk att befria tre millioner af sina stamförvandter ur träldomen? Vi påstå dock, att Abraham Lincoln genom sitt påbud gaf friheten åt flere i slafveri hållna menniskor än Mose frigjorde, och det icke af sina stamförvandter. En sådan makt, ett sådant tillfälle har Gud sällan gifvit en menniska. När andra händelser blifvit glömda, när denna verld blifvit ett nät af republiker, när hvarenda tron blifvit bortsopad från jordens yta, när litteraturen upplyst allas sinnen, när mensklighetens anspråk öfverallt erkännas, då skall denna urkund framstå på historiens blad. Vi äro tacksamma att Gud gaf Abraham Lincoln visdom och nåd att utfärda detta påbud, som står högt öfver alla andra skrifter, upptecknade af ej gudingifna män.»

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Fortfarande i Hvita huset.

Herr Lincoln nominerades å nyo under sommaren 1864. Det fattades ej ledare, som satte sig emot hans andra nominering. Han var för långsam och för mild för att behaga dem. Deras motstånd blef emellertid af kort varaktighet. Då nationalkonventet samlades i Baltimore, bortspolades allt motstånd genom den stormande hänförelsen för herr Lincoln. Underrättelserna från hären visade, att en enda känsla rådde inom leden — »gos-

sarne» begärde, att »fader Abraham» skulle återväljas. Öfversten för ett regemente, hvari funnos många demokrater, berättar följande samtal bland sitt manskap:

— Hvem är *du* för, Joe, tillfrågades en demokrat.

— Fader Abraham, naturligtvis; en ny man skulle förstöra alltsammans.

— Hvem vet, om icke en ny man skulle påskynda upprorets slut, invände en annan.

— Men vi veta, hvem vi nu hafva till president, svarade demokraten; få vi en ny, så måste vi först vänta och lära känna det.

— Så är det, svarade en kamrat med hög röst; ingen tid nu för vapenhvila.

— Soldaterna tänka för högt om Lincoln för att byta bort honom mot någon annan, yttrade en.

På detta sätt fortgick samtalet, till dess en tysk, som dittills förblifvit en tyst åhörare, tog till ordet.

— Jag är för fader Abraham, sade han. Fader Abraham tycker om soldatgossen. När han tjenat 3 år, ger han honom fyra hundra dollar och värfvar honom på nytt. Nu har fader Abraham tjenat fyra år. Vi värfva honom för fyra år till.

Tysken afgjorde frågan inom det regementet, och hans ord voro ett ganska träffande uttryck af de känslor, som rådde inom unionshären.

Vid konventet tillföllo alla staternas röster herr Lincoln utom Missouris. Dess tjugotvå röster gåfvos åt general Grant, men öfverflyttades genast efter tillkännagifvandet af utgången på herr Lincoln.

Inom mindre än två månader efter sin andra nominering beslöt presidenten att utfärda ett uppbåd af 500,000 man. Då frågan förelades kabinettet, gjordes genast invändningar.

— Det medför olycka, sade en.

— Det omintetgör ert omval, herr president, återtog en annan.

— Det kommer att skaffa edra fiender vapen emot er; folket är trött vid kriget, tillade den som först yttrat sig.

En lång stund afhandlades åtgärden; presidenten hörde på med sin vanliga foglighet, då och då fällande ett ord. Till slut afgjorde han emellertid saken, utan att gensägelse längre var möjlig. Han reste sig från sin plats och antog den befallande hållning, som var vanlig hos honom, då han stod i begrepp att intaga en ädel ståndpunkt, samt yttrade med djupt allvar och kraft:

— Mina herrar, det är icke nödvändigt, att jag blir omvald, men det är nödvändigt, att våra tappra gossar i hären få understöd och landet blir räddadt. Jag skall uppbåda ännu 500,000 man, och om jag går under genom denna åtgärd, gör jag det liksom »Cumberland» med flygande fanor.

Gud krönte hans ädla beslut med framgång. Han gick ej under såsom Cumberland eller någon annan kanonbåt. Oppositionen gömde sig undan för hans växande popularitet. Han återvaldes med den största majoritet, som någonsin förekommit vid ett presidentval. Vid medborgarröstningen hade han en öfvervigt af 411,428 på ett röstantal af 4,015,902; vid elektoralröstningen hade han 212 röster af de afgifna 233. Då presidenten mottog offentlig lyckönskan till detta kraftiga understöd, yttrade han:

— Jag tackar Gud för detta gillande från folkets sida. Men på samma gång jag är djupt tacksam för detta bevis på dess förtroende för mig, så är denna min känsla, så vidt jag känner mitt hjerta, fri från hvarje fläck af personlig triumf. Jag anfaller icke någons motiv, hvilken är emot mig. Det är intet nöje för mig att triumfera öfver någon; men jag tackar den Allsmäktige för detta bevis på folkets beslut att stå fast vid en fri styrelse och mensklighetens rättigheter.

Presidenten Lincolns återval var det samma som unionshärens ökande med 500,000 man. Det omintetgjorde rebellernas sista hopp, hvilket svigtade när valdagen inbröt och hvars fall alltsedan hastigt påskyndades.

Den fjerde mars 1865 egde hans andra installering såsom president i Förenta Staterna rum. En stor folkmassa bevittnade den vördnadsbjudande akten och åhörde

hans märkliga invigningstal. Enligt vanlig sed kysste herr Lincoln den öppna bibeln, sedan han afgifvit embetseden. Den person som räckte honom bibeln gaf akt på hvilka verser presidenten vidrörde med sina läppar. Det var de 26 och 27 verserna af Esaias femte kapitel, hvilka lyda sålunda:

— Och han uppreser ett banér för hednafolken fjerran ifrån och lockar dem ifrån jordens ända, och si, hastigt och snarligen komma de. Ingen ibland dem är trött eller stapplande, ingen är sömnig eller sofver, på ingen lossnar bältet kring hans länder, och på ingen är skoremmen brusten.

Upprorets hastiga kufvande gifver en märklig tolkning åt dessa ord; profetians utsaga är för alltid förenad med presidenten Lincolns minne.

Hans installationstal vid detta tillfälle har ansetts som det märkligaste af alla statshandlingar. Det har ofta blifvit sammanstäldt med Washingtons »afskedstal», liksom det i sjelfva verket också var Lincolns afskedsord till Amerikas folk. Och likasom Washingtons lif skulle vara ofullständigt tecknadt utan det förra, så skulle också Lincolns sakna ett väsentligt kapitel utan det senare. Talet var kort, gripande och klart och lydde som följer:

— Landsmän! Då jag nu för andra gången framträder för att aflägga eden för presidentembetet, är det mindre nödvändigt än förra gången att yttra mig utförligt. Då syntes en något noggrannare framställning af den väg som skulle följas vara i sin ordning. Nu efter fyra års förlopp, under hvilka offentliga tillkännagifvanden ständigt framkallats vid hvarje vändpunkt och förändring i den stora kamp, som alltjemt fängslar nationens uppmärksamhet och tager dess krafter i anspråk, skulle föga nytt kunna anföras. Våra vapens framgångar, hvarpå alla andra förnämligast bero, äro lika väl kända för allmänheten som för mig; och de äro, såsom jag hoppas, tillfredsställande och uppmuntrande för alla. Med rika förhoppningar för framtiden, vågar jag dock inga förutsägelser om den samma.

— Vid motsvarande tillfälle för fyra år sedan voro alla tankar med oro riktade på ett hotande inbördes krig. Alla fruktade det, alla sökte undvika det. Under det installationstalet hördes från denna plats, helt och hållet egnadt att *rädda* nationen utan krig, sökte upprorsmännens utskickade i staden *förstöra* henne utan krig, i det de försökte upplösa unionen och dela krafterna genom underhandlingar. Båda partierna ville afböja krig; men det ena ville *börja* krig hellre än låta nationen lefva; och det andra ville *upptaga* kriget hellre än att låta henne gå under. Och kriget kom.

— En åttondel af hela befolkningen utgjordes af färgade slafvar, icke jemt fördelade öfver staterna, utan samlade i södern. Dessa slafvar bildade ett särskildt och mäktigt intresse. Alla visste, att detta intresse på ett eller annat sätt var orsaken till kriget. Stärkandet, befästandet och utsträckandet af detta intresse var det mål, för hvilket upprorsmännen ville sönderslita unionen, till och med genom ett krig, under det regeringen icke gjorde anspråk på någon annan rättighet än att inskränka dess utbredande i territorierna. Intetdera partiet väntade, att kriget skulle få den längd och omfattning det redan vunnit. Intetdera väntade, att *orsaken* till striden skulle upphöra på samma gång som striden sjelf slutade eller till och med förr. Hvar och en motsåg en lättare seger och en mindre förvånande och till grunden gående utgång. Båda läsa samma bibel och bedja till samme Gud, och hvar och en påkallar hans hjelp mot den andre. Det kan synas underligt, att någon vågar påkalla en rättfärdig Guds hjelp i att pressa sitt bröd ur andras arbete i deras anletes svett; men låtom oss icke döma, att ej vi må varda dömda. Bådas böner kunde icke höras, ingendera sidans har blifvit fullkomligt uppfyld. Den Allsmäktige har sina egna vägar. »Ve verlden för förargelses skull, ty förargelse måste ju komma; dock ve den menniska, genom hvilken förargelsen kommer.» Om vi skola antaga, att det amerikanska slafveriet är en af de förargelser, hvilka enligt Guds planer måst komma,

men som han nu, sedan den nått det af honom bestämda tidsmåttet, vill borttaga, samt att han låtit detta förfärliga krig hemsöka både norden och södern såsom ett välförtjent ve för dem, genom hvilka förargelsen kommit, skola vi då deri finna något förnekande af de gudomliga egenskaper, hvilka alltid tillskrifvits den lefvande Guden af dem som tro på honom? Det är vårt innerliga hopp, vår brinnande bön, att detta förskräckliga krigets gissel snart må tagas bort. Likväl om det är Guds vilja, att det skall fortfara, till dess alla de rikedomar, som samlats genom trälars obetalda arbete i två hundra femtio år, blifvit förtärda, och hvarje blodsdroppe som slafpiskan afpressat blifvit gäldad med dem som utgjutas genom svärdet, så måste vi säga, såsom det sades för tre årtusenden sedan: »Herrens domar äro sanna och allesammans rättfärdiga.»

— Med ovilja mot ingen; med kärlek till alla; med fasthet vid det rätta, såsom Gud gifver oss att se det, låtom oss sträfva att fullborda det verk, som vi hafva för händer, förbinda nationens sår, draga försorg om den som fört striden, om hans enka och faderlösa barn, och göra allt som kan åstadkomma och upprätthålla en rättvis och varaktig fred ibland oss sjelfva och med alla folk.

Den civila tjenstereformen, som sedan så mycket afhandlats, tog herr Lincolns uppmärksamhet i anspråk, vid den tid hans andra presidenttermin började. Han yttrade till senator Clark:

— Kan ej ni jemte några andra sätta i gång ett allmänt uttalande till förmån för uraktlåtandet af några förändringar i embetena utom för goda och fullgiltiga orsaker?

— Det vore en förträfflig åtgärd, svarade senatorn. Ni skulle då icke afskeda eller tillsätta någon endast för partiåsigters skull?

— Just så. Det tyckes mig, som om blotta tanken på att å nyo gå igenom det samma som första året här, skulle göra mig till intet.

— Det förvånar mig ej att höra detta, genmälte

herr Clark. Nio tiondelar af dem som besöka er söka embeten eller hafva inga angelägna göromål.

— Det är dessutom alldeles orätt att afskeda offentliga embetsmän, hvilka borde bibehållas, för att befordra politiska personer, som gjort sitt parti en tjenst. Derpå tillade han med hänsyn till de embetssökande: Det är som om hvarje besökande störtade emot mig och med tummen och pekfingret slete bort en del af min varelse.

Senatorn skrattade åt denna liknelse vid ett af roffoglar sönderslitet skelett. Presidenten återtog:

— Jag har beslutat att vidtaga högst få förändringar under min andra termin vid de embeten jag har att tillsätta. Jag tror, att jag icke kommer att afsätta någon utom för bestämd förseelse. Att afsätta en person går lätt nog, men då jag skall fylla hans plats, komma *tjugo* sökande, och af dem måste jag göra *nitton* till mina fiender.

Senator Clark instämde i denna åsigt, såsom hörande till verklig statsmannaskicklighet, samt hoppades, att presidenten skulle blifva i stånd att handla enligt sin egen mening. Den sistnämde afslutade samtalet med följande ganska skarpa omdöme:

— Här från min plats, hvarest alla vägar till befordran tyckas sammanlöpa i en knut, synes det mig, som om vårt folk skulle hastigt närma sig den punkt, der det kan sägas, att sju *åttondelar* försöka leta ut, huru de skola kunna lefva på den återstående åttondelens bekostnad.

Tre veckor efter sedan herr Lincoln inträdt i sin andra presidenttermin, for han till City Point, dels för att återställa sina medtagna krafter, dels för att vara i närheten af krigsoperationerna, som nu hastigt nalkades ett afgörande. De »blå gossarna» helsade honom med en hänförelse, som visade huru högt de älskade honom.

En stor revy skulle hållas den 25 mars till ära för presidenten; men general Lee anföll och intog samma dags morgon Fort Stedman, och en hård strid måste i stället utkämpas för att drifva honom derifrån, en bragd som

inom några timmar var med ära utförd. Presidenten Lincoln besökte slagfältet kort efter striden och sade, då man uttryckte sin ledsnad, att den stora revyn blifvit hindrad:

— Denna seger är bättre än alla revyer.

Ett krigsråd hölls omedelbart derefter vid City Point, bevistadt af presidenten samt generalerna Grant, Sherman. Sheridan, Meade och Ord; derpå följde de tre minnesvärda dagarnas strider, fredagen. lördagen och söndagen. hvilka beseglade Richmonds öde.

Herr Lincoln stannade qvar i City Point, mottagande underrättelser från hären och skickade dem vidare till Washington. Hans första telegram på lördagen till krigsministern lydde så:

— Skarp strid på morgonen, våra trupper drifna tillbaka.

Några timmar senare telegraferade han:

— Den förlorade marken återtagen.

På söndagsmorgonen var underrättelsen:

— Våra trupper segra efter två dagars hård strid, hvarunder utomordentlig tapperhet ådagalagts å ömse sidor.

På eftermiddagen telegraferade han:

— General Grant har tagit 12,000 fångar och femtio kanoner.

Måndags morgonen:

— Richmond är taget!

Senare på dagen till ministern Stanton:

— Jag begifver mig till Richmond.

Ministern telegraferade genast tillbaka:

— Blottställ icke ert lif på detta sätt!

Följande förmiddag fick han till svar:

— Jag mottog ert telegram i går; for till Richmond och kom tillbaka i morse.

Detta var icke något lättsinnigt vågstycke å hans sida, utan hans filosofiska sätt att se faran, såsom vi skola närmare lära känna i nästa kapitel.

På måndagen hade presidenten Lincoln utan all ståt gjort sitt intåg i den fallna staden. Eröfrare bruka vanligen annars taga öfvervunna städer och välden i be-

sittning under pomp och ståt, medförande segertecken från striden. Men herr Lincoln, trogen sig sjelf, fann det mera enligt med sitt hjertas drift att göra sitt inträde i den kufvade staden utan pukor och trummor. Utan något lysande följe vandrade han som en enskild man genom gatorna i den frivilligt flyende Jefferson Davis hufvudqvarter. Och fastän han tog förrädarnes stad i besittning utan all krigisk prakt och högtidlighet, nämner dock historien hans intåg der såsom ett triumftåg, och fosterlandsälskande fäder förtälja derom för sina barn till ära för Lincolns sanna storhet.

Presidenten Lincoln stannade i Richmond till tisdags morgonen, och bodde i det hus, som så utan alla ceremonier öfvergifvits af upprorets ärkeförrädare. Den trogna befolkningen bäfvade för hans säkerhet, då det blef kändt, att han var der. Många kallade hans besök i Richmond »ett dumdristigt företag». Alla ogillade, att han, såsom de ansågo, onödigtvis blottstält sitt lif, och erforo stor lättnad, då telegrafen bragte underrättelsen, att han åter befann sig i Washington.

Talmannen Colfax gjorde honom föreställningar för hans skenbara likgiltighet för faran, hvarpå presidenten svarade:

— Jag skulle sjelf varit orolig, om någon annan varit president och farit dit; men jag kände det alls icke såsom någonting farligt.

Innan han uppnådde Washington, läste han under hemfärden två gånger upp ur Shakespeare de ord, som Macbeth säger om den mördade Duncan, i det han fäste sina vänners uppmärksamhet vid dem:

»Duncan är i sin graf;
Efter lifvets nyckfulla feber sofver han godt;
Förräderiet har gjort sitt värsta; ej stål, ej gift,
Ej husliga sorger, ej främmande bojor, intet
Kan honom röra mer».

Vännerna, som åhörde hans anmärkningar öfver detta gripande ställe, påminde sig ovilkorligen efter hans mord denna egendomliga sammanställning.

Richmonds fall firades i norden och vestern med illuminationer, tal, musik, klockringning och allmänt jubel. Öfverallt var herr Lincoln ihågkommen och prisades för sin vishet, sin fosterlandskärlek och sitt hjeltemod.

En vecka efter sedan underrättelsen om Richmonds eröfring flugit öfver landet, följde budskapet om Lees kapitulation vid Appomattox, om möjligt tiodubblande den allmänna glädjen. Kriget var slut och den konstitutionella friheten bevarad. Öfver vestra ingången till Capitoleum i Washington inristades följande ord, öfver hvilka ett ståtligt banér svajade:

»Af Herren är det skedt och är underligt i våra ögon.»

Öfver dörren till statsdepartementet sattes:

»Unionen räddad genom trohet mot konstitutionen, tro på folket och förtröstan på Gud.»

Fröjdens dag var kommen. Den välkomna nyheten om *fred* spriddes med blixtens hastighet öfver landet och ilade under oceanen till främmande land, der millioner med glädje deltogo i festligheterna till firandet af stridens slut och frihetens seger. Liksom då Cornwallis gaf sig och frihetskriget var slut, folket var utom sig af fröjd, så väckte nu budskapet: *Lee har kapitulerat* nästan vansinniga utbrott af förtjusning. Alla medel att uttrycka hänförelsen anlitades, och alla visade sig otillräckliga. Kyrkvaktarne skyndade till kyrkorna och ringde i klockorna; gevärssalvor förenade sig med kanonernas åska; bekanta möttes på gatan och omfamnade hvarandra; somliga gräto, andra skrattade, alla jublade. Aldrig förr hade så många klockor ringt tillsammans, så många kanonskott afskjutits, så många segerrop höjts, så många musikkårer varit i verksamhet, så många fanor svajat eller så många glädjeeldar antändts för att fira fredens återkomst och en nations räddning.

Lincolns lof var på allas läppar och har varit så från den dagen allt intill denna stund. Nationen finner sin glädje i att ära hans minne, och en af nationalregeringens senare åtgärder var en hyllning åt hans minne genom ett betydligt tillägg till hans enkas pension.

Herr Lincoln hade fylt sin regeringsuppgift, *han hade kufvat upproret och räddat unionen.*

Charles Sumner yttrar om presidenten Lincolns styrelse: Hörnstenen för nationens sjelfständighet är redan lagd, och på den är inristadt namnet *George Washington.* Det finnes en annan sten, hvilken äfven måste hafva sin plats i hörnet. Det är sjelfständighetsförklaringen med alla sina uppfylda löften. På denna sten vilja vi med tacksamhet inrista namnet *Abraham Lincoln.*

— Den ene som den andre befann sig i spetsen för nationen under en pröfningens tid; och den ene som den andre tänkte endast på det allmänna bästa, redligt, ständigt och oblandadt, hvarför uppriktig hängifvenhet för fosterlandet alltid skall vara liktydig med deras namn. Båda voro landets öfverhufvud under ett framgångsrikt krig; båda voro sitt lands representanter under en vigtig epok af historien.

— Den uppgift Lincoln hade att fylla liknar väsentligen den som fyldes af Washington. Det verk, som lemnats ofullbordadt af Washington, fortsattes af Lincoln. Beslägtade till sin lifsuppgift, beslägtade i kärlek till fosterlandet, följdes båda in i döden af samma hyllning.

TJUGOÅTTONDE KAPITLET.

Mördarens kula.

Vi hafva sett, att herr Lincolns vänner alltifrån hans nominering till president fruktade, att han skulle blifva mördad. Presidenten sjelf hade anledning att anse sig i fara för att blifva skjuten, ty han hade en hel bundt hotelsebref, hvarpå han helt lämpligt skrifvit »mördarebref», hvarefter han lagt dem åsido. Hans oroliga vänner sökte ofta göra honom uppmärksam på denna sak. Då man förestälde honom, att han onödigtvis blottstälde sig, svarade han utan att förneka faran:

— Kort efter det jag blifvit nominerad i Chicago,

började jag få bref med hotelser mot mitt lif. Det första och andra vållade mig något obehag, men till slut vande jag mig vid att i hvarje veckas post motse dylika bref, och ända till installeringsdagen erhöll jag alltjemt sådana. De äro ej heller nu någonting ovanligt, men de ingifva mig ej längre någon oro.

Då man uttryckte sin förvåning öfver att han kunde vara likgiltig för en fara, som hans vänner ansågo så hotande, svarade han:

— Åh det är ingenting jemförligt med vanan.

Det sattes en gång ridande vakt utanför portarna till Hvita huset, men den borttogs på hans begäran. Jag släpte ej, förrän jag blef af med dem, sade han till en vän.

— Det duger aldrig för en president, yttrade han en gång, att hafva vakt med dragna sablar vid sin dörr, som om han inbillade sig vara eller försökte vara eller ville gifva sig ut för att vara kejsare.

Han gick en gång till general Halleck i dennes hem och protesterade emot att en kavalleritrupp utan hans begäran qvarhölls af general Wadsworth för att åtfölja hans vagn, då han reste till och från soldathemmet. Han sade till hälften skämtande, till hälften allvarsamt:

— Fru Lincoln och jag kunna ju icke höra hvarandra för slamret af deras sablar och sporrar; och somliga tyckas vara så ovana och tafatta, att jag är mera rädd att blifva skjuten genom en olyckshändelse med deras bössor och revolvrar än af någon ströfkår af Stewarts kavalleri.

Ungefär i samma anda svarade han öfverste Halpine, som sökte föreställa honom farorna till och med i Hvita huset, sägande:

— Det är två slags faror, antingen för ett öfverlagdt politiskt mord eller blotta vansinnets våldsamma anfall.

Presidenten svarade:

— Hvad politiskt mord angår, tror ni då, att folket i Richmond hellre ville hafva Hannibal Hamlin här än mig? I detta fall har jag en försäkran för mitt lif, som är värd hälften af Illinois' präriland. Och dessutom,

tillade han allvarligare, om det funnes en sådan sammansvärjning och de ville komma åt mig, skulle ingen vaksamhet kunna utestänga dem. Vi äro så hopblandade, att hvilken vaksamhet som än må iakttagas, en sammansvärjning i och för ett mord, om en sådan finnes till, lätt nog kunde förskaffa ett eller flere af sina verktyg tillfälle att träffa mig. Att förråda fruktan derför genom att sätta ut vakt o. s. v. skulle endast väcka tanken derpå hos dem och kanske gifva anledning till just det, som var afsedt att förekommas. Hvad de vansinniga angår, herr major, så har jag blott att stå mitt kast, och de som för närvarande äro mest ifrån förståndet äro, fruktar jag, några af mina egna alltför nitiska anhängare. Det är mycket möjligt, att sådana faror förefinnas, som ni och många andra förespeglat mig; men jag tror icke vi skulle förbättra saken det minsta med att låta verlden veta, att vi frukta dem på förhand.

En gång hade man otvifvelaktiga bevis på en rebellernas plan att bortföra herr Lincoln eller döda honom under försöket, liksom man en gång sökt tillfångataga eller döda George Washington. När bevisen framlades för honom, svarade han:

— Godt, om det der också är sant, kan jag ej inse hvad rebellerna skulle vinna på att döda eller komma i besittning af mig. Jag är blott en individ, och det skulle ej hjelpa upp deras sak eller göra den ringaste förändring i krigets gång.

På morgonen d. 14 april 1865 återkom presidentens son, kapten Robert Lincoln, från hären och tillbragte en timme med att gifva sin fader en utförlig skildring af Lees kapitulation. Vid samma tid erhöll han ett bref från general Owen Allen, som besvor honom att icke åter igen blottställa sitt lif, såsom han gjort genom besöket i Richmond. Han svarade:

— Jag ämnar följa mina vänners råd och iakttaga tjenlig försigtighet.

Den 14 april var en högtidsdag för allt det laglydiga folket. Det var nämligen årsdagen af Fort Sum-

ters utrymmande för fyra år sedan; och denna dag hade blifvit bestämd för den gamla flaggans återuppsättande på sin förra plats öfver fästet. Ceremonien i Charleston med åtföljande tal, musik, kanonsalut och andra fröjdebetygelser bevittnades af ett stort antal fosterlandsvänner från alla delar af landet.

En särskild högtidlighet skulle denna dags afton ega rum på Fords teater, och presidenten Lincoln, general Grant samt andra myndigheter i staden voro inbjudna. Det var tillkännagifvet i tidningarna, att dessa höga personer skulle vara närvarande.

Herr Ashmun och herr Colfax befunno sig hos presidenten, då dennes vagn körde fram. Den sistnämde af dessa båda herrar skulle följande morgon begifva sig till Californien. Herr Ashmun hade vigtiga ärenden att framlägga för presidenten, och denne skref på ett kort, innan han steg upp i vagnen:

— Herr Ashmun och hans vän få komma in kl. 9 i morgon bittida. A. Lincoln.

Dessa voro de sista ord han skref. Då han gick ut, sade han till herr Colfax:

— Glöm ej att säga folket i grufdistrikten hvad jag sade er i morse om utvecklingen, då freden kommer.

Sedan han satt sig i vagnen och då denna sattes i gång, tillade han: Jag skall telegrafera till er, Colfax, till San Fransisco.

Klockan fattades tjugo minuter i nio, då han inträdde i teatern tillsammans med fru Lincoln, fröken Harris och major Rathbone. General Grant hade blifvit kallad till Filadelfia.

Den talrika församlingen reste sig upp och tillkännagaf så stor vördnad för sin chef, som endast de kunde, hvilka förstodo att sätta värde på krigets slut och fredens återkomst.

En timme derefter skrämdes de närvarande af ett pistolskott, ehuru många först trodde, att det hörde till föreställningen. Ett rop från fru Lincoln och mördarens språng från presidentens loge ned på scenen upp-

lyste dem emellertid om att ett verkligt sorgespel här försiggick. Mördaren ropade, i det han hoppade ned på scenen:

— *Sic semper tyrannis!* (Så gånge det tyrannerna!) Derpå svängde han en blänkande dolk under utropet: Södern är hämnad, och flydde.

Hela församlingen var för ett ögonblick förlamad, nästan ur stånd att fatta den sorgliga verkligheten.

— John Wilkes Booth, ropade en af åskådarne.

— Skjut honom! Skjut honom! Häng honom! Så ropade hundrade, som nu vaknade öfver den sanningen, att det var en mördares skott som uppskrämt dem. Fruntimren ropade och svimmade; männen hotade, hvar och en var uppfyld af förskräckelse och bestörtning; hundratals greto af fruktan och fasa. Scenen trotsade all beskrifning. Från glädjens högsta spets var man i ett ögonblick nedstörtad i outsäglig sorg. Till råga på stundens fruktan och oro spred sig den underrättelsen, då den upprörda mängden aflägsnade sig, att äfven ministern Seward och vice presidenten Johnson voro mördade. Hundratal fingo genast den föreställningen, att rebellernas ofta upprepade hotelse att mörda kabinettets medlemmar och med våld tillegna sig regeringen nu höll på att sättas i verket. Alla möjliga rykten om blod och våld spredo sig i staden och framkallade fruktan, att den republikanska författningen skulle upplösas till anarki samt ett förfärligt blodbad förstöra hvad förräderiet fåfängt sökt omkullstörta.

Ryktena visade sig vara sanna, så vidt statsministern Seward angick. En af de sammansvurne, Lewis Payne, en nedrig man, hade inträngt i ministerns rum och gifvit honom tre dolkstyng, der han låg i sin säng. Herr Seward var hjelplös, emedan han ännu led af följderna af en allvarsam sjukdom, och utan hans betjents mod och styrka skulle mördaren dödat honom på fläcken. Herr Sewards son var närvarande och blef likasom fyra andra illa sårad af bofven, innan denne flydde ur huset.

Den sanslöse presidenten bars emellertid tvärt öfver gatan till herr Petersons hus, dit stadens förnämste lä-

kare skyndade till hans bistånd. Det blef snart tydligt, att den gode och store mannen ej kunde hjelpas af några läkares skicklighet. Kulan hade gått in i bakre delen af hufvudet, på venstra sidan bakom örat, samt trängt igenom hjernan och stannat bakom venstra ögat.

Vid midnattstiden stodo kabinettets medlemmar omkring den döende presidentens bädd, tillika med fru Dixon, som fru Lincoln skickat efter, fröken Harris, major Rathbone, kapten Robert Lincoln och hans af sorg nästan vansinniga moder, jemte flere vänner. Vid öfverläkaren Barnes' tillkännagifvande, att det icke fans »en gnista af hopp», brast ministern Stanton i tårar och utropade:

— O nej, nej, doktor, nej!

Senator Sumner stod och höll presidentens ena hand i sina och snyftade, som om han skulle skilts från sin fader. Fru Lincoln gick af och an från det ena rummet till det andra och vred i förtviflan sina händer, sägande:

— Huru kan det vara sant? Hvarför träffade han icke mig i stället för min man?

Gång på gång lemnade hon rummet, men kom snart tillbaka, i förtviflan vridande händerna och upprepande:

— Hvarför fick det ske? Jag måste följa honom!

Kapten Robert Lincoln visade mycken sjelfbeherskning och tröstade på det ömmaste sätt sin mor samt bad henne söka sitt stöd i Gud. Emellanåt var han dock ur stånd att beherska sina känslor och gick undan i förstugan, der han några ögonblick gaf vika för sin djupa bedröfvelse för att återvända med förnyad styrka att lindra sin moders sorg.

En sådan jemmerns och ångestens natt hade man aldrig förr upplefvat i Washington. Dess långa timmar skredo sakta fram, släpande med sig sin tunga sorgebörda. Den mördade låg hela denna förfärliga natt omedveten om sina lidanden och de honom omgifvande vännernas sorg. Före klockan åtta på morgonen skickade ministern Stanton följande telegram omkring landet:

— *Abraham Lincoln afled i dag på morgonen, kl. tjugotvå minuter öfver sju.*

Vi återvända till mördaren. Han igenkändes af flere personer, som sågo honom och hörde hans röst efter det olycksbringande skottet. John Wilkes Booth var en dålig, utsväfvande man, som skänkte sitt fulla deltagande åt rebellernas sak. Myndigheterna vidtogo genast åtgärder för att gripa honom och hans medbrottslingar. Det kom snart i dagen, att Booth hade varit ifrigt sysselsatt med att förbereda sina planer den föregående dagen och att han hade flere medbrottslingar. Det visade sig tydligt, att flere medlemmar af kabinettet varit bestämda att mördas och att general Grant skulle blifvit ett af offren, om han stannat i staden. I Booths koffert hittades ett bref, som gaf vid handen, att mordet varit bestämdt till d. 4 mars — den dag då herr Lincoln installerades — och att det ej blifvit af, emedan medbrottslingarna vägrat att göra något, förrän man »fått höra af Richmond».

Öfverste Baker med sina utvalda män förföljde Booth till en landtgård i nedre Maryland och påträffade honom der i en lada jemte Herold, en af de sammansvurne. Herold gaf sig, men Booth vägrade att göra detta, hvarpå ladan antändes och han vid sitt försök att undkomma nedsköts af Boston Corbett. Lewis Payne, som föröfvat mordförsöket mot herr Seward, George Atzerodt, som fått i uppdrag att mörda vice presidenten Johnson, två som hjelpt Booth på teatern samt tre andra medbrottslingar grepos och stäldes inför krigsrätt. Fyra af dem dömdes till döden och blefvo hängda den 1 juli.

Vi vilja här anföra ett drag ur mördarens historia, hvilket hittills ej varit kändt af allmänheten. En f. d. sjökapten från Massachusetts yttrade, då han fick veta, att John Wilkes Booth mördat presidenten:

— Det förvånar mig icke alls; det är just hvad jag kunde vänta!

— Hvarför säger ni det, frågade någon.

— Det skall jag säga er, svarade kaptenen. När Wilkes Booth var omkring tio år gammal, förde jag ett fartyg från Liverpool till New Orleans, och Wilkes, hans far och den öfriga familjen voro med ombord. John

Wilkes var den mest oregerliga och oförskämda pojke vid den åldern jag någonsin träffat på. Liksom de flesta gossar som gå sitt förderf till mötes var han vanvördig och näsvis mot sin mor. Hon rådde alls icke på honom. En gång då hon tillrättavisade honom för hans vanliga oförskämdhet mot henne, kom hennes man tillstädes. När han märkte hvad som var å bane, skrek han till sin hustru: Hvad? Skall du behandla pojken på det sättet? Han blir aldrig karl, om du behandlar honom så. Kaptenen tillade: Det förvånar mig alls icke, att en sådan gosse slutade som mördare.

Presidenten Lincoln hade många gånger före sin död blifvit jemförd med Vilhelm af Oranien, som af sina undersåtar fick namnet »fader Vilhelm», liksom vi plägade kalla vår älskade president »fader Abraham». Men när förräderiet gjort sitt värsta och vår Lincoln blifvit mördad på samma sätt som Vilhelm af Oranien, blef likheten med »den ädlaste och mest älskade regent på sin tid» ännu mer träffande och gripande.

Vid midnattstiden d. 14 april började budskapet om mordförsöket på presidenten spridas genom telegrafen. Långt före solens uppgång hann sorgeposten till de större städerna i landet, som hade nattlig telegrafförbindelse med Washington. Guvernörer, märer och andra embetsmyndigheter väcktes ur sin sömn för att mottaga den förfärande underrättelsen. Då män och qvinnor begåfvo sig till dagens arbete, möttes de öfverallt af den sorgliga nyheten, som snart åtföljdes af herr Stantons telegram med underrättelsen om presidentens död.

Aldrig förr hade en sådan sorg träffat republiken. Befolkningen hade under flere dagar fröjdat sig öfver krigets slut, och presidenten Lincolns lof för hans visa och lyckliga styrelse hade ljudit från allas läppar. Höjdpunkten af fosterländsk glädje hade uppnåtts; det var en fruktansvärd förändring att med ens blifva nedstörtad i sorgens yttersta djup. Allmänhetens mod svigtade under denna sorgebörda. Starka män gräto, der de gingo omkring på gatorna. Store män dolde sina ansigten i

händerna och snyftade, som om någon af deras egna närmaste blifvit tagen ifrån dem. Handelsbodarna förvandlades till sorgehus. Göromål och affärer afstannade. Hvarken rik eller fattig hade håg att handla eller arbeta. Grannar ropade till hvarandra: Förfärligt, förfärligt, och brusto i tårar. Sorgen var allmän. Både gamla och unga kände dess tryck.

Några dystra timmar skredo långsamt fram, och så började folket samlas i kyrkor och salar för att frambära sin sak inför Herren. Hos menniskor fans ingen tröst i en sådan bedröfvelse. När starka män nedtyngas af en sorg så stor, att de endast kunna tala med tårar, finnes ingen lindring annat än vid nådastolen. Och så lemnade männen sitt arbete och qvinnorna sina hem för att samlas omkring samma altare; rik och fattig, lärd och olärd möttes inför den allra högste. Hundra- och tusentals sådana möten höllos på eftermiddagen af denna bedröfliga lördag, den 15 april 1865. Tröstens ord, bön och tårar gåfvo det sörjande folket någon lindring.

Följande dag var söndag — men hvilken söndag! Sorgens sinnebilder hade redan begynt visa sig i kyrkor och på allmänna byggnader, i butiker och boningshus. Liksom genom en allmän ingifvelse hade befolkningen redan på lördagen börjat kläda sina hem och arbetsplatser i sorgens drägt. Butikerna tömdes på allt, som kunde användas till uttryck af den sorg, hvilken bodde i allas hjertan. Templen fyldes på söndagen af uppriktigt sörjande. Från de med krusflor beklädda predikstolarne talade predikanterna om den stora förlusten och visade sina bedröfvade åhörare till Herren. Den dagen skall aldrig glömmas af de skaror, som deltogo i den allmänna sorgen.

På somliga ställen gaf denna sig luft såsom hämd. Så var fallet i New York på lördagsmorgonen. Beväpnade män samlades på gatorna och hotade alla förrädare med döden. Antalet växte hastigt, till dess femtio tusen voro samlade, medförande en flyttbar galge och svärande ögonblicklig hämd åt den första, som vågade yttra ett gillande ord om rebellerna. En tanklös person yttrade,

att Lincoln borde blifvit skjuten för länge sedan; han blef ihjälslagen på stället. Den sörjande och hämdlystna massan strömmade till den icke fosterländska tidningen *Worlds* byrå, under vredgade hotelser. Det tycktes nästan omöjligt att förekomma våldsamheter; ett blodigt uppträde var att befara. I detta afgörande ögonblick visade sig en ståtlig herre med befallande utseende och röst på balkongen af City Hall, hvarifrån telegrammen upplästes för folket; upplyftande högra handen för att bjuda tystnad, utropade han med klar och välljudande röst:

— Medborgare! Moln och mörker äro rundt omkring honom. Han gjorde mörker till sitt täckelse, till sitt tjäll rundt omkring sig mörka vatten, tjocka skyar. Rättfärdighet och rätt äro hans trons grundval. Nåd och sanning äro inför hans ansigte. Medborgare! Gud styr, och regeringen i Washington finnes qvar ännu.

Verkan af dessa allvarliga ord var underbar. Den ursinniga folkhopen blef stilla. En vördnadsfull tystnad herskade bland de stora skarorna, när talarens stämma tystnade, liksom hade de lyssnat till ett budskap från himlen. Förändringen var underbar. Talaren var general James Garfield, som sexton år senare blef president för att fyra månader derefter falla också han för en mördares kula.

Af inga medborgare var den store bortgångne mera uppriktigt sörjd än af den färgade rasen. Negerbefolkningen i Washington vandrade omkring på gatorna, vridande händerna och gråtande, såsom Rakel fordom grät öfver sina barn. De samlades i grupper på gatorna och gåfvo med högljudd klagan luft åt sin bedröfvelse. Många tycktes vara alldeles otröstliga. En djupare och uppriktigare sorg hade väl aldrig tyngt någon menniskas hjerta.

En korrespondent till en New Yorkstidning skref från Charleston i Sydcarolina:

— Aldrig har jag sett så bedröfvade ansigten eller hört så djupa suckar som här i Charleston, den dag vi erhöllo den förskräckliga underrättelsen. De färgade voro liksom barn, hvilka förlorat sin gamle älskade fader.

En vän till författaren befann sig i en stad i Nord-

carolina, då underrättelsen om mordet kom till de dervarande svartes kännedom. I sin djupa sorg följde de sin ledare till sitt enkla bönehus, som snart var alldeles fullt. Vår vän gick också dit och fann hela församlingen liggande på knä samt gifvande luft åt sina känslor genom häftiga snyftningar och högljudd klagan. Till och med deras patriarkaliske ledare var alltför mycket uppfyld af bedröfvelse att kunna tala; äfven han låg på knä och grät med sitt folk. Slutligen uppsteg en gammal qvinna, böjd af år och skälfvande af sinnesrörelse, för att gifva sin sorg uttryck i ord. Hon slog i hop sina mörka händer, lyfte sina tårfylda ögon mot himlen och utbrast:

— Lofva Herren! Lofva Herren! De ha dödat massa Linkum, men de kunna ej döda Gud!

— Amen! Amen! Amen, ljöd svaret från hvarje vrå af huset, uttryckande ej blott storheten af deras förlust utan ock deras glädje, att Gud fans qvar. Från detta ögonblick voro deras tungors band lösta, och de funno lättnad i den tröstande tanken: De kunna ej döda Gud.

Talmannen Colfax yttrade:

— Vid minnet af denne ädle man, så full af de bästa bevekelsegrunder, så helt och hållet fri från sjelfviskhet, så glömsk af sig sjelf, så ren och mild och god, som lefde för oss och till sist dog för oss, känner jag huru min förmåga brister att teckna hans mångfaldiga förträfflighet — hans intellektuela förmåga — hans ädla karakter — hans glödande fosterlandskärlek.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— Mördad, lagd i sin kista och begrafven, skall han lefva bland de få odödliga namn, som icke födts för att dö; *lefva* som de trognas fader under pröfvotiden; *lefva* i alla tacksamma hjertan bland den mörkhyade menniskoras, som han undan förtryckarens fot upplyfte till frihetens och mandomens ära; *lefva* i hvarje sörjande familj, hvilken offrat en fader, make, son eller vän att dö såsom han för sitt land; *lefva* i ärofull förening med martyrerna för rättvisan, friheten och menniskokärleken, dessa tre himmelska grundsatser; *lefva* i alla deras hjer-

tan på den vida jorden, hvilka hata förtrycket, slafveriet och orättvisan. Och lemnande efter sig ett minne. som visar huru ärlighet och grundsatser lyfte honom, sjelfgjord som han var, från folkets djupaste led till den högsta plats på jorden och förvärfvade honom ett namn, som skall lysa inför efterverldens ögon, medan århundradena rulla förbi, steg han från ryktets högsta trappsteg upp till himlen.»

TJUGONIONDE KAPITLET.

Begrafningshögtidligheter.

Förberedelser för likbegängelsen vidtogos genast. Presidentens lik flyttades till Hvita huset, der det balsamerades och lades i en dyrbar kista, hvilande på en präktig katafalk.

På måndagen hölls på Capitoleum ett sammanträde af kongressmän samt andra framstående personer i Washington, hvarvid en komité tillsattes för anordnande af begrafningshögtidligheterna. Onsdagen bestämdes till begrafningen, och sex senatorer och sex representanter utsågos till bärare, hvarjemte en person från hvarje stat och territorium skulle såsom en nationalkomité följa sorgetåget till Springfield.

Tisdags morgonen öppnades Hvita huset för de tio tusental, som väntade för att ännu en gång få se den älskade herskarens drag. Hela dagen ända till sent på qvällen gick en oafbruten ström af menniskor af alla åldrar och samhällsklasser genom likrummet. Tusental kunde ej komma in under dagens lopp till följd af den stora myckenheten, och dessa vände modfälda hem igen.

Vid tiden för begrafningen på onsdagen var staden med alla sina offentliga byggnader höljd i svart. Sorgens sinnebilder voro af den mest omvexlande beskaffenhet. Konsten var till det yttersta anlitad för att gifva uttryck åt de känslor af sorg, som herskade i staden.

Begrafningsceremonierna försiggingo i östra rummet, der presidentens familj och slägtingar jemte flere framstående personer befunno sig. Fru Lincoln var för djupt krossad att kunna vara närvarande. Många guvernörer, senatorer, domare, representanter och andra högt stående personer hade infunnit sig från olika trakter af unionen. Ceremonierna voro enkla och gripande, passande för den sant republikanske statsman, som nationen begrät. Rev. Dr Gurley egnade den döde en rättvis och vältalig hyllning. Han yttrade:

— Säkert har sedan Washingtons dagar ingen varit så inväxt i folkets hjertan som Abraham Lincoln. Och denna kärlek och tillit hade ej tagit miste. Han förtjenade den; förtjenade den väl; förtjenade den helt och hållet. Han förvärfvade den genom sin karakter, genom sina handlingar, genom andan och beskaffenheten af sitt lif... Han växte med ögonblickets vigt och storhet; han såg sin pligt såsom styresmannen öfver ett stort folk, stadt i fara, och beslöt att göra sin pligt, sin fulla pligt, sökande stöd och ledning hos honom, om hvilket det står skrifvet: Han gifver kraft åt den trötte och stor styrka åt den maktlöse... Aldrig skall jag glömma, med hvilken kraft och djup rörelse han i detta samma rum yttrade till en mängd prester och andra personer, som under den svåraste tiden af vår borgerliga kamp infunnit sig för att hembära honom sin vördnad: Mina herrar, mitt hopp om framgång i denna stora och fruktansvärda strid hvilar på den orubbliga grunden, Guds rättvisa och godhet. Och när händelserna synas mycket hotande och utsigterna mycket mörka, hoppas jag likväl, att allting på något sätt som menniskor ej kunna se, skall blifva godt till slutet, ty vår sak är rättvis, och Gud är på vår sida. Sådan var hans höga och heliga tro; den var ett säkert och fast ankare för hans själ. Den gjorde honom stark och ståndaktig. Den gjorde honom modig på pligtens väg, huru ojemn och farlig denna än var. Den gjorde honom dristig för det rätta, för Guds och mensklighetens sak, samt kom honom att fast och oryggligt hålla fast vid en politik, som

han ansåg och som alla nu anse, att både Gud och menniskor fordrade att han skulle antaga.

Sedan gudstjensten i presidentens bostad var slut, fördes liket till Capitoleum, åtföljdt af en talrikare och mera vördnadsbjudande procession, än man någonsin skådat i Washington. Den breda avenyn, som för från Hvita huset till Capitoleum, var en enda tät massa af menniskor, och alla tillstötande gator i hufvudstaden voro uppfylda af sörjande åskådare. Då den af åtta gråa, med svart behängda hästar dragna likvagnen närmade sig Capitoleum, uppstämdes af flere musikkårer en sorgmarsch, besvarad af upprepade kanonskott från fästningsverken. Kistan nedsattes på en katafalk i rotundan, hvarefter Dr Gurley utförde de ytterligare ceremonierna, som stället och omständigheterna gjorde lämpliga. Derpå öppnades dörrarna, för att de tio tusental, som icke fått se den döde i Hvita huset, måtte få tillfälle dertill. Från denna stund och under hela natten samt långt inpå följande dag strömmade menniskoskaror in och ut genom rotundan för att få kasta en blick på den vördade och älskade presidentens ansigte.

Samma dag var öfver hela landet egnad åt sorgehögtidligheter till ära för den aflidne presidenten. I hundra- och tusentals städer öppnades kyrkor och offentliga salar, och prester såväl som lekmän talade till de samlade skarorna och förde dem till nådens tron.

Sorgetåget afgick från Washington på morgonen den 21 april. Jemte presidentens kista fördes Willies. Fadern och sonen voro således förenade i döden på resan hemåt, liksom de varit det i lifvet fyra år förut på resan derifrån. Tåget var höljdt med svart, från lokomotivet till sista vagnen.

I Baltimore, der förräderiet för fyra år sedan sökt presidentens lif under hans resa till Washington och nödgat honom att resa genom staden vid nattetid, hade en stor myckenhet af folk samlats för att egna den döde sin hyllningsgärd. Staden var nästan lika djupt sorgklädd som sjelfva Washington; och då kistan för en kort

tid öppnades för allmänheten, götos lika uppriktiga tårar vid hans stoft der som i någon annan del af landet.

Invånarne i alla småstäder hvarigenom tåget gick fram, samlades vid stationerna och stodo med blottade hufvud medan det gick förbi, under det klockringningen och stundom en högtidlig sorgmarsch af någon musikkår tillsammans med svarta draperier på byggningar och fanor gaf ökadt uttryck åt deras sorg.

Sorgetåget uppnådde Filadelfia på lördags aftonen, och den döde fördes till Independence Hall, följd af en procession af ett hundra tusen personer, medan ytterligare tre till fyra hundra tusen voro åskådare. Under qvällens högtidliga skymning och vid tonerna af en begrafningshymn bars den aflidne presidenten in i den historiska salen, som nu var idel fanor, blommor och draperier. Få voro de, som ej erinrade sig dessa den dödes profetiska ord, dem han fyra år förut yttrat i samma sal, då han var stadd på väg till Washington för att taga emot sitt höga embete:

— Alla de politiska åsigter jag hyser, hafva, så vidt jag varit i stånd dertill, hemtats från de åsigter, som härstamma och hafva utgått i verlden från denna sal. Jag har aldrig hyst en politisk mening, som ej härflutit ur de åsigter, hvilka tagit gestalt i sjelfständighetsförklaringen ... Och nu, mina vänner, kan detta land räddas på den grundvalen? Om det kan detta, skall jag anse mig som en af de lyckligaste menniskor i verlden, ifall jag kan bidraga till dess räddning. Kan det icke räddas på denna grundval, vore det i sanning förskräckligt. Men om landet icke kan räddas utan genom uppgifvandet af denna grundval, så vore jag färdig att säga, att *jag vill hellre blifva mördad på fläcken.*

Efter ytterligare några ord tillade han:

— Jag har icke sagt någonting, som jag ej är villig att stå fast vid och, *om så skulle vara den allsmäktige Gudens behag, också dö för.*

Huru underbara föreföllo icke dessa ord nu inför den

fruktansvärda verkligheten, att fienderna till sjelfständighetsförklaringen slutligen tagit hans lif.

Från lördags aftonen till måndags morgonen beskådades den mördade presidentens ansigte af tre hundra tusen personer — en allvarlig, stilla, sörjande skara, som strömmade in och ut genom Independence Hall dag och natt för att egna den döde sin uppriktiga gärd af vördnad.

I New York utgjordes sorgetåget af mer än hundra tusen personer, af hvilka tjugo tusen voro soldater. Hundra musikkårer spelade. under det tåget beskådades af nära en million menniskor.

I Albany, Dunkirk, Cleveland, Columbus och Piqua egde liknande sorgehögtidligheter rum. Söndagen den 30 april hvilade liket i Indianapolis och beskådades af mer än hundra tusen personer, bland dem fem tusen söndagsskolebarn, som kommo med blommor att strö kring båren.

I Chicago voro anordningarne för sorgehögtidligheterna öfver all beskrifning. Trettiosex hvitklädda unga flickor med svarta skärp, barhufvade och med en svart sammetsbindel med en stjerna omkring pannan, samt med händerna fulla af evighetsblommor och kransar, mötte processionen, innan denna framkom till rådhuset, och nedlade sin blomstergärd på likvagnen. Då kistan nedsattes i den rymliga salen, sjöngs en sorgehymn af ett hundratal sångare, osedda af åhörarne. Talmannen Colfax höll ett präktigt tal. Några af de använda tänkespråken voro:

— Frihetens altare har ej mottagit något ädlare offer.

— Illinois sluter i sin famn sin mördade men förhärligade son.

— Han uppehölls af våra böner och återkom följd af vår saknad.

Under de tvenne dagar liket var qvar i Chicago, egnade fem hundra tusen sörjande den begråtne landsmannen och grannen sin vördnad.

Men i Springfield, i hans hem, bland hans förtrogna vänner och bekanta, föreföllo dock de mest gripande uppträdena. Många gräto högt, då de sågo hans ännu i döden bekanta drag. Gamla män och qvinnor, ynglin-

gar och flickor, alla sörjde honom såsom en broder och fader. Från landet omkring ända till femtio mils afstånd eller mer, kom folk, bärande sorgens kännetecken — så många tusental, att staden knapt kunde rymma dem. Och när den döde fördes till Oak Ridges kyrkogård, der biskop Simpson höll ett liktal, voro hela tunnland mark »ett enda haf af uppåt vända ansigten». Två veckor efter sedan sorgetåget lemnat Washington och börjat sin 1600 mil långa färd, nedlades stoftet i grafven, öfver hvilken det tacksamma fosterlandet sedan upprest en dyrbar minnesvård.

Bland andra i staden synliga tänkeskrifter voro dessa:

— Hellre än öfvergifva denna grundsats ville jag blifva mördad på fläcken.

— Washington sitt lands fader; Lincoln dess räddare.

Med slutorden af biskop Simpsons tal vilja vi afsluta vår berättelse om honom, som från ett nybyggarehem banat sig väg till Hvita huset.

— Höfding, farväl! Nationen begråter dig. Mödrarna skola lära sina jollrande barn ditt namn. Vårt lands ungdom skall söka efterlikna dina dygder. Statsmännen skola studera din historia och hemta visdom derur. Väl äro dina läppar stumma, dock tala de ännu. Din röst har tysnat, men frihetens rop ljuder genom verlden, och träldomens barn lyssna dertill med fröjd. Du är fången i döden, och likväl vandrar du omkring, och fjettrar och bojor brista för din hand. Du föll icke för din egen skull. Mördaren bar intet hat till dig. Åt våra hjertan var stöten riktad, vårt nationela lif var det som söktes. Vi kröna dig såsom vår martyr — och menskligheten upphöjer dig såsom sin triumferande son på sin tron. Hjelte, martyr och vän, farväl!